שמיים שאין להם חוף

יפעת ארליך

בניה שראל - סיפור חייה

יפעת ארליך

שמיים שאין להם חוף

בניה שראל — סיפור חייו

Yifat Erlich
THE HEAVENS THAT HAVE NO SHORE
BNAYA SAREL - HIS LIFE STORY

עורכת הספר: רונית מוזיקנט שטיבל

סידור, עימוד, הפקה וקדם דפוס במפעלי כנרת, זמורה, דביר — מוציאים לאור בע"מ
רח' ההגנה 10, אור יהודה 6022410
Kinneret, Zmora, Dvir — Publishing House Ltd.
10 Hahagana St., Or Yehuda 6022410, Israel
ISBN 978-965-566-999-2 מסת"ב
www.kinbooks.co.il

שלומי / זלדה

שְׁלוֹמִי קָשׁוּר בְּחוּט
אֶל שְׁלוֹמְךָ.

וְהַחַגִּים הָאֲהוּבִים
וּתְקוּפוֹת הַשָּׁנָה הַנִּפְלָאוֹת
עִם אוֹצַר הָרֵיחוֹת, הַפְּרָחִים,
הַפְּרִי, הֶעָלִים וְהָרוּחוֹת,
וְעִם הָעֲרָפֶל וְהַמָּטָר,
הַשֶּׁלֶג הַפִּתְאֹמִי
וְהַטַּל
תְּלוּיִים עַל חוּט הַכְּמִיהָה.

אֲנִי וְאַתָּה וְהַשַּׁבָּת.
אֲנִי וְאַתָּה וְחַיֵּינוּ
בַּגִּלְגּוּל הַקּוֹדֵם.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַשֶּׁקֶר.
וְהַפַּחַד.
וְהַקְּרָעִים.
אֲנִי וְאַתָּה
וּבוֹרֵא הַשָּׁמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם
חוֹף.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַחִידָה.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַמָּוֶת.

פתיחה

בניה, אני חייבת לספר לך בדיחה. שומע? לפני ימים אחדים ביקש ממני אבא להתקשר לישיבה של יצחק ביפו. לא להאמין, אבל יצחק הקטן שלנו כבר בן שמונה־עשרה, ובישיבת הסדר. יש ילדים שגדלים ולא נשארים כמוך, בן עשרים ושבע לעד.

מה רצה אבא? שאבדוק מדוע לא יורד לנו מחשבון הבנק שכר הלימוד של יצחק. התקשרתי. אמרו שדווקא יש הוראת קבע והכול בסדר. תבדקו בחשבון תחת הסעיף, "מה יפו פעמייך", זה השם של העמותה, הסבירו במזכירות הישיבה. חזרתי לאבא ועידכנתי אותו. מה אבא ענה? אה. דווקא ראיתי את הסעיף הזה, כמה פעמים, אבל חשבתי ש"מה יפו פעמייך", זה שם של חנות נעליים שאת נוהגת לקנות בה.

אמרתי לו, שלום, תודה על הפרגון, באמת. איזה בעל לארג' יש לי. אבל גם לאישה בזבזנית כמוני אין הוראת קבע בחנות נעליים בסכום של אלף וחמש מאות שקל בחודש. כמה צחקנו.

מאז הלכת, בן, אבא התרכך. לפעמים הריכוך הזה מדאיג אותי. איפה האיש שלי, ההחלטי, הנחוש?

דיברתי איתך לא פעם על ההבדלים שבין אבא וביני. אני אישה מאמינה מאוד, אבל ייתכן שבנסיבות חיים אחרות הייתי מנהלת אורח חיים דתי רך יותר, כמו בבית הורי.

אבא, לעומתי, צמח בבית הרבה יותר תורני. הוא עצמו תלמיד חכם ואיש הלכה המקפיד על כל תג. לפעמים אני מרגישה שאתה, שחיית את הדיסוננס בין אמך לאביך, הלכת עם זה צעד אחד רחוק יותר, אולי רחוק מדי, ובחרת לך זוגיות מאתגרת מבחינה ערכית־דתית. העולם שממנו באה גלי כה שונה מהעולם שבו צמחת אתה. שלא יהיה לך ספק לרגע: אני מתה על גלי. אהבתיה מהשנייה הראשונה שנפגשנו. מדהים שדווקא אחרי מותך נוצר בין אבא לגלי קשר מיוחד, אחרי כל המתיחות שהיתה. הוא כל כך כואב את הכאב של גלי. אני מודה על החסד שנעשה עמנו, שהספקנו ליישר את ההדורים בין כולם חצי שנה לפני מותך.

בְּנָיָקִי, אתה חסר לי בכל גיד ושריר בגוף. אני נושמת את היעדרותך בכל נשימה, אבל חיה. חיה במלוא העוצמה, כמו שרק אתה ואני יודעים.

מרגע הבשורה ידעתי שכך יהיה. נכנסתי עם אבא לחדר העבודה שלו. סגרנו את הדלת. הסתכלנו זה לזה בעיניים והתחייבנו לבחור בחיים. אני את החלק שלי בהבטחה מקיימת. הבית שלנו לא הפך למוזיאון. אפילו לא החדר שלך. רק את מודעת האבל שלך הדבקתי על דלת הברזל מתחת למודעה של דוד ואחיקם. התמונות שלך לא מככבות בסלון. כששאלו מה אני רוצה מהציוד שלך, ביקשתי רק

דבר אחד. את מכונת הקפה. היא על השיש במטבח. מחכה לך. כמוני. היא זיכרון יומיומי חי ופעיל. לא בשבילי כל פסטיבל האבל הזה. אני אוהבת את החיים. ואתה חי עמי בכל רגע ורגע. חי ומת. מת וחי.

אני משתדלת לא רק לחיות, אלא גם להמשיך לחלום, בְּנָיָקִי. מאמצת חלומות חדשים. זוכר מה אמרת לי בפגישה האחרונה שלנו? כשנכנסת הביתה, שאלת אם כבר בישלתי לשבת. אמרתי לך שלא. באותו יום שישי לא התחשק לי לבשל, וישבתי לקרוא ספר. אני זוכרת איך עמדת עם כוס הקפה ביד, נשען על השיש, רגליך משוכלות לפנים. כל כך גדול ויפה היית. אמא, אמרת, את אמורה לטוס לטיול שורשים עם סבא אריה וסבתא תמר בעוד שלושה ימים, אז כל החלומות שלך עומדים להתגשם. את צריכה דחוף חלומות אחרים. ישבתי מולך על השולחן הקטן עם כוס הקפה שלי, מהורהרת. אכן שלושת חלומותי התגשמו.

לא הספקתי ללמוד נהיגה לפני החתונה, ואז הגיעו הלידות. היינו זוג צעיר בלי גרוש על הנשמה. ללמוד נהיגה? לא עלה על דעתי. אחרי שהילדים בגרו, ומשרד התכנון של האבא המוכשר שלך שיגשג, ידעתי שהגיעה העת. עברתי טסט בגיל חמישים. מאז אני לא יורדת מהכביש. ממש זקוקה לחופש הזה, לטייל, לנסוע, להתרוצץ.

אחר כך חלמתי להשתחרר קצת מההוראה ולחפש אפיקים אחרים. רציתי ללמוד ביבליותרפיה. הבנתי שהעסק מסובך, אז בסוף בחרתי בייעוץ אישי וזוגי. הגשמתי חלום, ולצד העבודה באולפנה פתחתי קליניקה לאימון ולייעוץ זוגי.

החלום השלישי היה הקשה ביותר להגשמה — לנסוע לחו"ל. מי כמוך יודע עד כמה חשוב לאבא לחנך את ילדיו לדבוק בארצנו הטובה ולא לצאת ממנה. חשבתי שאמתין עם חו"ל עד שכל ילדינו יתבגרו, אבל לא עמדתי בזה. החלטתי שאסור לסרב לאבא ולאמא שמזמינים את ילדיהם לטיול שורשים, ועבורי זו היתה הזדמנות חד־פעמית להגשים חלום ישן. לא טסנו לסיביר. סבא אריה אמר שבגיל שמונים עם לחץ דם גבוה כמו שלו אסור להסתכן ולהרחיק עד סיביר. שלושה ימים אחרי הפעם האחרונה שראיתי אותך טסנו לצרפת, אל בית היתומים באקס לה בן שבו גדל סבא אריה אחרי המלחמה. היה מדהים. והיה נורא. ניסינו להתנתק מהחדשות בארץ. לא הצלחנו. העיתוי היה אומלל.

כשעלינו למטוס, הכותרת הראשית בעיתון דיברה על המתיחות בדרום ועל מלחמה בלתי נמנעת נוכח מתקפת הקסאמים של חמאס. הדמעות השתחררו מיד. הבן שלי חייל, מפקד, מפקד סיירת גבעתי, שם. הבן שלי, שאמור להתחתן בעוד כמה שבועות עם אהובת לבו, יוצא למלחמה. והסיפורים של סבא אריה על הילדות שלו בשואה התערבבו עם הדאגה לך שהלכה והציפה אותי. כמה דאגה, בן. כמה אהבה. כמה געגוע.

עכשיו יש לי חלום חדש, בן. אני רוצה שייכתב עליך ספר. לא ספר זיכרון. רומן חי.

נושם. סדנאות כתיבה רבות הנחיתי. אבל מאז לכתך יבשו המילים. אני רוצה לחיות, לא לשקוע בכאב הזיכרון. אם אכתוב את הספר בעצמי, אטבע בדמעות. קראתי את הספר על דפנה מאיר. היו בו קטעים חשופים מדי לטעמי, אבל אהבתי את הכנות. את הניסיון לא לייפות דברים אחרי המוות. הסופרת הגיעה להרצאה בקריית ארבע. בסוף השיחה חיבקתי אותה והודעתי לה שהיא זו שתכתוב את הספר על הבן שלי. היא לא זיהתה מיד מי אני. טוב שכך. יש משהו מבורך בחזרה לחיים יותר אנונימיים. בשנים שאחרי מותך הרגשתי את המבטים המלווים ברחוב, את הזיהוי המיידי שלי כאמו של בניה שראל. כשאמרתי לה מי אני, נפל לה האסימון. היא הגיבה באיפוק מסוים. טענה שיש לה התחייבויות קודמות. הבהרתי לה שיש לי סבלנות. אחכה. אבל היא זו שתכתוב. נקודה. אחרי חצי שנה היא התקשרה. מאז היא כותבת את המילים שאני מצליחה רק לדבר. הצעתי לה שתפגוש גם את סבא אריה ואת סבא איז'ו של גלי. זה חלק מהסיפור שלך, של המשפחה, של העם הבלתי אפשרי שלנו. מקווה שאתה מסכים איתי ושמח שעוד חלום שלי עומד להתגשם.

אוהבת אותך,

אמא

נ"ב

אפרופו הגשמת חלומות: מגיע לנו מזל טוב. דוִד מתחתן. התותח הזה כבר סיים קורס מ"פ בהצטיינות, ויצחקי עומד להתחיל קורס טיס. אבא בעננים.

פרק א

נס המרד

יולי 2012

המזגן בחדר הישיבות מטרטר במונוטוניות, מתקשה להביס את החום שחודר מן החוץ. הדיון השנתי בנושא קידום הקצינים בחטיבה מתארך. לאות מתפשטת סביב השולחן. כששמו של בניה שראל עולה לדיון לקראת סוף הישיבה, המג"דים תמימי דעים.

הוא נמהר, חם מזג ושחצן, אומר אחד מהם תוך כדי פיהוק. הוא פרא אדם ויש לו ביקורת על כל דבר, מפטיר אחר. הוא סוליסט. לא יודע לרתום אחריו אנשים, טוען מג"ד נוסף.

עופר לוי, מח"ט גבעתי, שותק. בתוך תוכו הוא מצטער על כך שאין בין המג"דים מי שמעוניין לשבץ את בניה כמ"פ בגדודו. מטבע הדברים הוא חש לא בנוח לדון בקידומו של בניה. בניה של גלי.

בני מאיר, מפקד יחידת רימון, ומי שבניה היה סגנו במשך חודשים רבים, מתעצבן. מה אתם מקשקשים, הוא מעורר את האווירה הרדומה. בניה שקול ואחראי. הוא לא סתם יודע לרתום אליו אנשים, הוא אלוף בלהדביק אותם אליו. אני יכול לתאר לכם כאן עשרות מבצעים מוצלחים בפיקודו של בניה. בניה יודע להוביל אחריו אנשים באירועים מבצעיים. את זה כולם יודעים. אבל מה שאני הכי אוהב בו זה היכולת לעשות זאת גם בשגרה, ביומיום. כשאני רוצה לרתום מישהו לטובת רימון, אני שולח דווקא את בניה. היו חסרים לי כלי רכב ביחידה, למשל, אז שלחתי את בניה לטפל באיזה נגד קשוח שסירב לסייע לנו. בניה ישב איתו על כוס קפה ובתוך רגע הם הפכו לחברים הכי טובים. בסופו של דבר, קיבלנו ארבעה כלי רכב יותר ממה שהיינו צריכים. בניה ממגנט אליו אנשים, ממיס אותם. אתם לא יודעים מה אתם מפסידים, בניה יהיה מ"פ מצוין, הוא קובע נחרצות.

המג"דים לא משתכנעים מהלהט של בני. אחד מהם מכריז בחיוך ציני, מכאן אני יוצא להדפיס חולצה חדשה לכל מפקדי החטיבה עם הכיתוב: גם אני לא רציתי את בניה שראל.

צחוק פורץ סביב שולחן הקצינים. בניה לא זוכה לקידום.

אוקטובר 2012

שומע, עופר, חשבתי על זה והגעתי למסקנה שהקצין שמיועד לפקד על הפלוגה המסייעת לא מתאים לפלוגה הזאת, אומר יהודה ואך, מג"ד שקד, לעופר המח"ט, כשהם נפגשים כעבור שלושה חודשים. מדובר בפלוגה קשה במיוחד. אני חייב שם דמות סוחפת, מיוחדת, אני רוצה שם את בניה שראל.

עופר מהנהן. כמי שמעריך את בניה, וכמי שקרוב אל גלי שקרובה אל בניה, הוא שמח, אך אינו מחצין את תחושותיו. בישיבת המג"דים הקרובה מעדכן אותם עופר במינוי החדש.

השתגעת, יהודה? שואלים אותו חבריו, בשביל מה אתה צריך את הפרא הזה אצלך? ועוד במסייעת, בפלוגה הכי ותיקה והכי מבצעית? יהודה שותק. מהרהר. הוא מכיר את בניה עוד כילד. שניהם גדלו בקריית ארבע. כשיהודה היה נער צעיר, בניה עוד היה דרדק. את כישורי הפיקוד של בניה הכיר יהודה כששימש כסגן מפקד פלס"ר גבעתי, ובניה היה אז חלק מהחבורה העליזה של קציני הגדס"ר. הוא אהב אז את הפעלתנות שלו, את יכולת הארגון והסדר, את המקצועיות ואת האופן שבו דחף קדימה, ובעיקר את האומץ לעמוד על שלו. לפלוגה המסייעת בשקד הוא צריך מישהו שקורץ בדיוק מהחומרים האלה. בניה, אתה צריך לדעת למה אתה נכנס, אומר לו יהודה, והעיניים הירוקות שמצבן הטבעי שוחק נעשות רציניות, כמעט נוקבות.

בניה יושב מולו, רגל על רגל, ראשו המוטה הצידה נשען על כף ידו. הוא מאזין בריכוז. מדובר בפלוגה קשה מאוד עם נורמות ירודות, לא רק של מלחמות ותיקות־צעירות, אלא גם נורמות מבצעיות מביכות, ממשיך יהודה. מחלקת הרתק בעייתית במיוחד. שני מפקדי מחלקה עזבו באמצע התפקיד. אנחנו נלחמים כעת כדי שהמפקד השלישי ישרוד. תבין, מחלקת הרתק יצאה למארב, לאירוע מבצעי, בלי לקחת איתה את המקלע. אתה יכול להאמין לדבר כזה? פשוט לא התחשק להם. הם נתקלו במחבלים והצליחו לחסל אותם, אבל סירבתי לתת להם ציון לשבח. גם אם התוצאה היתה טובה, הדרך היתה מקולקלת. הם מסרבים כבר חודשים לעשות מד"סים, אימוני ירי או לגשת לבחנים של הגדוד. מאחר שהפלוגה המסייעת מתפצלת בהתאם לצרכים ונצמדת לפלוגות הרגילות כדי לסייע להן מקצועית באמצעים המיוחדים שלה, האווירה בה והנורמות הירודות שלה משפיעות לרעה על כל גדוד שקד. בטח בשעת מלחמה, כשהפלוגה לא עובדת כגוש אחד אלא מצטרפת לפלוגות אחרות. בקיצור, מ"פ מסייעת זה תפקיד מרכזי בגדוד. אני צריך אותך שם עם כל העוצמות שלך. אני מחפש מישהו שינענע את הפלוגה הזו. מישהו שיעשה מהפכה.

בניה מבטיח לחזור ליהודה עם תשובה עד יום ראשון. הוא לא מאריך בדיבור. מחוץ למשרדו של יהודה ממתינה לו גלי. יום חמישי היום, והם קבעו לנסוע יחד הביתה. היא סיימה את משימותיה כרל"שית של עופר המח"ט. גם הוא, שהצפין מהבסיס של יחידת רימון באילת, יוצא חמשוש. היא נכנסת אל הרכב הצבאי, שואפת את הריח

החמצמץ המוכר ופותחת בהפגנתיות את החלון. מתי כבר תאוורר את הדי־מקס המסריחה שלך, היא שואלת. הסירחון מובנה, צוחק בניה ומניע את הרכב. אז מה, גלי, מה את אומרת, לחזור לעבוד עם החיילים הבעייתיים בגדודים?

הסבב הקודם שלו בגדוד שקד כמ"מ טרי היה טראומתי כמעט. נדרש לו זמן רב עד שהצליח להגיע ללב החיילים, לבנות אמון ולהצליח לדחוף אותם קדימה. אני לא יודע, גלי, אם יש לי כוחות להתמודד עם חיילים חסרי מוטיבציה. הרבה יותר מתאים לי לפקד על לוחמים מורעלים בסיירת גבעתי או ביחידת רימון. ויהודה עוד רוצה שאעשה שם מהפכה. הוא אומר שמדובר בפלוגה עם נורמות מאוד בעייתיות. לא יודע אם בא לי. אני מרגיש שיש לי עוד הרבה מה לתרום לצה"ל. אני מרגיש שצריכים אותי. מרגיש את תחושת השליחות. אבל ברקע אני חושב כל הזמן על המחיר. אני רוצה חיים נורמליים, בית, רוגע, שגרה, ילדים. את עוד רגע משתחררת, אז למה שלא אצטרף אלייך ונצא יחד לאזרחות? נטייל יחד, נעשה חיים משוגעים, נתחתן כבר, גלי, נביא ילדים. פליז ילדים.

ילדים עם אף כמו שלך וסנטר כמו שלי זה סוג של מפלצת, בֵּבּ.

הוא תופס בחיבה את סנטרה המשולש, היא מועכת בתגובה את נחיריו הרחבים.

ואם הילדים יצאו ננסים כמוך, אז בכלל עדיף להשאיר אותם בתינוקייה בבית החולים, מחזיר בניה בקול מאנפף. האצבעות של גלי עוד אוחזות באפו.

אני מאוד שמחה שהציעו לך לפקד על הפלוגה המסייעת, היא מרצינה. זה נהדר. סוף כל סוף קידום. חיכית לזה הרבה זמן. יותר מדי זמן.

הוא מקשיב למנגינת דבריה. מנסה לאתר סדקים בהתלהבותה. היא באמת שמחה עבורו. אין צליל היסוס או ספק בקולה. איך היא תמיד בטוחה כל כך בעצמה? בטוחה כל כך בו? יודעת מה נכון במין אמת שלמה ופשוטה, בלי הסיבוכים והפיתולים שנכרכים מסביב לכל החלטה שלו?

בניה, אתה תהיה מ"פ מצוין. התפקיד הזה תפור עליך. צבא אמיתי זה לא רק פלס"ר ורימון, זה צבא העם. מפקד חייב להתנסות גם בהובלת חיילים מאתגרים יותר. אל תגיד לי שאתה יודע לפקד רק על האליטה והולך רק על מה שנוח וקל. רק אדם כמוך, שיודע לחשוב מחוץ לקופסה, שלא מאמין במערכת רק לשם המערכת, יצליח לעשות שם שינוי, אומרת לו גלי. אני בטוחה שתצליח. עבורך זה יהיה אתגר והתנסות חשובה. זה נכון וטוב לפלוגה, וזה טוב גם בשבילך.

ובשבילנו, גלי, בשבילנו זה טוב? מתי נתחתן כבר, גלי?

גלי מחייכת. אמרנו שלא מדברים על זה עד אחרי שאני חוזרת מהודו, וחוץ מזה, קודם תכרע ברך, תשלוף טבעת, ואז תשאל אותי מתי.

מה? אני שומע כאן הסכמה מפורשת להצעת נישואים? רגע, חכי שנייה. הוא יורד לשוליים ומאט את הרכב. גלי מופתעת. מה אתה עושה?

מה זאת אומרת? רץ לקנות טבעת. השאלה היא אם יש סיכוי שאמצא פה באמצע המדבר חנות תכשיטים, ועוד כזו שתהיה בה טבעת שתתאים בול לאצבעות הקיסם שלך.

היא צוחקת. אני מסכימה שנתחתן, בֵּבּ, אבל תן לי איזה דקה־שתיים לסיים את השירות הצבאי, ועוד כמה שניות לטיול בחו"ל אחרי השחרור.

ובניה, אולי המילים האלה נשמעות גדולות, אבל כשקוראים לך לדגל להציל פלוגה, אנחנו מתייצבים.

נובמבר 2012

עופר משכנע אותם לטוס לכמה ימים של שקט לפני שבניה מסתער על התפקיד החדש, לפני שגזרת עזה המתחממת תבער בעוד מבצע צבאי. הם מאמצים בהתלהבות את הרעיון. מאז שהם יחד, בשנה האחרונה נפשו באילת כבר כמה פעמים, והנה עכשיו עליית מדרגה זוגית בדמות חופשה משותפת בחו"ל. היא עומדת עם המזוודה בדלת דירתם ברמת השרון. בניה עוד מתעכב. כמו תמיד, בדיוק ברגע האחרון הוא מוצא משהו לעשות. הפעם החליט לתקן את המזגן. היא מכירה את המנהג הזה שלו, וכבר נמאס לה לריב על זה. היא עומדת בפתח עצבנית אך שותקת. היא מביטה בידיים האדירות שלו שמשחררות את הברגים בעדינות, במבט המרוכז הזה שעכשיו עסוק בדבר אחד בלבד, ושום טיסה שבעולם לא תפריע לו עד שיסיים את המלאכה.

לנמל התעופה הם מגיעים באיחור רב. זו הקריאה האחרונה לנוסעים לברצלונה — גלי ניר, בניה שראל, מכריז הרמקול, והם שועטים אל שער העלייה למטוס.

היא כבר היתה כמה פעמים בברצלונה. עבור בניה זהו ביקור ראשון בעיר. הוא לא מוותר על אף אתר, חוקר כל מבנה ביסודיות, מתפעל מהארכיטקטורה, מצלם מכל זווית אפשרית. היא זורמת איתו למרות הפגיעה במסע הקניות שתיכננה. בכל יום בתום מסע של חריש עמוק בעיר הם מתפנקים במסעדה. היא כל כך אוהבת לראות את בניה מתענג על אוכל טוב.

הטיל שנשלח אל רכבו של בכיר חמאס אחמד ג'עאברי מסיים את החופשה הקצרצרה שלהם בספרד. הם נוחתים חזרה בנתב"ג אחרי שלושה ימים של נופש והפוגה מהעומס הצבאי. מיד כשהיא מדליקה את הנייד ההודעות קופצות בזו אחר זו. גלי, איפה את. עופר מחפש אותך. תגיעי מהר לנחל עוז.

הם טסים לדירתם. בדרך מתעדכנים בחדשות. הדרום בוער. הטילים שוב גוזלים את שגרת חייהם של תושבי הדרום. בבית כבר ארוז ומוכן התיק הגדול של בניה למבצע שהיה צפוי שיגיע. הוא רק מוסיף לתוכו עוד כמה בגדים. גם גלי אורזת תיק,

ויחד הם נוסעים בפולו האדומה של גלי דרומה.

מבצע "עמוד ענן" מסתיים מהר מכפי שציפו, בלא כניסה קרקעית. גדוד שקד מתמקם בגזרה הדרומית של רצועת עזה, ובניה נכנס רשמית לתפקיד מ"פ המסייעת. העומס רב. לצד שיחות היכרות אישיות עם הקצינים והסמלים הוא יוזם מיד מבצעים. הגזרה חמה במיוחד; אירועים על גדר המערכת ברצועת עזה לצד הברחות סמים ואמצעי לחימה בגבול ישראל־מצרים, והכול תוך כדי מרוץ נגד השעון לסיים את בניית הגדר בגבול עם מצרים. את תחום המרדף אחרי המבריחים מכיר בניה היטב מרימון. הוא מעביר למחלקות השונות את תורת ההסתוות ומלמד אותן לבנות עמדות מסתור לתצפית ולצליפה. בלילות מסתווה הוא בעצמו. חבוש בכובע גרב הוא מסתובב במגורי החיילים, אוסף מודיעין פנימי על הלך הרוח בפלוגה. קצב האירועים לא מאפשר לו לבצע טיפול עומק בנורמות של מחלקת הרתק. עוד לפני שנכנס לתפקיד, הִשעה יהודה את המחלקה מפעילות מבצעית. חיילי המחלקה משובצים לתפקידי שמירה, אבטחה ואפסנאות בגדוד. החיילים ממורמרים אך הפלוגה מתפקדת. אפילו מתפקדת היטב. בניה מצליח לסייע ביצירת שיתוף פעולה מעניין בין הפלוגה המסייעת לטייסת מסוקים. במשך שלושה חודשים, בסבב בין מחלקות הפלוגה, שמונה חיילים ומפקד תופסים כוננות בבסיס בחצרים. בכל אירוע מבצעי על הגדר המסוק מוקפץ ובתוכו כוח של בניה. הם צוברים עוד ועוד הצלחות מבצעיות. רק תקרית אחת מאפילה על כניסתו לתפקיד.

מרס 2013

קולות המהומה הצוהלת שבחוץ חודרים אל חדר הישיבות, טורדים את ראשו, מעיקים על לבו. הוא מתעלם משירי ההווי הצבאי שבחוץ ומתרכז במשימה החשובה המונחת לפניו — הכנת קציני הפלוגה המסייעת של חטיבת גבעתי לקראת עוד פעילות מבצעית בגבול הגזרה הדרומית של רצועת עזה. בניה מביט אל הקצינים שמקיפים אותו. הם מתקשים להתרכז בציר שסימן במפה, נעים באי־נחת. הוא עוצר את שטף דיבורו, נכנע לצווחות החיילים שברקע. בדממה הרגעית המשתררת בחדר נשמעים כעת ביתר שאת שירי ההווי הצבאי של חיילי הפלוגה אשר חושפים מציאות מטרידה: השירים כוללים קללות וקריאות בוטות נגד הקצינים ואמותיהם. אחד הקצינים שואל אם לגשת להשתיק את החבר'ה. לא. אני אצא אליהם, אומר בניה.

החיילים, מכונסים סביב שולחן מאולתר מפלטת עץ דקה, חובטים עליו בפראות תוך כדי שירה. הם לא משתתקים גם כשהמ"פ שלהם יוצא בצעדים נחושים. הוא מפלס את דרכו ביניהם וקופץ על השולחן. החיילים המופתעים מרימים את עיניהם אל המפקד החסון. שקט משתרר. אתם חושבים שאתם ערסים, אה? אבל אני ערס

יותר גדול מכם! צועק בניה ורוקע ברגלו על השולחן. לוח העץ הגמיש מקפץ, ותבנית הקוסקוס שנותרה עליו מארוחת הצהריים מרקדת, משפריצה לכל עבר, ונופלת ארצה. החיילים היושבים צמוד לשולחן מוחים שאריות קוסקוס מפניהם. בניה יורד חזרה אל הקרקע, מנער את מכנסיו שהתלכלכו מתכולת התבנית. הוא לא מוסיף מילה. רק צעדיו הנחושים בחזרה אל ישיבת הקצינים מפרים את הדממה.

בתום ישיבת תדרוך הקצינים הוא נוסע ליהודה לעדכנו באירוע. יהודה מאזין לבניה. הוא לא מופתע, לא מבוטות החיילים, גם לא מתגובת מפקדם. ברור לו שבניה לא שפך בכוונה את שאריות הארוחה על חייליו. ברור לו שאם חיילים שרים בגנות אמהות הקצינים חובה להשתיקם. אי אפשר עוד להמשיך להתכופף, לתת לחיילים להתחצף ולנהל את הפלוגה. אילו הוא היה שם, מן הסתם היה עושה זאת בדרכים אחרות. לא היה עולה על דעתו לקפוץ על שולחן. אבל זה בניה, עם היצירתיות והלהט. זה בניה. לטוב ולרע.

בתום שלושה חודשים של תפיסת הקו בדרום יוצא גדוד שקד לאימון בבקעה במחנה תבץ, לא רחוק מהיישוב מחולה. אם עד עכשיו היו מחלקות הגדוד מפוזרות במוצבים השונים, כעת הן פועלות יחד במסגרת גדודית ופלוגתית. האימון כולל תרגילי פלוגה ומד"סים. בניה מדרבן את החיילים לרוץ. הוא רץ עם החיילים שנותרים מאחור מתנשפים, מכין אותם לקראת ריצה של עשרה קילומטרים. אפילו חולצות הדפיס כדי לדרבן את המתקשים. אני לא רץ לאט, אני רץ יסודי, נכתב על החולצות. הוא הראשון ללבוש אחת. חם בבקעה. הזיעה ניגרת, מרטיבה את החולצה שנצמדת אל הגוף. החבר'ה כבר זמן רב לא רצו, וכעת רצים עם מפקדם. הוא מחייג לגלי תוך כדי ריצה, שם את הטלפון על מצב רמקול. חבר'ה, הוא צועק, גלי על הקו. היא לא שומעת אתכם. כולם לצעוק יחד — גלי, אני אוהב אותך. גלי, אני אוהב אותך, יותר חזק, חבר'ה, גלי, אני אוהב אותך, הם שואגים.

הפלוגה המסייעת נשלחת לאימון בביסל"ח. אנחנו הולכים להיות פלוגה מצטיינת באימון הזה, אומר בניה ליהודה, כל כך בטוח בעצמו, כל כך משוכנע שבכוחו להוביל את הפלוגה. אבל דווקא בביסל"ח מחלקת הרתק הוותיקה מסרבת לבצע משימות שנסגרו לה בלו"ז. לא מוכנים יותר לתורנות מטבח. לא יוצאים יותר לשמירות. לא מנקים יותר שירותים. בשביל זה יש מחלקות צעירות יותר, הם אומרים. אתם רוצים שמישהו אחר ינקה אחריכם את החרא, נוזף בהם בניה, מאוכזב. הם אפילו לא טורחים לענות.

יהודה, מה עושים? בעוד כמה שעות מתחיל התרגיל הראשון.

זה תמיד ככה, החרא צף באימון. תצאו לתרגיל, בניה, נדבר אחר כך, עונה יהודה מעבר לקו.

מחלקת הרתק לא משתפת פעולה גם בתרגיל. התרגיל לא טוב. יהודה יורד

מהבקעה לביסל"ח, מבקש לדבר עם המחלקה, להבין מה קורה בה. המחלקה לא מוכנה לדבר גם עם המג"ד. יהודה חש את אווירת העבריינות, את הלחץ החברתי לחפות זה על זה. הוא נותן להם ארכה עד הבוקר. מנסה לדבר אל לבם. אתם מחלקה עם ניסיון מבצעי, חיסלתם מחבלים. קחו את עצמכם בידיים ותתחילו לשתף פעולה.

לאורך כל הלילה מפקד המחלקה ובניה מנהלים שיחות אישיות עם חיילים במחלקה. הם מנסים לבודד את הרציניים שבהם, לנתק אותם מהלחץ החברתי המופעל עליהם. אפס הצלחה.

בבוקר המחלקה ממשיכה להתנהל כגוש אחד ומסרבת לבצע משימות. שוב ושוב הם מסרבים פקודה. יהודה מתקשר לעופר המח"ט ומקבל ממנו את הגיבוי לטיפול מעמיק במחלקה. שבעה לוחמים נשפטים ונשלחים לכלא, היתר מוחזרים לתבץ. בניה נותר בביסל"ח עם ארבע מחלקות: צלפים, מרגמות, טיל ותצפית. את מחלקת הרתק בונה יהודה מחדש. הוא לוקח את מחלקת בני הישיבות מפלוגה אחרת והופך אותה למחלקת הרתק החדשה בפלוגה המסייעת.

המסר לחיילים ברור. אין כניעה לפריווילגיות של ותיקות. אפס סובלנות לסירוב פקודה. פירקנו מחלקה. אם צריך נפרק גם את כל הפלוגה.

בחצות הליל הכותרת ב־ynet זועקת: *שוב מבוכה בחטיבת גבעתי. שבעה לוחמי גבעתי סירבו פקודה בשל "יחס משפיל"*. התאריך: שישה במרס 2013. הכתב: יואב זיתון. בניה קורא את הידיעה, אצבעותיו משחקות בעצבנות בזיפים שעל סנטרו: *שבעה לוחמים מהפלוגה המסייעת בגדוד שקד שבחטיבה הסגולה הודיעו למפקדיהם כי הם מסרבים למלא את הפקודות שקיבלו, משום שמפקדם מתייחס אליהם בצורה משפילה, ואף נוקט אלימות מילולית. ל־ynet נודע כי בעקבות כך הם נשלחו אתמול (ג') לכלא על ידי מפקד הגדוד, סגן אלוף יהודה ואך. כמו כן הוחלט בחטיבה לפרק את מחלקת הרתק שבה שירתו הלוחמים. ייתכנו צעדים נגד חיילים נוספים בגדוד. מפקד הפלוגה שעליו הלינו הלוחמים מונה לתפקיד לפני כמה חודשים, לאחר שהגיע מיחידה מובחרת. חלק מחייליו אף הגישו קבילה נגדו, ובשבוע שעבר הגיע נציג מנציבות קבילות החיילים לבקר את הפלוגה, השוהה בימים אלו באימון. גם קרוביהם של הלוחמים העידו כי הם סובלים זה שבועות ארוכים מיחס רע מצד המפקד, שמתבטא לטענתם גם במתן מטלות מנהלתיות שנחשבו בעבר למנת חלקם של החיילים ה"צעירים" יותר.*

יש לציין כי זהו המקרה השלישי של תקרית על רקע יחסי צעירות־ותיקות שנרשם בחטיבת גבעתי בשנה וחצי האחרונות. בנובמבר 2011 נחשף ב־ynet כי עשרה לוחמים מאותו הגדוד נענשו, וקצתם נשלחו לכלא, לאחר שסירבו פקודה בנסיבות דומות, במהלך תעסוקה מבצעית בגבול לבנון. בפרשה

אחרת, שנחשפה בתחילת השנה שעברה, הורשעו לוחמים מגדוד צבר של החטיבה בהתעללות ובהכאת לוחמים צעירים יותר.

מדובר צה"ל נמסר בתגובה: שבעה מחיילי הגדוד נשפטו על עבירת סירוב פקודה לביצוע מטלות. הרקע להתנהגותם הוא יחסי ותיקות־צעירות אשר להם אין מקום בצה"ל ואשר עומדים בניגוד גמור לפקודות הצבא.

בתוך המהומה עופר מקפיץ בהפתעה את גדוד שקד לתרגיל גדודי. התרג"ד כולל מסע ארוך ביום, אימון לחימה גדודי בלילה ושוב מסע ביום למחרת. בְּבוקר התרגיל מתברר כי עשרה לוחמים צעירים ממחלקת התצפית בפלוגה של בניה לוקחים את הרגליים ובורחים הביתה לאות הזדהות עם מחלקת הרתק שפורקה. יהודה מבהיר לבניה שהוא יוצא לתרגיל כרגיל, והסמג"ד והרס"ר יטפלו בחיילים שערקו. בניה דורש לטפל בפרשה בעצמו. יהודה מתעקש על התרגיל. בניה נכנע.

הוא יוצא באיחור קל, כמאסף הכוח. אביב בחוץ, מרבדים של פריחה מחייכים אליו, אבל בתוכו אכזבה עמוקה. ייאוש מחייליו, ייאוש מעצמו. השביל מתעקל בין הגבעות. מרחוק הוא מזהה חייל משתרך מאחור בגפו. הבחור בקושי צועד. מתנדנד על רגליו ונופל. בניה רץ אליו. האם התייבש? החייל שייך לפלוגה אחרת. הוא בהכרה אך מטושטש. בניה משקה אותו במים ומדווח בקשר ליהודה כי מצא חייל מיובש. איך הכול קורה דווקא לך? שואל אותו יהודה. בניה צוחק. אני לוקח אותו איתי, נתקדם עד לחבירה לג'יפ הגדודי, אומר בניה. הוא מניף את הבחור על כתפיו וסוחב אותו "אחד על אחד" קילומטרים רבים. אף אחד לא ירוץ לתקשורת לספר על המ"פ שסוחב חייל על גבו, הוא מהרהר. לא תפורסם כותרת על המ"פ שבקושי ישן בלילה כדי לקדם את פלוגתו או על המ"פ שמארגן כסף לחייליו דלי האמצעים. ככה זה, הרוע צף למעלה, קובר תחתיו את הטוב, את המאמץ, את המסירות. יכול להיות שלא תמיד דיבר בנימוס וברוך עם חייליו. בהחלט יכול להיות. הוא יודע לצעוק וגם לקלל, וגם להיות נוקשה ולדרוש מהם נורמות מחמירות, אבל הכול נעשה מתוך אכפתיות, מתוך מטרה לבנות פלוגה לתפארת. ולא, הוא לא מוכן בשום אופן לקבל שיש כאלה שמנקים שירותים ושוטפים רצפה, ויש כאלה שמסתלבטים רק בגלל שהתגייסו כמה חודשים קודם לצבא. את האווירה הזאת בגדודים הוא ישנה. בסיירת זה לא כך. אין שום סיבה שזה יהיה כך בגדודים. בשום אופן לא בפלוגה שבפיקודו. ואם צריך לריב על זה, הוא יריב, ואם בגלל זה יטיחו בו רפש, הוא מוכן בהחלט לספוג הכול. הוא מוכן לשלם את המחיר. רק לא אי־צדק.

הכובד שעל כתפיו, הזיעה הניגרת מהמאמץ הפיזי של נשיאת החייל, מצליחים אט־אט להקהות את צערו. במקום לחשוב על בגידת חייליו, שלא רק סירבו פקודה אלא גם רצו להתלונן מאחורי גבו לתקשורת, הוא מנסה לרכז את מחשבותיו בגלי. הוא שומע את הקול שלה מנחם, מרגיע את הסערה.

הוא פורק את החייל מכתפיו ומכניסו לג'יפ החפ"ק לקראת פינוי לבית חולים. רגע לפני שהג'יפ דוהר, יהודה מוציא את ראשו מהחלון. בשורה טובה ובשורה רעה, הוא אומר. נתחיל בטובה. הסמג"ד והרס"ר הצליחו לשוחח עם מרבית הורי העריקים ממחלקת התצפית. הם לוחצים על החיילים לשוב לצבא, וכמה חיילים כבר בדרך לכאן. אני מאמין שנצליח להציל את המחלקה הזאת. הבשורה הרעה היא שהוגשו לדובר צה"ל שאילתות על טענות רבות של החיילים נגדך, ושידיעה נוספת עומדת להתפרסם בקרוב ב־ynet. אל תיקח ללב, בניה, טופח על גבו יהודה. בניה לא מגיב. הג'יפ מתרחק. ענן האבק שהותיר אחריו מתפזר, מותיר את בניה לבד בתוך הדממה המדברית. בתוכו קול רעש גדול. בניה מכיר את עצמו היטב. הוא ייקח את זה הכי ללב שאפשר.

בלילה הם לא עוצמים עין. בניה מנהל שיחות אישיות עם כל אחד מלוחמי מחלקת התצפית, אלה שלא ערקו ואלה שערקו ושבו בלחץ הסמג"ד והרס"ר. הוא מבקש להבין לעומק מה גרם למרד, מהיכן נובע התסכול של החיילים. מסביר מהו צבא, מה זו מסגרת, ומדוע אסור לסרב פקודה. מבהיר שוב ושוב לחיילים הצעירים של מחלקת התצפית שמי שתומך במרד של מחלקת הרתק תומך בנורמות מעוותות, נורמות של ניצול הוותק והמעמד כדי לרדות בצעירים. זו אינה אחוות אחים, אלא אחוות עבריינים. יהודה מחליט להקל על החיילים שהביעו חרטה. הם מרותקים לבסיס ולא נשלחים לכלא. העקשנים נשלחים למחבוש.

למחרת בבוקר הכותרת ב־ynet מכה שנית. *המרד בגבעתי מתרחב: שבעה־עשר לוחמים בכלא. עשרה לוחמים מגדוד שקד של חטיבת גבעתי הצטרפו אמש (יום ד') למרד נגד מפקדיהם בטענה ליחס משפיל מצד מפקד הפלוגה, והכריזו כי הם מסרבים פקודה. בתגובה הם נשפטו ביחידה לתקופות מאסר שונות, וחלקם צפויים להיות מודחים מתפקידי לחימה בצבא. בכך התרחב המרד על אודות שבעה לוחמים שנשלחו לכלא שלשום. בדובר צה"ל אישרו את הפרטים וציינו כי מדובר בחלק ממדיניות ה־אפס סובלנות נגד תופעת הוותיקות־צעירות בצבא.*

בידיעה נכתב שהלוחמים טענו כי במהלך שיחת מחלקה המפקד אמר: אל תתעסקו איתי, כבר הרבצתי לחייל ממחזור נובמבר 06. עוד טענו כי בערב הווי בפלוגה, שכלל שירי פלוגה שהיו מקובלים עד לאותה העת, התעצבן המ"פ על מילות השירים שהכילו תוכן נגד קצינים והחל לקלל בפראות ובבוטות, בעט בשולחן האוכל, העיף אוכל לעבר החיילים, ופיזר את ההמולה.

החיילים שהגישו קבילה רשמית על מפקדם טוענים כי הוא השתיק לוחם בצורה בוטה ופוגענית. במקרה אחר נטען כי אף על פי שחייל סבל מבעיה רפואית, מפקדו טען שהוא עשה הצגות ושיקר. בקבילה נטען: בבוחן פלוגה הכולל כושר גופני, המ"פ

החל לצרוח על נהגו ולאיים עליו תוך כדי שתפס בצווארו, ניער וחנק אותו תוך כדי השמעת איומים חוזרים ונשנים. הם סיפרו כי התבטא כלפיהם בבוטות: אתה אפס, יש לי חיילים יותר טובים ממך, סמרטוט, מה אתה מסתכל לי בעיניים? כשאתה רואה אותי תעמוד, אתם אפסים, פישרים.

החיילים, שחזרו לאחרונה מתעסוקה מבצעית בעוטף עזה והיו אמורים להוביל כניסה קרקעית לרצועה ב"עמוד ענן", טענו כי עד כה נמנעו מביצוע הצעד החריג בזמן פעילות מבצעית מתוך אחריות, וכי הם בעלי מוטיבציה גבוהה לשרת את המדינה.

תגובת דובר צה"ל בסוף הידיעה שוב מגבה את המפקדים בשטח: *הרקע להתנהגותם הוא יחסי ותיקות־צעירות, שאין להם מקום בצה"ל. הם עומדים בניגוד גמור לפקודות הצבא.* גורמים צבאיים הוסיפו: *ההחלטה באשר לעתיד המחלקה תתקבל לפי תפקודם ומעשיהם בהמשך. לכמה מהחיילים הובהר כי לא תינתן להם הזכות לשוב ולשרת כלוחמים בחטיבה.*

בניה בולע רוק. מרגיש את דקירת הכאב בגרון שיבש מרוב דיבור. עיניו כבדות. הוא עוצם אותן לדקות אחדות אחרי לילה נטול שינה. המחשבות מציפות אותו. הוא כועס על הידיעה שמצטטת את תלונות החיילים בלי לאמת אותן. בינו לבין עצמו הוא יודע שבתלונות החיילים יש רסיסי אמת. זה כוחו של השקר המשכנע ביותר, להנביט ולהצמיח בשיקויי הגוזמה והבדיה את גרעיני האמת. הוא לא זרק אוכל במזיד על חייליו. כל מי שהיה בסביבה יכול להעיד על כך. הוא עמד על השולחן ורקע ברגלו. הקוסקוס שנפל בשוגג הפתיע גם אותו, נשפך גם עליו. הפרטים הללו כנראה לא מעניינים אף אחד. והנהג שלו? הם החברים הכי טובים שיש. אם הלכו מכות, זה היה בצחוק ובאהבה. בדיוק כמו הסטירות העזות שיהודה מחלק לו כדי להעיר אותו בכל פעם מחדש כשהוא מתעפץ בישיבות הקצינים. לפחות שמו לא מוזכר. אבל מי שמכיר אותו כבר יזהה. השמועות רצות. זה גורלו. נגזר עליו לעורר רעש בכל מקום שהוא נמצא בו. הוא מקווה שלפחות את הקצינים שנציב קבילות החיילים ישלח לרגל אחריו יעניינו הפרטים. מילא. מחשבותיו נודדות אל המסלול שעבר בשייטת. הוא לא עשה חיים קלים למפקדיו. גם הוא מרדן ובוחן גבולות מטבעו, אך מעולם לא עלה על דעתו לסרב פקודה. תחושת האכזבה שממלאת אותו, מעצמו ומחייליו, מסחררת אותו. המחשבות רצות בלי שליטה. דוהרות. הוא חושב על ההורים שלו. על האכזבה שלהם ממנו, הבן שלא הולך בתלם. כגודל האהבה כך גודל הציפיות והאכזבה. הם אוהבים אותו, אין לו ספק בזה. אוהבים מאוד, אך לעולם לא יקבלו את הגבולות שחצה ולא ישלימו עם כך. הוא אוהב אותם, מעריץ, מעריך. ודווקא הקרבה הגדולה הזאת הופכת הכול לכואב וטעון במיוחד. הוא מנסה לכבות את הגעש שבתוכו. יום עמוס מחכה לו מחר. הוא חייב לנמנם כמה דקות. מחר עליו להוביל פלוגה חצי

מפורקת לעוד יום של אימון מתיש בתרגיל הגדודי.

לפנות בוקר הוא מתעורר עם כאב ראש חזק. כולם עוד ישנים. הוא מטפס על אחת הגבעות שסביבם. אולי בגובה תהיה קליטה. הוא מחייג. גלי עונה. הקול שלו רועד, שבור, מקוטע מהרוח העזה הנושבת ברקע.

בניה, אתה בוכה? איפה אתה?

יושב פה על איזה צוק.

על צוק? היא נלחצת ומיד מרסנת את עצמה. היא צריכה להיות עכשיו הגב היציב שלו.

היא מקשיבה לו, לבניה הכועס, הפגוע, הממורמר, המאוכזב. כואבת איתו, אך גם גאה בגבר הזה שלה, הרגיש כל כך.

דקות ארוכות הוא בוכה והיא מאזינה לו, וההקשבה שלה מנחמת אותו. מעודד, הוא מוחה את הדמעות, מתמתח, מזדקף, מחייך.

עוד רגע והוא שוב בניה שראל, המ"פ הכי קשוח בצה"ל.

פרק ב

לגעת במכונית נוסעת

פנים מאומצות, מצח קמוט, אצבעות משחקות בזקן. אבא לומד. אור זורח ממנו. שלווה. המולת הילדים בבית איננה מפריעה ללימודו. להפך, היא מעין מנגינת רקע המחיה את הלימוד. בניה מתקרב, האב מרים את ראשו ופורש את ידיו לחבקו. הילדון נדחק בין הגמרא לאביו, עטוף בשמחת האב, הוא מצביע בהתלהבות על האותיות שכבר מוכרות לו ואומר בקול צלול: ב' נ' י' ה'. עוד מעט יגדל ויוכל להשתתף גם הוא בשיעור שהאב מעביר בבית מדי שבוע, ושואב אליו מבוגרים וילדים סקרנים כאחד.

כשהאב, שלום, לא מלמד ולומד, הוא מסייע בתפעול השוטף של הבית. מדיח כלים, מכין ארוחת ערב, מעמיד עוד מכונת כביסה, ובכל יום שישי ממלא ריח עוגת השמרים, מעשה ידיו, את החדרים. בכל בוקר הוא יוצא לעבודה במפעל באזור התעשייה בקריית ארבע, ובצהריים לומד ומלמד בישיבת אור חברון, הנמצאת ברחוב הסמוך לביתם.

הוא עובד מפני שאינו מוכן להתפרנס מהוראת התורה. את הוראת חז"ל: "כל הנהנה מדברי תורה — נוטל חייו מן העולם", הוא מיישם כפשוטה על פי פסיקת הרמב"ם האוסרת לקבל שכר על לימוד תורה. אם הלל הזקן היה חוטב עצים, מדוע יתפרנס הוא מן התורה? כזה הוא שלום. איש עקרונות והלכה. בישיבה מכנים אותו כולם בהערכה ובכבוד "הרב שלום". בשביל בניה הוא פשוט "אבא". לפני השינה, כשכל הילדים כבר מכוסים בשמיכות במיטה, אבא קורא איתם קריאת שמע וקול הבס שלו שופע רוך. מיד אחר כך מתחיל הוויכוח הקבוע בין הילדים לאיזו קלטת יאזינו הפעם: סיפורים מספר יהושע, שופטים או שמואל. כשהחלטה מתקבלת, הטייפ מתחיל לסובב את סליל הקלטת, ודוִד המלך וגיבוריו נכנסים אל החדר. יעל, יאיר וחיה כבר נרדמים לצלילי הסיפור. בניה עוד מאזין לקלטת, מוקסם מסיפורי הגבורה, ואוהב במיוחד את הסיפור על בניה בן יהוידע, שהכה את הארי ביום שלג. שלום מציץ אל חדר הילדים, מביט בעיניו הפקוחות של בנו, במבטו המהורהר, ויוצא בשקט. הסיפור מסתיים אך בניה עדיין מתקשה להירדם. הקולות מן הסלון מסקרנים אותו. הוא מתגנב ממיטתו ומציץ ממפתן חדר הילדים.

מראה פלאי נגלה לעיניו: אבא רכון מעל שולחן פינת האוכל ומרכיב מטוס זעיר. פניו מרוכזות. אצבעותיו הגדולות מסובבות בעדינות ברגים זעירים. אמא מיכל לצדו, משתפת בחוויות היום שעבר עליה כמורה באולפנה, דיבורה מהיר ונמרץ, מלא חיים. מדי פעם מרים אליה שלום את ראשו, עיניו קשובות. בניה מוקסם. מעולם לא ידע קודם לכן שגם אבות משחקים בצעצועים. אבא, גם אני רוצה לבנות מטוס, לא מצליח

הילד לעצור את התלהבותו, ומתקרב לשולחן. שלום אינו נוזף בבנו על שקם מן המיטה אחרי שעת ההשכבה. הוא פורש את ידיו לחיבוק ומושיב את בניה על ברכיו. בסבלנות הוא מסביר לו כיצד מחברים את המנוע לגוף המטוס. בניה מפר את השקט בקריאת התפעלות קולנית. שלום מסמן לו באצבע על שפתיו, לא להעיר את אחיו. לפני שהילד נשלח שוב למיטה, מבטיח האב שעם סיום מלאכת ההרכבה של הטיסן, ישתתפו כל בני המשפחה בהטסת הבכורה.

כעבור כמה ימים, בשעת ערב מוקדמת, מטפסים ההורים וארבעת הילדים אל גג בניין מגוריהם. פניו של שלום זורחות, פניה של מיכל משועשעות. היא סונטת בו, בשלום, שבחר דווקא בשעת דמדומים זו לטקס הטסת הבכורה, מפני שהוא בוש מהשכנים. מה יאמרו כשיגלו שהרב שלום מטיס צעצועים. שלום צוחק. זה בסדר, את סימולטור הטיסה שקנה למחשב כבר גילו כולם, הוא אומר. כמה נהנתה מיכל לראות את התדהמה על פניהם של בני משפחה וחברים, כשנכנסו אל הבית ומצאו את שלום מתפעל כמו ילד מהסימולטור. הם הרי לא העלו על דעתם שהרב שלום, הרציני והמסור, מכלה את זמנו על משחקי מחשב. אבל היא מכירה את שלום שלה, איש תורה והלכה, אך לא פחות מכך איש מעשה, סקרן ורחב אופקים.

המטוס הזעיר מטפס אל־על. זמזום מנועו מפר את שלוות הערב. ככל שהוא צובר גובה, חיוכו הגאה של האב מתרחב. בניה לא מסיר את עיניו מן הצעצוע שנענה לפקודות האב. בקנאה הוא מביט במטוס המרחף וחולם על הרגע שבו יפעיל הוא מטוס קטן, אולי אפילו מטוס גדול ואמיתי, כזה שמסוגל לא רק לעוף בעצמו, אלא לשאת בני אדם לארצות רחוקות.

בינתיים הוא נאלץ להסתפק בָּתלת־אופן הישן שירש מאחיו. הוא חייב לבדוק את פסי ההאטה החדשים שנוספו לכביש. שוב ושוב מטפס בניה הקטן במעלה הכביש, סוחב את אופניו איתו, ושוב ושוב הוא מדווש בפדלים במהירות, שועט במורד, אופניו מרקדים מעל פסי ההאטה, כמעט מפילים את הרוכב הקטן שעליהם. בניה, מה אתה עושה? קורא שלום בבהלה. אבא, אני בודק אם הפסים החדשים באמת מאיטים את התנועה.

תנועת הגופים מסקרנת את החוקר הצעיר. הוא צועד יד ביד עם אבא בדרך מבית הכנסת הביתה, עיניו עוקבות אחר המכוניות הנוסעות בכביש, מגיחות במעלה הרחוב ונעלמות אחרי הסיבוב. שלום מאזין לילד המדבר ללא הרף. מאזין אך לא מקשיב. קשה לעקוב אחרי שטף דבריו של בניה. מדי פעם מהנהן האב לשאלותיו של הילד, בעוד מחשבותיו נתונות לדברים אחרים. לפתע עוזב הילד את יד אביו ורץ אל הכביש, שולח את ידו קדימה, בדיוק בעת שמכונית נוסעת מתקרבת במהירות. בניה, מה אתה עושה? צועק האב, דולק אחרי הילד ומרחיק אותו מהכביש רגע לפני אסון. אבא, אני בודק אם אפשר לגעת במכונית נוסעת, עונה הילד. בניה, אסור לגעת במכונית נוסעת,

מבהיר האב כשהוא מנסה להסדיר את נשימתו. אבל, אבא, הרגע שאלתי אותך אם אפשר לגעת במכונית נוסעת, ואמרת שכן. אסור, בְּנָיָקִי, טעיתי כשלא הקשבתי לשאלתך, מודה האב.

משפחת שראל מתרחבת. הדירה הקטנה בבניין בקריית ארבע כבר צרה מלהכילם. הם עוברים לבית חדש בגבעת החרסינה, שכונה חדשה מצפון לקריית ארבע הישנה. זהו בית פרטי, לא גדול, עם חצר שבה שותלים בני המשפחה עצי פרי רבים.

בניה בן הארבע מוקסם מן האוטובוס העובר בסמוך לביתם החדש, בולע לקרבו אנשים וממשיך הלאה בדרכו. אחר צהריים אחד הוא מחליט לבחון מבפנים את האוטובוס. אמא נסעה עם חיה לקריית ארבע, למסיבת הסיום של הגן. ביקשו לא להביא אחים קטנים, בְּנָיָקִי, מסבירה לו האם מדוע הוא נותר מאחור, ומבקשת ממנו להישמע להוראות אחיו הגדולים.

האחים עסוקים בענייניהם, ובו בוערת הסקרנות. הוא יוצא אל התחנה וממתין לאוטובוס. בגאווה הוא עולה במדרגות הגבוהות ומתיישב ליד החלון. הוא מזהה היטב את הדרך. בתחנה הסמוכה לביתם הקודם הוא יורד. נבוך הוא עומד, מתלבט באיזה שביל עליו לפנות כדי להגיע אל הגן. חוש הניווט שלו קורא לו לבחור במדרגות היורדות בין הבניינים, וכך הוא עושה. הנה הגן, והנה אמא משתאה ומחבקת. איך הגעת לכאן? שואלת מיכל, והוא מספר לה כיצד עלה לאוטובוס. אבל איך ידעת מאיזה צד של הכביש לקחת את האוטובוס, תוהה האם. אמא, הוא מסביר לה כאילו היתה ילדה קטנה, מה השאלה בכלל. הלא מהתחנה בצד השני האוטובוס נוסע לירושלים, מה פתאום שאעלה משם על האוטובוס.

עד שיהיה עשיר ויוכל לקנות לו אוטובוס ומטוס משלו, הילד שנעשה נער צעיר מסתפק במועט. קיץ שלם הוא עובד מדי יום בחופש הגדול במכולת השכונתית. מסדר מדפים, מעמיס משלוחים, מנקה ושוטף. שקל לשקל הוא אוסף. יש לו יעד ברור. חמור הוא רוצה. חמור שאפשר לרכוב עליו וללטף את אוזניו. בקנאה הוא מביט בילדי הערבים היושבים זקופים על חמוריהם, וכבר בגיל חמש־שש משגיחים לבדם על עדר כבשים. למה הוא חייב ללכת יום אחרי יום ללימודים המייגעים בחטיבת הביניים, והם מתרוצצים כל העת חופשיים ומאושרים? את הכסף שהרוויח במכולת הוא דוחף לכיסיו ויורד אל הוואדי לרכוש לו סופסוף חמור מהשכנים הערבים. גאה הוא שב הביתה, רכוב על הרכש החדש, מתענג על מבטי הקנאה שכל ילדי גבעת החרסינה שולחים בו. רק ילד אחד לא צריך להתחנן בפניו לרכוב על החמור. ראובן זוכה ליחס מיוחד. הוא עלה ארצה מהודו ונקלט בקריית ארבע עם קבוצת משפחות מקהילת בני מנשה. בניה מתחבר אליו כבר מהרגע הראשון, כשעוד בקושי הצליח להוציא מהפה

משפט אחד בעברית. השניים מתקשרים זה עם זה בתנועות ידיים ובפרצופים מצחיקים. מהר מאוד הופכים ראובן ובניה לצמד חמד. אוכלים זה אצל זה, ישנים זה בביתו של זה, רוכבים יחד על החמור ועל האופניים ובונים בית מפואר משלהם על העץ מתחת לבניין מגוריו של ראובן.

בסיום כיתה ח', כמו אחיו יאיר, נשלח בניה אל הישיבה הקטנה במעלה חבר. את מקומו אינו מוצא שם. מלכתחילה לא רצה ללמוד בישיבה שאין בה כמעט לימודי חול. הוא אוהב ללמוד גמרא, להיחשף אל דברי התנאים והאמוראים, אך אינו אוהב את הפלפול המתיש. זאת ישיבה מצוינת עם תלמידים חרוצים, אבל בשבילי היא לא מתאימה, מכריז בניה ועוזב את הישיבה. שלום ומיכל מכירים את העקשנות של בנם ויודעים כי אם גמלה החלטה בלבו, דבר לא ישנה אותה. הם מטילים עליו את האחריות למצוא לעצמו מוסד חלופי ועד שזה קורה, כעבור חודשים אחדים, הוא יושב בבטלה בבית.

קיבלת אותו לישיבה בגלל שלום? שואלת מיכל בדרכה הישירה את הרב דב זינגר, כשהיא באה להסדיר את רישום בנה לכיתה י' בישיבת מקור חיים שבכפר עציון. בעבר היו שלום ודב חברותא ונפגשו בקביעות ללימודים משותפים, ומאז נותרו בין המשפחות קשרי חברות. שלום הבהיר מראש לבניה שאין לו שום כוונה להפעיל את סעיף הפרוטקציה כדי לסייע לו להתקבל לישיבה. בניה לא התרגש. הוא רצה להתקבל לישיבה בזכות עצמו, וכך עשה.

הרב דב מחייך אל מיכל. לא בזכות שלום קיבלנו אותו, הוא אומר לה, אלא בשל האופי של השכבה הזאת, שצריכה קצת סם ממריץ בסגנון בניה שלכם. יותר מדי ילדים־טובים־ירושלים יש לנו בשכבה הזאת. חסר לנו הפלפל.

בניה יספק לכם פלפל בשפע, צוחקת מיכל, אבל רק תדע שאני רושמת עכשיו צ'קים לשלוש שנים. בלי חרטות, כמו שאומרים. אתה מחזיר לנו אותו רק בסוף כיתה י"ב.

הרב דב מצטרף לצחוקה, מזהה באיזו ערוגה צמח הפלפל.

בניה משתלב היטב בישיבה. אווירת הפתיחות שבה, המתובלת בשמחת חיים, מוצאת חן בעיניו ומתאימה לאישיותו. החינוך שינק בבית היה אחר, היו בו אותו להט דתי ושמחה במצוות, אך גם קריאה ברורה להקפיד ולקיים את ההלכה על כל חומרותיה, בדקדקנות ובפשטות, בלי התחכמויות, בלי ויתורים, בלי מעקפים. כך למשל בביתו מוכוונים הילדים לפעילות ולהדרכה בתנועת הנוער אריאל, שבה מתקיימת הפרדה מלאה בין בנים לבנות, ואילו מרבית חבריו בישיבה יוצאים להדרכה בתנועת בני עקיבא. גם בניה, ללא רשות הוריו, מתחיל להדריך בבני עקיבא, ביישוב אלעזר שבגוש עציון. תחילה הוא מסתיר זאת מפניהם, אך עם הזמן השמועה מגיעה

לאוזניהם. הם שמים עצמם כמי שאינם יודעים ומעלימים עין.

אף את המסגרת הישיבתית הוא מאתגר. כלל ברזל של הישיבה קובע כי אסור לרדת לעין סג'מה שבוואדי, מצפון ליישוב הסמוך בת עין, בלא אישור ובלא ליווי נשק. באחד הערבים מארגן בניה קבוצה של חבר'ה שצועדת רגלית למעיין. בניה הראשון לקפוץ אל המים הקרירים. את קולות השכשוך וצהלות השמחה מפר קולו של רכב ההולך ומתקרב. הם ממהרים לצאת מן המים, לאסוף את בגדיהם, ולהסתתר בשיחים, מחכים בציפייה דרוכה לראות מי יופיע.

אחד מאנשי הצוות של הישיבה נענה להפצרת כמה תלמידים והסיעם אל המעיין בליווי נשק. התלמידים יורדים מן הרכב וקופצים אל המים. הברֵכה שזה עתה עמדה לרשותם בלבד, נושלה על ידי אחרים. בניה אינו יכול לשאת את הרעיון כי איבדו את הברֵכה דווקא למפונקים ולחנונים מבין תלמידי הישיבה, אלה שביקשו אישור והוסעו ברכב. הוא מתגנב מבין השיחים, מקיף את המעיין ועומד מעליו על צלע ההר, מוסתר בין העצים. קודקוד קודקוד, כאן משנה, הוא מדבר נדב"רית[1], מחקה צרצורי מכשיר קשר. יש אזרחים במעיין? הוא שואל בצעקה, בקול סמכותי. כן, עונים לו התלמידים. אני מבקש מכולכם לצאת מיד, מחבל מסתובב באזור, פוקד הרואה ואינו נראה. התלמידים ואיש הצוות ממהרים להסתלק מהמקום.

בניה מזנק למים ראשון, חוגג את ניצחונו.

אבל לעתים בניה לומד שאין ברֵרה, יש קרבות אבודים מראש, שמוטב לנוס מהם מבעוד מועד. באחת מנסיעותיו באוטובוס בירושלים הוא מתעמת עם חבורה של נערים גסי רוח. הוא לא יכול להישאר אדיש אל מול הקללות וההצקות שהם מפנים כלפי נערה מפוחדת. הוא קם ממקומו, צועק על החבורה, ומתיישב בסמוך לנערה כדי להגן עליה. הצעירים מתחילים לקלל אותו ולהניף באיום את אגרופיהם מול פניו. לא כוחות. אין סיכוי שיצליח להכריע במכות את ארבעתם. הוא מפלס את דרכו עם הנערה אל דלת האוטובוס. בתחנה הקרובה הם יורדים. הוא מורה לנערה לנוס לצד ימין, הוא בורח שמאלה. הארבעה יורדים בעקבותיו רודפים אחריו. הוא פותח בריצה, משתדל להיטמע בין העוברים והשבים. בחטף הוא פונה לרחוב צדדי, מטפס על עץ ומסתתר בצמרתו. הארבעה משוטטים ברחוב מתחתיו, עצבניים, מחפשים לאן נעלם הבחור. הזמן חולף והחבורה לא מוותרת, וממשיכה לפטרל ברחוב. מבין ענפי העץ מתקשר בניה לאחד מחבריו. אני חייב חילוץ, הוא לוחש. הסתבכתי עם ערסים. אני תקוע פה על עץ באמצע הרחוב. תביא איתך בגדים בשבילי, שאוכל להחליף ולצאת מכאן בשלום.

הוא בן שמונה־עשרה. בן חורין. גם את הבגרויות סיים, וסופסוף הוא חופשי ומאושר. כשחברו לישיבה אסף גביש מציע לו ולעידן טובי לצאת לטרק בטורקיה, הוא

נדלק. הוא אפילו כבר לא זקוק לחתימת הוריו לפני יציאה מהארץ. אין לו שום כוונה להישאר "אסיר ציון מרצון" כמו אביו. אם אבא לא רוצה לעזוב את ארץ הקודש ולנסוע לחו"ל, שלא ייסע. אבל הוא? הוא חייב לראות עולם, לבלוע אותו; אך הלימודים לבגרויות לא הותירו לו זמן לעבוד ולהרוויח כסף. הקופה ריקה. הוא זקוק להלוואה של אלפיים וחמש מאות שקלים כדי להגשים את חלום הטיול לפני הגיוס. הוא מעז לפנות לאביו ולאמו ולבקש הלוואה. ההורים מסרבים. הם סומכים עליו כי יחזיר את ההלוואה, אך אינם מוכנים להיות חלק ממסע אל מחוץ לגבולות ארץ הקודש או לתמוך בעקיפין במסע כזה. בניה מתעצבן. הוא כבר לא ילד. כבר הבטיח לאסף שיצטרף. אסף זקוק לטיול הזה. הוא פונה לחיה אחותו ולאייל גיסו, ומבקש שילוו לו את הסכום הדרוש. הם מתלבטים. גם הם יודעים בוודאות כי בניה יחזיר להם את הכסף. אבל האם נכון שיתמכו בו מאחורי גבם של ההורים וייתנו לו הם את מה שההורים סירבו לתת מטעמים עקרוניים? מה גם שחיה ואייל אוחזים באותה אידיאולוגיה. טיולים? בהחלט והרבה, אבל רק בארץ הקודש. שניהם מעולם לא יצאו מהארץ. אבל מולם עומד בניה, להוט ונחוש. ילד בן שמונה־עשרה שאי אפשר לומר לו לא. חיה ואייל מתייעצים עם מיכל ושלום. ההורים תומכים ברעיון שייתנו הם את ההלוואה. הם מבינים שלטיול שאירגן אסף, שאיבד את הוריו, אחיו וסבו בפיגוע2, יש חשיבות רבה עבורו ועבור החברים שסביבו.

טורקיה. טורקיה היפהפייה, על הריה הנישאים, על נחליה הגועשים, על רחובותיה הססגוניים. איזה אושר. הנה הוא מרחף בשמיים. ממריא. מותיר תחתיו את מעטה העננים. מאיסטנבול הם עולים על אוטובוס ונוסעים שמונה־עשרה שעות לצפון־מזרח טורקיה, ומשם יוצאים לטרק בהרי הקצ'קר. בניה דרוך. מדי פעם הוא מזכיר לחבריו כי מדובר במדינה מוסלמית. הם צוחקים על הוראות הבטיחות שלו. הקב"ט של הטיול, הם מכנים אותו. השקט, המרחבים, השלג הלבן המכסה את הרכסים הנוגעים בשמיים, משרים עליו אט־אט שלווה.

אחרי שבוע וחצי מחלוקת מתעוררת בין אסף לבניה. ראש חודש אב הגיע. בניה טוען שלא ראוי לטייל בתשעת הימים שבין ר"ח אב לתשעה באב, ימים שנוהגים בהם אבלות. אסף מסביר לו שבירר את העניין מראש. דוד שלי שהוא רב אמר לי שאם טסים לפני תשעת הימים, ואם זה לא בשבוע שהצום חל בו, אז אין בעיה להמשיך את הטיול, טוען אסף.

בניה לא משתכנע. החבורה מתפרקת. בניה לוקח את התיק, עולה על האוטובוס וטס חזרה לארץ לבדו, ארבעה ימים לפני חבריו. הראש שלו כבר עסוק בגיוס הקרוב לקורס טיס. עוד רגע יטיס מטוס בעצמו. מטוס אמיתי. לא סימולטור במחשב ולא טיסן שהורכב בבית.

כמה שאבא יקנא בו.

נוהל דיבור המקובל בצה״ל לתקשורת באמצעות מכשירי קשר.

במרס 2002, במוצאי חג ראשון של פסח, נכנס מחבל אל בית משפחת גביש באלון מורה ורצח ארבעה בני משפחה — הוריו של אסף, אחיו וסבו. אסף ויתר בני המשפחה ניצלו וחולצו מהבית.

פרק ג

שמיים ים יבשה

ינואר 2006

הוא מביט סביבו על מצבור החנונים שממלא את רחבת המסדרים בחצרים. מה לכל הרוחות הוא עושה כאן? הוא רוצה שייטת. לשם מגיעים הגברים האמיתיים, לא נערים דקיקים עם אגו בשמיים כמו החבורה שמקיפה אותו. הוא לא מתחבר לאווירה הקפואה, לתחרותיות. המ"כית, שצווחת עליהם לעמוד זקוף במסדרים האינסופיים, מעוררת בו גיחוך ובוז. זמנית הוא מוכן לספוג את הכול. ממילא אין לו שום כוונה להישאר כאן. הוא רק רוצה להטיס מטוס לפחות פעם אחת. אחר כך כבר לא אכפת לו להסתלק מכאן. כרטיס הכניסה שלו לשייטת מובטח. בעוד ימים אחדים יתחילו את סדרת הצ'קים הראשונה. מזל שהוא שובץ לגף א', המתחיל את הקורס בטיסות אימון.

שבוע שני לטיסות האימון. הוא ממריא. זו כבר הפעם השישית שהוא עושה זאת. לצדו יושב הפעם מדריך המפורסם בקשיחותו. הוא מביט בידיו המצולקות של המדריך הנראות כאילו שטף כלים זמן רב מדי. "מדיח הכלים", מכנים אותו כולם. את נוקשותו, כמו גם את הצלקות בידיו קיבל בשבי הסורי. אך הכינוי ניתן לו לא רק על שום ידיו הקמוטות, אלא גם משום שבאמת נהג להדיח "כלים", להעיף מהקורס את הבחורים הטובים והמוצלחים ביותר.

בניה מביט בקרקע המתרחקת מהם במהירות. תחתיהם מדבר רך. חול צהוב הנוגע בשמיים. הם באוויר. הוא רוצה ליהנות מהרגע, אבל המדריך מדגים לו תרגיל וצורח עליו פקודות בנוקשות מבהילה. עכשיו אתה לוקח! צועק עליו המדריך, עכשיו אתה לוקח!

לא לוקח, מסרב בניה להחזיק במוט ההיגוי. אם אתה רוצה שאלמד משהו, אל תצרח עלי, כשצורחים עלי אני לא מסוגל ללמוד, מבהיר בניה למדריך ההמום.

שקט מתוח משתרר במטוס. פרח טיס חצוף כמו הצעיר הבלונדיני הזה עוד לא פגש מעולם, למרות הוותק המפואר. המדריך מתעלם מחוצפתו, ובקול רגוע יותר פוקד שוב על בניה לקחת את הסטיק ולקבל לידיו את השליטה במטוס. הפעם בניה לוקח. הנה הוא שולט במטוס. כל תזוזה קלה של הסטיק משייטת את ה"סנונית" הקטנה על פי רצונו. הוא מבצע את התרגיל באופן מושלם.

הם נוחתים בשלום חזרה בבסיס, והשמועה, באורח פלא, כבר עשתה לה כנפיים. איך העז בניה לסרב פקודה ועוד לנזוף במדריך, איך? שואלים אותו החברים. הוא מבסוט מתשומת הלב, מהאקשן שהצליח להכניס לאווירה הקפואה של הקורס. הוא

משוכנע שרק עוד ארבע טיסות אחרונות נותרו לו עד שוועדת ההדחה, לאחר צ'ק 10, תפסיק את השתתפותו בקורס. כל כך משוכנע עד שאינו טורח ללמוד כלל את התרגילים לקראת הצ'קים הבאים.

ביקור הורים בחצרים. אביו מגיע. הוא מתאר לשלום בפרוטרוט את התקרית. אביו צוחק, אך דוחק בו להתכונן כראוי לטיסות הבאות. אולי בכל זאת לא יודח. להפתעתו, הוא אינו בין פרחי הטיס שנשלחים חזרה לבקו"ם. ומה יעשה כעת? הרי לא התכונן כלל לקראת הטיסות הבאות. והנה כבר הם נקראים למסלול ההמראה.

הפעם מדריך אחר במטוס. בניה מתיישב. הוא לוקח נשימה עמוקה ומעדכן את המדריך שלא הכין כלל את מה שנדרש להכין. המדריך מביט בו במבט נוזף, אך כנותו של הבחור כובשת אותו. הם ממריאים ומבצעים את כל התרגול בדרך מיוחדת. המדריך מדגים תרגיל, ובניה בעקבותיו, מבצע את אותו התרגיל. לראשונה הוא נהנה מחוויית הטסת המטוס. דווקא בגלל שקיבל לרגע שחרור מהחומר העיוני, הוא מרוכז יותר בביצוע המעשי של התרגיל. המדריך מרוצה ממנו. הוא מרגיש זאת. הוא מרוצה מעצמו. אולי בסוף עוד יהיה טייס?

לא. לאחר חמש־עשרה טיסות מיון מודח בניה בעילה של היעדר השקעה בלימוד ובהכנות לתרגילים.

אין בו אכזבה. הוא עף לשייטת.

פברואר 2007

תשע בערב. מוצאי שבת. הם עומדים על המזח קופאים מקור, על גופם רק בגד ים. הברד מכה בהם. הם דרוכים לקראת פקודתו של מפקד הצוות לזנק אל הגלים הסוערים, לחצות את המפרץ, להגיע למבצר ולשוב בחזרה. החבר'ה מכונסים בעצמם. אף אחד לא מסתכל ימינה ושמאלה. קור אימים. כולם חושבים רק על דבר אחד — מתי ייגמר הסיוט.

בניה קולט בזווית העין את אחד החבר'ה שמבטו מושפל. אין פלא. הוא מתקשה לשחות, ומן הסתם חושש שזאת תהיה השחייה האחרונה שלו בשייטת. בניה ניגש אליו. תהיה צמוד אלי כל השחייה, הוא פוקד על חברו. גם בניה עצמו לא שוחה מהר במיוחד, אבל יש בו כוח רצון ויכולת להוביל. הוא חש מבוגר יותר מחבריו. הרי כבר היה חודש וחצי בקורס טיס, ואף סיים קורס חובשים. כבוגר, הוא פורש את חסותו על המתקשים.

אסור לדבר במים בעת השחייה. מי שנתפס נענש. שתי אפשרויות לעונש; הקל — לבצע שוב את התרגיל. הקשה — הדחה מהמסלול. בניה מצפצף על הכללים. הוא נצמד לבחור המתקשה ומדרבן אותו לאורך כל השחייה. הבחור שורד את התרגיל,

מתאושש, ולימים נעשה קצין בשייטת. בניה נענש. הפעם עונשו קל. הוא נדרש לקפוץ שוב אל המים ולבצע מחדש את התרגיל הקשה. את הכול הוא מסוגל לסבול. מאז הצטרף לשייטת חלפה כשנה. הוא התרגל למגע המים הקרים כקרח, למלח הממלא כל נקבובית בעור. כבר מצא את מקומו בין חברי הצוות. כבר חש הערכה כלפיו מצד חבריו על נחישותו, על כוח הסבל שלו, על נכונותו להושיט יד לאחרים. רק דבר אחד בלתי נסבל מבחינתו — יחסיו הגרועים עם מפקד הצוות.

הוא חש שהמפקד מתנכל לו. בכוונה שיחרר אותו באחד מימי שישי מאוחר, והוא נאלץ להישאר אצל חבר. לביתו לא הספיק להגיע טרם כניסת השבת. כשנודע למפקד פלגת ההדרכה בשייטת, גור שרייבמן, כי בניה לא הספיק להגיע בשבת לביתו, נזף במפקד הצוות. מאז הקפיד המפק"צ לשחררו בזמן. זה לא שיפר את היחסים העכורים בין החניך לקצין. בניה חש את איבת מפקדו כלפיו, בוטה, כמעט גלויה. גם הוא משדר עוינות למפקדו. היטב הוא מרגיש איך הכריזמה והדעתנות שלו מאיימות על המפקד. המפקד מצדו כבר פעמיים מבקש בישיבות צוות להדיח את בניה. הוא בלתי נסבל, הגאוותן הנפוח הזה. אי אפשר לנהל כך צוות, עם חייל שחושב שהוא מינימום הרמטכ"ל. זה נכון שכשבניה במצב רוח טוב ומשתף פעולה כל הצוות נסחף אחריו, אבל כשבניה במצב רוח רע, האווירה בצוות בלתי נסבלת, טוען המפקד.

בפעם הראשונה שהמפק"צ מבקש להדיח את בניה, שרייבמן מסרב. מלמעלה הוא רואה את האיכויות שיש בבחור ומקווה כי עם הזמן ילמדו המפקד והחניך להסתדר זה עם זה. בפעם השנייה שמפקד הצוות מודיע כי הוא אינו יכול להמשיך לפקד על בניה, מרגיע אותו שרייבמן ומבטיח לקחת את בניה לשיחת אזהרה.

שרייבמן נועץ בו מבט חד. גבותיו מכווצות מעל עיניו הכחולות. הוא מבקש מהחייל היושב מולו להיות עניו יותר. להפסיק להתווכח על כל שטות. לקבל את מרות המפקד. יש לך עוד כל כך הרבה ללמוד, בניה, לא כל האמת נמצאת אצלך.

בניה משפיל את מבטו. הוא נושם לרווחה. כשהוזמן לשיחה, היה בטוח שמדובר בשיחת הדחה. דרגות סגן האלוף שעל כתפו של היושב מולו בוהקות. האם אי־פעם יזכה גם הוא לענוד דרגות כאלה? האם יצליח לסיים את המסלול בשייטת? אולי אינו מתאים כלל לשירות צבאי, הרי אינו איש של מסגרות. בקושי שרד את התיכון, איך ישרוד את הצבא. הוא אוהב חופש, אוהב עצמאות, ואינו מסוגל לגמד את עצמו מול בעלי דרגות גבוהות ממנו. כל ההיררכיה הצבאית הזאת נראית לו לפתע מגוחכת. הוא לא מתווכח. לא מתלונן על מפקדו. לא מספר כיצד הוא מקשה דווקא עליו באימונים, כיצד הוא מקנטר אותו. הוא לא ילדה בכיינית. הוא ימשיך לסבול בשקט.

הוא מבטיח למפקד פלגת ההדרכה להשתנות ולקבל את מרותו של מפקד הצוות.

בימים הבאים הוא נאלם. לא שואל שאלות. לא מתווכח. מבצע את כל המשימות בקפדנות, גם כאשר הן נראות לו לא הגיוניות.

עליך להתקשר הביתה, אומרים לו בסיום אחת המשימות. אביך השאיר הודעה אצל המפקד. בניה מתקשר הביתה בחשש. סבתא חנה נפטרה, מודיע האב. געגוע עוטף אותו לסבתא שהרעיפה עליו פינוקים בילדותו בכל ביקור ברחובות. קצת אחרי שיצאה לפנסיה מעבודתה כמורה, חלתה בסרטן. שש שנים נאבקה במחלה עד שנכנעה לה. הוא דואג לסבא חיים שמחלתה של סבתא לא היטיבה עימו. הסב איש אשכולות, ד"ר לפיזיקה שהיה בין מקימי הכור הגרעיני בנחל שורק, ניחן בחריפות שכלית, אלא שהדמנציה הלכה ועשתה שמות בזיכרונו הטוב.

יולי 2007

מסע על קו החוף. התיק הכבד שהוא סוחב על גבו לא שובר אותו. מאז הגיע לשייטת, לפני יותר משנה, התרחבו כתפיו וגופו נעשה חסון יותר. גם הרגליים הדואבות לא מטרידות אותו. הוא עומד בגבורה במסע של עשרות קילומטרים לאורך החוף.

כולם צועדים יחד על החול הרטוב, הנוקשה יותר, זה שאין הרגל שוקעת בו בכל צעד. רק אותו דוחף המפק"צ החוצה אל החול הרך. נעליו שוקעות. חול רטוב נדבק אליהן, והן הופכות למשקולות כבדות. למה רק אותו הוא דוחף החוצה מהטור? למרות שחמתו בוערת בו הוא בולע את העלבון בשקט. כשהמפקד מתרחק ממנו לרגע הוא שב לצעוד עם כולם על החול הקשה, אך כעבור שעה קלה דוחפו המפקד שוב אל החול הרך, הטובעני. כוח הרצון שלו מתנפץ, מתפורר עם החול שתחתיו. הוא מסיר את התיק הכבד ומתיישב, מסרב להמשיך ללכת. חבריו דוחקים בו לקום, להמשיך הלאה, לא לוותר, רק לא לוותר, אבל בניה כועס ושבור. מפורק לאלפי רסיסים.

נראה שרק לרגע הזה חיכה המפקד. כעת, אחרי שחדל באמצע מסע, אין ספק שמפקדיו יאפשרו לו להרחיק את החניך הבלתי נסבל.

ההדחה נעשית בלב כבד. במשך חודש מתלבט הצוות הפיקודי מה לעשות בבניה שראל, שהפוטנציאל שלו להיעשות לוחם עז נפש ברור לכול. לבסוף הוא נקרא שוב לשרייבמן, וזה מודיע לו על הדחתו שנה וחודשיים אחרי שהחל את המסלול. חלום ושברו. לוחם ועלבונו. הוא לא יֵצא לפעולות נועזות בעומק שטח האויב. הוא לא יהיה עוד חלק מהשייטת, מהיחידה המפוארת שהיתה משאת נפשו. הוא נפרד מהים שכה אהב. איזה אפס. לא טייס ולא לוחם שייטת.

שרייבמן מבקש לעודדו ומציע לו לבקש בבקו"ם להשתבץ בסיירת גבעתי. הייתי מפקד הסיירת, הוא אומר לו, ואני עומד לקבל את הפיקוד על גדוד הסיור של גבעתי. מקומך שם.

גם יונה ואייל, שני גיסיו, יוצאי פלס"ר גבעתי, מעודדים אותו ללכת בעקבותיהם

לסיירת.

בניה מתרצה. סגול דווקא יכול להתאים לו.

והנה הוא שם. במדים בוהקים בלבן של חיל הים, בתוך בסיס של ירוקים במשמר הנגב. הוא מוזמן לריאיון אצל דדו בר כליפא, מפקד בית הספר להכשרות של גדס"ר גבעתי. הוא זה שיחליט היכן לשבצו בתוך גבעתי. לפני הריאיון דדו זוכה לטלפון משרייבמן, שמכין אותו להגעתו של בניה וממליץ בחום על הבחור.

בניה נכנס. הוא מבקש שיבוץ לסיירת. דדו מאשר, אך מבהיר לו כי לפני שהוא מקבל חיילים לסיירת, עליהם לעמוד בבוחן כושר גופני. בוחן דדו, קוראים לו החבר'ה. יש עליך בגדי ספורט? הוא שואל, ופניו השחומות צוחקות. לא, עונה לו בניה, אין עלי. טוב אז לך, תתארגן על הציוד שלך ותחזור מחר עם בגדי ספורט לבוחן.

אחרי כשעה בניה מתייצב שוב בפתח לשכתו של דדו. מה אתה עושה כאן? שואל המפקד. אמרתי לך לבוא מחר.

הבוחן מאחוריי, מודיע בניה, חיוך גאה על פניו.

דדו מנסה להבין כיצד. מתברר שהבחור שמולו רץ יחף על האספלט הרותח, לגופו תחתוני בוקסר וגופייה בלבד, לתדהמת החיילים ולצהלת החיילות. למי אכפת. אין לו זמן לשטויות. הוא רוצה להצטרף עכשיו ומיד לסיירת.

דדו מבסוט. הוא אוהב חיילים מורעלים מהזן הזה. הבו לו משוגעים רבים כמו בניה. רק איתם מנצחים במלחמה.

בְּנָיָקִי,

יש לי משפחה חזקה, אמרת לי, היא תשמור עלי.

בדמעות אמרת זאת. דמעות ממש. סירבתי לחתום לך על הסכמת הורים לקורס צלילה בגדנ"ע. ראית בקורס הזה לא רק הזדמנות לזכות בכוכב צלילה, אלא בעיקר כרטיס כניסה לשייטת 13. הסברת לי בהתלהבות של נער בסוף כיתה י"א, שמי שעובר את הקורס בהצלחה מתקבל לשייטת, אבל אני כבר אז הבנתי שגיוס שלך לשייטת 13 משמעו צלילה עמוקה לתוך הווי חיים מתירני. אמרתי לך: בניה, דתי מהשייטת לא תצא. לא אחתום. לא אחתום. לא אחתום.

אבל היית חכם, בְּנָיָקִי. יש לי משפחה חזקה, אמרת לי, גם אם אפול, היא תמשוך אותי חזרה. כך גילגלת את האחריות חזרה לפתחי.

חתמנו לך לבסוף, אמא ואני. לא מפני שלא יכולתי לעמוד מול דמעותיך, אלא מפני שהשתכנעתי שהצדק עמך. יש לך משפחה חזקה.

וכפי שצפיתי, ראיתי איך אתה צולל, לא לפני שראיתי איך אתה ממריא לשחקים.

כשעברת את המיונים לטיס, החלטת ללכת על זה, למרות שכבר היית סגור על

השייטת. התחלת את קורס הטיס בגאון, עם כיפה על הראש, בתפקיד המתנחל הדתי מחברון, זה שאינו מתנצל ואינו מתבייש במי שהוא ובמה שהוא.

מסרון מצחיק קיבלנו מחבר שלך לקורס אחרי שעברת את צ'ק 10: בניה ממשיך לטוס, רק חבל שהוא שומר נגיעה, כתב החבר. התרגשתי. איני יודע ממה יותר. מכך שעברת בהצלחה עוד שלב סינון חשוב בדרכך להיות טייס או מכך שהצהרת קבל עם ועולם שאתה שומר נגיעה. שמחתי בכך שהנפת דגלים כה גבוה.

ואז הגיעה הנפילה מהקורס, ובעקבותיה הצלילה. מהצד הבחנתי איך המסלול בשייטת עובר עליך בייסורים ובאיסורים. בראש ידעת מהי דרך הישר שבה יצעד אדם, דרך התורה ויראת שמיים. אבל הגוף שלך, עם כל העוצמות והתאווה לחיים, לא עמד בזה. צללת. ואני המתנתי שתצוף מעט ואמשוך אותך חזרה אל בית המדרש, אל הבית, אל המשפחה החזקה שלך.

בכל תִּשרֵי הרגשתי את החוט שמחבר אותך אלינו, בעיקר ביום כיפור. חוט המחבר בין שמיים לארץ, בין קודש לחול, בין בית לחוץ. קיוויתי והאמנתי שגם אם נמתח אותו עד הקצה, לא ייקרע החוט.

יש לי הרבה חטאים להתפלל לסליחה עליהם, אמרת לי בערב יום כיפור, חצי חיוך על שפתיך. בחנתי את פניך בדקדקנות, חיפשתי שרידי ציניות בדבריך. מצאתי את מבטך שופע כנות כובשת ומתוקה מדבש. בכל שנה ארזת תיק ונסעת ליום כיפור, לעתים לישיבה במקור חיים להתפלל שם, לעתים למכינה בעין פרת. צמת והתפללת. את כל הצומות צמת עד יומך האחרון. מופלא ממני הדבר הזה. מופלא ולא מופלא. כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו. או שמא לא לעשותו? בשנותיך האחרונות היה הקשר שלך לעולם ההלכה רופף, אך החוש הלאומי שקינן בך, זה שחיבר אותך אל ההיסטוריה של העם היהודי, עז היה. עז כמוות. עז עד מוות. ואולי עוצמתך היתה לא רק בחיבור למסורת, אלא גם במסירות אינסופית עמוקה לזולת ולכל אתגר המוצב בפניך.

"אביו שמר את הדבר", נאמר על יעקב ששמר את חלומו של יוסף בלבו. אף אני שמרתי. בכל פעם שנחשפת לסכנה ויכולת לה, נזכרתי בדבר. היית אז ילד בן שתים־עשרה. חגגנו שבת בר מצווה לאחד מבני הדודים שלך ביישוב מכמש. בצהריים לקחתם, אתה ובן דוד צעיר נוסף, את כל הפעוטות של המשפחה לטיול בעגלול. באחת הירידות איבדתם שליטה בעגלול שהלך והידרדר, ועוד רגע היה מתרסק עם כל התינוקות שבתוכו. בן דודך הקטן נבהל. אתה הסתערת על הגלגלים, נשכבת על הכביש, ועצרת את העגלול תוך כדי חיכוך גב כפות ידיך עם האספלט. נפצעת. הידיים שלך שדיממו אז קשות נותרו מצולקות מאוד. היה שלב ששקלנו להעביר אותך סדרה של ניתוחים פלסטיים. בסוף נשארת כך, עם הצלקות. צלקות של מסירות שליוו אותך כל חייך. אתה אמנם, משום־מה, התביישת בסיפור הזה כל

השנים למרות שיכולת להתגאות בו, אבל אני שמרתי בלבי את האירוע הזה של ילד מיוחד, נשמה שמסוגלת להשליך את עצמה כדי להציל אחרים.

אני זוכר את טקס ההשבעה שלך בכותל בתום הטירונות בשייטת. הגענו נרגשים, אמא ואני. תוך כדי צעידה ברחבת הכותל העירה אמא את תשומת לבי לתופעה מוזרה. קבצני הכותל הסתובבו כולם, ובידיהם שקיות אוכל של צה"ל. מוזר. בתום ההשבעה סיפרת לנו בקלילות שנותר לכם המון אוכל וכבר עמדו לזרוק אותו לפח, אז החלטת לעשות בו חסד. עברת אחד אחד בין כל קבצני הכותל וחילקת להם את מנות האוכל שנותרו סגורות.

טוב לב נדיר היה לך, בְּנָיָקִי.

בכל יום שישי בתשע בבוקר שעון הלב מצלצל בעוז. מתגעגע. מזדעזע. והמחשבות בראש לא מרפות. הן משחזרות שוב ושוב את הדקות האחרונות שלך.

בכל יום שישי שבעת אחיך מקפידים על המנהג לזכות לברכת אב טלפונית כשאינם נמצאים עמנו בבית בשבת. הם וגם אתה נהגתם כך בעבר, והם דבקים בכך גם לאחר הסתלקותך מאיתנו. רק הטלפון ממך מבושש להגיע.

אני נזכר באחד מימי שישי שבו חשתי כי חוט המסורת והמסירות המחבר אותך אלינו אינו עומד עוד במתח, ונמצא על סף קריעה. היה זה כאשר הבנתי כי עברת להתגורר עם גלי. שוחחת עם אמא בטלפון, וביקשת ברכת כהן מאביך כבכל ערב שבת. יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, יישא ה' פניו אליך וישם לך שלום.

כהן אנוכי ושמי שלום. באותו יום שישי באופן חד־פעמי, חד כתער, סירבתי לברך אותך. לא יכולתי. איך אברך את בני שחי עם אישה בלא חופה וקידושין? שמעתי את הקול שלך מעבר לאפרכסת, נחנק מדמעות.

הייתי חייב לסרב, בניה. הרי חתמתי לך שאהיה חזק.

אביך אוהבך, שלום

פרק ד

הלוויות זה סתם בזבוז זמן

דצמבר 2007

השעון צועק. הוא שולח יד מתוך שמיכת הפוך ומכה בו, בחצוף שהעז להפריע את שנתו הערֵבה. קר בחדר הצר. החורף כבר כאן, חודר את כתליו העבים של המקלט ששיפץ בתחתית הבית והפך לחדרו. הוא עייף אחרי שבוע קשה בקורס מ"כים שנשלח אליו עם סיום מסלול ההכשרה בפלס"ר גבעתי. במעומעם נזכר שהבטיח לאחיקם ולדוִד שיֵצא איתם לטיול, כמעט כמו בכל יום שישי שהם לא בצבא. גם אסף ושכניה אולי יגיעו. אבל הוא לא מסוגל להחזיק את העיניים פקוחות. אולי יישן רק עוד קצת ויאחר בכמה דקות? הם רגילים לאיחורים שלו. שבינתיים יתווכחו להם על המסלול. דוד ישלוף את המפות שלו עם סימוני המסלולים באדום, ואחיקם יסמן את הבורות והמערות שהוא חייב לתהות על קנקנם. עד שהם יתווכחו היכן להתחיל והיכן לסיים, יישן הוא רק עוד קצת.

העייפות מכריעה אותו. הוא צולל שוב לשינה מתוקה.

כשהוא מתעורר כבר מאוחר. השעון מראה שישן עד שתים־עשרה כמעט. אין סיכוי שהם חיכו לו. פדיחות שהבריז להם כך. אוף. עצלן שכמותו. הוא מחייג בנייד אל אחיקם. אין תשובה. מן הסתם הם באזור בלי קליטה.

שותה קפה לאט. מציץ בעיתון, מתעדכן באירועי השבוע החולף.

רגעים אחרונים של בית ושלווה לפני שהשמיים נופלים עליו.

מתקשרים אליו מהביטחון לבדוק אם הוא יודע משהו על החבר'ה שיצאו לטייל בנחל תלם. כן, הוא אומר. מספר שקבע לטייל באזור עם דוד ואחיקם, אבל לא הצליח להתעורר בזמן. מה קרה? הוא מנסה לדלות פרטים.

תכף נחזור אליך. תכף.

הוא לא מסוגל לחכות. שם עליו את הנשק ויוצא החוצה. אם הם בצרה, הוא חייב לסייע. מאוחר מדי. הפרטים מתחילים לזרום. ג'יפ. אקדח. יריות. נעמה אוחיון שמסתתרת מאחורי שיח. גופות. מה? איך זה יכול להיות? הראש שלו מתפוצץ מכאב וממחשבות. אולי אם היה שם איתם, עם נשק נוסף, היו הדברים מסתיימים אחרת. למה הוא עצלן כזה. למה לא קם בזמן. הוא יושב על המדרגות הציבוריות מול ביתו, מכונס בעצמו. חושב על דוד רובין שלמד מחזור מעליו בישיבת מקור חיים. שנה עשו יחד את המסלול בשייטת בצוותים מקבילים. דוד שחום העור, דוד הבלתי מנוצח, דוד הקשוח. האריה. המנהיג. איך, אלוהים. לעזאזל, איך?

הוא חושב על אחיקם עמיחי. אחיקם שהיה לו כאח. יחד בישיבה. יחד בטיול בטורקיה. אחיקם שהתעקש להתגייס למרות דלקת המפרקים שחלה בה, והצליח להגיע לתפקיד מטה בשלדג. אחיקם שהכיר כל שביל ומערה בארץ הטובה הזאת, בארץ הרעה הזאת, האוכלת את בניה. איך, אלוהים. לעזאזל, איך?

השבת קרֵבה ובאה. ככל שהיום מאפיל, הפרטים הולכים ומתבהרים. הם היו במעיין. דיברו בערבית עם רועה צאן, השתכשכו במים, והמשיכו בשביל. לפתע הגיח ג'יפ מאחוריהם. הם זזו הצידה, לאפשר לו לעבור, ונופפו לו לשלום. יד עם אקדח נשלפה מהחלון. אחיקם נפגע ראשון. נעמה היתה מאחור, רחוקה יותר, היא נסה והסתתרה מאחורי שיח. דוד השיב אש מנשקו האישי והרג את אחד המחבלים. לא היה לו סיכוי מול עוד שלושה מחבלים חיים. בטח לא כאשר אחד מהם קפץ והשתלט על נשקו של אחיקם. לפני שהג'יפ התרחק מהמקום, דאגו המחבלים לבצע וידוא הריגה בצעירים. זמן חלף עד שנעמה אזרה עוז לצאת ממחבואה. כשהגיעה אליהם היו מתים. היא עלתה על רכס גבוה כדי להזעיק עזרה, שומרת כל העת על קשר עין, לוודא שלא חוטפים את הגופות, עד שהגיע צוות החילוץ מקריית ארבע.

הוא מתעסק בפרטים, מבקש ללמוד עוד על מה שהיה שם בדקות האחרונות, כאילו יש בכוחן של העובדות היבשות לנחם את הלב המוכה.

אסור להתאבל בשבת. אסור. הוא סוגר את דלת הברזל הכבדה של חדרו וממרר בבכי רם. הבכי מטהר, מקל מעט על הלב, אך מחמיר את כאב הראש שעוטף אותו מאז יום שישי בצהריים.

בהלוויה, במוצאי שבת, אלפים מתקבצים בקריית ארבע למסע היוצא להר הרצל. הוא בן למשפחת כהנים, המצֻוֶּה לעמוד מנגד ולא להיטמא בין המתים. אך הוא לא יכול עוד לעמוד מרחוק. אחים של ממש איבד. הוא ממלמל כמה מילות התנצלות בפני שלום אביו המביט בו בדאגה, ומתקרב אל המתים. אחיקם חבר אהוב, הוא קורא דברים ששירבט במחברתו: אין נחל, שביל או הר שלא הרגישו את כפות רגליך. מעיין שלא טבלת בו. בשבילנו אחיקם זה טיול, מסע, הליכה ארוכה, לפעמים ללא תכלית — טיול לשם טיול. להכיר כל מקום. בגולן, בנגב, במדבר יהודה, בשפלה, בסיני, בנחלים של הירדן, בכל מקום היית. אנחנו כבר נתקשה לטייל. למות או לכבוש את ההר[3] — כנראה הפעם לא כבשנו. הוא ממשיך בעל פה. המילים יוצאות ממנו, עם הדמעות, שבורות, כועסות, והן מצוטטות בהמשך בכלי תקשורת שונים: מחר בבוקר מדינה שלמה שגרה בשפלה תתעורר ותתעניין בכמה סנטימטרים צמח השיער של נינט. כל הג'ובניקים וכל המשתמטים עוד לא קמו משנתם בשעות שאתם הספקתם לעשות מסע, לטייל, להילחם ולמות.

האם היה מתנסח באופן פחות סטריאוטיפי אילו ידע כי לימים יתגורר הוא עצמו

בשפלה? אין לדעת. כעת, בהווה, הוא עונה לכל המלעיזים, המאשימים את הקורבנות במותם שלהם, במקום להאשים את הרוצחים. כמה כעס וכאב עוררו בו משפטים, כמו הם לא היו צריכים לטייל שם, המתנחלים האלה, חסרי האחריות, למה נכנסו בכלל לשטח בי.

למה? כי זה הבית שלהם, כי זו הארץ שלהם. זה למה.

הוא התלבט אם להגיע להלוויה בכלל. הרי הבטיח לאחיקם לא לבזבז עוד זמן על הלוויות. למרות גילם הצעיר, הם שבעי הלוויות. הרבה שכול ידעה קריית ארבע. הרבה שכול פגשו גם בישיבת מקור חיים. מספיק עם הסבל הזה. חבל לבזבז את הזמן בהלוויות, צריך לחיות.

היה בינינו הסכם, אומר בניה בקול רועד למצלמה של ערוץ 2 בפתח בית האבלים, בבית משפחת עמיחי. העיניים דומעות אך הוא אינו נבוך. גם לגבר מגודל כמותו מותר לבכות, לעמוד כך, חשוף, ולשתף ביגון. ההסכם היה שלא הולכים להלוויות אחד של השני. במקום זה הולכים לטייל. הלוויות זה סתם עצוב וסתם בזבוז זמן. אתמול בלילה הפרנו את ההסכם הזה.

הבטחה אחת אין לו שום כוונה להפר. בעצם שתיים.

הוא ימצה את הדין עם הרוצחים המנוולים וינקום את מותם של דוד ואחיקם, והוא ימשיך לטייל בארץ הזאת. בכל מקום בארץ. בכל מקום.

אחרי שלושה ימים הוא חוזר לקורס מ"כים. הוא על קוצים. לא מצליח לשבת בכיתה. החברים והמפקדים סביבו לא מבינים את עומק יגונו. את האובדן. הוא מתקשה לחזור אל השגרה הצבאית, כשבקריית ארבע עוד יושבים שבעה. מחשבות דוהרות בראשו. מה הטעם בחיים קצרים שהסתיימו בלי להותיר חותם של ממש, בלי להשאיר המשכיות בעולם. הוא לא מצליח להבין מדוע ישנם אנשים שמתים בגיל כה צעיר ואחרים מאריכים ימים, ואיך מחליט הקב"ה לקצר את ימיו דווקא של אדם מסוים. האם זהו הקב"ה שמחליט? ואם כן, איך זה עובד? הוא לא מצליח להתחבר למשפטים בסגנון "הוא סיים את שליחותו בעולם". אחיקם ודוד לא סיימו את שליחותם בעולם. לאחיקם היה צפוי עתיד מזהיר כחוקר מערות. דוד היה הופך למפקד נערץ. מה זה אומר בכלל לסיים את השליחות שלך בעולם? ומה השליחות שלו עצמו? האם ניצל מן הטיול בנחל תלם כי צפויים לו עוד חיים ארוכים וטובים, או שמא מדובר רק בארכה זמנית? המחשבות לא מרפות. הסערה הפנימית שהוא חש מסחררת אותו. מונעת ממנו לשוב אל השגרה. הוא מרגיש שמשהו משתנה בו. מצד אחד הוא חש בוגר יותר, חש את משא השליחות על כתפיו. להמשיך את דרכם, את מה שלא הספיקו הם. מצד שני אם החיים כל כך קצרים, יש עוד כל כך הרבה דברים שהוא רוצה להספיק. הוא לא רוצה למות לפני שהספיק לראות את העולם, לצחוק

ולאהוב. איך מיישבים בין הדברים? האם אפשר גם להתמסר להגנה על המולדת וגם להסתער על החיים ולבלוע אותם?

מפקד הקורס מזהה את מצוקתו ושולח אותו להתאוששות נוספת בבית. בניה מסתובב בין שני בתי האבלים, מקשיב לסיפורים. אחרי ההלם והבכי הראשוניים החבר'ה מתחילים להיזכר בסיפורים מצחיקים. גם בניה מצחיק וצוחק. כמה אפשר לבכות? בכל פעם שעיתונאים מגיעים, בניה ניגש אליהם, אחרי שהפך לדובר הלא רשמי של החברים. "ספיד המספיד" מכנים אותו החבר'ה.

כשהוא נזכר בסיפור חולצת הרמטכ"ל, הוא רץ לחפש את התמונות באלבומו. הנה. אחיקם מחייך אליו מתוך חולצת מדי א' של הרמטכ"ל. והנה הוא עצמו בתוך אותה חולצה תכולה, ומאחוריו המבנה המלבני של הכנסת.

זה היה בכיתה י"א. הם יצאו לכנסת כדי לראיין חברי כנסת לצורך פעילות בישיבה, אך לא מצאו אח"מים שהסכימו לשתף איתם פעולה. בחניה הבחינו באדם הכורע לרגלי רכב גדול ומחליף גלגל. הם הציעו את עזרתם. תוך כדי שיחה התברר להם שמדובר בלא פחות ולא יותר מאשר רכבו של רב אלוף בוגי יעלון. העיניים של אחיקם נצצו כשהצביע על חולצת הרמטכ"ל שהיתה תלויה על קולב בתוך הרכב. עוד לפני שהנהג הבין מה בדיוק קורה, אחיקם כבר השתלשל פנימה לתוך החולצה. בניה מיהר לשלוף את המצלמה והנציח את הרגע. מיד אחריו נכנס גם הוא אל המדים, ואחיקם צילם אותו. מעולם לא פיתחו תמונות מהר כל כך, אך הפעם מיהרו לחנות הצילום. הם חזרו לישיבה כמנצחים ותלו את הצילומים על לוח המודעות בכניסה לבית המדרש. רב גדול לא יֵצא לא מהפרחח הזה, גם לא מחברו, ליחששו במסדרונות, רב אלוף, אולי כן.

את התמונות שמצא מניח בניה בארנקו. מאז הוא נושא אותן איתו לכל מקום. רב אלוף אחיקם כבר לא יהיה. עכשיו נותר הוא לבדו להגשים חלומות של שניים.

בתוך המולת השבעה קבוצת תלמידים ובוגרים של ישיבת מקור חיים יושבת באוהל האבלים, משוחחת עם הרב דב זינגר, ראש הישיבה. הרב, שואל בניה, אפשר לשאול שאלת כפירה?

שאלת כפירה, עונה לו הרב, זה ביטוי לא אפשרי. טועה מי שחושב שאמונה היא תשובות. אמונה היא דווקא הרבה שאלות. אז מה שאלת האמונה שלך, בניה?

למה אנשים מתים בגיל צעיר? אלוהים חושב שזה נכון? שואל בניה. שקט משתרר. החברים מביטים בו, תמהים על אומץ הלב להעלות את השאלה הנוקבת.

המחשבה שאנחנו שולטים באלוהים ויודעים מה נכון ומה לא נכון, מה מוסבר ומה לא מוסבר, שגויה מיסודה, עונה לו הרב מהורהר. לי באופן אישי לא היה אף פעם רצון להכניס את אלוהים לתוך סדר, לתוך הבנה וארגון.

מחקרים אומרים שתפקיד המוח הוא לצמצם עבור האדם את המציאות, כדי שנוכל

לתפקד. המוח הוא למעשה מסנן למציאות. כמו שלסוס שמים רסן, כך המוח מרסן את האדם ומאפשר לו לקום בבוקר ולהתנהל בעולם. מפעם לפעם קורים דברים שפורצים לתודעה שלנו ומשבשים את הסדר. אני קורא להם: סדקים. נקודות השיבוש האלו, שהסדקים יוצרים, הן ההזדמנות לפגוש את המופלא, את הנורא, ולהביט באינסוף.

המפגש של האדם עם האינסוף מעורר שאלות ותמיהות. אבל כשאדם עומד מול נוף מרהיב, הוא לא מנסה להסביר לעצמו מה הוא רואה. מה שיפה במראה הנגלה לעיניו הוא דווקא המופלאות שלו, שמעבר ליכולת הקליטה שלנו.

הרב מגביה מעט את קולו: דרך הסדקים במציאות האדם מציץ אל המופלא ופוגש את האינסוף. יש סדקים של חסד ואהבה, אבל יש גם סדקים של יראה. אני מעדיף, כמובן, סדק של חסד במציאות של שפע וברכה. לא צריך דווקא מכות בשביל לפגוש את האינסוף. לידה של ילד או חתונה הן סדק של חסד. אבל גם אובדן ומפגש עם מוות בגיל צעיר הם סדק שדרכו ניתן להציץ אל המופלא. כולם כאן מכירים אנשים שחוו אובדן, ודווקא מתוכו צמחו והתעצמו. לא במקרה. האובדן מפגיש עם הנורא. עם הבלתי מובן. אני כמחנך לא מרגיש צורך להיכנס למגננה, לנסות להחליף את האלוהים ולתרץ אותו. אלוהים לא זקוק למתווכים.

הרב מקיף בעיניו את היושבים מסביבו: רבי נחמן מברסלב אומר שהדבר היפה והעמוק ביותר שהאדם יכול לשאול הוא — איה מקום כבודו. איפה, איפה ה'. לשאול איפה היה אלוהים בשואה זו שאלה טובה, שמבטאת חיפוש. אם אתה אומר אלוהים לא היה בשואה, זו כפירה. אבל לשאול איפה אלוהים היה בשואה, זו שאלה מצוינת שמבטאת אמונה. גם אני שואל אותה, למרות שאני לא יכול לענות עליה וגם לא חושב שצריך. אלוהים הוא לא תשובה לשאלות. אלוהים הוא השאלה. אני מקווה, בניה, שהדברים שאני אומר נותנים לך חומר למחשבה גם אם לא תשובה.

בניה מרים אליו את מבטו, מהנהן וממשיך להקשות: שמעתי כאן יותר מדי פעמים משפט שלא נוח לי איתו. אומרים על דוד ואחיקם או על צעירים אחרים שמתו שהם סיימו את שליחותם בעולם. מה זה אומר לסיים שליחות בעולם?

גם אני לא אוהב את המשפט הזה, מעביר הרב יד על זקנו. קרה פה אסון נורא, ובא מישהו ומנסה להרגיע אותי. אבל אני לא רוצה להירגע, אני רוצה לכאוב, אומר הרב ומשתתק, קולו חנוק. רק העיניים שלו ממשיכות לדבר, הן אוהבות וכואבות.

השאלות עוד מתרוצצות בו, בבניה הדואב, אבל ההכרה בכאבו מקילה במשהו את המשא.

בתום השבעה בניה מוריד את אחת ממודעות האבל ותולה אותה על דלת הברזל של חדרו.

לא תענוג להסתובב בבית עם קישוט כזה, בְּנָיָקִי, אומרת לו מיכל בתום השלושים

ומצביעה על מודעת האבל. הוא מגיב במשיכת כתפיים ומסרב להוריד את המודעה. זה החדר שלו. חדר הלב שלו. ובפתח חדרו, חבריו שאינם.

שנים נותרה מודעת האבל על הדלת. אפילו כשערכו שיפוץ בבית, התעקש בניה להותירה במקומה.

שש שנים עמדה בגפה, עד שצירפה מיכל תחתיה מודעה נוספת.

דלתות ברזל, גם הן, יודעות לבכות.

בס"ד4

נעמה מתוקה.

חיים מטורפים שכאלה. אני יושב ומנסה לכתוב. לכתוב לך. לכתוב לי. לכתוב לאחיקם. לכתוב לרובין. כל כך הרבה דברים אני מרגיש, אבל לא מצליח להביע.

כולם פה מתרוצצים מבית לבית, מנחמים, מספרים סיפורים, מקשיבים. כולם מתעסקים במתים, וכמעט אין אף אחד שיקשיב לי, שנותר בחיים.

אין לי מושג מה עובר לך בראש ועל מה את חושבת, איך ברגע אחד התהפכו החיים, ומטיול ופריחה מצאנו את עצמנו בהלוויה ובשבעה. קשה לי להאמין. אני ואלוהים לא מדברים הרבה. וגם כשזה יוצא וכבר כן מדברים, בסוף אני עדיין לא מבין כלום.

אני לא מבין למה רועי, שכניה, גביש ואני לא יצאנו לטיול?! ואני לא מבין למה דווקא את כן יצאת?!

רציתי להגיד רק שאני דואג לך. נראה לי שההתמודדות הקשה ביותר מתחילה אחרי הרבה זמן, כשאתה מתחיל להרהר באירוע, לשאול שאלות שאין להן תשובות.

נשארת בחיים, בנס, סוג של משהו לא מובן, ועכשיו את צריכה להתמודד. בטח כל מה שאת רוצה עכשיו הוא שקט, אבל כולם משגעים אותך, ועוד מעט יחלפו ימי השבעה וכולם יחזרו לשגרה, ולך יהיה שקט וכל מה שתרצי זה רעש ואנשים קרובים שידאגו...

אז דעי שאנחנו כאן בשבילך. את חלק מהחבר'ה שלנו עכשיו, אף אחד לא שואל אותך!

ואני יודע שזה לא אמור לנחם, ואני לא יודע למה אני כותב את זה אבל... נשארו לי עוד כמה שנים בצבא, ואני מבטיח שכל מחבל שנוריד, אני אחשוב על אחיקם ורובין, שני הגיבורים שלי. וגם עלייך.

את לא צריכה למות בשביל להיות גיבורה.

בניה

בס"ד

יום שישי. שבת פרשת וארא. אני מוצא את עצמי מהלך בוואדי שבו צעדת בדרכך האחרונה.

מנסה לשחזר את שראית, לנשום את האוויר שנשמת בנשימה אחרונה של חיים.

אני יורד אל הוואדי, למעיין. המים צלולים, הכול ירוק. פה ושם נראים סימני פריחה. הכול שקט ושלֵו. כל כך רחוק ממה שהתחולל כאן רק לפני שבוע. כל כך רחוק מרצח. אני יושב על שפת המעיין ונזכר בך. כמה שקט היית ועל כמה אנשים השארת חותם.

אחד החבר'ה אמר בשבעה שכל אחד שיבוא ויגיד לך שהוא טייל עם אחיקם, תאמין לו! טיילת כל כך הרבה, שהספקת לטייל עם כולם!

אני נזכר בטיול האחרון שלי איתך. טיול לילי — לילה בלי ירח. אתה הולך לפני כמו עמוד האש להאיר לי את הדרך, ואני מנסה להדביק את הקצב ומתחנן שתאט. צועק עליך שאני לא בצבא! לא במסע! שבאתי ליהנות... ואתה מחייך את החיוך הנצחי שלך, השקט והצנוע, ומגביר את הקצב. ואני שואל את עצמי, איך הצלחת לגרור אותי לטיול הזה, ומבטיח לעצמי שזו הפעם האחרונה שאני מסכים להצטרף לטיולים שלך, ובאותה הנשימה יודע שגם בפעם הבאה שתבקש, אני אסחף אחריך לעוד הרפתקה.

אני יושב על שפת המעיין. המים קרים. לך זה מעולם לא הפריע. תמיד היית הראשון לקפוץ לכל גֶב קר או מעופש ותמיד עם חיוך וצחוק בלתי פוסק.

ממשיכים הלאה. דרך זירת הרצח לכיוון המערה, מערת אום צפא. קשה להאמין שאני הולך עכשיו במקום שאתה לא דרכת בו. היש מקום כזה?!

הטיפוס למערה תלול. פיח מכסה את הקירות. כתובות בערבית מרוססות על הסלע, משחיתות את הטבע הבתולי.

אחיק, אני זוחל במערה ומפחד. מפחד להיתקע. מפחד שמישהו יתפוס לי את הרגל. מפחד להציק לדורבן מבוהל. מפחד כי אתה לא איתי. לא ידעת פחד מהו. יהיה בסדר, אמרת.

מאיפה שאבת את האומץ לזחול כך לבד במערות, בלי חשש?!

אחיקם, חבר אהוב. אהבת את הארץ הזאת והיא אהבה אותך. אתה אינך עוד איתנו, אבל אחריך יבואו עוד מאות ואלפי נערים וימשיכו ויטיילו בדרך שסללת בחייך ובמותך. זוהי צוואתך.

איני יודע אם זה ינחם אותך, או אותי, אבל אני מבטיח להמשיך את דרכך עד מותי.

אני כבר איני מפחד למות.

אתה חסר לי כל כך.

אוהב, בניה

בס"ד

אחיקם אחי. עברו שלושים יום. התאבלנו, וכעסנו ואהבנו ובכינו והמשכנו לחיות בלעדיכם.

דיברו עליך הרבה דברים בשלושים הימים האחרונים. הרבה סיפורים והרבה זוויות של חייך. קצתם לא מדויקים, קצתם נכונים. אמרו עליכם שהייתם מלאי אמונה, יהודים טובים, דבקים במשימה, אריות.

תמיד צחקנו שאומרים רק דברים טובים על המתים. כנראה אני זה שאשבור את הקטע הזה כי אני לא כזה, ואתה יודע את זה. עברתי בכל יחידות הצבא, מלא בשאלות, מלא בטעֻיות ובתהיות. אולי זה טוב שלא מספרים את האמת. לי זה בטח יעשה טוב.

ואולי כי פשוט גם איננו יודעים מהי האמת.

אוהב ומתגעגע.

בניה

בניה מצטט משירו של זאב ז'בוטינסקי, שיר בית״ר.

מבוסס על מכתבים וקטעי יומן שבניה כתב במהלך ינואר 2008.

פרק ה

ילד בן עשרים שנים וחורף

מרס 2008

המצלמה שמסתובבת בין גושי הבטון של בה"ד 1 לא מטרידה אותו במיוחד. אחרים מתחמקים ממנה, אך הוא מתמסר. יש משהו משעשע ב"ריאליטי קורס קצינים" הזה, שמכניס קצת צבע לאפרוריות המדברית הנוקשה של המקום. גם כך הוא תוהה בינו לבין עצמו אם קורס הקצינים אינו אלא הצגה אחת גדולה. יותר מדי טקסיות, ופקודות ונהלים ודקלומים של מילים גבוהות וחלולות על דבקות במשימה, כבוד האדם, אחריות, דוגמה אישית, טוהר הנשק, מקצועיות, משמעת, רעוּת ובלה בלה בלה. האם הדיבור שלו מול המצלמה הוא לא עוד הצגה בתוך ההצגה?

רוני דניאל, הפרשן לענייני צבא וביטחון של חדשות ערוץ 2 ומי שאחראי לסדרה המצטלמת, ואנשי צוותו מבינים די מהר עם מי יש להם עסק: בחור כריזמטי ורהוט בעל עיני תכלת, שהמצלמה אוהבת. הם מסמנים אותו כאחד מגיבורי הסדרה.

רועי ינובסקי, מולי כהן ויונתן וקנין צוחקים עליו כמו שרק חברים טובים מרשים לעצמם לצחוק על אחד מהחבורה. מאז נפגשו בנקודות שונות במסלול הצבאי, התפתחה בין הרביעייה חברות אמיצה. את ינובסקי וּוקנין כבר פגש בקורס טיס, ולאחר מכן נפגשו שוב בפלס"ר גבעתי, ושם התחברו גם למולי. כעת הם יחד בקורס קצינים. וקנין מלגלג על כך שבכל פעם שהמצלמה נדלקת, בניה מרצין ומשחק אותה חכם ואחראי, וכשהמצלמה מתרחקת, הוא שב לעשות שטויות, זוקר זרת אופיינית ומחקה את חליוה, מפקד בה"ד 1, באופן מושלם. הוא משתדל לדבר בכנות מול המצלמה, להוריד את הפוזות, להיות בניה נטו. אני חושב שזה חשוב, הוא מסביר למה הוא משתף פעולה: זה חשוב בהיבט התודעתי. אם מה שמושך היום אנשים זה לשבת מול הטלוויזיה, וזה יכול להעביר איזשהו מסר, אני עם זה. יצאתי היום לקצינים. אני חושב שמי שיכול ומסוגל, ואומרים לו שיש לו יכולות, צריך לצאת לקצינים. יש אנשים שפוחדים לצאת, אז לוחצים עליהם. אם לוחצים עליך לצאת, תצא. יש החלטות שמחליטים בשבילך. תן לפחות את המינימום שלך, כלומר לפחות חתימה ראשונה. זה לא אומר שהאנשים פה הולכים להיות אנשי צבא. זה מאוד חשוב להיות קצין. זה כבר לא חייל. זה לא השלוש שנים הרגילות והקשות והמורכבות שלוחמים עושים. גם על זה אין מילים. זה מטורף. שלוש שנים זה הרבה זמן. זה מאוד שוחק ומאוד קשה. לתת עוד זה בטח יותר קשה, הוא צוחק. בניה מספר למצלמה על משפחתו, על חייו בקריית ארבע, על היותו שומר שבת ועל עליות ומורדות בקיום

המצוות, או כמו שהוא מכנה זאת: דברים מורכבים בין האדם לבוראו.

מרגע שהוא מסגיר את מקום מגוריו, הוא מרגיש שמצפים ממנו לייצג את כל המתנחלים עלי אדמות. אין לו בעיה, הוא לא מתבייש לרגע במי שהוא, אבל לפעמים הוא רוצה להיות רק בניה, צוער אחד פרטי, שלא מחויב לייצג מגזר שלם. אנחנו לא נלחמים פה סתם על פיסת אדמה, זה מאבק הרבה יותר עצום מזה, הוא אומר ומזכיר את רצח חבריו, לפני שמונה חודשים שני חברים טובים שלי מהיישוב נרצחו בטיול. אחד מהם שירת איתי בצבא. שניהם שכנים, חברים. למדו איתי באותו מקום. אני מדמיין את היום שאני, עם צוות לוחמים תחת פיקודי, אתפוס את הנבלות האלה ואסגור איתם את החשבון. זה החשבון של צבא הגנה לישראל, וזה החשבון האישי שלי. כשמגיל צעיר אתה נחשף לזה, יותר מארבעים נרצחים יש מהיישוב שלי אם ספרתי נכון, ברור שזה עושה לך משהו כשאתה לומד את השיעור הזה על בשרך. אי אפשר להכליל, אבל יכול להיות שמי שגדל במקום אחר, יחוש פחות את תחושת השליחות, הוא מרצין אל מול המצלמה.

כשהוא נשאל מה דעתו על הכיבוש, הוא משיב נחרצות: אחת ממטרותיו של הצבא היא לכבוש. זה כתוב בפקודות. כיבוש זו לא מילה גסה. השאלה היא אם אנחנו מרגישים צבא כובש. אני כאדם לא מרגיש כובש. אני מרגיש את זכותי ההיסטורית על האדמה הזאת. אני לא גנרל. אני אתחיל כמ"מ. אני מקבל פקודה להגן על מוצב, זה מה שאני מתבקש לעשות, לא להתעסק בדברים שהם מעלי. ובכל זאת, גם הוא מבין ששליטה באוכלוסייה אזרחית מעלה דילמות ואתגרים לא פשוטים: בתעסוקה המבצעית בשטחים הרבה פעמים אנחנו נתקלים באוכלוסייה אזרחית. חלק מהאוכלוסייה לא עוין וחלק כן. זה יוצר הרבה בעיות. אני לא נתקלתי בדברים. לא ראיתי אנשים נכנסים לבתים ושוברים דברים או בוזזים. תופעות כאלה קיימות? לצערנו, כן. בסופו של דבר, אנחנו צבא של ילדים שמתגייסים בגיל שמונה־עשרה, וכל אחד עם החולשות שלו. זה משהו מאוד מורכב. מצד אחד להיות מקצועי, מצד שני להישאר אנושי. אני חושב שבסופו של דבר מהמילה "מקצועי" נגזר הכול.

באחד הימים מתלווה אליו צוות הצילום לנסיעה לביתו. הנוף המדברי מתחלף בירוק העז של כרמי הר חברון. נער מחלל בחליל בטרמפיאדה. פאותיו וציציותיו מתבדרות ברוח. מונית פלסטינית כתומה אוספת אל תוכה אישה ברעלה לבנה. אותי זה מאוד מרגש להסתובב בארץ הזאת, הוא אומר, מצביע על הנוף, מבטו מהורהר, הצבא גורם לך לחשוב על הרבה סוגיות. על מלחמות, אם צריך את זה או לא. קצין לוחם, התפקיד שלו זה להגן על המדינה, להילחם, ובסוף אתה נאלץ גם להרוג. זה דבר שמעלה שאלות. אנחנו לא נלחמים על פיסות אדמה. יש פה מאבק הרבה יותר עצום. כולם מחפשים שקט. מחפשים שלום אמיתי. לא שלום שמתפוצץ עלינו באוטובוסים. אני לא נלחם בערבים. יש ערבים שיש לי איתם יחסי שכנות טובים. שלום לא צריך

לבוא מתוך ויתור על הזהות שלך, אלא מתוך העמקה בזהות.

רגע לפני ניווט בדד בלילה. פניו צבועות בצבעי הסוואה, המבליטים את עיניו שבורקות מתחת לקסדה. זה עולם מסובך, הוא אומר למצלמה ומעמיס על כתפיו את הציוד הכבד. ילד בן עשרים־עשרים ואחת שנדרש להגן על המולדת שלו. אבל אין זכות גדולה מזו. זה משהו שצריך לזכור. אני אוהב את זה. אתה הולך בשקט, מחובר לשטח, שואל את עצמך במה תיתקל. זו תחושה נעימה דווקא. הליכה לקראת מגע, לקראת משהו.

וכך זה נמשך. המצלמה מתמקדת בו, הפעם באצבעותיו הפורטות על הגיטרה. אף פעם לא למד לנגן בגיטרה באופן מסודר, ובכל זאת הוא מקרין ביטחון בנגינה, חוזר שוב ושוב על אותם שניים־שלושה שירים שהוא מכיר. תני לי יד, תני לי מקום, אצלך בעולם, הוא שר ומדבר בפתיחות על האווירה בקורס. על החשש מהדחה, על מתחים חברתיים ועל השאיפה להצטיין: הקורס הזה בנוי כך שכל אחד לעצמו. חרב ההדחה מונפת כל היום מעל הראש שלך. בתוך הסיטואציה הזאת אתה צריך להפיק מעצמך את הכי טוב. יש רצון להתחרות כל הזמן בעצמך, לשבור את השיא. האמת? הוא צוחק, נבוך מעט, פורש את ידיו לצדדים, יש מתחים. בכל מקום יש אנשים כאלה. זה טבעי. זה נובע מתסכול. מצד אחד אנשים פה מאוד חזקים, מאוד דעתנים. הרבה פעמים אתה לא תעיר לבן אדם כדי לא להיכנס איתו לעימות. אז יש אנשים שבמקום להעיר לו, מדברים מאחורי הגב. ראיתי את הבן אדם, איך הוא מנצנץ. גם אני חוטא בזה. השבוע החלטנו בצוות שלי להשתדל לא לדבר לשון הרע. לא לרכל אחד על השני, ואני חושב שזה הרבה יותר טוב כך.

הזיעה ניגרת על המצח. המשא על הגב מעיק. חום אימים, ובכל זאת הם יוצאים לתרגיל. קשה? הוא חוזר על השאלה שנשאל, ועונה בכנות: קצת. כן. כמה שקשה עכשיו, יהיה יותר קשה בלחימה אמיתית, ככה שזה הכול יחסי. אני אדם ריאלי. אני בטוח שזה יקרה, שיֵצא לי לממש את האימונים הללו, ולכן כולם מתאמנים ברצינות. כולם חתומים לעוד שנתיים ומבינים שאם לא בסדיר אז במילואים בטוח נילחם, ואז יהיה הרבה יותר קשה ויותר חם. וכשיהיו פצועים, יהיו פצועים באמת, ויהיו דילמות יותר קשות. אנשים מבינים שאלה החיים שלהם. במלחמה הבאה אנחנו נוביל את הצבא. אמא שלי לא שלחה אותי לכאן סתם. אני בטוח שהיא מתגעגעת. היא שלחה אותי להביא ניצחון, להביא שלום, שהארץ תשקוט, שלא יהיו לנו איומים מבחוץ. האם הצבא מוכן למלחמה? אני מוכן להילחם. מאמין ביכולות שלי. מאמין בצבא שלי. מאמין בעם שלי.

כשהוא נשאל מה המטרה שלו כקצין, הוא עונה מיד בוודאות, המטרה שלי היא לנצח בקרב. הייעוד המרכזי של צבא הגנה לישראל זה להגן. זו מטרת הצוות. אני

מאמין שאפשר ונוכל להגיע לזה רק אם נהיה מגובשים, מקצועיים וערכיים. אני מאמין שנצליח לממש את מטרת־העל, לנצח בקרב, מתוך כך שנהיה אנשים טובים, ושנכבד אחד את השני. כשאנחנו מלוכדים, לא יהיו לנו נפגעים. הוא מדבר בקול שקט, כמעט מונוטוני, לא חושש לחשוף גם חששות. ההיכרות הראשונה עם החיילים מפחידה אותו: הרושם הראשוני מאוד קובע. תמיד אפשר לשנות, אבל רושם ראשון זה משהו חזק מאוד, הוא אומר. עד היום אני זוכר את משפט הפתיחה של המ"מ שלי בטירונות. זה היה משהו מטומטם כזה, אבל הוא אמר, דבר ראשון אני מאוד שמח להיות פה. שזה מצחיק, אבל בתור טירון, התרשמתי מהפתיחות שלו. פתאום במקום דיסטנס הוא אומר לך משהו שהוא מרגיש.

ומה יעשה עם חיילים שלא משתפים פעולה? פה זו אהבה. הילד שלך יצא מכוער, אתה בכל זאת אוהב אותו. הילד שלך יעשה דברים לא טובים, לא תשנא אותו. תלמד לומר לו ביקורת, אבל תמשיך לאהוב אותו. זה המקום שאני מגיע מבחינת היחס שלי למדינת ישראל ולעם ישראל, מקום אוהב.

ינובסקי. ינובסקי. לא תאמין, הקול של בניה צועק ממכשיר הנייד של רועי. אני הולך ללמד את כל הילדות של דובדבן מה זה גבעתי. אין. הוא נדלק עלי וינטר. נדלק. האמת גם אני עליו. זהו. סגרנו. אני הולך להיות מפקד צוות בסיירת דובדבן.

מאחורי ההתלהבות אורבת הנפילה. ברגע האחרון הסיכום עם וינטר לא יוצא אל הפועל. בניה מוצא את עצמו בלא שיבוץ. הוא מאוכזב ורותח מכעס. דדו בר כליפא, שמונה בינתיים למפקד גדוד שקד, מנסה לשדל אותו לפקד על מחלקה בגדוד. הוא מבטיח לו שאחר כך ידאג להחזיר אותו לסיירת בתפקיד סמ"פ.

גדודים? מה לו ולגדודים. הוא לא מתאים לזה. פשוט לא. כל כך התפלל לפני הקורס שישובץ חזרה בסיירת. כל כך חלם על צוות משלו, על לוחמים חדורי מוטיבציה. איך יצליח לפקד על מחלקה בגדודים, כאשר כל המסלול שעבר היה ביחידות מובחרות? הוא אינו מכיר את השפה, את האווירה, את הנורמות, וממה שראה מבחוץ במהלך השירות, נרתע.

אתמול הייתי בכנס גריאטרי של חטיבת הצנחנים, קולו של חליוה ממלא את האודיטוריום הגדול של בה"ד 1. השאלה שהכי מעניינת אותם היא איך הנוער של היום, פני הדור, איך הוא? ואני אומר לכם שאתם עולים לאין־ערוך על המ"מ שאני הייתי לפני עשרים שנה.

חליוה ממשיך לנאום במרץ, ונדמה כי שיחת הסיכום של הקורס מתמשכת עד אינסוף. כמה אפשר לחפור, תוהים הצוערים בלבם, אך ממשיכים לשבת בדממה מוחלטת. הם כבר מותשים, רוצים לסיים את הקורס הארוך ולהמשיך הלאה, לממש את כל מה שלמדו, להגיע אל הפיקוד.

רק צוער אחד לא יכול להמשיך הלאה. הוא מוכרח להביע ביקורת על מה שנראה לו עוול. והוא מוכרח לעשות זאת מול אולם מלא בצוערים, ומול מצלמת הטלוויזיה המתעדת את כל הנעשה בקורס.

הוא מבקש את רשות הדיבור ונעמד זקוף על רגליו: בניה שראל, גדוד שקד, מקריית ארבע, הוא מציג את עצמו, ובלי הקדמות מיותרות אומר את אשר על לבו: יש לי תחושה חזקה מאוד שבעוד יומיים אני הולך לסיים קורס קצינים שפגשתי בו זלזול גדול מאוד מצד הרבה גורמים במערכת הצבאית, הוא פולט את המילים מהר, אך הן נשמעות היטב, חדות וברורות. כל האולם נדרך. חבריו לקורס מביטים בו בהלם, משתאים על האומץ לדבר כך מול אלוף משנה.

איפה התבטא הזלזול? קוטע את דבריו חליוה, המום מהצעיר שהעז לפתוח את פיו.

סינונים של מפקדים. חוסר תקשורת בין המפקדים לחיילים. חוסר דאגה לצוערים. אה... הוא נעצר לרגע: זה שמודיעים לאנשים יומיים לפני הטקס או ביום הטקס עצמו לאן הם הולכים.

אני לא חושב כמוך, קוטע שוב חליוה את הצעיר. אני אדבר על זה. אצלנו כשסיימנו קורס קצינים, לא ידענו חטיבות. לא ידענו כלום. כלום. ביום הטקס היו מודיעים. איפה אתה הולך להיות מ"מ? מתעניין מפקד בה"ד 1.

בשקד, עונה בניה.

ואתה שבוז מזה? שואל חליוה.

לא. אני שבוז מהיחס. לא מזה. אני סגרתי תפקיד באיזשהו מקום...

אתה סגרת תפקיד? מתרעם חליוה.

כן. הייתי בריאיון, היה פרוטוקול, היה סיכום.

אתה סגרת תפקיד? מתרעם שוב חליוה.

סגרו לי. לא משנה, ממלמל בניה.

זכותה של המערכת, קובע חליוה. זכותה של המערכת.

גם זכותי לחתום ויתור עכשיו, וזכותי לעזוב את הצבא, וגם לא לתת יותר משלוש שנים, מחציף בניה, ממשיך לעמוד על שלו: זכותו של כל אחד פה. לכן אנחנו מצפים ליחס הוגן.

טקס חלוקת הצל"שים לנתינה שלך יתקיים אחר כך, נוזף בו חליוה: אם אתה רוצה לחתום ויתור מאיזושהי סיבה, אתה מוזמן. אני את הטון שלך לא אוהב. אתה יודע למה? כי אתה עדיין לא מבין שאתה חלק מהמערכת הזאת. אתה פה מנסה להלך עלי אימים: אני יכול לחתום ויתור. תעשה מה שאתה רוצה. אתה חי בתוך המערכת הזאת, אל תאיים על המערכת הזאת. המערכת היא אתה, ואיך שאתה נראה, ואיך שכולנו נראים. הצבא הזה לא שלי, ולא שלך, הוא של כולנו. יש לנו פה אחריות לתת את החיים שלנו בשביל המדינה הזאת, ולא שכל אחד יעמיד תנאים. בשביל שלושים

החיילים שיתגייסו לשקד בעוד שבוע או שבועיים, אתה כל המערכת. בשביל ההורים שלהם, אתה כל המערכת. אין מישהו אחר. אין. אין כתובת אחרת. אתה המ"מ שלהם מקריית ארבע, אתה הכתובת לכול. מה אתה חושב, שאני מושלם? אתה חושב שאם אתה תהיה מח"ט או מפקד בה"ד 1, תהיה מושלם? אתה חושב שאני בסדר בכל הדברים? עכשיו השאלה היא איך אתה לומד ומשתפר יותר מהמפקדים שהיו לפניך. מה אתה עושה הלאה, זה מה שמעניין אותי. זאת קדושה להיות קצין בצבא ההגנה לישראל. זאת דעתי. ואתה תהיה אחלה מ"מ. בשקד. ואתה תעשה כל מה שאתה חושב שצריך לעשות כדי שהחיילים שלך יהיו טובים וילכו אחריך, ואתה תהיה להם דוגמה איך צריך לטפל באנשים. להם, למ"מ שלידך, ולמ"פ. אמן. שב.

בניה, שעמד זקוף מול הגשם שחליוה המטיר עליו לעיני כל הצוערים, מתיישב בדממה.

בחוץ, במסדרון האפור חשוף הבטון, אחד המפקדים בקורס תופס אותו לשיחה אישית קצרה. זה ברור לכל העולם שטעו איתך, הוא מבקש לנחם את הצעיר הנבוך והכועס. זה ברור לך. זה ברור למפקד. זה ברור למפקד דובדבן ולמפקד גבעתי.

הוא סתם קטע אותי, משפיל בניה את עיניו, משעין את גופו על עמוד הבטון. הוא הוציא את דברי מהקשרם. אני מבחירה פה. ואני נשאר פה. ואם אני נותן מעבר, אז למה את הדבר הבסיסי של יחסי אנוש לא נותנים לי?

אתה צודק, מנחם המפקד. תאמין לי שגם הוא מרגיש רע עם הדברים האלה. היתה טעות של המערכת, של כולם. עכשיו תתקדם, עזוב, שחרר.

לאחר שהמצלמות כבות, חליוה מזמין את בניה לשיחה בארבע עיניים. הוא משבח אותו על תעוזתו ונפרד ממנו בלחיצת יד ובחיבוק.

במסדר הסיום, תחת גשם כבד, בניה מחייך. יאיר, אחיו הבוגר, עם איתן האחיין על כתפיו, מביט בו בגאווה, כך גם סבתא תמר והוריו. הוא מעניק חיבוק לאמיר, חברו לקורס, צעיר בדואי שמקבל היום כמוהו את דרגות הקצונה. כמה נהנה ללהג איתו בערבית במהלך הקורס. זהו. עכשיו נפרדים, כל אחד לדרכו, למה שהעתיד צופן לו. רגע לפני שהוא רץ לחבק את המשפחה, יש לו עניין קטן לסדר. על הבמה שני רמטכ"לים, אחד מכהן, אחד לשעבר. הקצין הטרי קופץ בדילוג מהיר על הבמה ושולף תמונות מארנקו. אחיקם והוא בני שבע־עשרה, מחייכים חיוך ניצחון מתוך חולצת הרמטכ"ל. בניה משוויץ בצילומים, ומספר כיצד גנב את חולצת הרמטכ"ל. רב אלוף גבי אשכנזי ושר הביטחון משה בוגי יעלון צוחקים ומתפעלים מהבחור הבלונדיני הגבוה, שמספר את סיפורו בששון המהול בעצב על חברו שאיננו.

לבניה, לוחם סיירת גבעתי! כבוד והערכה על בחירתך. עלה והצלח. יישר כוח. גבי אשכנזי רב אלוף רמטכ"ל, כותב אשכנזי מאחורי התמונה, ומתחת לחתימתו כותב גם שר הביטחון: המעז מנצח. רב אלוף (במיל') משה יעלון.

בהקרנת הבכורה של הסדרה הוא מחבק את אביו ואמו, אך בתוכו מהומה. הערה קטנה מאמא שלו העלתה אל פני השטח את המתח בין הבן ההולך ומתרחק ובין הבית.

התקשרתי היום הביתה לשאול מתי מסתיים הצום, הוא כותב במחברת שמלווה אותו בחודשים האחרונים: אמא הופתעה לשמוע שאני צם — מה כל כך מפתיע? עדיין לא הפסדתי צום אחד מאז הבר מצווה. אני לא יודע להסביר, אבל אני רואה בדבר הזה את הקשר העמוק ביותר לעם ישראל, לזכור את העבר, את החורבן והסבל. היום הבנתי משהו גדול. לעולם אבא ואמא לא יקבלו אותי כמו שאני רוצה להיות. אלא אם כן זה יהיה כמו שהם רוצים. אמא ביקשה ממני שבריאיון לערוץ 2 אתראיין עם כיפה. לא חשבתי לעשות אחרת, למרות שביומיום אני הולך בלי. אבל עצם הבקשה, ואני מבין מהיכן היא נובעת... עצם הבקשה פוגעת. "הבושה הגדולה" שהבן שלה יתראיין בלי כיפה?! שימות העולם! הוא הבן שלך! את אוהבת אותו?! את גאה בו? אם התשובות לשאלות הן כן, אז למה שיהיה לך אכפת?

בניה נזכר בליל פורים האחרון. הוא חגג בבית עם האחים והגיסים, ריקודים, שירים והרבה יין. ככל ששתה, כך שקע בעצבות. מתוך הערפל הביט על השמחה סביבו. בזווית העין הבחין באביו המחויך והמאופק. למרות מצוות החג הקפיד שלום שלא לשתות עד שוכרה. אייל גיסו הגיש לו עוד כוס. הוא שתה אותה בלגימה אחת. האלכוהול הלם ברקותיו. הוא חיבק את אייל. אולי הוא יבין אותו. למה הם תמיד עצובים, הרבנים? לחש לו באוזן. אני רוצה להיות דתי, אני יודע שזו דרך האמת, ייבב, אבל אני רוצה ליהנות מהחיים, לשמוח. גם בלי יין הוא מודע לתהליך שעובר עליו. מאז הנפילות בשייטת, וככל ששירותו הצבאי נמשך, הוא מבין שאינו מסוגל להיות כבול למסגרת ההלכתית. עוצמת החיים שמפעמת בתוכו גוברת עליו, חזקה ממנו ומיצריו. צביעות הוא אינו יכול לסבול. מי שאינו מצליח להישאר בתוך גבולות ההלכה, מוטב שלא יתהדר בכיפה. שלא יעשה עצמו דתי בגלוי וחילוני בסתר.

הוריו לא חשים במהומה הפנימית שמתחוללת בתוכו. הם גאים בבן שמככב בסדרה ומקרין ביטחון ואמונה. בתום ההקרנה הם ניגשים אל רוני דניאל. שלום לוחץ בחום את ידו של רוני. הבן שלכם, אומר דניאל בסגנונו ההחלטי, הוא הצוער הכי מובחר בקורס.

יש מצב שאתה אומר את זה לכל ההורים שאתה פוגש? שואל שלום, שחוק בעיניו.

זה לא עובד ככה אצלי, מבהיר דניאל נחרצות.

בניה מסיים את הקורס מעודד. הוא יושב ומדפדף במחברת שלו, שבה התחיל לכתוב כמה חודשים קודם לכן, בסיום קורס מ"כים, עת התלבט אם לצאת לקצונה. לצד מחשבות על הנהגה ופיקוד, הוא מוצא שם גם הרהורים כואבים. הוא אינו עוטף

בצלופן צבעוני את כישלונותיו. יותר מדי טעויות עשה כחייל.
בלבטיו ובחשבון הנפש שלו שזורה תוגה. מאז אובדן חבריו הלך ואיבד גם את האמון בעצמו.

30.01.08

בס"ד

נשבר מהחיים. לא ככה דמיינתי את העתיד שלי, ואין לי עוד כוח להתמודד. פשוט לא הולך לי בכלום. אני כבר לא אותו בניה שהייתי פעם, לא אותו אדם. השתניתי מהקצה אל הקצה. לא אותו אדם טוב, לא אותה כריזמה, לא אותו חייל מקצועי, לא עומד על דעותיו. כלומניק. ריק מתוכן.
אני רוצה להיות קצין, אבל אני כבר לא יודע אם אני טוב בזה. הבטחתי לעצמי שלא בכוח. אני לא אנסה להתקדם בדבר שאינו אני, אבל מי אני?! בחיי שנמאס מהעולם המסובך הזה.
נמאס משאלות, נמאס ממריבות, נמאס מוויכוחים, נמאס מבחורות, נמאס מלחשוב, מלדאוג, מלכאוב.
אלוהי, תן לי פ־ש־ט־ו־ת! תן לי להיות יהודי פשוט. תן לי להאמין בך ללא שאלות ותהיות. תן לי את הדרך אליך. למה אנשים מתים? למה חברים מתים? אלה לא שאלות שילד בן עשרים ואחת צריך לשאול.
תראה לי את הדרך.
בבקשה, ריבונו של עולם, תן בי הבנה פשוטה. אמונה תמימה. עזור לי.

23.01.08

בס"ד

יום שלישי 24:30 לילה. כולם ישנים באוהל.
הדרך ארוכה היא ורבה, הדרך ארוכה היא ורבת עמל5. אני ילד. ילד בן עשרים שנים וחורף. נער בארץ ישראל בתקופה לא פשוטה. בקרוב תהא מוטלת עלי האחריות לחנך צוות לוחמים להיות יהודים טובים ואמיצים. יהיה עלינו גם לצאת ולהילחם, להגן על תושבי המדינה כשם שהגנו עלינו. אני הולך לקבל ילדים ולהחזיר אותם לוחמים, אנשים טובים בעלי ערכים ונורמות גבוהות.
אני את חיי שלי מוכן להקריב למען המולדת. אבל אותם אני צריך להחזיר בריאים בגוף ובנפש. מצד אחד לחנך אותם להילחם, ולהקשות עליהם וללמדם מהי מלחמה.

מצד שני להשאיר אותם בריאים בגופם, לא לגרום צלקות בנפשם.

אלוהים, תן לי שכל וכוח להצליח במשימה. עזור לי להצליח בדרכי, תן בי ענווה ללמוד מאחרים. תן לי שכל ישר. תן לי לאהוב אותם.

17.02.08

בס"ד

איך רוכשים ענווה?

באמת שמטרתי העליונה כרגע בעבודת המידות — היא ענווה.

כאשר אני עומד למבחן ביני לבין עצמי איני מרגיש גאוותן ושחצן. אבל אני יודע שבחברה מתקבל רושם כזה.

צריך למצוא את האמת; מצד אחד עלי להאמין ביכולותי כאדם וכמפקד. מפקד שאינו מאמין ביכולתו גוזר כליה ואסון על חייליו. אני חייב להאמין ביכולותי.

מצד שני עלי להישאר צנוע ועניו. אדם שמלא בעצמו אינו יכול לקבל מאחרים.

כאשר עומד מולך אדם שחצן ומנסה ללמד אותך דבר־מה, קשה מאוד לקבל ממנו, או שזה קשה רק לי כי גם אני נגוע באותו הנגע...

אני חייב למצוא נקודה שממנה אוכל להתחיל לעבוד... אני מכיר בצורך שלי לתקן מידה זו, אך איני יודע מה בדיוק לתקן.

אולי מפני שביני לבין עצמי איני מרגיש גאוותן, אלא להפך, אני מרגיש כישלון. ואולי הרגשה זו גורמת לי להתנהג בגאווה כלפי חוץ.

10.03.08

בס"ד

דברים שצריך להגיד בשיחת פתיחה עם הצוות:

אני לא יכול להבטיח שיהיה קל. אני לא מבטיח להיות תמיד צודק או חכם. דבר אחד אני יכול להבטיח: הכול מאהבה! אהבתי אתכם עוד לפני שראיתי אתכם. ואני אוהב אתכם עכשיו ואוהַב אתכם גם אם תעשו טעויות, ותעשו. כי גם אני אעשה. כי כולנו בני אדם. מותר לעשות טעויות. חובה ללמוד ולתקן. כל תיזוז, קידור, קרב מגע, יבשים ועוד, ה־כו־ל מאהבה. הכול נעשה במחשבה. לא מכעס ולא מרשעות — מאהבה. לעשות אתכם לוחמים יהודים עזי נפש. לעשות אתכם לאנשים. ולא יהיה קל...

אני המפקד שלכם ולא אף אחד אחר. אתם עובדים מולי בלבד.

אני מגבה אתכם ב־ה־כו־ל! אף אחד לא ייגע בכם... (בשאיפה ☺), אתם מצדכם אל תאכזבו ואל תסתבכו.

מהיום נוספים לכם עוד אבא ועוד אמא, עוד אדם שדואג לכם ואחראי לשלומכם, וזאת למרות הפער שיש וצריך להיות בין מפקד לחייל, ביני וביניכם, שהרי בסוף אתם מקבלים פקודות ואני נותן אותן. למרות הכול לעולם אל תחששו לבוא ולדבר ולספר על הכול. כל דבר שתצטרכו. כל דבר. אל תהססו לפנות ולבקש. מבטיח לדאוג ולעזור בכל בעיה ובקשה. תשאלו ותבקשו כל דבר בכבוד וב"טקט".

תדברו על הכול. אל תטייחו דברים ואל תשמרו בבטן. כעסים, התלבטויות, הרגשות, חששות ועוד. תעלו אותם, תציפו, אל תשמרו. בבטן זה רק יגדל ויתעצם עד הפיצוץ...

אין מה לעשות, יהיה קשה. בסופו של תהליך תהיה מוטלת עלינו החובה להגן על ביטחון עם ישראל. בשביל לנצח צריך אמונה וצריך לדעת להילחם. וללמוד זה קשה. בטח ובטח ללמוד את מקצוע הלחימה. כנראה השלום לא יגיע בזמן השירות שלכם וצפויות לנו עוד מלחמות קיום, ואם לא נהיה הכי טובים פשוט לא נהיה.

ישנן תופעות שאני לא אהיה מוכן "לסבול" בצוות:

בינוניות — תמיד לשאוף להשתפר ולהצטיין. לשאול שאלות כשאתם לא מבינים, כשמישהו מדבר ואתם לא שומעים — לדעת להעיר לו. כי אם לא תעשו זאת, הרי לא אכפת לכם מה הוא אומר. לא לוקחים את הפקודות שלי כהמלצה: אני לא ממליץ. אני נותן פקודות. מי שלא יבצע יסתבך. כאשר אני ממליץ, אני אודיע לכם לפני זה.

מי שקשה לו יקבל עזרה. אני לא מוכן לקבל אנשים שלא מוכנים לקבל עזרה, ויותר מכך, כאלה שלא מוכנים לעזור לעצמם.

אנשים שיוותרו לעצמם — לא יהיו פה.

מפקד חדש הוא גם הזדמנות לפתוח דף חדש. תזכרו את זה. יש לכם הזדמנות לפרוח!

שינוי הנוסח במקור (יומנו של בניה). בשירה של נעמי שמר השורה היא "הדרך ארוכה היא ורבת הדר".

פרק ו
אללהֶ אכבר

נובמבר 2008

הגבעות הרכות, שמקיפות את בסיס האימונים החטיבתי של גבעתי בחולות ניצנה, לא מבשרות דבר על קבלת הפנים הצפויה לו. עוד רגע יפגוש את המחלקה שעליה יפקד. אילו עוף השמיים היה לוחש לו כמה לא פשוט זה הולך להיות, אולי היה עושה אחורה פנה, פושט את מדיו ומוותר על חלום הפיקוד. שטויות. הוא נועד להיות מפקד. אמנם חלם על צוות לוחמים בסיירת, אבל זה מה יש. דפקו אותו. וינטר הבטיח ולא קיים, בבה"ד 1 לאף אחד לא היה אכפת יותר מדי, והנה הוא כאן, מוצא את עצמו מפקד מחלקה בגדוד רגיל בגבעתי. לא דובדבן, לא קצפת ולא סיירת. רק חול וחול. כבר כמעט שנתיים חלפו מאז גיוסו, אבל עד כה הוא מרגיש שלא עשה מאומה. הוא הטיס מטוס, קפץ מאות פעמים למי ים קרים כקרח, סיים קורס חובשים ומ"כים וקצינים, אבל את הדבר האמיתי עוד לא עשה. לא מעצר מחבלים אחד לרפואה, לא מבצע צבאי קליל, לא קרב גבורה זעיר. איזה מין מפקד הוא? מפקד צעצוע. החיילים שלו, לעומת זאת, אלה שנועצים בו כעת מבט קר ואדיש, כבר ראו מקרוב את הלבן בעיניים של מחבלי חמאס. הם נכנסו למשימות מבצעיות ברצועת עזה כמעט אחת לשבוע, ואף לקחו חלק במבצע "חורף חם". ברור לו שהם משווים בינו לבין המפקד הנערץ שלהם. איך לא ישוו? סולטן קורבנוב. קורבנוב. שם מקורבן־משהו יש לו למפקד היוצא, אבל פראייר הוא לא. המבטא הרוסי הכבד לא הפריע לקורבנוב לגבש סביבו את מחלקת החוד של גדוד שקד. להפך, הם ראו בו אחד משלהם. במחלקה התקבצו כמה עולים חדשים מרוסיה ומאתיופיה ושני חיילים מרקע חברתי וכלכלי נמוך. *סגן קורבנוב הסתער לבדו לעבר הבית שבו שהה המחבל, השליך לעברו רימון וזיהה פגיעה,* פורסם בעמוד הפייסבוק של חטיבת גבעתי: *לאחר מכן המשיך להוביל את מחלקתו בכמה היתקלויות עם מחבלים, מתוך חתירה למגע ובהפגנת קור רוח, למרות שנפצע קודם לכן מרסיסים. סגן סולטן קורבנוב הראה במעשיו אומץ לב, נחישות, מנהיגות בשעת קרב, יוזמה והתקפיות יוצאי דופן וראויים לציון. על מעשיו אלה הוענק לו צל"ש מפקד חטיבת גבעתי.*

האם גם הוא יזכה להוביל קרבות שיותירו חותם?

אחרי קבלת הפנים הקרירה ולאחר החפיפה בניצנה הוא מקבל את הפיקוד לידיו. זה קורה דווקא סמוך לביתו, במחנה שבין קריית ארבע לגבעת החרסינה. השירות ליד הבית לא מקל על בניה את מלאכת הפיקוד המאתגרת. כבר בשבועות הראשונים הוא

מוצא את עצמו בסיטואציה פיקודית מורכבת, בלתי אפשרית כמעט.

אדם רואה זרוע מונפת מול פניו, מסב אותן ושולח את ידו להגן על עצמו. יד החייל שהונפה מולו לא עוררה אצלו את אינסטינקט ההגנה הטבעי. לא עלה על דעתו שחייל יעז לסטור ללחי מפקדו. סיטואציה כזו לא פגש בסיירת. הלחי לא כאבה במיוחד. כבר ספג מהלומות קשות מזו. זה העלבון שצורב והסומק הבוער על פניו שלא ניתן להסתירו מעיני החיילים הבוחנות. מה עושים כעת? המילים נותרות תקועות בגרונו. הגוף קפוא. הוא מתעשת ומבהיר לחייל שישלם מחיר כבד על כך שתקף אותו. הוא דורש ממנו לעלות מיד לשמירה במגדל התצפית שבכניסה למחנה חרסינה. בניה מדווח למ"פ על התקרית ומבקש ממנו להעלות בהקדם למשפט את החייל הסורר. המ"פ מתמהמה משום־מה, וככל שהוא מתמהמה, כך החיילים בזים לו ונעשים חצופים. כשחייל נוסף שולח יד אל חזהו במהלך ויכוח, הוא כבר לא יכול לשתוק, ומשיב לו מנה אחת אפיים. החיילים מבינים מהר מאוד שעם בניה לא כדאי להתעסק. בשייטת לימדו אותו להרביץ היטב.

בשבת יורדים יעל אחותו ויונה בעלה והילדים מבית ההורים אל מערת המכפלה. בדרך לשם הם עוברים ליד מחנה חרסינה. בש"ג לא יודעים לומר להם היכן בניה. הם צועקים לו מבחוץ, אך לא זוכים למענה. בדרכם חזרה הם שוב מחפשים את בניה. אתם עושים לי פדיחות עם הצעקות שלכם, יוצא אליהם בניה. יש לי פה בדיוק בלגן מטורף. נראה לי עוד רגע מעיפים אותי מכאן. נראה לי שאני עם פיקוד סיימתי. מה קרה, שואלים יעל ויונה. הם לא רגילים לראות את בניה נבוך ומבולבל. לא תאמינו, פירקתי במכות את אחד החיילים שלי, הוא אומר ולא מצליח להסתיר את הגאווה שמתגנבת לקולו. האמת שהגיע לו לנמושה, אבל עכשיו אני עולה למשפט. וזהו, כנראה ידיחו אותי.

יעל ויונה מנסים לעודד את רוחו. אין להם הרבה מה לומר. בדרכם לבית ההורים הם שואלים זה את זה, איך מצליח בניה להסתבך בכישרון כה רב בכל מקום שבו הוא נמצא. ממי ירש את התכונה הזאת? האם זה סגנון הדיבור והאופי המשוחרר שקיבל מאמו, או שמא מדובר דווקא בעקשנותו של האב שדבקה בו? חבל מאוד אם יודח ולא יזכה לפקד על החיילים. בניה הוא מנהיג. מנהיג מלידה. הוא רק זקוק לריסון ולעידון.

החששות של בניה מתבררים כמוגזמים. הוא עולה למשפט אצל המג"ד, אך במקום הדחה דדו מנהל איתו שיחה נוקבת. אולי נטל אחריות גם על העובדה שלא הגיב בזמן על גילוי האלימות של החייל הראשון. אני מאמין בך, הוא אומר לו. אני זה שקיבל אותך לפלס"ר גבעתי, ואני זה שגם יראה אותך יום אחד מ"פ בגבעתי. אתה לא תהיה רק מ"מ טוב, אתה תהיה גם מ"פ מצוין. תלמד לרסן את עצמך, ותהיה מפקד מעולה. בניה, אתה חי על הקצה. תמיד על פי התהום. אני אוהב אנשים כמוך. אנשים שחיים בדופק של מאתיים כל הזמן. אבל אתה חייב להבין שהקצב שלך חריג. אתה חייב

להבין שרוב האנשים לא מסוגלים לחיות על הקצה. אתה לא המרכז הממוצע. אם תדע להביט פנימה מקצה המעגל אל המרכז, תדע לא לאבד את הצפון. אני יודע שתמיד תישאר על הגבול. זה האופי שלך. אי אפשר לשנות אותו. מה שאפשר לשנות זה את המודעות שלך. מי שחי על הקצה משחק באש. אם אתה רוצה לשרוד ולא להתנתק מהמרכז, אתה חייב לידך דלי מים, לכבות את השרֵפות. קח איתך דלי מים לכל מקום שאתה הולך. ותראה שהכול יסתדר.

אבל פטור בלא כלום אי אפשר, ודדו גוזר עליו ריתוק של חודש, חלקו במוצב תל רומיידה בחברון, חלקו במחנה חרסינה. בניה מודה על ההזדמנות הנוספת שקיבל כמפקד. הוא חייב לרסן את עצמו, לנשום עמוק לפני שהוא מתפרץ. אסור לו ליפול שוב. איך עושים את זה? איך לומדים להיות אדם רגוע ומחושב כאשר סערה תמידית נושבת בך?

את החודש הבא הוא לא מצליח לעבור בריתוק מוחלט. לא איש כמוהו מסוגל להישאר סגור ומסוגר. הוא לא מפר את העונש באופן ישיר. יש לו דרכים יצירתיות לרוץ אל החופש. מד"סים מפקד בצה"ל צריך לעשות? צריך. אז המד"ס שלו הולך ומתארך, עשרה קילומטרים מתל רומיידה בחברון עד לביתו. הוא רץ בסמטאות חברון, מרגיש בבית. הוא מכיר היטב את הדרכים בין בתי האבן הצפופים, את השבילים המתפתלים בין כרמי הזית. חורף בחברון. האוויר נקי וצח, צורב בקרירותו. הבל פיו מותיר אחריו ספירלת שובל לבן. רצועת הנשק מציקה לכתפו, אבל מלבדה הוא חש חופשי ומאושר. פחד אין בו. אל מעלה הכניסה לגבעת החרסינה הוא מגיע מיוזע למרות הקור ששורר בחוץ. הוא חש את הדופק המהיר ואת הרעד ברגליו. בזרועו הוא מוחה ממצחו טיפות זיעה. לא קל רגליים הוא בניה. מבנה גופו הרחב מכביד עליו בעת ריצה. אך מה אדם צריך כדי לנתק את רגליו מן הקרקע? לא כושר, לא שרירים, רק כוח רצון. וכזה יש לו בשפע. הוא נכנס לבית בריצה, ובתוך הבית ממשיך לרוץ במקום, כשהוא מעמיס על עצמו מכל טוב ממתקי הבית. באחת הריצות הוא שותה קפה עם אמו תוך כדי ריצה במקום.

אחרי חודש של ריתוק ובשל סבב בין המחלקות הוא חוזר למחנה חרסינה, אך שוב מוצא את עצמו רץ הביתה.

הוא דופק על הדלת שוב ושוב. אין קול ואין עונה. הוא קורא בקול רועם, אך זה מתנגש בדממה שמעבר לדלת. בעיטת תסכול. עוד ניסיון לדחוף את המשקוף ולהוריד בו־זמנית את הידית. שום דבר. חצוף היצור הזה. אגואיסט. אפס. מה זה לנעול את הדלת, ולא לקום כשצריכים אותך. ככה לדפוק חיילים אחרים? הוא חושב על שני החיילים שאחרי שמונה שעות שמירה בעמדה המרוחקת בבית השלום לא הגיעו להחליפם. יותר משעתיים שהם ממתינים להחלפת המשמרת. כבר הפסידו את

ארוחת הצהריים. הם בטח רועדים מקור, מורעבים וזועמים. מה עושים? נהג הג'יפ הממוגן, חייל מפקדה, היה אמור להסיע את החיילים הבאים במשמרת ולהשיב את הקודמים. במקום לבצע את משימתו, הוא מתבצר בחדרו. הדלת נעולה והנהג לא מגיב. אולי קרה לו משהו? חשש קל מתגנב אל לבו. נהמה מלמדת כי הנהג ספק ער ספק ישן, אך בהחלט חי. בניה רוצה להרוג אותו. החיילים חולפים על פניו, מביטים בו בבוז מהול ברחמים. די. נמאס לו מהאווירה בגדוד הדפוק הזה. כל אחד חושב את עצמו למלך ועושה מה שבא לו. צריך לשים לזה סוף. הוא חש את ההשפלה והתסכול גואים בו. הדם מטפס אל הראש. רגע. הוא חייב להיות זהיר. הוא לא יכול להרשות לעצמו עוד עימות פיזי עם חייל. די היה לו בריתוק הארוך והמשפיל לבסיס. הזעם רועם בו, ועם הרעם מבריק הברק. הוא רץ אל חדר השינה של הקצינים ושולף את ציוד הסנפלינג שלו. לשם מה בילה שעות כה רבות בחייו תלוי בין שמיים לארץ, אם לא עבור הרגע הזה? לאט, בניה, בנחת, הוא אומר לעצמו. למרות העצבים תעגן את עצמך כראוי. הכול במקום, קשור היטב. הוא משתלשל מגג המבנה אל חלון החדר שבו מתבצר החייל. החלון נענה לדחיפתו הקלה. הוא מסתער על גוש האדם שמתחפר בשמיכה, ומעמיד אותו בכוח מאופק על רגליו. הפקודה שלו ברורה ונחרצת. דקה וחצי לעלות על מדים ולטוס לג'יפ.

שני החיילים שנאלצו לשמור עשר שעות ברצף שבים לבסיס. בניה מרגיש את התסכול שלהם גם בלי שאמרו דבר. העיניים העייפות והמאשימות שלהם דוקרות בו. הדם הרע שמבעבע במחלקה בין החבר'ה ובינו מייאש. הוא אמור להכין את החיילים שלו לעת מלחמה, אך אפילו בעת שגרה הם אינם מתפקדים. איפה הרעוּת? איפה האכפתיות? המילים היפות הללו נותרו בבה"ד 1, אין להן שום קשר למציאות היומיומית שלו כמפקד. איך יוכלו להילחם זה לצד זה עם אווירה עוינת כזאת וברדק מתמשך? אך זה לא הזמן למחשבות. צריך להמשיך לתפעל את האירוע. הוא פוקד על שני החיילים להתקלח ולגשת לחדר האוכל. החיילים מפנים לו את גבם, והוא צועד נמרצות אל חדר האוכל. המטבח נעול.

אין לו כוחות נפש לריב כעת עם הטבח.

כוח פיזי לרוץ דווקא יש לו.

הרגליים שלה כואבות מן העמידה מול השיש. שלום יצא אחרי שהעמיד את סיר החמין ואפה את העוגות. את רוב האוכל כבר סיימו לבשל, ואין לה כוח להמשיך כעת. היא נזכרת בחיוך בשבת הראשונה שעשו בביתם אחרי החתונה. את הקניות לשבת ערכה, אבל אז שקעה בספר. כששלום החתן הצעיר שב לביתו ביום שישי בצהריים, התפלא למצוא את רעייתו יושבת בנחת. כבר סיימת את הבישולים לשבת, שאל. לא התחלתי, ענתה לו. האמת שלא העליתי על דעתי שעלי לבשל. שלום, שסבתא חנה, אמו, הקפידה לחנך את כל בניה להכיר את עבודות הבית, הפשיל שרוולים והחל

לבשל. בשנים הראשונות לנישואיהם, כשהיא היתה עסוקה בלידות ובהנקות, היה זה בעיקר שלום שהכין את השבת. עכשיו הם מחלקים ביניהם את המלאכה. היא מחליטה לנוח רגע ומתיישבת על הספה. דפי "גלריה" של עיתון "הארץ" שקיבלה מהשכנה קורצים אליה. היא מתלבטת בינם לבין הרומן שכובש אותה בימים האחרונים וממתין לה על שולחן הפסיפס החדש. היא מעבירה יד על החרסינות השבורות שהתחברו למשטח יפהפה וצבעוני, גאה בעמל ידיה, וצוללת פנימה אל הרומן.

אמא, תעמיסי, הוא מתפרץ הביתה, מותיר כתמיד את הדלת פתוחה לרוח. למרות הקור חודר העצמות שבחוץ, טיפות זיעה על מצחו. היא סוגרת את הספר וניגשת לסגור את הדלת. בניה, מה קרה? תנשום רגע ותסביר. היא מניחה יד על לחיו. הקול שלה מתרכך אל מול חיוכו. טוב לראות אותך, בן. למי האוכל?

אל תשאלי, אמא, הוא מניח את כף ידו הגדולה על ידה המלטפת. היא לא שואלת. כבר למדה להחניק את הסערה שבתוכה אל מול הגלים השוצפים תדיר אצלו. פעם היו הגלים שלה מתנגשים בשלו ויוצרים סערות. עם השנים למדה להיות שובר הגלים שלו, זה שסופג את סערות נפשו ומאפשר לו לזרום אל החוף. היא עוד זוכרת איך היה מגיע מן הגן הביתה ותובע בתקיפות: אמא, אוכל. אני רעב. היא חזרה אז מהכיתה עייפה ומותשת, מן הקרב באולפנה אל הקרב שבבית. לא התאים לה הסגנון הבוטה של הילד. היא דרשה ממנו להתאפק וסירבה להיכנע לגחמותיו. לפעמים גם כשהיה אוכל מבושל במקרר, התמהמהה מעט, רק כדי ללמד אותו איפוק מהו. האם הצליחה בכך? האם למד לרסן את עצמו? היא מתנערת ממחשבותיה. זה לא הזמן לזיכרונות ילדות. הוא ממהר הפעם בצדק. דורש אוכל אבל לא לעצמו.

בניה מציץ בסירים שעל הכיריים ועל השיש. הוא רוכן ומרחרח, נכנע לריח החריף־מתוק של חזה העוף המוקפץ ומגניב נתח אל פיו. יופי. זה עוד חם וטעים, אמא. את תותחית. היא נבלעת בחיבוקו. כמה היא אוהבת את החיבוק הזה. חברותיה מקנאות בה על שזכתה בבן מחבק. בכל שבת כשהקהל יוצא מבית הכנסת, בנים מתחמקים מאמותיהם, אך בניה שלה ניגש אליה, מאחל שבת שלום ומחבקה חיבוק גדול. יחד הם נוהגים לצעוד, זרועו על כתפיה, ידה על מותניו, מבית הכנסת לבית.

יש זמן לקפה? היא משתחררת מחיבוקו. אין, הוא מבהיר, חיוך מתנצל מתפשט על פניו. מיכל ממלאת בחופזה בכל טוב את שתי החמג"שיות שהביא עמו.

בניה, את עוגת השמרים של אבא אתה חייב לטעום, היא פוקדת עליו ובוצעת פרוסה עבה במיוחד.

עם נתח העוגה בין שיניו הוא רץ בסערה החוצה. ושוב היא הולכת להגיף את הדלת אחריו, מביטה מהפתח בדמותו הגבוהה הרצה במעלה הרחוב. היא חולה עליו. חולת אהבה. מתה על הפוזה הגברית הקשוחה שהוא מתעטף בה. זו שמסתירה תחתיה

רגישות אינסופית, דאגה לאחר. ברור לה שלא עבור בנה ארזה את האוכל. נשמה טובה שכמותו.

שני החיילים נעמדו כשנכנס לחדר האוכל הריק, מביא איתו את הרוח מבעד לדלת שנותרה פתוחה. הם נראים רעננים יותר וזעופים פחות, הוא מציין לעצמו. אל מול הריח המתקתק שעולה מהחמג"שית הם מתרככים לגמרי. תודה, המפקד, הם אומרים בפליאה ובהערכה רגע לפני ההסתערות.

עם פרוץ מבצע "עופרת יצוקה" בדצמבר 2008 מוזעקת הפלוגה המבצעית של גדוד שקד מגזרת חברון לדרום הבוער. היחסים בין המפקד הצעיר לפקודיו משתנים מחשדנות ומתח להערכה וכבוד. הדאגה האישית שהפגין כלפי החיילים יצרה את התפנית. הם החלו לגלות את הלב הרגיש שמסתתר מאחורי הפוזה של המפקד הקשוח. רגע לפני היציאה לעזה הוא מעדכן את הבית. אמא באולפנה, מלמדת. אבא ורחלי קופצים לתל רומיידה להיפרד לשלום. הוא כבר יודע מה אבא שלום לא יאמר. הוא לא יאמר: תשמור על עצמך. כשיאיר אחיו הבוגר יצא לפעולות מבצעיות בשירותו בסיירת אגוז, נהג האב להיפרד ממנו בברכת עֲשֵׂה חַיִל. לאחים הצעירים הסביר כי חייל לא אמור לשמור על עצמו, אלא על המדינה. מי שכל מטרתו לשמור על עצמו, לא יוצא אל הקרב. בבית הרי הרבה יותר בטוח. שלום ורחלי מגיעים. מפטפטים קצת, מתחבקים לפרֵדה. בניה אוהב את החיבוק של שלום. תמיד חש ענק המחבק גמדים. לרגע אחד הוא נשאב לזרועות האב הענק ממנו. לשבריר שנייה הוא שוב ילד ולא חייל גיבור. עשה חיל, בן, הקול של שלום רגוע אך צרוד מעט. מעל בתי חברון, הפזורים בצפיפות ובכאוס, מרצדות קרני שמש אחרונות. אללהֻ אכבר, מסלסל המואזין.

במהלך המבצע נשלח הגדוד לטפל בבניין בן שמונה קומות בשכונת תל־אל־הווא בדרום־מערב עזה. רגע לפני היציאה, בשיא ההכנות, בניה מרים טלפון.

נעמה, זה בניה.

בניה. איזו הפתעה. מה שלומך? איפה אתה? הכול בסדר? הקול שלה מלא פליאה.

בינתיים הכול בסדר, הוא עונה, מנסה לשמור על קול אדיש, למרות שמשהו רועד בו. בעוד כמה דקות אנחנו יוצאים לפעילות. היה לי חשוב לדבר איתך לפני. לא יודע למה. חשוב לי לומר לך שאני רואה את אחיקם ורובין מול העיניים שלי כל הזמן, ובמיוחד עכשיו, שחלפה שנה בדיוק מאז הלכו. הבטחתי לך שלא נשכח את הפיגוע הזה. עכשיו, לפני שאני יוצא עם החיילים שלי לטפל במחבלים בעזה, חשוב לי לומר לך את זה. שתדעי שמבחינתי הטיול ההוא לא נגמר.

נעמה נבוכה. לא יודעת מה לומר. היא מסיימת את השיחה בנימוס ושוקעת בתחושה קשה. האם משהו רע הולך לקרות גם לבניה? האם היתה זו שיחה אחרונה?

סוג של צוואה?

גם להוריו מנסה בניה להתקשר. הם לא עונים בבית. לא זמינים בנייד. הוא מתקשר ליאיר, אחיו הבוגר. אני מרגיש שמשהו עומד לקרות, הוא משתף. זו תחושה טבעית של כל חייל לפני פעילות מבצעית, מנסה יאיר להרגיעו.

כבר שלושה שבועות שהוא לא יוצר קשר. הלב סוער. שלום עוקב אחרי החדשות כמעט באובססיביות, מתעדכן בכל בדל מידע, אך לא מצליח להקל את תבערת הלב. הוא דואג לו. זאת האמת. לא רק חושש שמשהו יקרה לו. הוא מוטרד מן השאלה אם יצליח לעמוד באתגר הפיקודי ולהוביל אחריו לוחמים. אין לו ספק שבניה מסוגל. הוא קורץ מחומר של מפקדים גדולים. אך האם היה לו די זמן לבנות את האמון הנדרש בין מפקד לפקודיו? רק עכשיו סיים את קורס הקצינים, הוצנח לאכזבתו, כמעט בניגוד לרצונו, לפיקוד על מחלקה מורכבת בגדודים, וכבר הם נלחמים. עד עכשיו שירת ביחידות מובחרות. הוא לא הכיר את הסגנון של הגדודים בגבעתי. בתקופת שירותו בחברון, סמוך לבית, חש את תסכולו העמוק של בניה מול משברי הפיקוד שחווה. איך יוצאים כך לקרב? ואולי הם רק על הגדר? אבל אז ודאי היה שולח אות חיים.

הטלפון בבית מצלצל. הם רצים שניהם. זה הוא.

אתה חי, בְּנָיְקִי?

אני חי, אבל שישה מחבלי חמאס דווקא לא, החיוך שלו עובר דרך האפרכסת.

נו, בניה. ספר. ספר.

סיפור ארוך. אספר כשאחזור.

והוא חוזר. שעון השבת כבה. מיכל כבר פרשה לישון אחרי לילות ללא שינה, שבהם דאגה לבן שנלחם בעזה. שלום ובניה יושבים יחד ליד שולחן השבת. החשֵׁכה שבחדר מאפשרת אינטימיות. בניה מתענג על הרגעים הללו. הרגעים שבהם אביו מביט בו במבט מעריץ. הוא יודע ששלום אוהב את סיפורי הצבא, בטח סיפורי קרבות, בטח סיפור עסיסי כמו הקרב בתל־אל־הווא. ובניה מספר את פרטי הקרב כמו שרק הוא יודע, עם תנועות ידיים סוערות, בהומור אך גם בדרמטיות מצמררת. ושלום מקשיב קשב רב, שותה בצמא את דברי בנו.

הגענו לבניין מפואר בן שמונה קומות. כדי לא להוות מטרה קלה לצלפים, נצמדנו עם האכזרית לקיר המבנה, דקרנו את קיר המבנה, יצרנו בו חור ונכנסנו ללובי הבניין. המחלקה שלי נכנסה ראשונה. איתי היה המ"פ. המידע המודיעיני הצביע על הבניין כמפקדת חמאס. עלינו לקומה הראשונה. היו בה שתי דלתות, זו מול זו, לשתי דירות שונות. הדירה מימין היתה ריקה. סרקנו אותה באש חיה, ואחרי שטוהרה החפ"ק של המ"פ התמקם בה. פנינו לדירה השמאלית. אני הייתי ראשון. אמרתי לעצמי שאם מישהו ימות, עדיף שזה יהיה אני. הדלת היתה נעולה. התלבטתי אם להצמיד אליה לבנת חבלה או לפרוץ אותה עם פותחן הידראולי. כמה ימים קודם, תוך כדי הלחימה,

זיהיתי דמות שרצה מאחת הפינות לכיווננו. לא לקחתי סיכון ויריתי מיד. זה לא היה אזור שאזרחים הסתובבו בו סתם. כל האזרחים כבר נקראו לעזוב אותו קודם לכן. כשניגשתי לראות את מי הרגתי, ראיתי שהוא לא חמוש. היה בי צער על כך שאולי הרגתי אדם שלא מעורב בטרור. בעקבות האירוע ההוא חששתי שמאחורי הדלת עלולים להיות נשים וילדים, אז החלטתי לפתוח את הדלת עם פותחן הידראולי. אחרי שהדלת נפתחה, כמעט נכנסנו פנימה. בשנייה האחרונה חייל שלי עצר אותי. הוא זיהה תנועה בתוך הבית. ראה איזו רגל נעולה שזזה. עצרתי וקראתי בערבית לאנשים לפנות את הדירה ולצאת החוצה. קיבלתי מענה אדיב במיוחד, צרור אל החיילים שלי ומיד אחריו רימון שהושלך.

צעקתי על כולם להשתטח. בזווית העין אני קולט חייל בהלם שנותר עומד. קפצתי עליו ונפלנו שנינו על הקרקע שבריר שנייה לפני שהרימון התפוצץ. במזל גדול אף אחד לא נפגע. מיד אחר כך נורו אלינו עוד צרורות והושלכו עוד רימונים. השבנו אש. ראיתי שהחיילים שלי בהלם. הורדתי אותם חזרה ללובי. אני עצמי נשארתי על גרם המדרגות, מקפיד לשמור על קשר עין עם הדלת השמאלית. המחבלים המשיכו לירות ממנה אש למסדרון. הטיח על הקיר שמאחורי נפל עלי. המ"פ, שנמצא עם החפ"ק בדירה הימנית, לא היה יכול לצאת. האמת, הוא היה בטוח בשלב הזה שאף אחד מהחיילים שלי לא נותר בחיים.

מצאתי את עצמי מנהל לבד את האירוע. הרגשתי שהכול מונח על הכתפיים שלי ושאין בֵּרֵרה, חייבים להסתער על הדירה. הסתכלתי על החיילים שלי. הם שכבו בלובי מבועתים. אבא, הבנתי שאני חייב למשוך אותם אלי. אף אחד לא לימד אותי איך עושים את זה ברגעים כאלה. ניסיתי לשוות לזה אופי של תחרות ספורטיבית. אמרתי משפט בסגנון של: מה קרה לכם, חבר'ה, נראה לכם שהם יותר טובים מאיתנו? בואו נראה להם מי אנחנו. החיילים נותרו שוכבים ולא זזו. כולם מבוהלים. בזווית העין אני רואה יד של מחבל יוצאת מהדלת. אני יורה בו ומנטרל אותו. הבנתי שחייבים לנצל את הרווח שנוצר בירי כדי לארגן כוח של חיילים שיטהר את הדירה. אמרתי לחיילים שאני הולך להסתער על המקום, ושאלתי בקול: מי בא למות איתי?

הרגשתי שהמשפט הזה שלי מצליח להבקיע את ההלם שלהם. הבחור הראשון שקם היה יוסף. גבר גבר. מת עליו. הכוח שלי אמנם גדל בחמישים אחוז, אבל ידעתי ששנינו לבד לא נוכל להכריע את הקרב הזה. ידעתי שאני צריך את כולם איתי. שאלתי שוב, מי בא למות איתי. אמרתי שאני לא מאמין שמכל המחלקה המפוארת הזאת, רק יוסף מוכן לבוא איתי. ואז קם עוד מ"כ. ופתאום נשמע עוד קול. גם אני. ועוד אחד. גם אני. ופתאום כל המחלקה על הרגליים. אבא, זה היה רגע גדול. מרגש. יאללה חבר'ה, אמרתי להם, הולכים להיכנס בהם. לקחתי שני נגביסטים כדי לתת מכת אש חזקה לדירה. בחסות מכת האש הזאת הצלחנו לשחרר את המ"פ מהדירה

הימנית, והוא ירד לנהל את המערכה מהלובי.

בינתיים הסתערנו שוב על הדירה משמאל. הייתי הראשון, כך שאם מישהו ייפגע זה יהיה אני. לא באמת רציתי שמישהו ימות איתי. ידעתי שהמשימה הכי חשובה שלי היא להחזיר את החיילים שלמים. החבר'ה מאחור העבירו אלי עוד ועוד רימונים. זרקתי יותר מחמישה־עשר רימונים. גם הם זרקו עלינו הרבה רימונים. בכל פעם שזרקו רימון, כולנו נשכבנו על הרצפה. המסדרון היה מלא עשן וטיח. לאט־לאט עוצמת האש נגדנו פחתה.

פחדת, בניה? עוצר שלום את שטף הדיבור של בנו. מה היתה התחושה שלך?

אבא, כמפקד שמוביל אנשים, אין לך את הפריווילגיה לפחד. אתה לא מרשה לעצמך — גם אם אתה משקשק מפחד. הקפדתי תמיד להיות ראשון, להיות זה שסורק את הדירות לפניהם. רוב הזמן לא פחדתי. היה קטע, ששמעתי מחבל צועק בקול גרוני עמוק, אללהֻ אכבר. זה היה כל כך קרוב אלי, שנחרדתי. אתה יודע מה עשיתי? צעקתי לו בחזרה, אללהֻ אכבר. מי אמר שלא צריך לשמור על חוש הומור גם תחת אש?

אחרי שהאש נרגעה קצת, רציתי לפרוץ לדירה, אבל המג"ד לא אישר. במקום זה, קיבלתי הוראה לרדת שוב ללובי. החליטו לירות טיל לדירה מבחוץ. האמת שבדיעבד זו היתה החלטה נכונה. התברר שבדירה היה מערך ביצורים של ממש עם שקי חול, ובטון רציני, לכן המחבלים לא נפגעו מהרימונים שהשלכנו עליהם.

הורדתי את כל הכוח ללובי. יצאתי החוצה כדי לראות שהכול דופק כמו שצריך עם הטיל. היה לנו טיל חדש, מטאדור. החייל שהוכשר להפעיל אותו, אמר שהוא לא יודע איך לעשות את זה כי הוא התאמן רק על יבש. הוא פחד. לקחתי ממנו את הטיל. הוא הסביר לי איך יורים אותו. יריתי. הוא ריסק חצי מהדירה, אבל המחבלים המשיכו להשיב אש ולירות עלינו. המח"ט כבר הגיע לזירה וביקש סיוע של טנקים. טנק ירה לתוך הדירה, ואחרי כמה פגזים שני מחבלים קפצו מהחלון. הם בערו כמו לפידים. זה היה מבהיל. אחד נפל על האכזרית של הסמ"פ שאיגף מבחוץ. השני התגלגל על האדמה, כיבה את האש שאחזה בו והתחיל לירות על הכוח. הסמ"פ יצא מהאכזרית וירה במחבלים. רק כשהקרב הסתיים, הרגשתי את האדרנלין המטורף שהשתולל לי בגוף. חשבתי שעכשיו נוכל להירגע, לעשן איזה סיגריה, לעכל את מה שעבר עלינו, אבל לא הספקתי אפילו לשתות, וקיבלנו מיד פקודה לסרוק עוד מבנה. גם זו היתה החלטה נכונה, להמשיך מיד בפעילות, כי הרבה פעמים אחרי קרב כזה אנשים נכנסים להלם, אז דווקא להמשיך בפעילות שגרתית זה חשוב.

מה שסיפרת זה מדויק, או שפה ושם הוספת קצת פרטים כדי להשביח את הסיפור, כמו שרק אתה ואמא יודעים לעשות? שואל שלום וחיוך בקולו.

אבא, הכי מדויק. את הפנטזיות שומרים למקרים שבהם המציאות לא מספיק

מלהיבה. פה אין צורך להוסיף פרטים. המציאות עולה על כל דמיון.

ותגיד לי, בְּנָיָקִי, ממשיך להקשות שלום, איך היחסים שלך עם החיילים עכשיו? הרי הם היו רוויים בחיכוכים לפני "עופרת יצוקה". משהו השתנה בעקבות הקרב בתל־אל־הווא?

האמת שאני עדיין לא שבע רצון מהיחסים, עונה בניה.

למה? אחרי תפקוד מוצלח תחת אש, אחרי שעמדת במבחן עליון, וכולם חזרו בשלום, למה עוד יש להם לצפות?

אני מרגיש שהם נבהלו ממני, עונה בניה. הוא עוצר ומהרהר, ולמרות החֲשֵׁכה שלום רואה את קמטי המחשבה במצחו. אני לא רוצה שהם יפחדו ממני. אני רוצה לבנות מערכת יחסים שמבוססת על אהבה ורעות, ולא על פחד.

לא רק בניה חש כי הקרב בתל־אל־הווא היה יוצא דופן. כך כתבה נעמי גידם בגיליון "במחנה" שהתפרסם ב־23 בינואר 2009:

לכל מלחמה יש את הקרב האחד שלה — זה שיזכרו גם אחרי שאבק השרֵפה ישקע. ממבצע עופרת יצוקה, אומרים מפקדים בכירים, ראוי להיצרב בתודעה הקרב בתל־אל־הווא. חיילי גבעתי הנאבקים במחבלים בוערים, מכות אש בלתי פוסקות ורימון שרק במזל לא התפוצץ — זה סיפורו של הקרב שהפך למורשת קרב. מור"קים, כך נדמה, נבנים מרגעים קטנים, כל לחימה מזמנת אליה לא מעט רגעים גדולים וסיפורי גבורה, אבל מור"ק שיסופר בעיניים נוצצות בחטיבה, צריך שיהיה בו איזשהו קסם נוסף, רגע דרמטי שיהפוך אותו לאלמותי. המשפט שאמר המפקד רגע לפני, הלוחם שקם להסתער או אינסטינקט של רגע — עשויים לבנות לסיפור הקרב חיי נצח.

11.01.09

בס"ד

מכתב לאמא המודאגת מהבן הגיבור שבחזית.

אהלן, אמא יקרה לי. ובכלל לכל מי שיקר לי ואני יקר ללבו...

עכשיו יום ראשון בבוקר ואני יושב אי־שם ברצועת עזה. קרוב להתנחלות החרבה נצרים.

אז ככה. אני לא יודע עוד כמה זמן זה יימשך (אני מקווה שעד לניצחון ותו לא), ולכן החלטתי לכתוב מכתב, בתקווה שיגיע לפני שאני אספיק לצלצל... אם את רואה הרבה שורות מחוקות/חתוכות זה לא כי הבן שלך יצירתי או מתלבט, כותב ומוחק, זה מעשה ידיה של הצנזורה הצבאית. שבואי ונקווה שלא מחקה גם את השורה הזאת.

נכנסנו במוצאי שבת לרצועה בליווי כל תזמורת צה"ל. מסוקים, מטוסים, שריון, הנדסה, תותחנים וכו'. אהבתי את הצורה שבה נכנסנו. כמו צבא במלחמה, ולא כמו חבורת ילדים שמתגנבים בלילה לאיזה בְּרֵכה בקיבוץ כפר עציון (זיכרונות ילדות).

לחטיבה היה תפקיד מסוים, שאני חושב שביצענו בהצלחה. במקום שבו נכנסנו כמעט שלא היתה התנגדות, ונראה שהמחבלים די הופתעו מעוצמת האש, ולמען האמת גם אנחנו הופתענו ☺.

בקיצור, אחרי שהמחלקה שבפיקודי (נשמע טוב) סיימה לבצע את מה שנדרש ממנה, נכנסנו לאחד הבתים והקמנו מגנן. כי הרי ייעודו של צה"ל הוא להגן, ואסור לנו לשכוח זאת ☺. ומאז ועד היום, במשך שבוע ולילה אחד עד לכתיבת שורות אלו, אנו מחכים לאויב שיבוא... או שהוא מחכה לנו...

ככה יוצא שאני תופס עם מחלקתי קו בלב עזה בתנאים לא הכי טובים... בלי מקלחת. אוכל פ'סדר... אפוד קרמי עלינו כל היום, ומחכים שהשגרה המשעממת והשוחקת תכריע אותנו לחלוטין.

כרגע המאבק העיקרי שלי הוא בשחיקה. כל יום זהה לקודמו. לימים אין משמעות משל עצמם, והם נספרים רק כדי להזכיר לנו כמה ימים אנחנו פה.

המאבק השני שלי שאינו פחות חשוב הוא במחלקה. יש לנו כמה חיילים שחושבים שהם ג'יימס בונד ומזלזלים בי... ומתוך כך מזלזלים בנהלים שמטרתם לאפשר לנו להמשיך לחיות עד גיל מאה ועשרים, או לפחות לא למות בסיבוב הנוכחי. מצד אחד אין באפשרותי להעניש אותם כשאנחנו כאן, ובטח לא בימים ביציאה, כי כרגע אין יציאה. ומצד שני אסור לי להבליג.

יש לי בעיה, אני ותרן מדי לחיילים. תמיד חושב על הצד שלהם, והם מנצלים את זה.

לכן בימים האחרונים תפסתי קצת מרחק והתחלתי להיות קצת קשוח.
אוף! אני כל כך שונא להעניש חיילים... מה כל כך מסובך להיות חיילים טובים?!
בכל מקרה, אני משתפר מיום ליום ולומד מטעויות ומקווה שיהיה טוב.
יאללה משפוחה,
כל טוב,

בניה

פרק ז

שלא על מנת לקבל פרס

מעזה הם שבים לסמטאות חברון, אל המגרש הביתי שלו. הוא משייט עם אופנוע השטח שרכש בין מחנה חרסינה, הבית בגבעת החרסינה והעמדה בתל רומיידה בחברון. ברגע של קלות דעת הוא מקצר את הדרך לתל רומיידה דרך המדרגות של מערת המכפלה. האופנוע מקפץ בעוז על עשרות המדרגות המקיפות את רחבת המערה. בניה שועט עליהן, ראשו מכוסה בקסדה ועצמותיו רועדות מהטלטלה. צחוקו רועם כשהוא קולט את בהלת החיילים מן האופנוע המטורלל היורד במדרגות במקום בכביש.

הוא ממהר להיעלם מעיני החיילים הנדהמים בעיקול הכביש, מותיר את האופנוע בצד הדרך, נכנס לתוך עמדה צה"לית ומתחבר לקשר. האופנוע שירד עכשיו במדרגות של מערת המכפלה זה באישור שלי, הוא מבהיר נחרצות. כמה נעים גם להבעיר את האש וגם לשפוך עליה דלי מים.

בניה נזכר בשני אירועי אופנוע אחרים שהצליח להבעיר ולכבות.

באחד הימים נסע דרך השטח צפונה, לכיוון גוש עציון. באמַת הביאר[6] עצר להתרענן. מֵי הקרח באמה הנחבאת במעמקי האדמה ציננו את גופו שלהט מהחום הכבד. אחרי שהרטיב את שערו ופניו, יצא שוב אל השמש המכה בחוץ במלוא עוזה. שביל העפר שנסע בו התחבר לכביש הראשי בציר 60. כשרצה לשוב לביתו, לפנות דרומה לכיוון חברון, גדר ההפרדה שבין שני הנתיבים מנעה ממנו לעשות זאת. הוא התלבט אם לנסוע צפונה עד הצומת הבא, ושם להסתובב, אך בשבריר שנייה של החלטה מטופשת פנה דרומה ונסע בשולי הכביש נגד כיוון התנועה. אחרי כשני קילומטרים הבחינה ניידת משטרה באופנוע הדוהר והחלה לדלוק אחריו. בלית בְרֵרה ירד שוב לשבילי העפר שבצד הכביש והאיץ את מנוסתו. הניידת לא היתה מסוגלת לעמוד בקצב שלו בדרך המשובשת ומלאת המהמורות. זמן־מה לאחר שהצליח לנתק מגע כיבה את האופנוע והסתיר אותו היטב בין שיחים גבוהים. בחופזה הסיר את הקסדה, את נעליו ואת בגדיו והחביא גם אותם. בגופייה ובבוקסר צעד לכיוון אלון שבות. מרחוק זיהה את בית חברו לישיבה, יונתן מייזליס. כשדפק על הדלת, הביט יונתן ההמום בדמותו שמילאה את הפתח, אפוף באבק ובחול, רגליו יחפות, ועל פניו חיוך ניצחון. בבית פנימה סיפר בניה ליונתן בדרכו הפיקנטית מה עבר עליו. אחרי כוס קפה ועוגיות הוא יצא מהבית עם בגדים ונעליים שיונתן השאיל לו. בשער היישוב הבחין בניידת המשטרה. אין שום סיכוי שיזהו אותו. כשרכב על האופנוע היו פניו מוסתרות בתוך הקסדה. ראית כאן רוכב אופנוע, שאלו השוטרים את הצעיר התמים.

לא ראיתי, ענה, אם אראה, אדווח לכם מיד.

התבערה השנייה שהאופנוע יצר היתה קשה יותר לכיבוי. זה קרה לאחרונה, באחד מימי שישי במהלך שירותו כקצין בחברון. הוא לקח את יצחקי הקטן לסיבוב על האופנוע בסמטאות חברון. ההורים לא אהבו שעשה זאת. אבל יצחקי בן העשר ביקש כל כך יפה, והוא לא הצליח לעמוד מול התחינה השובבה שבערה בעיניו. בדרך חזרה, בעיקול ליד תחנת האוטובוס, צעיר פלסטיני זרק לעברם בקבוק זכוכית. הבקבוק התנפץ, והאופנוע החליק על הזכוכיות והתהפך על צדו. יצחקי צעק. רגלו נתקעה מתחת לאופנוע, והאגזוז הלוהט צרב את עורו. בניה תפס את האופנוע בשתי ידיו והניף אותו מעלה. רגלו הלכודה של יצחקי שוחררה, אך כווייה גדולה נצרבה בה. הם התיישבו שוב על האופנוע. בדרכם הביתה עצר בניה ליד החיילים ופקד עליהם לתפוס את הפלסטיני שזרק את הבקבוק.

בבית הושיב את יצחקי על גדר האבן המקיפה את החצר. הוא נכנס אל חדרו והביא את תיק החובש שלו. אחרי שחבש לילד את הרגל, סיכמו השניים שמוטב לא לספר לאבא ולאמא על ההרפתקה שעברו. את התחבושת הסתיר יצחקי מתחת למכנסיים ארוכים. בליל שבת לא הצליח יצחקי להירדם. הרגל דאבה. התחבושת נדבקה אל הבשר החשוף. הוא ירד אל חדרו של בניה. בניה הביט בפצע ובפניו הכאובות של אחיו הצעיר. עשיתי שטות עם התחבושת הזאת, מילמל. היה אסור לשים אותה כך. רק הזקתי יותר. אין בֵּררה, חייבים לספר לאבא ולאמא. זו כווייה רצינית. סליחה, יצחקי.

בניה מתדרך את החיילים לקראת המבצע: מעצר של מחבל חמאס שמסתתר בבית. המעצר צריך להיות זהיר, בבית יש גם נשים וילדים. המציאות הבינלאומית רגישה במיוחד. צה"ל נמצא במתקפה קשה. דו"ח גולדסטון על אירועי "עופרת יצוקה" מאשים את חיילי צה"ל בפגיעה באזרחים חפים מפשע. החשש מבית הדין הבינלאומי בהאג מתגבר. בכיר ישראלי נוחת באירופה ושב מיד ארצה, לאחר שמתקבל מידע שמתכוונים לעוצרו. במצב הרגיש הזה צה"ל דורש אפס פגיעה באזרחים, גם באזרחים המעניקים מחסה למחבלים. בניה מבין את הרגישות. הוא רק מקווה שמרוב חששות מפני מה יגידו על ישראל בעולם, לא ייפגעו לשווא חיילי צה"ל. אם צריך לבחור בין מוות של אזרחי אויב, כאלה שמשמשים בסיס לטרור, לבין מוות של החיילים שלו, הוא בוחר באפשרות הראשונה.

לפני היציאה למעצר הוא מרים טלפון לזידאן[7]. זידאן. כמה זמן כבר לא שתו קפה יחד. לראשונה נפגשו במוסך באזור התעשייה בקריית ארבע. בניה היה אז בתיכון. הוא הגיע למוסך והודיע לבעליו שמהיום הוא עובד אצלו. עובד בלי שכר. הוא רוצה ללמוד איך מתקנים מכוניות. מאז נצמד לזידאן, לידי הזהב שלו הנוברות במנוע ומחיות אותו. זידאן לימד אותו בסבלנות את רזי המקצוע וגם את השפה הערבית. זידאן גר לא רחוק

מהמוסך, בבית מבטון חשוף הבנוי על עמודים, שגפן מטפסת עליהם עד לגג. תחילה נבהל זידאן מהרעיון שיהודי יבוא לבקר בביתו, אך אחרי שעמד על קנקנו של הבחור, הסכים. פעמים רבות ישבו יחד בסלון הבית או על המחצלת במרפסת, מעשנים נרגילה, שותים קפה. על הכול דיברו ביניהם. על אלוהים ומצוותיו הקשות, על יחסי הורים וילדים, על נערות ונשים. רק על המציאות הפוליטית לא דיברו. מה טעם להשחית מילים מיותרות על סכסוך שאין לו פתרון. גם לסיור לקח אותו זידאן. המבנה הגדול שהלך ונבנה בפאתי חברון מול חלונות ביתו סיקרן את בניה. זה קניון גדול ויפה, הסביר לו זידאן. בניה התעקש, הוא לא הסתפק בתיאורי ידידו, ויחד יצאו לסיור בקניון הפלסטיני. בהמשך התרצה זידאן ולקח אותו לסיור נוסף, והפעם במעמקי הסמטאות של חברון הפלסטינית.

אהלן וסהלן, יא זידאן, כיף חאלכּ? צוהל בניה אל הנייד. אִלְחַמְדֻ לִלַּה, ברוך השם, כמו שאומרים אצלכם, עונה זידאן.

אחרי דברי הנימוסים בניה מגיע אל התכלס. אין לו פנאי. עוד מעט עליהם לצאת לעצור את המבוקש. הוא משתף את זידאן במשימה המוטלת עליו. מבקש ממנו עצה, איך נכון להיכנס לבית שיש בו נשים וילדים. מה נכון לומר, מה לא נכון לומר. איך לא יפגעו בכבודן של הנשים. איך לא יפחידו את הילדים. זידאן מלמד אותו את המשפטים המתאימים בערבית. משפטים שאולי יסייעו לו לצמצם את הפגיעה באזרחים, להרגיע את האווירה בבית המבוקש. בניה משנן את המילים, מגלגל את האותיות הגרוניות בפיו.

המעצר מסתיים בהצלחה, ללא נפגעים בשני הצדדים. עצותיו של זידאן בהחלט סייעו.

למלכודת הזאת לא ציפה. מהתצפית על גג הבניין מדווחים לו בקשר כי דמות חשודה מטפסת בשביל לכיוון תל רומיידה. פלסטינים אינם רשאים לעלות במעלה התלול והצר המוביל אל תל רומיידה שבו מתגוררים יהודים. המ"פ פוקד עליו לבדוק במה מדובר. הוא יוצא. מרחוק הוא מזהה דמות יוצאת מאחורי עץ הזית העתיק. הגזע העבה, העלים הכסופים והענפים עמוסי הפרי, מסתירים מעט את הדמות. כשהוא מתקרב, הוא מצליח לזהות שמדובר באישה. הוא מבקש ממנה להתרחק מהאזור. האישה, רעלה מכסה את פניה, עומדת דוממת במקומה. הוא מדבר אליה בערבית, אין סיבה שלא תבין מה הוא מבקש ממנה. הוא דורש ממנה שוב, הפעם בקשיחות, לעזוב את המקום. היא עומדת כנציב מלח. הוא מתקרב אליה עוד צעד קטן. היא מתנערת, שולחת בו מבט מלא בוז, ויורקת במפתיע על פניו. הוא משפיל מבט, מנגב את פניו, ורגע לפני שיקבל ממנה מקלחת השפלה נוספת, הוא מרים את ברכו, מבקש להרחיק אותה מעליו. את הרגל המונפת באוויר מתעדת מצלמה של ארגון בצלם.

מהצד זה לא נראה טוב. חייל מגודל וחמוש, הנראה כמאיים לבעוט באישה חשופת ידיים. הסמטה מתמלאת בצעקות. המולה. האישה הולכת להתלונן על הקצין במשטרת חברון. גם הוא מצדו הולך להתלונן עליה. אלא שאת היריקה שלה אף אחד לא תיעד, והוא נתפס עם רגל באוויר.

כמה שבועות חלפו. הוא לא מאמין שזה קורה לו. ג'ובניקים ממצ"ח, שלא הריחו מעולם את ריח הקרב, עוצרים אותו כאחרון הפושעים. ככה, מול עיני החיילים שלו. הוא, שמועמד לצל"ש על לחימתו ב"עופרת יצוקה", מובל לחקירה בבית הדין הצבאי ביפו. על מה, ריבונו של עולם? על מה?

שלום מגיע לבקרו כשהוא מובא להארכת מעצר. חיבוק חזק מאבא. פתאום חש עד כמה אדם זקוק למשפחה תומכת. גב שתמיד יהיה שם לצדך ברגעי משבר. בשעות שישב במעצר, בתא צר ומעופש, חש בודד עד כאב. למה המפקדים שמעליו לא נמצאים שם עבורו? למה אף אחד לא שואל לשלומו? לא מושיט יד מסייעת?

באווירה הנוכחית בצה"ל, זו המפוחדת מדו"ח גולדסטון, כל אחד עסוק בלכסת"ח את עצמו. אף אחד לא רוצה להיות משויך לאירוע של פגיעה באזרחים. על הלחימה ב"עופרת יצוקה" לקחו המפקדים את הקרדיט לעצמם. מתקרית מטופשת בחברון מתנערים כולם.

אחרי ארבעה ימי מעצר הוא משוחרר, אבל קידומו בצבא מעוכב לשנתיים. בהמשך מורה הפרקליטות להעמיד אותו לדין משמעתי, שממנו הוא יוצא בלא רבב.

בלא רבב, אך גם בלא צל"ש.

הצל"ש שהיה מועמד לקבל ניתן לאחרים. הוא לא יודע בוודאות אם יש קשר בין הדברים, אבל ההיגיון הפשוט, כמו גם תחושתו הפנימית, סבורים שכן. מי ירצה לתת צל"ש לקצין שחקירה מתנהלת נגדו? למה לכוון זרקור לעברו של מי שעננה מרחפת מעל התנהלותו?

את הידיעה על כך שאחרים זכו בצל"ש הוא מקבל במהלך תעסוקה בחרמון. במשך יומיים הוא לא עונה לטלפונים מהבית. דוקר לו מדי לדבר על תחושת ההחמצה. הכעס הראשוני מתחלף בעצב ובאכזבה. מחשבות דוהרות בראשו. הוא הרי מנסה לעבוד על מידת הגאווה. ללמוד להיות עניו יותר. אז הנה, נפלה בחלקו ההזדמנות להתרחק מהכבוד ומהגאווה. אבל הוא לא מרגיש עניו, הוא מרגיש מפורק. אחרי יומיים הוא עונה סופסוף לצלצול משלום. לא נורא, הוא מנסה לנחם את עצמו ואת אביו. אני דווקא שמח. עכשיו בטוח שכל מה שעשיתי, עשיתי שלא על מנת לקבל פרס.

מאחורי האבן הירושלמית והעציצים המקשטים את המרפסת מסתתרת הפינה שלו. כמה השקיע בו, בחדר. רכש מיטה זוגית חדשה ושטיח בצבע ירוק דשא

וטלוויזיה ענקית. הוא זקוק לפינה משלו. קריית ארבע היא בית ומשפחה. אך כבר זמן רב שחש בתוכה מחנק. הוא מותש מהצורך לְרַצות כל העת, נמאס לו לשחק את המשחק. בבית הוא מכבד את הכללים, לא כהעמדת פנים אלא מתוך כבוד אמיתי. הוא חובש כיפה, שומר שבת. בחוץ כבר לא. הפינה שלו מאפשרת לו חופש, מקום בלי מחויבות, בלי המתיחות מול ההורים, בלי להסתיר את העובדה שלבחור בגילו יש קשרים עם בנות. את החדר בדירה היפהפייה ברחוב עזה שכר מיד כשהחל את שירות הקבע בצבא. המשכורת הצבאית איפשרה לו להגשים את החלום. את הדירה שכר דווקא עם שותפות, בשביל טליה. טליה, אחותו הצעירה ממנו, סיימה שירות לאומי ולומדת כעת חינוך במכללה בירושלים. החדר ששכר מקל מאוד את חייה. היא גרה בו במהלך השבוע, והוא בשבתות ובחופשות המעטות מהצבא. אילו היה שוכר דירה עם שותפים ממין זכר, טליה לא היתה יכולה ליהנות ממנה. היא דוסית אמיתית, שלא תגור באותה דירה עם בנים. טליה מבקשת להשתתף בהוצאות שכר הדירה, אך הוא מסרב בכל תוקף. הרי ממילא התכוון לשכור דירה, אז מה אכפת לו שאחותו גרה בה בהיעדרו? חוץ מזה, הוא מקבל משכורת יפה בכל חודש, והיא סטודנטית תפרנית.

עם השנים התקרב אל טליה. הוא עוד זוכר את המכתב שלה, זה שהדהים אותו בכנות ובעזות שבו. טליה עדיין היתה אז נערה צעירה. היא דרשה ממנו נחרצות להפסיק להתעמר בה, לחדול מללגלג עליה מול בני משפחה אחרים ומול חבריו. אתה אח בלתי נסבל, כתבה לו. אז מה אם נולדת כמה שנים לפני. זאת לא סיבה להרוס לי את החיים. או שתשנה את הגישה או שנפסיק להיות אחים. הוא שינה גישה. מאז גילה אותה. את האינטליגנציה הרגשית הגבוהה שלה, את יכולת ההקשבה, את העדינות. לא פעם ניהלו שיחות עמוקות אל תוך הלילה. מאז שהפסיק להתעמר בטליה, הפסיק להציק גם לרחלי, הצעירה מבין האחיות. רחלי חמת המזג היתה מושא קבוע לתעלוליו. הוא ידע שהוא מציק לה דווקא מפני שאופייה כה דומה לשלו. היה קשה לו לראות את השתקפות התנהגותו האימפולסיבית באחרים. מאז הוכרזה הפסקת האש עם אחיותיו הצעירות, למד לראות בהן את הטוב. למד להעניק להן.

באחד מערבי חמישי כשנפגשו בדירה, טליה בדרך החוצה אל קריית ארבע, הוא בדרך פנימה אל סופשבוע בירושלים, ישבו לכוס קפה. טליה התלוננה על הנסיעה הארוכה באוטובוסים הביתה והצטערה על כך שאין לה רישיון נהיגה. בניה ביקש לברר מדוע עד עכשיו לא למדה נהיגה, וטליה הודתה בפניו בדרכה הביישנית שאין לה כסף גם ללימודים אקדמיים וגם ללימודי נהיגה.

הוא נזכר באיזו קלות עבר הוא את הטסט. ביום הראשון שהחוק התיר לו להתחיל ללמוד נהיגה, החל. גם הטסט היה צמוד ליום שבו החוק איפשר לו לאחוז בהגה בלי מורה. היה לו שפע של כסף, כי הרי לא ממש למד בתיכון. רוב הזמן עבד במוסך. כשהגיע הביתה עם הבשורה שעבר את הטסט, לא היה צריך לומר מילה. העיניים

שלו דיברו במקומו, ואבא שלום נכנע מיד. ללא מילים שלף מכיס מכנסיו את צרור המפתחות לרכבו, ובניה יצא לסיבוב ניצחון. יאיר, יעל וחיה אחיו הגדולים נדהמו. אף לא אחד מהם זכה לקבל את המפתחות לרכב הנכסף, לא ביום קבלת הרישיון וגם לא ימים רבים אחר כך. למה בניה כן? כי שלום סמך על הקואורדינציה שלו בעיניים עצומות. בצדק סמך. והנה טליה בת עשרים ואחת ועדיין לא לומדת נהיגה.

עלי. הוא מרים אליה את פניו מכוס הקפה. הכסף עלי. תתחילי ללמוד נהיגה. כשיהיה לך כסף, תחזירי לי.

חודשים ארוכים אחר כך, באחת הפעמים שהם נפגשים בדירה, טליה מושיטה לו צרור שטרות. כל חופשת הקיץ עבדה כדי להשיב את ההלוואה. יש לה רישיון נהיגה. היא מאושרת, ויש לה גם כסף להחזיר לאחיה.

בשום אופן לא, אומר בניה.

אבל זאת היתה הלוואה, כך אמרת אתה. זה אלפי שקלים, לא סכום פעוט, מתעקשת טליה ומנסה לדחוף את שטרות הכסף לכיסו.

הוא דוחה בעדינות את ידיה. אני אמרתי? מה פתאום. תביאי הוכחה. נתתי במתנה וזהו. אל תעשי עניין. תה או קפה?

לפני שער הכניסה לקריית ארבע הוא שולף את הכיפה מתיק הגב הגדול ומסדר אותה על ראשו. הרבה זמן לא ביקר בבית. כמעט חודש. אחרי שנה קשה ומאתגרת כמפקד מחלקה בגדוד שקד קיבל אישור לטוס לתאילנד, והנה הוא כאן חזרה. הכביש מטפס מעלה אל גבעת החרסינה, כיכר, פנייה שמאלה, ושוב פנייה שמאלה לרחוב הרב צבי יהודה. גדר האבן הנמוכה, החלונות העגולים, שביל הכניסה. בית. חיבוק גדול מאמא. כוס קפה, ומיד טקס פתיחת המתנות. כלי עץ יפהפה לאמא, והפתעה לאבא ולאחים הקטנים דוִד ויצחקי — מסוק חשמלי ענקי, כזה שמעולם קודם לא היה להם.

חכה, בניה. אל תפתח לפני שדוִד ויצחקי מגיעים. תשאיר להם את התענוג הזה, מתחננת אמא.

אני רק מציץ בחלקים ולומד איך לחבר אותם, אומר בניה ומתנפל כילד על קופסת הקרטון, שולף מתוכה את חלקי המסוק.

אי אפשר לעוצרו. הנה הוא כבר מרכיב חלק לחלק.

בניה, לאן?

רק לבדוק איך הוא טס. ניסוי קטנטן.

רגע, בניה. אבא יחזור מהעבודה וילמד אותך איך מטיסים אותו. תקראו יחד את ההוראות. צריך לדעת איך עושים את זה. אבא מומחה לזה. לפחות חכה שהאחים שלך יחזרו מבית הספר.

האם עוד נואמת בזמן שהוא כבר בחוץ, מותיר אחריו את הדלת פעורה לרווחה.

המסוק גדול הממדים נשמע לו היטב. הוא מתרומם על פי פקודותיו. פונה ימינה ושמאלה. בניה מבצע עמו תרגילים שלמד בקורס טיס. תענוג. המסוק מסתחרר בשמי התכלת. צלו מקפץ על הוואדי הסמוך, שגפנים ירוקות גְדֵלות בו. בניה עוקב אחר מעוף המסוק בדקדקנות. הוא שולט בו היטב, מנסה למתוח עוד קצת את גבול יכולותיו של הצעצוע המרחף. עוד לחיצה והמסוק מרחף כלפי מעלה. אדיר. זה פשוט אדיר.

אוי. מה קורה כאן? הכלי הסורר כבר לא נשמע לו. הוא ממשיך לדאות מעלה, למרות שהורה לו להתחיל לצלול. גם הפקודות לימין ולשמאל לא נענות. הוא איבד שליטה על המסוק. שעה ארוכה הוא מצליח לעקוב בעיניו אחר מעופו הפרוע של המסוק. השמש מסנוורת. כלי הטיס הולך ונעשה קטן, עד שנעלם מעיניו.

בניה, מה הבאת לנו מתאילנד? קופצים עליו דוִד ויצחקי. הוא מרים את יצחקי הקטן, נותן כיף לדוד שכבר הולך ונעשה נער. בצער הוא מראה להם את עטיפת הקרטון המרשימה של המסוק. איפה המסוק? יצחקי פורץ בבכי לשמע גורלו המר של המסוק. דוד יוצא מיד למסע חיפושים, אולי נחת המסוק על אחת הטרסות שבמורדות ההר. ימים רבים מחפש דוד את המסוק.

ימים רבים הולך יצחקי עם אריזת קרטון ססגונית של מסוק בידיו, מתנחם בה, משוויץ בה לחבריו.

ימים רבים אוכל בניה את הלב על פזיזותו.

בניה מסיים שנה כמ"מ בגדוד שקד. לאן פניו מועדות כעת? הוא מוזמן לשיחה עם המח"ט. גם אחרי "עופרת יצוקה", גם אחרי שסחף אותם אחריו בקרב, עדיין יש תלונות של חיילים עליו. האם זאת שיחת פרֵדה מצה"ל?

לא. חזי נחמה, מג"ד הגדס"ר, מחליט אחרי לבטים להחזיר את בניה כמפקד לסיירת. דדו משבח את המסירות של בניה ואת הכריזמה, אך מזהיר את חזי מפני הפתיל הקצר שלו. דדו גם מזכיר שבניה עוד מסובך בחקירה פלילית בעקבות תקרית אלימה עם פלסטינית מחברון.

חזי מכריע בכל זאת לטובת השבתו של בניה לסיירת.

אמת מים הממוקמת בצפון הר חברון, אשר היוותה חלק ממערכת המים שהורדוס בנה להולכת מים לירושלים ולבית המקדש בתקופת בית שני.

שם בדוי. חברו של בניה ביקש לא להזכירו בשמו האמיתי.

07.05.09

בס"ד

עוד כמה ימים ואני מסיים פרק של שישה חודשים כמ"מ בגדודים. חצי הדרך בתפקיד הנוכחי, ולאט־לאט מתחילה להיסדק אצלי האמונה בצדקת דרכי ובמשמעות תפקידי. אני מרגיש כמו אבא לילד חריג, שכמה שאשקיע בו לעולם לא יהיה ילד רגיל.

חצי שנה. עברנו דברים. התקדמנו. למדנו דברים חדשים. למדתי להכיר אותם והם אותי. רוב הזמן אני "מושך" אותם באף ומביא אותם עד לשוקת ואומר להם לשתות, ואילו הם, הם לא רוצים. מעדיפים למות בצמא. הדבר היחיד המניע אותם להתעורר בבוקר הוא הידיעה שהזמן עובר והפז"מ דופק ובסוף נגיע לבקו"ם.

אני מתחיל להשלים עם זה שהתפקיד שאני מבצע שונה לחלוטין מחלומותי על צוות לוחמים מגובש ונחוש.

20.05.09

אני חייב קצת חופש.

הורים של חיילים, אין לי מושג מאיפה זה מגיע להם. מדי שבוע יוצא לי לדבר לפחות עם הורה אחד שחושב שהוא יכול לדחוף את האף שלו להחלטות שלי. ולא בדברים חריגים, אלא בכל החלטה. למה הוא לא יוצא שבת? ולמה עכשיו הוא לא רואה רופא? ואיך זה שהוא אוכל מנות קרב ולא אוכל חם? מה נהיה מהצבא הזה? מה נהיה עם החיילים?!

אולי לא ראיתי את זה כשהייתי חייל? לא בשביל זה החלטתי להיות קצין. אחרי ארבעים ושמונה השעות האחרונות ברור לי יותר מתמיד שהאידיאלים הם הדבר הראשון, האחרון והיחיד שמחזיק אותי בתפקיד הנוכחי ובצבא בכלל.

18.6.09

בס"ד

מרגיש שנכשלתי בתפקיד למרות שעשיתי את המקסימום. השקעתי. לא ישנתי לילות. הקדשתי זמן, מחשבה וכסף למחלקה, ובכל זאת נכשלתי. איך?

איך שבט של חניכים בבני עקיבא הצלחתי לחנך ולהוביל בצורה טובה יותר

ממחלקה בצה"ל?

מרגיש כאילו חסר לי מרכיב באישיות שבגללו אני לא מצליח. משהו בחשיבה, בצורת ההתנהגות, בדרישות, בדיבור שלא טוב. איזשהו קצר בתקשורת.

אני מנסה לשנות גישה, לנסות להיות חכם ולא צודק. לא להתנצח עם חיילים. להיות מעורב יותר, לתפוס אנשים לשיחות אישיות, למתן את התגובות שלי.

אני בטוח שאצליח, כי מה שמניע אותי הוא השליחות. לא חושש ללמוד מטעויות ולהמשיך הלאה. "לך ויהיה ה' עמך".

פרק ח
ציפור אדם

אל סיירת גבעתי בניה מגיע שבר כלי. אמונו ביכולת המנהיגות של עצמו שואף לאפס. גם חלומו לפקד בסיירת על צוות לוחמים חדור מוטיבציה מתנפץ לרסיסים. הוא מקבל צוות של לוחמים ותיקים, כמה חודשים לפני שחרורם. הצוות קטן יחסית, אחרי שבמהלך השירות נשרו ממנו כמה לוחמים, והוא משופע בסכסוכים פנימיים. נחמה הוא מוצא בחבריו. ינובסקי שמשמש באותה העת סמ"פ הפלס"ר, ווקנין שמפקד על צוות לוחמים. הוא מתחבר גם אל מאירו (טל מאירוביץ'), שהיה צוות מתחתיו בסיירת וכעת מפקד על צוות מקביל לשלו.

למאירו העולם הדתי זר לגמרי ומסקרן. הוא זוכה לקבל הרצאה נלהבת מבניה לפני כל צום וכל חג. בתמורה הוא מארח את בניה בביתו בתל אביב, מפגיש אותו עם רזי העיר הגדולה. החברים הוותיקים והחדשים מצליחים אט־אט לרומם את רוחו של בניה. חזרת הביתה, לסיירת, הם אומרים לו. אתה כבר לא לבד בגדודים, אנחנו כאן בשביל לסייע לך בכל התלבטות. הם הופכים מהר מאוד לחבורת מפקדים עליזה. עליזה אך משקיענית. עובדים לא משחקים, זה הסלוגן שלהם כשהם שוקעים בעבודה ומתמסרים עד השעות הקטנות של הלילה לניהול פלוגת הלוחמים ולהובלתה. בתוך חודשיים מבין בניה שאת הצוות שקיבל לידיו רצוי לפרק. השסע הפנימי בתוכו והניוון לקראת השחרור משתקים כל יכולת לתפעל אותו בשגרה, ודאי בפעילות מבצעית. עם מפקד הפלס"ר ירון סימסולו ומג"ד הגדס"ר חזי נחמה מתקבלת ההחלטה לפזר את לוחמי הצוות בתפקידי מטה שונים. בניה מתוסכל. אני את שלי עשיתי, הוא אומר לחבריו, מאז שיצאתי לקורס קצינים, רק אכלתי חרא. אני מכאן הולך למקום אחד בלבד — הביתה לאזרחות.

אלא שבאופן מפתיע חזי נחמה מבקש למנות אותו לסמ"פ של הפלס"ר. בניה מסרב תחילה. הוא לא חש ראוי לתפקיד. איך מי שרק מקרוב שב אל הסיירת, והצוות שקיבל לידיו פורק, יקודם לתפקיד הנחשק של הסמך ויפקד כעת על מי שהיו מפקדים מקבילים אליו?

אחרי לחצים של המג"ד הוא מתרצה.

בין התפקידים מצליח בניה לקפוץ לביקור קצר בוושינגטון. הכול התחיל כשווקנין חזר יום אחד קורן לבסיס. התקבלתי למשלחת קציני צה"ל לוושינגטון, הוא מכריז בגאווה. איך עשית את זה? שואל בניה. עזוב, עונה לו וקנין, עם האנגלית הדפוקה שלך ממילא אין לך סיכוי.

אנגלית אין לו, אבל עיניים יפות יש ויש. הוא ניגש אל הקצינה האחראית להרכבת

המשלחת. מסדר היטב את הבלורית, מגייס את החיוך היפה ביותר. הקצינה נשבית בקסמו ומאשרת לו להצטרף למשלחת.

הם במטוס, וקנין והוא. ינובסקי נותר לקנא לבד בארץ. ואיך תסתדר עם האנגלית? שואל וקנין. בשביל זה יש אותך, עונה לו בניה. נהיה כמו אהרן ומשה. אתה תהיה לי לפה.

הרמטכ"ל גבי אשכנזי, ראש המשלחת, מתקרב מקדמת המטוס אל הקצינים, סוקר אותם אחד־אחד. אתה מוכר לי, הוא אומר לבניה. אני זה שגנבתי את חולצת הרמטכ"ל, עונה בניה בגאווה. נכון, צוחק אשכנזי. חתמתי לך על התמונה בסיום קורס הקצינים. אני רואה שהתקדמת מאז. אכן התקדמתי, עונה בניה. אני רק מקווה שנוהלי האבטחה בנוגע לרכב הרמטכ"ל התקדמו גם הם.

בין ההרצאות לסיורים וקנין ובניה קופצים לבר, לטעום את רוח אמריקה. הם מנהלים שיחה קלילה עם צעירה אמריקאית ממוצא יהודי. בניה שואל אותה בסגנון ישראלי ישיר בת כמה היא. שלושים וארבע, משיבה הבחורה. משפחה, ילדים? הוא מתעניין. אין, מחייכת הצעירה. את לא רוצה ילדים? השעון הביולוגי מתקתק, תוהה בניה. וקנין מסרב בתוקף לתרגם את השאלה. אפשר להוציא את בניה מקריית ארבע, הוא נאנח, אבל אי אפשר להוציא את קריית ארבע מבניה.

ינובסקי ממונה לסגן מפקד של פלגת ההכשרות, וקנין ממונה לסגן מפקד בית הספר להכשרות, ובניה נכנס לתפקיד סגן מפקד הסיירת. הרמות הגבה, שליוו את ההחלטה על המינוי של בניה, מתחלפות בהבנה ברורה שבניה תפור לתפקיד. סוף כל סוף הבחור עם הלהט, זה שנראה כי בעוד רגע יכבוש את דמשק, מקבל לידיו סמכות ויוזמה לנהל מבצעים נועזים, והוא מוביל אותם בזה אחר זה במקצועיות ובהתלהבות. מפקד הסיירת חנן בוחבוט נותן בבניה אמון מלא ומאפשר לו מרחב פעולה. הקשרים החבריים בין השניים מתהדקים.

כמו לפני כל פעולה ברצועת עזה מגיעים בניה, סגן מפקד הסיירת, ומאירו, המפקד על צוות לוחמים, אל מטה הגדוד שתופס את הגזרה. הם נשלחו מטעם החטיבה הצפונית של עזה לבצע משימה סמוך לקיבוץ נחל עוז, בצד העזתי של מעבר קרני הנטוש. בניין המשטרה המצרית הריק סומן כיעדם. המטרה — לאתר מנהרה וכלי נשק שעל פי הערכות מודיעין, מוסתרים מתחת למבנה בן ארבע הקומות. בניה לא מתרגש מן המבצע. כבר עשרות פעמים חתכו צוותים של הסיירת את הגדר, נכנסו עד עומק קילומטר אחד לתוך הרצועה, ביצעו את המשימה וחזרו בשלום. בניה מפקד על המבצע בחפ"ק מאחור, ומאירו מפקד על הלוחמים בשטח.

כמה שעות לפני שעת האפס, אחרי שבנו את המבצע היטב עד לפרט האחרון והתכוננו אליו באמצעות מודלים, הם מגיעים אל המקום. כמו בכל פעולה כזו, הם

ניגשים אל המפקד הבכיר שאחראי על הגזרה לצורך תיאומים אחרונים. עבור בניה זהו מפגש שמזכיר נשכחות. את הגדוד שתופס כעת את קו נחל עוז הוא מכיר היטב, גדוד שקד. גם את סגן מפקד הגדוד הוא מכיר. עידן, אשר זוכה מבניה לכינוי החיבה — עידן הקרח. על שום מה? על שום שהקפיד לא לחייך יותר מדי. התקלה הראשונה מתגלה מיד, אך אין להאשים בה את צמד הקצינים מהסיירת. החטיבה הצפונית לא עידכנה את הפיקוד של גדוד שקד במבצע הצפוי. בניה מרים טלפון לגורמים בחטיבה הצפונית, והעניין מוסדר. כעת מתכנסים הסמג"ד, קציני הרפואה וקציני החמ"ל כדי להתעדכן בפרטי המבצע. העדכון חשוב כדי שיוכלו לבצע חילוץ של הכוח, במקרה שחלילה יתגלה או ייפגע.

בניה מבקש ממאירו להציג את פרטי המבצע. מאירו מתאר את ציר הניווט שתוכנן, את הנקודה שבה יחתכו את הגדר ואת הכניסה אל המבנה שנבחר מראש.

ומה קורה אם מגלים אתכם? קוטע אותו הסמג"ד.

במידה וגילו אותנו, וברור שזה רק מצב היפותטי, עונה מאירו וארשת רצינית על פניו, אני נותן למטו"ליסט שלי הוראה והוא יורה תאורות לשמיים, זה נותן סימן לבניה והוא יוצא עם האוטובוס של הפועלים של נחל עוז לחלץ אותנו. שש דקות ואנחנו מחוץ לעזה.

דממה כבדה נופלת על החדר. זבוב לא זז.

מה אתה עושה? שואל הסמג"ד.

זה מהסרט "מבצע סבתא", המפקד, מסביר מאירו.

מבצע סבתא? אתה אמיתי? תוך כדי תדריך על מבצע חוצה גדר אתה מצטט לי מסרט? הסמג"ד המום מהחוצפה.

כן, המפקד. כולנו בסיירת מעריצים שרופים של הסרט הזה ומצטטים אותו בכל הזדמנות. ופה ממש הרמת לי להנחתה כי קרמבו הגיבור של הסרט מתמודד בדיוק עם אותה שאלה מצד אלוף הפיקוד. בסרט, כמובן... מאירו משתתק. תוהה אם בזה הרגע כבר חצה את הגבול.

בניה אינו יכול עוד להחזיק את הצחוק שעצר בתוכו. אחריו הקצינים כולם נמרחים על הרצפה מרוב צחוק. רק אחד נותר רציני.

הפעולה יוצאת לדרך. נראה שמי שהתמודד עם סכנה גדולה יותר הפעם הוא מי שנשאר מאחור עם האש הפנימית בחמ"ל. לא קל לבניה להפשיר שם את הקרח.

בתום המבצע הסמג"ד פונה אל המח"ט ודורש לטפל בשני הקצינים הליצנים. מח"ט גבעתי, מוני כ"ץ, מרים טלפון לבוחבוט, מפקד הסיירת, ודורש ממנו לשלוח את בניה ומאירו אליו להישפט בעוון התנהגות לא הולמת. מוני נוזף בשניים, אבל מתקשה להסוות את ארשת הצחוק שעל פניו. העונש מסתכם באגרוף קליל לחזהו של בניה.

לסיפורי מורשת הקרב של סיירת גבעתי מצטרף עוד סיפור גבורה.

מרס 2010

לראשונה מאז "עופרת יצוקה" סופג צה"ל מכה קשה ואבדות בנפש במהלך מרדף בגזרת כיסופים. שניים נהרגים: רב סרן אלירז פרץ, סגן מפקד גדוד 12 בחטיבת גולני, וסמל ראשון אילן סביאטקובסקי, לוחם גולני. המדינה בוכה על אובדנם ובוכה על השכול המכה פעמיים באותה משפחה. אחיו הבכור של אלירז נפל בלבנון בשנות התשעים.

באוגוסט 2010 מקבלת לידיה סיירת גבעתי את מבצע החיסול של באסם דע'מה, המחבל שהיה מעורב בירי על אלירז פרץ ואילן סביאטקובסקי. בניה מתבקש להכין מבצע חפוז, כזה שאפשר להוציא לפועל במהירות, בתוך שמונה שעות. במבצע לוקחים חלק שני צוותי לוחמים של גבעתי, צוות מהפלס"ר וצוות מהפלחה"ן (פלוגת החבלה וההנדסה), שניהם בפיקודו בשטח של מאירו ובפיקודו של בניה בחפ"ק. בניה מאתר במפה את נקודות התצפית החולשות על הכביש שבו צפוי המחבל לעבור. הוא מתכנן את המקומות שבהם יסתוו הלוחמים ואת ציר המילוט. אחרי תדרוך ואימון של הלוחמים, הם נעים מהבסיס במשמר הנגב לכיוון גזרת כיסופים.

גם הפעם הם מגיעים אל המג"ד האחראי על הגזרה כדי לתאם את הפרטים האחרונים של המבצע ולהקים את החפ"ק שלהם בחמ"ל של הגדוד. מפקד הגדוד כבר ממתין לקצינים מהסיירת. אלא שבישיבת התחקיר לפני המבצע מחכָּה לבניה ולמאירו הפתעה. המג"ד מודיע להם שהוא אמנם תיאם עם המח"ט את הגעתה של הסיירת אל הגזרה שבפיקודו, אבל בכוונתו לבצע את המבצע בעצמו. אני אשלח את הפלוגה המבצעית שלנו פנימה, ואתם עם הלוחמים שלכם תישארו בבסיס, מודיע המג"ד.

בניה ומאירו מביטים זה בזה המומים. מישהו מתכוון לגנוב להם מבצע כל כך חשוב, בעל משמעות סמלית, וכזה שגם יזכה לתהודה ציבורית. לא יקום ולא יהיה. בקרב הזה הם לא יפסידו.

הדו־שיח הנוקב בין בניה למג"ד עולה מהר מאוד לטונים גבוהים. מאירו יושב בצד ומחייך לעצמו.

אתה והפלוגה הלוחמת המצ'וקמקת שלך, אתם יכולים להרים מבצע כזה בכלל? אתם לא יודעים להחזיק נשק בכלל, שואג בניה.

אתה צריך להגיד תודה שהחזירו אותך לסיירת בכלל, אתה לא היית אמור לחזור לשם, עונה לו המג"ד.

תקשיב לי טוב, אדוני המג"ד, מגייס בניה את הטון הכי סמכותי שלו. אתה מפקד הגזרה פה. אבל אני לא שואל אותך. אני אומר לך. אנחנו בעוד שעה וחצי, בדיוק כשהטלפון מהשב"כ מגיע, יוצאים מפה למבצע וחוצים את הגדר. באישור שלך או

לא באישור שלך. בהסכמה שלך או בלעדיה. תכתוב מה שאתה רוצה, תתלונן למי שאתה רוצה, זה מה שהולך לקרות. אתה רוצה להסכים או שאתה רוצה ללכת לבכות?

הבנתי, עונה לו המג"ד וחותם את הוויכוח, אני מבין שאתם סגורים על המבצע. אני אתן לכם את האישור לעשות את זה. אם אתם צריכים ממני משהו, תגידו.

בניה ומאירו יוצאים מהמשרד להירגע ולעשן סיגריה.

בחיים שלי לא ראיתי סגן שמדבר ככה לסגן אלוף, אומר מאירו. הוא היה יכול לשפוט אותך על המקום ולשלוח אותך לכלא על דיבור לא הולם לקצין בכיר ממך. כבר יש לך כמה מקרים כאלה ברזומה.

בניה נזכר בעמידה שלו מול חליוה בקורס הקצינים באולם מלא בצוערים ומרושת במצלמות. הוא מחייך לעצמו. אז הצליח חליוה להשתיק אותו, עכשיו הצליח הוא להשתיק את המג"ד.

נראה לך שהייתי נותן למישהו אחר לקחת את הקרדיט על המבצע הזה? עונה בניה למאירו. ודיר באלכּ, מאירו, דיר באלכּ, אם אתה לא מוריד את המחבל הזה היום. אני שמתי את השם הטוב שלי על המבצע הזה, וזה ירוץ למעלה הסיפור הזה.

בתוך שעה וחצי המבצע יוצא לדרך. הכול מתקתק כמו שעון. המודיעין שקיבלו מתגלה כמדויק להפליא. בניה בחפ"ק, מאירו מעבר לגדר. הכוח מתפצל לשני צדי הכביש שבו אמור לנסוע המחבל. מצד אחד לוחמי הפלחה"ן עם מפקד הצוות שלהם, מצד שני לוחמי הפלס"ר עם מאירו, שגם מפקד על כל המבצע בשטח. את ההוראה לפתיחה באש אומר מאירו ברוגע ולאט: שבע. ארבע. שתיים. אחת. את הפקודה — אש, הוא אומר קודם ללוחמים שלצדו, ורק לאחר מכן בקשר. לוחמי הסיירת פותחים באש שנייה לפני לוחמי הפלחה"ן. האש של הפלחה"ן כבר מיותרת. הכוחות שבים בשלום לבסיס, אך בתוכם מלחמה. לוחמי הפלחה"ן רותחים על מאירו, וזה מצדו מנסה להתגונן ולטעון כי הקשר לא עבד. הלוחמים ניגשים לבניה להתלונן על מה שקרה. הדפוק הזה, הם אומרים, לא יודע לתת פקודת אש. לא יודע לספור. זה לא תקין. בניה מקשיב ללוחמי הפלחה"ן. זה חמור מאוד, הוא עונה להם. זה יטופל. מפק"צ כזה לא ראוי להיות כאן.

כשלוחמי הפלחה"ן מתרחקים, בניה ניגש למאירו. לא ציפיתי שתעשה משהו אחר, הוא אומר לו ומחבקו בחוזקה.

למחרת בניה מתרגש מהידיעות בחדשות על סגירת החשבון. כוח של סיירת גבעתי חיסל את המחבל שהרג את אלירז פרץ ואת אילן סביאטקובסקי, פורסם בכלי התקשורת השונים. *עם קבלת ההודעה אתמול בלילה עטפו אותי רגשות. לא רגש של נקמה או שמחה על מותו של אף אדם, אלא גאווה גדולה להיות בת העם הזה*, מאזין בניה למרים פרץ, האם השכולה שמתראיינת בחדשות 2: *ידעתי*

שהעם הזה וצה"ל לא ייתנו מנוחה ומנוס לכל מי שבא לפגוע בנו. דווקא בתקופה הזאת, שבה עם ישראל מטייל ונופש, אנחנו צריכים לזכור שהמאבק שלנו לא תם. המפגעים עדיין מגיעים, אם לגבול לבנון ואם לגבול עזה, אבל יש לי ביטחון מלא בצה"ל ובלוחמיו שעומדים בחום הגדול הזה להגן עלינו.

ינובסקי וּוקנין משתחררים מצה"ל. גם שחרורו של מאירו הולך ומתקרב. מה איתי, חושב בניה. האם להמשיך הלאה בצבא? האם לצאת לקורס מ"פ? האם זה ייעודי בחיים? הוא מבין היטב את החשיבות, הוא חש שיש לו עוד הרבה מה לתרום לצבא, אבל הוא מותש, זקוק לאוויר, לחופש. דרום אמריקה קוראת לו.

מה קורה, בניה? החלטת להישאר לנצח בצבא?

טוב לשמוע אותך, פינס. התגעגעתי. תאמין לי, אני כבר לא יודע מה יהיה איתי. כנראה נגזר עליי להתלבט כל החיים. התחלתי לחשוב על גיוס לשב"כ. אבל לוחצים עליי להמשיך הלאה, לצאת לקורס מ"פ. וגם בא לי כבר לצאת לחיים האזרחיים ללמוד משהו. קשה לי להחליט. אני חושב לקחת חל"ת לטיול גדול בחו"ל. מה אתה אומר על דרום אמריקה. בא לך?

מה זה בא לי, תפור עליי. מאז השחרור אני מחכה להזדמנות כזו. יאללה, בניה. בוא ניסע.

בניה ואסף פינס, מי שהיה הסמל של בניה בתחילת דרכו כמפקד מחלקה בגדוד שקד, מתארגנים לטיול הגדול. בנמל התעופה הם חוברים לשלוש בנות שפגשו במקרה בשער העלייה למטוס.

הם נוחתים בארגנטינה ומחליטים להתחיל בדרום היבשת, במחוז פטגוניה, ולטפס צפונה במה שהמוצ'ילרים8 מכנים, הגל העולה. אחרי שעות של טיסות ונסיעות הם מגיעים אל שיא השיאים של דרום אמריקה — אל הטרק בפארק הטורס דל פנייה. בניה מסוחרר מן המראות. עד לפני דקות אחדות נסעו בתוך נוף מדברי, והנה כמו משום מקום אפרוריות המדבר נצבעת בכחול העמוק של אגם סרמיינטו. בעוד חצי שעה צפויה המעבורת היחידה להגיע ולהקפיץ אותם לעומק השמורה, אל תחילתו של המסלול. כולם ממתינים בסבלנות. לא בניה. אין לו כוונה לפספס את המפל הסמוך. בניה, מזהיר אותו פינס, אין לך מספיק זמן להגיע עד המפל. אתה עלול לפספס את המעבורת. אבל בניה אינו שומע וכבר נעלם מן העין.

המעבורת מגיעה. בניה טרם שב. פינס ושלוש הבנות עולים למעבורת, מקווים שבניה יצטרף ביום שלמחרת.

בניה לבד. מוקסם מהבראשיתיות הנחשפת לפניו. נפעם מהמים הגועשים המשמיעים קול רעש אדיר וחזק בנופלם מן הצוקים הפראיים אל האגם האוסף אותם בשלווה. נרגש מהרכות של השמיים הכחולים העוטים אור, פרושים כיריעה תכולה

על סלעי הגרניט הזקורים כלפיהם כמו בתפילה פראית. כמה זמן כבר לא היה כך עם עצמו. לבד. שלֵו מול עולם ובוראו. הוא שולף את התפילין שהביא עמו, ומתפלל גם הוא.

גדת האגם הריקה מחבריו למסע לא מטרידה אותו. אז נסעה לה המעבורת עם בני האדם עליה, בני אדם שלפעמים נדמה כי רק מפריעים את היופי הזה הבלתי נתפס, המסחרר, הפועם בעוז בתוך רגליו המתחילות לצעוד מעצמן לאורך האגם.

הוא גומע קילומטרים. חוצה יערות בוערים בירוק, מועך ברגליו עלי שלכת מחלידים. מביט בשקיעה הצובעת באור ורוד את פסגות הרי הגרניט המושלגים.

לקראת חֲשֵכה הוא פוגש את פינס והבנות. החבורה נדהמת. כיצד הצליח בניה לעוף עד אליהם? הם צעדו יותר מחמישה־עשר קילומטרים, בזמן שבניה צעד פי שניים והנה כבר השיג אותם. השמועה על הבחור שיש לו כנפיים מתפשטת במהרה. בניה רגיל לרעש שהוא מעורר בכל מקום. כך נראה גם שירותו הצבאי, מרצונו או שלא מרצונו, בכל מקום היה מושא ללחשושים ולריכולים, גם כאשר ניסה לשמור על פרופיל נמוך. הוא טס כדי להתנתק קצת מהקלחת הישראלית המבעבעת, אבל עוף השמיים כבר מפזר שמועות לאורך הגל העולה דרומה של המוצ'ילרים הישראלים על ציפור האדם המדלגת בין האתרים.

איפה בניה? צוחקים בחבורה, הנה שם, מצביעים על הר געש שעשן מיתמר ממנו, מעשן סיגריה. זה ציפור או מטוס? לא, זה בניה, בניהרקולס. ובניה כמו נענה לאתגר, מאשש את האגדות ההולכות ונרקמות סביבו. רגע הוא פורט על גיטרה, והנה הוא עומד על ידיו על החוף, מחבר בין מים לשמיים. רגע הוא קופץ לתוך אגם מי קרח, שקרחונים מתנפצים לתוכו בקול רעש גדול, והנה הוא חובש בקפידה את רגלי המטיילים המיובלות בתחבושות ששלף מתיק החובש שעליו. רגע הוא פותח בריקוד פראי סביב המדורה עם ילדים מקומיים, והנה פרצופו מציץ מתוך גזע עץ חלול. רגע הוא מטפס על גזע דק של שיח בננה, והנה פרפר ססגוני מתיישב על כתפו החשופה, והוא קופא במקומו, מביט בו מוקסם.

החברים מוצאים להם עיסוק חדש: ניסוח משפטי צ'אק נוריס האגדי על בניה; כשבניה קופץ לאגם קפוא, אפילו המים מקבלים כווייה.

אושוואיה. ישראלים נפגשים בכניסה להוסטל. קוראים לך מיכל? שואל אותה הענק, כשהוא שומע את חברתה מכנה אותה בשמה.

כן. קוראים לי מיכל. מיכל רדר.

גם לאמא שלי קוראים מיכל, וגם לה יש עיניים כחולות. את מזכירה לי אותה.

ולך איך קוראים?

בניה.

שם מוזר.

שם של מתנחלים מקריית ארבע, הוא מסביר. ותאמיני לי שזה אחד השמות הפחות מוזרים.

ואיך אמא מיכל קוראת לבן שלה?

אמא קוראת לי בְּנָיָקִי.

גל צחוק עולה מחבורת הישראלים, שמופתעים מהניגוד בין החזות המאצ'ואיסטית של הבחור לבין הטון הרך, הכמעט תינוקי, של תשובתו. לא רק בְּנָיָקִי, הוא מוסיף, קוראים לי בבית גם בני ובן־בן ובנויָּה.

ויאריקה. הם מטפסים במעלה ההר, נאבקים ברוח החזקה ובקור העז. בפסגה הם מביטים לתוך הלוע הגעשי של ההר המעשן. רק שבע דקות מותר לשהות למעלה. המדריכים הצ'יליאנים קשוחים ודוחקים בהם לרדת. והנה הם מתיישבים בזה אחר זה על הפלסטיק הדק וגולשים על הישבן מטה במורד ההר התלול, לאורך התעלה הקפואה שנחפרה בתוך השלג. הנוף היפהפה, הרוח החובטת בפנים, המהירות המסחררת של הגלישה מטה — אושר מפעים.

רגע אחד של חוסר תשומת לב, ומיכל סוטה מן התעלה ומתגלגלת מטה על צלע ההר המושלג. המוות נראה כתוצאה בלתי נמנעת. היא נחבטת בסלע אדיר העוצר את תנופתה, ומתגלגלת לתוך בור רחב שמוקף מכל צדדיו בחומת שלג. היא מרימה את הראש ומזהה מטייל ישראלי אחר שרוע על האבן, ראשו כלפי מטה, ודם מטפטף ממנו על השלג הלבן. גם הוא הידרדר בעקבותיה. הרגל שלה כואבת, בקושי רב היא מצליחה לדרוך עליה ולהתרומם. היא מנסה לחלץ את עצמה, אך קיר השלג סביבה גבוה לממדי גופה הקטנים. היא מצליחה לראות מרחוק את החברים שהגיעו לתחתית ההר. עוד מעט יבחינו בהיעדרם וינסו להיחלץ לעזרתם. הנה בניה, את דמותו הגבוהה קל לזהות מרחוק. הוא מביט בדאגה כלפי מעלה, מחפש אותם. היא צועקת. היא רואה את בניה מנהל דו־שיח עם המדריכים המקומיים, ואז מתחיל לטפס לקראתם. בשונה מן המדריכים, אין לו נעליים מסומרות המתאימות לטיפוס על קרחון, אך הוא אינו מוכן להמתין עד שהמדריכים יתעשתו.

מיכל מביטה בהשתאות בבניה הנחוש נלחם ברוחות העזות, מטפס בדרך־לא־דרך אליהם, הולך ומתקרב. הנה הוא אוחז בידה, וביד אחת שולף אותה מהבור. הנה הוא מעמיס את הפצוע על כתפיו. היא מדדה בקושי, אך צועדת. אט־אט הם יורדים במורד התלול וחוברים אל יתר החבורה. בניה ממשיך לשאת את המטייל הפצוע על כתפיו קילומטרים רבים עד לתחילת המסלול. הפצע בראשו לא עמוק, אך כל הסימנים מצביעים על שבר בכף הרגל המנופחת.

באחת העצירות למנוחה מניח אותו בניה על אבן ומשחרר מעט את כתפיו. אתה מבין איזה מדהים אתה? איזה מעשה ענקי אתה עושה? שואלת מיכל בקול רם. בניה נבוך. למה אתה עושה את עצמך כאילו אתה לא שומע אותי? מתעקשת מיכל. בניה

מחייך ובוחר להתרחק. הוא מטפס לתצפית על קצה צלע ההר. מיכל מביטה בו, בבחור הזה שהפך לה לידיד ולאח, שמתחבר בקלות גם אל חנונית כמוה, שמדבר בלי סוף על המשפחה שלו, שמשוויץ בתמונות אחייניו, שחד חידות בפיזיקה ששמע מאביו, שכותב שירים וסיפורים במחברת הדקיקה שהוא מסתיר בתרמילו. בן אנוש נראה כה קטן מול איתני הטבע הכבירים, היא חושבת, אבל בניה שיושב חשוף על צלע ההר נראה עוצמתי לא פחות מן ההר האדיר שמתנשא מעליו.

ארגנטינה. ליל שבת. בית חב"ד. החבורה מגיעה אל הסעודה הצפויה. בניה מטפס לקומה השנייה, אל בית הכנסת. מיכל בעקבותיו, סקרנית גם היא להשתתף בתפילה. היא גדלה בסביון, תולעת ספרים וילדת טבע מוזרה שלא התחברה במיוחד לחומרנות. עם בניה היא יכולה לדבר בפתיחות על תחושת האאוטסיידריות שמלווה אותה תמיד. תגובתו נעדרת שיפוטיות. גם הוא מדבר איתה בחופשיות, משתף בטקסטים עמוסי הרגש שכתב, מדבר על המשפחה שהעריץ ועל הקושי הזה להיות בין לבין, תלוש, סוג של דתל"ש עם זיקה עמוקה ליהדות. היא צופה בו מתפלל. כבר ראתה בחייה אנשים מתפללים, אבל תפילתו של בניה עמוקה, אחרת, מצמררת.

היא בוכה.

בניה צוחק לדמעותיה.

התרמילאים.

פרק ט

איתו לא אדבר לעולם

אפריל 2011

היא לא מצליחה להסיר את העיניים מהבחור הזר היושב על ספסל העץ תחת הסככה בפתח לשכת המג"ד במשמר הנגב. היא לא רגילה להיאבק בעצמה להימנע מלנעוץ מבטים. הסיטואציה ההפוכה מוכרת לה היטב. הוא נראה כמו מילואימניק. מדי ב', דרגות קצונה, שערות פרועות זוהרות על ראשו וסיגריה בפיו. היא כבר חודשיים מנהלת את לשכתו של עופר לוי, מח"ט גבעתי. איך לא פגשה בו עדיין? מאין צנח לפתע?

המבט העז שבעיניו הכחולות מסקרן אותה. היא אורזת את הביישנות, שולפת סיגריה ומציגה את עצמה.

גלי.

הוא קם ומגיש לה מצית. בניה.

היא נדהמת מגובהו. כשישב לא ראתה שמדובר בבחור מגודל. ממש עצום. הידיים רועדות לה כשהיא מדליקה את הסיגריה. בניה. שם מיוחד. רק לאחרונה ראתה פרק של התוכנית "עובדה" על בניה ריין, שנפל במלחמת לבנון השנייה. כמה אצילות ועוצמה קרנו מריין, שסיכן את עצמו כדי להציל חיי פצועים, עד ששילם בחייו שלו. היא תוהה לעצמה אם גם בניה הזה גדל בבית דתי. ראשו גלוי, אבל היא מנחשת ששמו מסגיר רקע דתי, כמו סימן מסחרי שאי אפשר לטעות בו.

הוא מביט בה, בחיילת הקטנה, בקושי מטר שישים, שפניה מוארות, משדרות ביטחון. הנמשים שמנקדים את פניה מחייכים אליו. שערה, חום גלי, אסוף אחורה בגומי רופף. תלתל שובב יורד סמוך לאוזנה. כשהיא מחייכת, חיוך צחור שיניים, הוא לא יכול שלא להתפעל מהסימטריה ההרמונית של פניה, מהיופי הפשוט שקורן ממנה.

בין עשן הסיגריות המסתלסל ביניהם הוא אומר לה שהוא הרופא הגדודי החדש. הוא רואה את הערצת ההתפעלות שניצתת בעיניה.

ברכב שְקדי הנהג של המח"ט אומר לה שבניה עבד עליה. לא רופא גדודי ולא נעליים. סמ"פ של הפלס"ר ששב מטיול של ארבעה חודשים בדרום אמריקה, ועכשיו מתלבט אם להשתחרר או לצאת לקורס מ"פ. זה הכול. היא מסננת בכעס שיצורים כאלה הם בלתי נסבלים בעיניה, ואין שום סיכוי בעולם שתחליף עוד מילה עם הבחור המעצבן הזה. באיזה קטע הוא מסתלבט עליה?

בניה. בניה. לא. אתה לא עושה את זה שוב. קום. רק עוד ארבעה צעדים ואתה בחדר, במיטה שלך. בסדר, אל תתקלח. אני מוכן לוותר לך על זה הפעם, אבל לא, אתה לא ישן שוב ככה מטונף עד הבוקר ברכב. הדי־מקס הזאת מסריחה מספיק גם ככה.

מורגי, אני לא מסוגל לזוז. מורגי, עזוב אותי, מתחנן בניה, וכבר משעין את ראשו לאחור ועובר לעולם החלומות. מורגי מציץ בשעון. שלוש בלילה. הם סיימו עוד אימון מוצלח, אך מפרך. אין סיכוי להעיר את בניה. הוא משאיר אותו ברכב, יודע שבבוקר ימצא אותו באותה תנוחה, בתוך ענן ריח של זיעה גברית.

הם צמד חמד, מוח וכוח, מכנים אותם. בניה, מ"פ הכשרות בגדס"ר, ומורגי (אילון מורגנשטרן), סגנו. הקליק ביניהם היה מיידי. מורגי הצטרף בקלות למחנה אוהביו של בניה. הבאים במגע עם בניה יודעים שהעולם נחלק לשניים — אלה ששונאים את בניה ואלה שהכי אוהבים אותו בעולם. מה שבטוח, להישאר אדישים כלפיו זה בלתי אפשרי. מוח וכוח מכשירים מאה ועשרים חיילים לצוותים השונים של הגדס"ר במסלול מאתגר שאורכו שנה וחודשיים. מורגי מלווה את החיילים כבר מתחילת המסלול. בניה מצטרף לשמונת החודשים האחרונים של המסלול, אחרי שסיים קורס מ"פ בהצטיינות. הם עובדים יפה ביחד. בניה מציב את החזון, זורק לאוויר עמדות עקרוניות, רעיונות חדשים, הזויים לפעמים. מורגי מסנן, מרגיע את ההתלהבות של המ"פ כשצריך, אך לרוב נסחף אחריו, מוסיף חשיבה יצירתית משלו, ויחד הם מיישמים את החזון בעולם המעשה.

מבאס אותי שאנחנו משחררים את החיילים ביום שישי בשמונה בבוקר, והם מגיעים הביתה לא מספיק סחוטים, כאילו בילו שבוע בבית מלון. מורגי, אני רוצה להוציא להם את המיץ ביום שישי, שיגיעו הביתה גמורים.

בניה, יום חמישי היום. השעה עכשיו כבר עשר בלילה. איך נארגן משהו למחר?

לא יודע. אני רוצה שמחר בבוקר נצא לריצת שישה קילומטרים עם וסטים עלינו, נרוץ מכאן, ממשמר הנגב, עד למטווח בשדה תימן, ונעשה שם ירי אחרי מאמץ. רק אז נשלח אותם הביתה.

ומה תעשה עם הצפוניים, איך הם יספיקו להגיע הביתה לשבת? אימון כזה לא יסתיים לפני אחת בצהריים. אולי אפשר לארגן נגלות של הקפצות לחיילים מהצפון.

סיעור המוחות מסתיים, והביצוע מתחיל מיד. הם צריכים לארגן תחמושת, לתאם מטווח, לתאם רכב פינוי למקרה חירום חלילה ורכבים להקפצות. רק לפנות בוקר ההכנה מסתיימת.

באחת בצהריים יוצאים החיילים הביתה, גמורים מהמאמץ אך מבסוטים עד הגג. הם לא מקללים את המ"פ המפתיע שלהם. הם אוהבים אותו על שיגעונותיו והתלהבותו. הם עוד זוכרים היטב את ההפתעה שהכין להם בסיום שבוע של אימונים

בצפון. בניה אסף אז את כל החיילים והקצינים והודיע להם שהפלוגה הוזמנה לאולפני הרצליה כדי להיות קהל באחת מתוכניות הטלוויזיה הפופולריות. אני מבקש מכולם לעלות על א', פקד. ואני מזכיר לכם שאנחנו מייצגים את צה"ל וצריכים להתנהג בצורה מכובדת. החיילים הנרגשים עלו על האוטובוסים, אך אלה לא הגיעו בסופו של דבר להרצליה. הם עצרו בווינגייט, ומתא המטען של אחד האוטובוסים נשלפו אלונקות שבניה ומורגי הסתירו מבעוד מועד. יש לכם שבע דקות להתארגן למסע אלונקות על חוף הים, פקד בניה על החיילים והקצינים הנדהמים. קדימה. שבע דקות והיינו כאן. את המסע ההוא, שבו מאמץ וקושי הפכו לחוויה מחויכת, לא ישכחו. בניה מצליח לחבר את פקודיו אל ההרואיות של המאמץ, חושב מורגי, אל החוויות הבלתי נשכחות שהפלוגה אוספת יחד, אל הסיפורים הקטנים והגדולים שהופכים למור"ק. כי מה הם החיים על פי בניה, הוא מוסיף וחושב, אם לא אוסף של סיפורים הרואיים.

מורגי ובניה נשארים כדי לקפל את התרגיל. מורגי כבר לחוץ בית. בדירתו בהרצליה מחכה חברתו. בניה לא ממהר. להפך. נראה כי הוא עושה כל מאמץ כדי לצאת, כמו תמיד, מאוחר. הוא ממעט לנסוע לבית הוריו בקריית ארבע, מתקשה לשמור שבת שלמה במלואה, ואינו רוצה להכאיב להם ולהגיע או לצאת באמצע השבת. מורגי כבר מכיר את השיטה הזאת של בניה למלא את יום שישי בעיסוקים שונים, כמו להקפיץ מקרר לבית של אחד החיילים, לסייע להרכיב ארון לחייל בודד או לערוך קניות לחייל שמשפחתו במצוקה כלכלית. תמיד ימצא את הדרך למצות עד תום את יום שישי. האם זו דרכו לציין את השבת שלו? תוהה מורגי. לחפות על אי־שמירת השבת במסירות אדירה לצה"ל בימות החול, ובנתינה אינסופית לחייליו בסופי השבוע? ואחרי הכול, הוא נראה לו בודד המ"פ השובב. בודד ואובד עצות.

לא זמן רב מאפשר בניה למורגי לשקוע בהרהורים. מן המשרד שלהם הוא קולט תנועה חשודה בחוץ. כמו משום מקום הגיעה אל הבסיס קבוצה של תורמים אמריקאים. יום שישי, שתיים בצהריים. אף אחד לא תיאם את הביקור, ואין מי שישוחח ויֵצא איתם לסיור, לבד מצוות הכוננות שנשאר בבסיס. בניה לא מרוצה מהעניין. לא יכול להיות שזה מה שהתורמים יראו — כמה חיילים בכוננות. צריך לעשות עליהם רושם טוב יותר. בוא נעשה משהו, הוא אומר למורגי.

בניה, אני גמור. רוצה הביתה.

תשמע, בוא ניקח אותם למטווח בשדה תימן, אתה תעשה להם שם תרגיל פרט תוך כדי ירי, ואני אסביר להם מה הם רואים. נפציץ אותם. נדליק אותם.

ומורגי העייף כבר נסחף בהתלהבותו של בניה. והנה הם חוזרים למטווח שרק עכשיו עזבו, ואיתם אמריקאים נרגשים. מורגי רץ ומתגלגל ויורה, ובניה מסביר באנגלית עילגת ובתאטרליות אופיינית מה מורגי עושה. התרגשות התורמים כה רבה, עד שהם אינם מוטרדים מהאנגלית הרצוצה שבפי המ"פ. המצלמות נשלפות. האורחים

מוכרחים להנציח את עצמם לצד הקצינים המהוללים.

בשלוש הם יוצאים צפונה בדי־מקס המסריחה, ובמקום להוריד את מורגי בירושלים, בניה מקפיץ אותו להרצליה. והנה הוא רק מניח את הראש על הספה בסלון דירתו של מורגי, וכבר אין עם מי לדבר. רק בשעה מאוחרת הוא יוצא לירושלים לסעודת השבת בבית משפחת קורנפלד, אצל דודיו שימקי וציפי, המארחים אותו בביתם מעת לעת בסופי השבוע. משם הוא שב לבדידות שבדירה הירושלמית שלו.

ספטמבר 2011

הוא נכנס מתוח וכועס למשרד המח"ט בצפון רמת הגולן. מושך כיסא ויושב מולה. היא לא יכולה להסיר את העיניים מאצבעותיו הגדולות המשחקות בעצבנות בסיכת המשרד.

מה קרה, היא שואלת. בניה מספר לה על הנסיעה בכביש 12 על גבול מצרים. מורגי ואני היינו קרועים מעייפות, אחרי עוד לילה בלי שינה. בניגוד לנהלים היינו על בגדים אזרחיים ונימנמנו. אחרי מתקפת המחבלים שהיתה שם לפני חודש, אין ספק שנסיעה בכביש הסמוך לגבול מצרים מחייבת דריכות. מחבל פתח עלינו באש. מרוב הלם הנהג התכופף והאיץ. התעוררתי מהרעש, זה נשמע יותר כמו פנצ'ר, ובינתיים כבר התרחקנו מהמקום. עצרנו. כיתת הכוננות שהוקפצה מהחטיבה המרחבית הגיעה אלינו בתוך דקה. שבנו איתה לאחור. מורגי ואני הוצאנו קסדות והתחלנו מרדף על אזרחי, אבל כבר לא היה טעם לפתוח באש בלי זיהוי ודאי של מקור הירי. המחבל כנראה כבר ברח משם. בתחקיר נטען שלא תיפקדתי כראוי ושלא הגבתי באופן נחוש לירי, וזהו. אני כאן כדי להישפט.

מן הסתם, עופר יסתפק רק בנזיפה, מנסה גלי להרגיע את הבחור הלחוץ, ואיזה מזל שהאירוע הסתיים בלי נפגעים. מילות ההרגעה שלה לא ממש חודרות אליו. הוא מתוסכל. כועס על עצמו. איך יכול להיות שהוא, שתמיד חותר למגע, שב"עופרת יצוקה" נלחם כמו אריה, מואשם כעת בחוסר חתירה למגע. אני כועס על עצמי, הוא משתף אותה. ואולי כבר מיציתי את הצבא הזה, את המערכת הזאת, שלא יודעת לתת גב לקצינים שלה. אולי באמת הגיע הזמן לפשוט את המדים. ואת יודעת מה, יש עוד משהו שמעצבן אותי. מעצבן ומכאיב. האנשים שלועגים מאחורי הגב על האירוע הזה. כשהוא מדבר כפות ידיו נפתחות ונפרשות על השולחן. מה זה הידיים הענקיות האלה? היא שואלת אותו. הוא אוסף את ידיו נבוך, והיא מבחינה בחטף בצלקות עמוקות בגב כפותיו. היא מתביישת לשאול אם נפצע בעבר. במקום זה היא שואלת, איך אתה יודע שלועגים מאחורי הגב?

יודע, הוא נאנח. נכנסתי לאוהל המפקדים בשקט ושמעתי את הצחוק על בניה

המתנחל הגיבור שברח כמו נמושה משתי יריות. זה מעצבן. כי בסך הכול תיפקדנו כמו שצריך באירוע.

כשבניה נכנס לעופר, היא חושבת על גילוי הלב שלו, על הפתיחות שבה תיאר את עלבונו. הפגיעוּת שחשף בפניה לא תואמת את הרושם הראשוני שדמותו המאצ'ואיסטית יוצרת. הניגוד הזה דווקא מסקרן אותה. מסקרן מאוד.

בניה יוצא מהמח"ט מאושש. חיוך על פניו. עופר אכן הסתפק בנזיפה. גלי מוצאת את עצמה שמחה בשבילו. היא מתפלאת על עוצמת ומנעד הרגשות שהבחור הזה מצליח לעורר בה.

המפגש הבא מתרחש בפייסבוק. בניה מגיב על סטטוס שלה, והם גולשים משם להתכתבות בפרטי. אחרי חילופי דברים קצרים בניה שואל ישירות, אם תרצה לצאת איתו. בשביל גלי זו לא דרך ישירה מספיק. לא מתחילים איתי בפייסבוק, היא כותבת לו. בניה קולט את הרמז, ובתוך עשרים דקות הוא מתייצב נבוך משהו בפתח לשכת המח"ט בשדה תימן. היא יוצאת אליו, מחייכת. מפגש פנים אל פנים, זה בהחלט מעמד הולם יותר לקביעת דייט. הם קובעים להיפגש ביום שלישי בדירתה ברשפון. הוא אמור לצאת ממילא לאירוע משפחתי, היא תבקש אַפְטֶר. עופר כבר שם לב שנדלקה על בניה ובטוח יסכים. היא מלווה את בניה אל הדי־מקס הצבאית. הוא אוחז לרגע בידה — אצבעותיה נבלעות באצבעות ידיו החמות.

הנה הוא בא. פעם ראשונה שהיא רואה אותו בלי מדים. משום־מה תיארה לעצמה שיתלבש זרוק. אבל המראה שלו מוקפד, כמעט מגונדר, מכנסיים בהירים, חולצת תכלת שמבליטה את העיניים הללו שמשגעות אותה. לרגע היא נבוכה בבגדיה הפשוטים, הג'ינס הרגיל והסריג השחור. הוא מתפעל מהמגורים שלה בתוך הטבע, מהעצים המקיפים את הקרוואנים שהוצבו בתוך השטח החקלאי.

לא חשבתי שאת ילדת טבע. חשבתי שאת צפונבונית. ילדה מפונקת חבצלת השרון, הוא אומר.

לא טעית. אני בהחלט מפונקת. חכה עד שתגלה עד כמה.

היא מספרת לו על ילדותה ברמת אביב, על המעבר לשפיים בגיל ארבע־עשרה, על פְּרֵדת ההורים. הוא מספר על קריית ארבע, על המשפחה הגדולה והמגובשת שהוא כל כך אוהב, אבל בזמן האחרון מרגיש רחוק ממנה פיזית ורוחנית. מנותק. הוא מבקר רק בימי שישי או במוצאי שבת בבית ההורים, וגם זה רק אחת לשבועיים־שלושה. הוא לא רוצה לחלל את השבת בבית ההורים, להגיע או לצאת באמצע השבת. זה יכאיב להם מדי. לרוב הוא מעדיף לבלות את השבת בדירה ששכר בירושלים. או בדירה של מורגי, הסגן שלו, כשהוא יוצא לבלות עם חברים במרכז. גם עם חברים הוא מרגיש אחר. שונה. עוד לא הסתגל לתרבות ולשפה השונות. היא מופתעת שוב מהניגוד הזה בין הבחור שנראה כמו מלך הכיתה לבין הבדידות שזועקת ממנו.

עד ארבע לפנות בוקר היא מדברת עם זה שאמרה שאיתו לא תדבר לעולם.

אני מאוהבת בבחור שקוראים לו בניה. הצילו. מה זה השם המוזר הזה בניה, היא מעדכנת את חברותיה הילה שמיר ונועם בריזמן. שבועות היא מדברת עליו. על המישהו המיוחד שהכירה. הילה ובריז מבקשות שתספר עליו יותר, שתסביר מי הוא. היא מתקשה למצוא מילים מדויקות שיתארו אותו. המילים פתאום נראות לה קטנות וחלולות. צריך לפגוש אותו, היא מסבירה. אי אפשר לתאר אותו. הן קצת חוששות מהלהט הזה של גלי, מהוודאות המוחלטת שלה שזה הבחור שהיא הולכת לחיות איתו לעד. איש צבא. סיירת גבעתי. מתנחל שגדל בקריית ארבע. איפה זה קריית ארבע בכלל? מה לה, שגדלה בקיבוץ שפיים, ולמתנחל?

בשבילה הוא לא מתנחל. הוא ירושלמי. הרי כבר כמה שנים שהוא גר בדירה שהוא שוכר בירושלים. כשתפגשו את בניה, היא אומרת, כבר תראו שאי אפשר לקטלג אותו.

הן יושבות בדירונת של גלי ברשפון. עם הגיוס לצה"ל שכרה לעצמה את המגורון הזעיר, חדר שינה קטנטן וחלל מרכזי אחד למטבח ולסלון. זה היה קצת מוקדם לעזוב את בית ההורים בהרחבה הקהילתית בשפיים, אבל היא רצתה את הפינה שלה. רצתה להיות כמו ילדי הקיבוץ, כמו בריז שקיבלה חדר משלה כבר בתחילת כיתה י"ב. רביד, אביה, סייע לה לשפץ את המגורון. מה שנראה כמו קרוואן ישן ומוזנח, הפך תחת ידי האב ובתו לממלכה. ממלכה נשית, לבנבנה. חוץ מהפרקט החום החמים, בהק הכול בלבן: הטפטים שהדביקה על הארונות, הווילונות, הספה, הכריות.

השעון רץ. בניה הבטיח שיגיע הערב לפגוש את חברותיה. היא הסבירה לו שהוא חייב להכיר אותן, החברות הטובות שלה מתיכון חוף השרון, התיכון האזורי בשפיים. היא כבר פגשה בבית הקפה באבו גוש את ינובסקי וּקנין חבריו. בניה מתקשר מהדרך להודיע שיצא מאוחר. היא עוד לא התרגלה לאיחוריו. איך מפקד, שאמור להיות אחראי להובלת חיילים ולניהול לוח הזמנים של פלוגה, לא מסוגל לנהל את לוח הזמנים שלו עצמו? כבר שבע בערב. הוא באמת מגזים. מילא שהוא מאחר לפגישות איתה, היא אוהבת אותו וסולחת לו. היא מבינה שהאיחורים שלו לא נובעים מזלזול בה, אלא מעודף השקעה בתפקידו. תמיד יש לו עוד משימה להשלים. משימה שגם אותה הוא מוכרח לבצע הכי טוב שאפשר והכי לאט שאפשר. היא מתקתקת עניינים, עושה הכול מהר ויעיל. היא לעולם לא תאחר לפגישה. אם כבר, תתייצב חצי שעה לפני הזמן. אבל הוא אחר. אוף. לא נעים לה מהחברות. היא יוצאת החוצה, משאירה את בריז והילה לפטפט על הספה. דמדומים בחוץ. סתיו. עלי שלכת הצטברו בין שורות עצי האפרסמון. לפעמים חסרה לה העיר על קצב החיים הסוחף והרועש שלה. אבל כמה קל לקפוץ ממטעי רשפון השלווים להרצליה או לרעננה. נחמד לחיות

בטבע העוטף את שולי העיר וליהנות משני העולמות. היא מרימה עלה מצהיב, תולשת את הקרום שבין חוטי השדרה הדקים שלו. מגלגלת באצבעותיה את שלד העלה שנותר, ומשחררת אותו לרוח. בוא כבר, בניה. בוא. כמה ימים בחייה יעברו עליה כך בציפייה לו? המציאות הזאת, שבה שניהם בצבא ומצליחים להיפגש בקושי פעם בשבוע או בשבועיים, יוצרת טלטלה רגשית אינסופית. חיים בלי שגרה פשוטה. בין הפגישות ממלא הגעגוע את ימיה. כשהם נפגשים סופסוף, לוקח לה זמן להפשיר, להתרגל אל קרבתו, להיות שלו. גם כשהאושר מגיע כמו פולס חשמלי דחוס ועוצמתי, בירכתי ראשה עננה. היא לא יכולה שלא לחשוב על הפֵרדה ההולכת וקרבה שתכף תגיח ממארבה הקבוע. ושוב צריך יהיה להסתגל למרחק, להדחיק את הגעגוע ולצלול אל עומס העבודה בניהול הלשכה.

עכשיו פגישה. הנה בניה יוצא מהרכב, מכורבל בפליז הצבאי, גבוה, יפה. יפה שלה. היא צועדת אליו, רגליה כמעט רצות. הכעס על איחורו נשכח. אושר מכה בה. זורם בכל תא בגופה. מסתער ומלפף את הלב הפועם. היא מרחפת בתוך ידיו. כמה היא אוהבת את החיבוק האמיץ הזה שלו. חיבוק שממוסס ברגע את הריחוק הרגשי שנכפה עליהם. חיבוק שגובר על הפער בין 186 הסנטימטרים שלו ל־156 הסנטימטרים שלה.

הם נכנסים יחד אל המגורון. הילה ובריז בוחנות את בניה. הפנים השזופות, הכתפיים האדירות, החיוך הנבוך שמרכך את הסנטר והאף הנוקשים. הן מביטות בה. הנמשים הבוערים על פניה. העיניים הנוצצות. כמה היא יפה לידו, כשהיא ככה, מאוהבת עד מעל הראש.

אז מה, גבר־גבר פלש אל הממלכה הנשית של גלי, לוחשת הילה לחישה רועמת לבריז, ומבוכת ההיכרות מתפוגגת לאִטה.

מדפדפת במחברת שכתבת בה לאחיקם, כתבת בה לעצמך. מציצה וסוגרת. לפעמים מרגישה שזה לא אתה, לא בניה שלי. אני יודעת עד כמה המוות של דוד ואחיקם השפיע עליך. למרות שלא הכרתי אותם, הם היו פעמים רבות נושאי השיחה שלנו. המוות שלהם המשיך לבעור בך. אבל אתה, בַּבּ שלי, היית גבר שוקק חיים. לבניה שלי לא היתה משאלת מוות. אתה לא כאן כדי לענות, אבל אני יודעת מה היית אומר. היית אומר לי, גלי, הייתי אז ילד בן תשע־עשרה. כל חייל קרבי מורעל בגיל תשע־עשרה וקצת עסוק במוות, ודאי מי שאיבד חברים, וּודאי מי שנמצא בתקופה קשה אחרי שנזרק מטיס ונזרק מהשייטת, ולא ממש מוצא את עצמו. אהבת את החיים, בניה, טרפת אותם, וכל כך רצית להוסיף חיים. אני רוצֶה ילדים. רוצה ילדים. כמו ילד התחננת כבר בחודשים הראשונים שלנו יחד. עדיין חשה את כפות הידיים האדירות שלך אוחזות בזרועותי בעוצמת העדינות שלך. עדיין רואה מולי איך אתה עושה פרצוף נואש ומתחנן. עדיין רואה את העיניים הכחולות שלך, יפות ומפצירות. על פניך מימיקה מוגזמת, שאט־אט מתפרקת לחיוך ולצחוק שובבי. ואני לא יודעת אם אתה רציני או צוחק עלי. ואתה ממהר להרצין שוב. ילד בן עשרים וחמש שרוצה ילדים מילדה בת עשרים ושתיים.

לא יכולתי להכיל את הרצינות שלך, ובחרתי רק להתגלגל מצחוק. ברחתי מחיבוקך וזרקתי עליך את הכרית מהסלון, וזרקת עלי חזרה, וצחקנו ואהבנו כל כך. ובתוך האושר הזה הרצנת לרגע. גלי, את תהיי אמא נהדרת, אמרת לי. בואי נתחתן, אני רוצה ילדים. ושוב צחקתי.

עכשיו בוכה.

בשבועות הראשונים דמיינתי לעצמי שאולי לא נעלמת סתם ככה, והותרת בתוכי חיים. אולי בטעות עוד אהיה אמא נהדרת. אולי נותרה לי ממך פיסת חיים, כזו שתאלץ אותי לקום בבוקר, ולא לשקוע במיטה ימים שלמים. הרי כבר דיברנו על ילד. רצינו שיהיה לו אבא נוכח, ותיכננו שאחרי החתונה, כשתצא ללימודים, אחרי תפקיד מפקד הפלס"ר, הוא כבר יֵצא לאוויר העולם. איבדתי אותך ואיבדתי את הילד שהבטחתי לך. אילו היית יוצא ללימודים לפי התוכנית המקורית שלנו, לפני שההצעה לפקד על הפלס"ר הגיעה, אולי היה לנו ילד. כמה התלבטת. התייסרת כמו תמיד לפני עוד תפקיד בצבא. כן? לא? אולי די? אולי כבר נתתי מספיק? כמה דשנו בקושי שלך עם המערכת המרובעת. אמרת שנשבר לך מהצבא. שאתה רוצה חיים, בית, משפחה. רוצה ללמוד. חשבת ללמוד משחק. גם בזה התלבטת. משחק? אולי בעצם לימודי מזרח תיכון? ובסוף העברת את כובד ההחלטה אלי. גלי, תחליטי. והחלטתי. אמרתי לך שלא אומרים לא להצעה כזו. לא אומרים לא כשמציעים לך להיות מפקד פלס"ר גבעתי. ושנסתדר עם החתונה. שיהיה בסדר. וקצת נדחה את הילד שכל כך רצית.

לפעמים אני חושבת שהאובדן של הילד שלא יהיה לנו אף פעם קשה ואכזרי יותר מהאובדן שלך. אני חושבת על זה בכל מפגש עם ההורים שלך. אני נפגשת איתם. אני עדיין חלק מהמשפחה שלך. עדיין? אולי לנצח? מוזר שדווקא ביני לבין אבא שלך נוצר מין קשר מיוחד. המשקעים על אי הקבלה של מערכת היחסים שלנו בתחילת הדרך התפוגגו. אני מדברת איתו ומרגישה קרובה אליך. למדתי ממנו הרבה דברים חכמים. אחד הדברים שאמר לי ממשיך ללוות אותי. הוא אמר לי: כשאני מסתכל על הכאב שלך, גלי, הכאב שלי מתגמד. הבנתי שגם אני יכולה להשתמש באותה טכניקה. כשאני מסתכלת על הכאב של ההורים שלך, על הכאב של האחים שלך, הכאב שלי מתגמד. לפעמים זה מקל עלי, אבל לא תמיד זה עובד. לפעמים דווקא המגע בין הצער של הוריך לצער שלי יוצר הבזק של מכת חשמל שקשה להכיל. ברגעים האלה אני בורחת אל הכאב הפרטי שלי. נורא לאבד בן, ועוד בן מיוחד כמוך, בניה. בן שכל כך אהב והעריך את הוריו. נורא. ובכל זאת הם זכו בך לעשרים ושבע שנים.

ואני לא זכיתי בילד ממך.

אהבת ילדים. כמה דיברת על האחיינים שלך, ניתחת את האופי של כל אחד מהם, הילֵלת, השוֵוצת, פינקת, הרעפת מתנות, כירכרת סביבם.

את הרגש האבהי שבך ביטאת גם כלפי החיילים. אהבת אותם אהבת נפש, ולכולם דאגת כאב הדואג לבניו.

היה רגע אחד, בניה, שבו נפל אצלי האסימון והבנתי איזה אוצר נדיר אתה. נדמה לי שזה היה ממש בחודש הראשון שהכרנו. הייתי בדירה הקטנה שלי ברשפון. קפצת אלי בדרך לחתונה של חבר בתל אביב. לא רצית להיסחב עם התבור והאקדח, אז השארת אותם אצלי. לא חשתי בנוח עם כלי הנשק בבית. את התבור האימתני תליתי על הכתף, ואת האקדח שמתי בתיק היד, וכך נסעתי לבית אמי בשפיים. אמא נבהלה מהמראה החמוש של בִּתה. בלילה מאוחר סימסת — מה קורה, יפהפייה, רוצה לבוא לקחת אותי? כתבתי לך שאני כבר באה. נכנסת לפולו האדומה, גופך ממלא את המושב שלצדי, ראשך כמעט נוגע בתקרת הרכב. הדקות הראשונות היו עליזות במיוחד. התחלת לחקות את אחד המפקדים המשותפים שלנו בגבעתי. זיהיתי מיד את מי והצטרפתי לצחוק הפרוע שלך. נדרש לי רגע להבין שאתה לא מבוסם קלות, אלא שיכור־שיכור. זה קרה רק אחרי ששאגות הצחוק שלך הפכו לפתע, בלי שום אזהרה מוקדמת, ליבבות בכי. התייפחת על כך שיש לך חיילים שהמקרר שלהם בבית ריק, ושאין למשפחה שלהם מה לאכול. הם, למרות הרקע הלא פשוט, מתגייסים לקרבי ונותנים את הנשמה שלהם למדינה, אז איך יכול להיות שהמדינה מפקירה אותם? בכית על האי־צדק. בכית על כך שאתה כמפקד צריך למצוא פתרונות יצירתיים כדי לסייע להם ולמשפחותיהם. לא פירטת אז, אבל היום אני

מכירה היטב את השיטות שמצאת, לדחוף מעטפות עם כסף לחייל שיוצא הביתה. לצאת מביקור בית שהמקרר בו ריק, למלא עגלה בסופר ולשלוח לכתובת בעילום שם.

אני זוכרת שעמדנו לרגע ברמזור האדום. מכוניות חלפו על פנינו. החזקתי את ההגה, משתדלת להישיר מבט אל הכביש, אך לא יכולה שלא להגניב מבטים אל הגבר הממרר בבכי לידי. חמוד כזה עם נשמה ענקית. הבנתי אז שלצדי אדם מיוחד. שִׁכרות מוציאה בדרך כלל הרבה ג'יפה מאנשים. אם זה מה שיצא ממך בעת שכרות, בניה, אז אתה אדם זך ונקי. ההכרה הזאת מילאה אותי בגלי חום אליך. למרות שריחמתי עליך, כי סבלת מן הבכי, לא רציתי שהבכי הטהור הזה ייגמר. רציתי שהנסיעה הזאת תימשך לעד, שנינו בתוך אי קטן המשייט על הכביש. רק שנינו.

ועכשיו אני כאן בדירה שלנו לבד. חוזרת מהקריה. לא תאמין, בניה, חזרתי לצה"ל. עופר לוי, בסיוע מורין אשתו, השתמשו בכל התותחים הכי כבדים כדי לשלוף אותי מהמיטה, כדי להכריח אותי לחיות. ואני שוב על מדים, קורעת את עצמי בתפקיד תובעני. מגיעה בעשר בלילה לדירה שלנו. השלט החייכני מאיר את פניו אלי — בניה וגלי, כתוב בו. ואני מדמיינת אותך מחכה לי במטבח. עומד ליד השיש, חותך דק־דק עגבניות ומלפפונים ובצל. מסדר את הטחינה יפה בצלחת. את הגבינות השוות שקנית, וחצי מהן כמובן כבר זללת בדרך, אתה פורש על המגש החלבי ומקשט בזיתים. השיער שלך עוד רטוב מהמקלחת, ואתה מנער אותו. ואתה מתיישב מולי, אוכל מתוך הצלחת שאתה מחזיק באוויר בכף היד הגדולה שלך. מאושר.

כתוב גלי ובניה. כתוב. אז איך זה שהמילים משקרות? מורין מתחננת שאסיר את השלט. אבל איך תדע לחזור?

אמרתי היום לעופר שאני רוצה להשתחרר מהצבא, שהחלטתי להמשיך הלאה, ללמוד עיצוב אופנה. הוא הבהיר לי שעד שלא אציג בפניו מכתב קבלה ללימודים, אין מצב לשחרור. מפקד קשוח עופר. מפקד נשמה. אני נכנסת. הנעליים הצבאיות האדירות שלך ניצבות בסלון. הפה שלהן פעור. הן משתוקקות לחיים שצעדו בתוכן. הן מתגעגעות. גם אני. כל כך.

שלך,
גלי

נ"ב

התראיינתי ל"עובדה" לאילנה דיין. היה חשוב לי לספר עליך. אילנה שאלה אותי אם אני כועסת עליך שהלכת ככה. אז שתדע, בניה, אין בי כעס. אף לא מיליגרם אחד של כעס. אני יודעת שיותר מכול הקפדת לשמור על חיי חייליך.

אהבת אותם כאילו היו ילדיך. אני בוחרת שלא להתעסק במה שהיה שם בקרב האחרון. בטוחה שפעלת הכי טוב שיכולת בתוך סיטואציה בלתי אפשרית.

פרק י
הפלמ"חניקים

ינואר 2012

כשעופר לוי מבקש למנות את בניה שראל לסגן מפקד היחידה, בני מאיר מעקם את האף. קח אותו לריאיון, מבקש עופר, ואז נחליט סופית. אני רוצה שתעשה ממנו בן אדם, שתכשיר את סוס הפרא הזה להיות מפקד למופת, טופח לו לוי על הגב ומתרחק כקובע עובדה.

בני נזכר במפגש הראשון עם בניה. בקיץ 2010 הוזעק מלימודיו כדי להקים מאפס את יחידת רימון — יחידת קומנדו מדברית חדשה של חטיבת גבעתי. הרעיון והיוזמה היו של הרמטכ"ל המיועד יואב גלנט. אחרי שבסופו של דבר לא מונה גלנט לרמטכ"ל, נותרה היחידה בלי אבא. בני נאלץ להיאבק עם כל גורם אפשרי על תקציב, כוח אדם, ציוד וסמל. בירוקרטיה ומלחמות אינסופיות.

בישיבה הראשונה שלו עם מפקדי חטיבת גבעתי נדהם בני מחבורת המ"פים שלא הביעה במהלך הדיון ולוּ בדל ביקורת על ההתנהלות השוטפת של החטיבה. מה זאת חבורת הנמושות שיושבת כאן, אומרת כן כן כן על כל דבר ולא מעיזה לומר מילת ביקורת, העיר בני. בניה, אז מ"פ הכשרות בגדס"ר, נדרך. חושש להביע ביקורת? זה הדבר האחרון שאפשר לומר עליו. כמעט בכל דיון או ישיבה הוא מביע את דעתו, מתווכח, מעיר, מציג את החסרונות והכישלונות ללא כחל ושרק. אז בישיבה אחת אין לו מה להעיר, הוא חושב, זה לא מתיר לאף אחד לקרוא לו נמושה. מי אתה שתגיד דברים כאלה על סמך ישיבה אחת? הוא קופץ. בני מבוגר מבניה בארבע שנים, דרגתו גבוהה יותר, הילת בוגר יחידת החילוץ של חיל האוויר 669 מרחפת מעליו, אך את בניה כל זה לא מרשים.

מאז בניה סימן את בני כמתנשא ופלצן, ובתמורה קיטלג בני את בניה כצעיר פעור וחצוף.

ועכשיו החצוף הזה הולך להיות סגנו. תענוג.

כשהוא נכנס ללשכת המח"ט בשדה תימן, בניה מסמן בידו שלום סתמי לגלי. היא מחייכת קלות וחוזרת למשימותיה. כבר כמה חודשים שהם זוג, אבל עדיין מסתירים את הדבר מסביבתם הקרובה בצבא. גלי נזכרת בחיוך בתרגיל שבניה עשה כדי שלא ייחשפו מול מולי כהן, חברו של בניה עוד מקורס הקצינים. הם נסעו יחד ביום ראשון בבוקר מהקרוואן שלה ברשפון לכנס מ"פ חטיבתי בנחל עוז. מולי התקשר וביקש מבניה שיאסוף אותו ממשמר הנגב. בניה הוריד את גלי בצומת משמר הנגב ואסף את

מולי מתוך הבסיס.

הי תראה, מולי, הרל"שית של המח"ט מחכה כאן בתחנה, היא בטח צריכה טרמפ לכנס מ"פ, אמר בניה, מצביע עליה.

היא נכנסה למושב האחורי כטרמפיסטית. בקושי הצליחה להבליע את חיוכה אל מול הרצינות שבה שיחק בניה את תפקיד הזר המרוחק. גם הפעם הם מסכמים מראש להתעלם במופגן זה מזה. בניה לא אוהב את הרכילות עליו בכל מקום, ולצאת עם הרל"שית של המח"ט זה בהחלט משהו שעלול לעורר גל חדש של דיבורים עליו. גם גלי מעדיפה לשמור את הקשר בסוד בתוך גבעתי. חוץ מעופר, כמובן, וממורין רעייתו, שמלווים את הקשר כבר מימיו הראשונים.

יחידת רימון זה הבייבי שלי, אומר עופר לבניה. אני רוצה אותך שם. בניה שותק. מחכה להמשך דבריו של עופר. תחילה הוחלט שחטיבת גבעתי תהיה אחראית רק להכשרה של לוחמי היחידה, ובמלחמה תפעל רימון באוגדה 80. אבל אני הבהרתי טוב־טוב למי שצריך שרק אם היחידה תפעל כחלק מגבעתי גם במלחמה, אשים בה את הקצינים הכי טובים שיש לי, ואם לא, שיחפשו את החברים שלהם. והנה, אני עומד בהבטחתי אחרי שקיבלתי את מבוקשי, ואני רוצה אותך שם כאחד הקצינים הכי טובים שלי. אתה ובני זה צוות מנצח. שניכם קצינים יוזמים שלא הולכים בתלם, שהמערכת לא הצליחה לעמעם את היצירתיות שלהם.

אני עכשיו מ"פ הכשרות בגדס"ר, תוהה בניה. אתה רוצה להוריד אותי לתפקיד סמ"פ? זה לא נשמע לי קידום.

ביחידה כזו, שאמורה להיות גדולה יותר מפלוגה, מאוד מקובל שסגן היחידה מגיע אחרי תפקיד מ"פ. בטח ביחידה בהקמה. לך עכשיו אל בני ותסגרו את העניין.

בניה יוצא. הוא שולח מבט בגלי. השערות שלה אסופות ברישול, ותלתל חום שיורד על לחייה לא מצליח להסתיר את הסומק שבוער בה. הוא נהנה מההצגה. מתעלם ממנה במופגן ויוצא. האמת שהיה מת לדבר איתה. לשמוע מה היא חושבת על ההצעה של עופר. הוא לא שש במיוחד לעבוד תחת פיקודו של הפלצן. בכניסה למשרד של בני הוא מתיישב לסיגריה. הכנות הפנימית שלו גורמת לו להודות בינו לבין עצמו שמשהו נוסף יושב שם בינו לבין בני. הצל"ש ההוא שבני קיבל מול הצל"ש הגזול שלו. בני קיבל צל"ש מפקד חטיבת גבעתי על היתקלות עם מחבלים בעזה במהלך מבצע "חורף חם", במרס 2008. כבר בתחילת הפעילות נפתחה אש כבדה לעבר הכוח שהוביל כמפקד פלוגת ההנדסה של גבעתי. הוא החליט על שינוי התוכנית, התעלם מהפקודות שנאמרו לו בקשר, והסתער עם הכוח אל עבר המחבלים. חמישה מחבלים נפגעו, מה שאיפשר לחטיבה להמשיך במתקפה ולעמוד במשימתה על פי התכנון. *רב סרן בני מאיר הראה במעשיו נחישות, התקפיות, אומץ לב אישי, מקצועיות וקור רוח יוצאי דופן וראויים לציון*, מציין בניה בנייד, באתר האינטרנט

גבורה, על מה שנכתב על בני. מגיע לו, חושב בניה. בהחלט מגיע לו. יאללה, שחרר את הקנאה, בניה. אז אותך דפקו. נלחמת לבד מול אש תופת, ניטרלת מחבלים והצלחת לשמור על החיילים שלך בריאים ושלמים. מה לעשות שהיית אז רק מפקד מחלקה שאפשר לדפוק, ולתת את הצל"ש לדרגים הבכירים יותר. יאללה בניה, שחרר. זה שייך לעבר.

הוא נכנס למשרדו של בני. בני מתאר לו את הקשיים של היחידה ואת צרכיה הרבים. האתגר דווקא מדליק אותו. אתה חוזר עכשיו למשמר הנגב, שואל בני. כן, מהנהן בניה. בן הרוש, צועק בני, בוא, סידרתי לך טרמפ. תכיר, זה הרס"ר של היחידה.

הם עולים לרכב. בן הרוש מתיישב לצד בניה.

לאן, אחי? שואל בניה.

למושב תדהר. תוריד אותי בצומת אשל הנשיא.

במהלך הנסיעה בניה מראיין את בן הרוש על היחידה. חולב ממנו עוד ועוד מידע. הטלפון מצלצל. זו גלי. בניה עונה קצרות. מדבר בקודים. בן הרוש מאזין לשיחה. האם משהו מתרקם בין הרל"שית החתיכה והחכמה של המח"ט לבניה? הוא תוהה. וואללה דווקא מתאים, שניהם אחרים, מיוחדים כאלה, בולטים. היא בולטת בין החיילות בבסיס באופי שלה, בסגנון הדיבור, והוא מסוג המפקדים שאי אפשר להתעלם מהנוכחות שלהם.

בצומת אשל הנשיא בניה מתעקש לפנות ימינה, במקום שמאלה לכיוון שדה תימן. השיחה גולשת לחוויות של בניה מהטיול בדרום אמריקה. סיפורי אלף לילה ועוד לילה הוא מספר. בן הרוש מוקסם. כשבניה מוריד אותו בפתח ביתו, הוא כבר מאוהב. בבית הוא מתקשר לבני ומבהיר לו שבניה חייב להגיע לרימון.

כמה ימים אחר כך בן הרוש ובניה, שכבר נכנס לתפקיד סגן היחידה, נשלחים למשימה משותפת לבקש תרומות מחברת כימיקלים לישראל, שהביעה נכונות לאמץ את רימון. בן הרוש מגיע ראשון. הוא יושב לשיחה עם אחראית הציוד ומתאר את הצרכים של היחידה. האחראית מבהירה שתוכל לתת להם רק שניים־שלושה כיסאות ושולחן. אין לה יותר מזה. בן הרוש משתדל להסתיר את אכזבתו. הם זקוקים להרבה יותר. בקרוב מאוד הם יורדים דרומה לבסיס האוגדה באילת. בניה נכנס באיחור אלגנטי. הבחור יודע לתת שואו, חושב בן הרוש וסוקר את מדי ה־א' המגוהצים, את הסיכות שנוצצות על חזהו של הקצין החסון. האישה מולו, שרק לפני רגע פיהקה פיהוק גדול, מתעוררת לחיים. בן הרוש לא מבין איך זה קרה, אבל בתוך שתי דקות נשלפת תמונתה של הבת. בניה זורם. מתפעל מהתמונה ומביע עניין רב בשידוך המוצע לו. בן הרוש מבולבל. אולי רק דמיין שיש משהו בין בניה לגלי?

הם יוצאים שלושתם למחסן. האחראית פותחת את הדלתות ומזמינה אותם לקחת כל מה שירצו. לכו תביאו משאית ותעמיסו. הם מביטים נלהבים במחסן המלא כל טוב, ויוצאים אל הרכבים כדי לארגן משאית. האחראית מלווה אותם לכיוון השער, מחבקת את בניה חיבוק אימהי לשלום.

בניה, אתה מבין מה קרה פה, מסנן בן הרוש.

אח שלי, אני בעניינים. שולט לגמרי במצב.

השנור שהחל בשני כיסאות הסתיים בתרומה נדיבה בשווי מאה אלף שקל לטובת יחידת רימון.

וירא בני כי טוב, וישלח את בניה למשימות רכש נוספות. סע לנקודת הגניזה הצה"לית, יש שם מלא ציוד זרוק, מיתרים, חבלים, בשביל הצבא זה זבל, בשבילנו זה יכול להיות זהב. בניה חוזר בתוך כמה שעות. מאחורי הג'יפ שלו שני רכבים גדולים, ובהם עובדים של מרכז התחזוקה שמסייעים לפרוק את הציוד. תיקים, וסטים חדשים, מכונת תפירה יקרה, עוד ועוד ציוד — חלום של כל יחידה בהקמה. בני נדהם. איך הצלחת? בניה מחייך ומסביר לו איך קרסו, המפקד של מרכז התחזוקה החיילי, התלהב מרימון והחליט לתת ביד רחבה. בני יודע שלא מרימון התלהב קרסו, אלא מהקצין הנמרץ שסיפר לו על היחידה.

המשימה הבאה של בניה: אלתא מערכות, חברת־בת של התעשייה האווירית. המטרה: השגת מכ"מים ליחידה. בניה רוקם את הקשרים הנכונים, מספר בעיניים נוצצות על היחידה החדשה, מחייך, מחבק, מפזר אבקת כריזמה. הקסם עובד — שני מכ"מים זעירים מובטחים לו. כשהוא יוצא ממשרדו של אחד המנהלים, הוא נתקל בקצין צנחנים וחיל רגלים ראשי, תת אלוף איתי וירוב.

מה אתה עושה פה? מאיפה אתה? עוצר אותו וירוב.

מרימון, עונה בניה.

אני לא אוהב את ההסתובבות הזאת כאן. אתם גורמים פה תקלות, מגיעים בלי תיאומים, נוזף וירוב.

אם אתה היית מספק לנו את מה שאנחנו צריכים, לא הייתי צריך לקבץ נדבות, עונה בניה, מישיר מבט אל הקצח"ר.

בחוץ הוא מתקשר לבני ומספר בגאווה על התקרית. הם מתפקעים מצחוק כשבניה מתאר את המבט ההמום של הקצח"ר. לאחר שהשיחה מסתיימת, בני חושב איך רושם ראשוני עלול להטעות. בניה הצטייר בעיניו כבחור מתנשא, קשוח, קשה וממורמר, והנה הוא מגלה שהוא אנושי, מצחיק ולבבי. גם קצת שחצן. בזה אין ספק. שחצן אבל לא מתנשא. מכיר בערך עצמו, אך לא חושב שהוא טוב מכולם. בניה באופיו נועד להיות מפקד — לא סגן, אבל בני מרגיש שהכיסא שלו מספיק יציב להכיל את בניה. הוא לא מאוים, להפך. הם לומדים לעבוד יחד. מכנים את עצמם

הפלמ"חניקים וחשים כחלוצים. מגורים מסודרים באוגדה באילת אין להם. הם ישנים במשרד עם מזרן על הרצפה. מדברים שעות גם על דברים אישיים. בניה משתף בהתלבטות בנוגע לגלי. הם כבר חברים, אבל האם יֵצא משהו רציני מהצפונבונית הזאת? מה לו ולבחורה שגדלה ברמת השרון ובשפיים? האם זה רק עוד רומן חולף, או שיש סיכוי שמשהו רציני יצמח כאן?

הם מדברים הרבה גם על הבחירה להתרחק מהדת. בני כבר התנתק מבית הוריו. הוא נשוי ואב לילדים. אינו מרגיש עוד שהוא צריך לעמוד בציפיות של הוריו או של החברה שבה צמח. בניה מיוסר בשאלות הללו. עד כמה הוא צריך לכבד את דרך החיים של הוריו. האם רק כשהוא בבית? והאם הוריו צריכים גם הם לכבד את דרכו שלו? ומה היא דרכו שלו?

נשאת ונתת באמונה, מצטט בני את השאלה הידועה ממסכת שבת. זה מה ששואלים אותך בבית דין של מעלה. רק אחר כך שואלים אותך אם קבעת עתים לתורה. אני לא מזלזל בתורה, אבל לפני הכול אדם חייב להיות ישר והגון עם סביבתו ועם עצמו. אדם צריך לעשות את מה שהוא מאמין בו, לא את מה שנוח לו או את מה שמצפים ממנו לעשות.

אני רואה שנפרדת מהכיפה אבל לא מהגמרא, מחייך בניה.

הם נערכים למסדר סגן מפקד האוגדה, מצחצחים את האנגר המגורים ואת המשרדים. מסדרים ציוד. קיץ אילתי לוהט ויבש בחוץ.

בני ובניה עומדים זקופים לפני הסמאו"ג. הוא בוחן את הופעתם. מסביב ברדק. האוגדה מנומנמת. יעלים מסתובבים בין המכולות, אוכלים מתוך הפחים הפעורים. בנים ובנות רצים בין המקלחות כשמגבת על גופם. אחרים מתחרדנים על הספסל או שרועים על הדשא.

הסמאו"ג בוחן את הופעת הקצינים שלפניו, מתעלם מהמציאות שסביבם. הוא מתעכב על נעליו של בניה ומעיר כי הן אינן מצוחצחות כראוי. בני פורץ בצחוק. בניה מצטרף. על נעליים הוא מעיר? הוא לא רואה את ההזיה שמסביב, מחנה שלם שקוע בתרדמת קיץ, מלוכלך, חיות משוטטות בו חופשי. הם שני היחידים שעובדים כמו משוגעים, שמזיזים הרים, שהיחידה הטריה שהקימו רודפת לילה אחר לילה אחרי מסתננים ומטפלת בהברחות של אמצעי לחימה. מכל הג'ובניקים ההלומים שמסביב, הוא מצא למי להעיר, ועוד על נעליים. הסמאו"ג מבקש מהם להפסיק לצחוק. הם לא מצליחים. חצופים, הוא צועק עליהם, חצופים. פרצי הצחוק יוצאים מהם קולניים, בלתי נשלטים. עד שבני מרצין, בניה משחרר עוד גל צחוק. עד שבניה נרגע, בני שוב אוחז בבטנו. הסמאו"ג מפנה את גבו אליהם ומתרחק. הם נקראים לשיחת בירור אצל מפקד האוגדה. בני מתנצל. לוקח על עצמו אחריות מלאה לאירוע. אחרי שהם יוצאים מהמשרד הממוזג ומתרחקים מעט, הם שוב פורצים בצחוק בלתי נשלט.

מתחת לפרגולות שבנו בכניסה להאנגר הבלגן חוגג. בקבוקי שתייה זרוקים. אריזות פיצה עפות ברוח. חתול נובר בשקית זבל קרועה. ג'יפה. פשוט ג'יפה. ברנש (יונתן ברנשטיין), מפקד פלגת הלוחמים ברימון, מתיישב בכניסה ומסיר מעצמו את הציוד. שעת לילה מאוחרת. הוא חזר מעוד משימה של אבטחת כוח שב"כ באיסוף מידע סמוך לגדר הגבול. מה הוא אמור לעשות כעת? גם בלילה הקודם מצא את הכניסה למגורים מבורדקת. אמש נאלץ להעיר את המפקדים והחיילים ולהורות להם לנקות ולסדר את רחבת המגורים של היחידה. בבוקר כינס את מפקדי הצוותים והבהיר להם שאין מצב שהם הולכים לישון לפני שהכניסה מסודרת. אני לא אומר לכם איך לעשות את זה, אני משאיר לכם כמפקדים את שיקול הדעת. אבל האחריות היא שלכם. והנה שוב החתולים חופרים והמפקדים חורפים. ברנש רותח. מתוסכל. הצפצוף על ההוראה שלו הוא עוד סימפטום לקשיים הפיקודיים שבהם נתקל. הוא נכנס לתפקיד מפקד פלגת הלוחמים ברימון בלי שעבר קורס מ"פים, היישר מתפקיד מפק"צ ביחידה. הקצינים שהוא מפקד עליהם עכשיו הם חבריו. כמה מהם מבוגרים ממנו. קשה לבנות סמכות פיקודית בתנאים כאלה. מה עושים? ברנש מתעורר מהמחשבות וצועד כועס למשרדי היחידה. הוא יודע עם מי הוא צריך לדבר כעת. בניה. מי היה מאמין שהמפקד הצהוב הזה, שלא סימפת במיוחד, ייהפך למנטור פיקודי ולחבר נפש. הוא נזכר בחיכוך הראשון ביניהם. בניה היה אז מ"פ הכשרות בגדס"ר. ברנש היה מפקד צוות בפלוגה אחרת, ותיקה יותר. ברנש יצא עם חייליו לאימון ריצה בבסיס בשדה תימן. חשופי חזה רצו. כשחלפו על פני בניה, הוא ביקש ממנו לעצור, לקח אותו הצידה והבהיר לו שהורה לחיילי פלוגת ההכשרות לא להסתובב בבסיס בלי חולצה, ושהוא מצפה שכך יהיה גם בפלוגות אחרות. אתה לא המפקד של הפלוגה שלי, ענה לו אז ברנש, לחיילים שלך תיתן איזה פקודות שאתה רוצה, לחיילים שלי, ניתן אני או המ"פ שלי. מאז הפכו היחסים ביניהם לעוינים. כשבניה מונה לסגן מפקד יחידת רימון, וברנש מונה למפקד פלגת הלוחמים, הם ניהלו שיחת תיאום ציפיות קרירה במיוחד, אך בכל יום שחלף הם גילו עד כמה הם דומים זה לזה, ועוד שכבת קרירות נמסה לה. ברנש מיצהר. בניה מחברון. הכיפה שנשרה מן הראש במהלך השירות. הקשיים בתחילת הדרך בצבא. חקירה פלילית על אירוע חיכוך עם פלסטינים. וכן, שניהם אוהבים להתפלסף ולחפור ולדבר עד השעות הקטנות של הלילה בשאלות ערכיות ואמוניות, כשהשורה התחתונה דומה: אמונה באלוהים ובהשגחתו, כן. טכנוקרטיה הלכתית, לא.

כשברנש מתפרץ אל המשרד, בניה במצב כריעה, פורש את המזרן על הרצפה לקראת שנת הלילה. גם הוא חזר רק עכשיו מפעילות שגרתית על הגדר כחפ"ק.

מה יש, ברנש? מרים אליו בניה עיניים שואלות ועייפות.

ברנש מתאר את הטינופת בכניסה למגורי החיילים ומשתף בתחושת התסכול

הפיקודי.
ומה הלב שלך אומר לך לעשות? שואל בניה.
מה הלב שלי אומר לי לעשות, מהדהד ברנש את השאלה. הוא אומר שבא לו לזרוק רימון עשן לתוך חדר השינה של הקצינים.
אם זה מה שהלב שלך אומר לך לעשות, אז לך על זה, מסנן בניה בשקט.
אם נאמן הבטיחות ביחידה מאשר לי לעשות את זה, אז יאללה.
מסוכן זה לא, קובע בניה. קצת עשן. הם ישתעלו קצת. זה הכול.
הם צועדים יחד מהמשרד אל ההאנגר שחולק לחדרים. המפק"צים שרועים על המיטות, ישנים שינה עמוקה. ברנש זורק את הרימון ונסוג אחורה אל בניה. מרחוק הם צופים משועשעים במפק"צים, שמגששים את דרכם החוצה מבעד לעשן, כשעל גופם בוקסרים בלבד והם עוד חצי ישנים. מה קרה? שְׂרֵפה? מלחמה? מה קורה פה?
ברנש מרצין ומתרסק על הקצינים ההמומים. איך הלכתם לישון בלי לדאוג שיהיה כאן סדר? למרות שהשעה שתיים בלילה, הוא מחלק למפק"צים שקיות זבל ומורה להם לנקות ולסדר את כל הבלגן. ובשום אופן שלא תעזו להעיר הלילה אף חייל. הפעם תנקו לבד, הוא פוקד.
מאז בכל פעם שבניה הציץ לכניסת המגורים המסודרת לתפארת, הוא היה נמלא גאווה. לעתים היה זוקר זרת, לובש את ארשת פניו החמורה של חליוה הזכור לטוב מקורס הקצינים, ונוזף במפקדים חסרי האחריות על כך שאסור לבסס סמכות פיקודית בניגוד לנהלים. יאללה־יאללה־נהלים, יאללה־יאללה־בירוקרטיה, מפקד שרוצה שדבריו יחלחלו עמוק צריך להקשיב גם ללב.

הבקשה הרשמית ששלח אל קצין הבינוי של אוגדת אילת לא זכתה למענה. הם עולים לקציעות, לבסיס האימון החטיבתי של גבעתי, לאימון של ארבעה חודשים. איתם צריכים לעבור מאילת המבנים היבילים שהוקצו ליחידת רימון. מכולה אחת, זו של חדר הכושר, מחוברת לחשמל. רק למחלקת הבינוי מותר להתעסק בצה"ל בחיבור מבנים לחשמל ובניתוקם ממנו. הוא לא מתפלא שכבר כמה ימים חלפו וטרם התקבלה תגובה לבקשתו. הוא יודע שבבינוי סימנו אותו באיקס גדול. לרגע הוא לא מצטער על כך. הוא שונא קומבינות וחוסר יושרה. לא מוכן לסבול בזבוז של כספי ציבור. הוא לא מהעוברים הלאה. כשקלט את ההתנהלות השערורייתית של הנגדים בבינוי, ניגש לסמאו"ג ודיווח על כך. את הכול פרש בפניו בפרוטרוט. לא איש כמוהו ישמור דברים בבטן. הזמן חולף, והטיפול בתלונתו מתנהל בעצלתיים. בינתיים אף נגד לא הודח מתפקידו. בניה רותח על כך שהוותק, הקביעות והקשרים של הנגדים בצה"ל גוברים על הצדק. מערכת. בירוקרטיה. הוא בז למנגנון העייף והשבע הזה. מה הוא עושה כאן, בצבא? למה הכול זז כאן לאט כל כך? ומה יעשה כעת מול החרם

הלא רשמי שפתחו בבינוי נגד רימון?

יום לפני היציאה בניה שולח שוב מייל ומבהיר שמחר בעשר בבוקר מגיעים המובילים כדי להעמיס את המכולות. אין תגובה. בבוקר המובילים מתייצבים. המגורונים מועמסים בזה אחר זה. רק מכולה אחת נותרת. הם לא ייסעו בלי חדר הכושר שלהם. בניה מסנן קללה עסיסית על הבינוי ועל הנורמות הירודות של צה"ל ובוחן את המכולה. מגג המבנה יוצא עמוד מתכת שאליו מחובר כבל החשמל. אין שאלטר שאפשר להוריד כדי לנתק את החיבור. הרמן, הוא צועק ליהודה הרמן, קצין הניוד של היחידה, תביא איזולירבנד. הרבה איזולירבנד.

דקות ארוכות הם עוטפים בסרט הבידוד הדביק את ידיות הלדרמן. כל ידית נעטפת באיזולירבנד שלם. בניה מטפס על גג המכולה. הוא לא מספיק גבוה כדי להגיע אל קצה העמוד. הרמן קופץ אחריו. בניה מעמיס את הרמן על כתפיו ופוקד עליו לחתוך. חותכים. עובר בשלום. עכשיו נותר לעטוף את שני קצות הכבל באיזולירבנד. כשהרמן עדיין על כתפיו, עמל על גלגול סרט הבידוד, בניה שומע קול מאחוריו.

סליחה, סליחה, חבר'ה.

בניה לא מסתובב לאחור, רק משחרר יד אחת מאחיזת רגליו של הרמן ושולח אצבע משולשת אחורה למי שהעז להפריע להם.

הלו הלו, מה נראה לכם שאתם עושים? הנודניק מאחוריו ממשיך.

הקול לא נשמע מוכר. הוא פונה בחצי סיבוב לעברו ומביט ממרום המכולה למטה אל מה שמסתתר מאחוריו. פמליה של חמישה־עשר קצינים ונגדים מביטים בו בהלם. בראש החבורה הוא מזהה את קצין הלוגיסטיקה של פיקוד דרום. אלוף משנה. מה לעזאזל הוא עושה כאן? כנראה בדיוק היום נערכת ביקורת בבסיס. בין הנגדים הוא מזהה את קצין הבינוי שהחרים אותו, זה שהיה אמור לדאוג בעצמו לניתוק המכולה.

מה נראה לנו שאנחנו עושים? בניה חוזר על שאלת הקל"פ, מנסה להרוויח עוד זמן. אולי תשאל את קצין הבינוי שלצדך מה אנחנו עושים פה, ממשיך בניה, הצבע כבר חוזר לפניו. הדפוק הזה ניתק את המכולה מהחשמל, אבל השאיר כבל חשמל חשוף. כמי שאחראי לבטיחות היחידה, לא יכולתי לסכן ת'חיילים שלי ונאלצתי לטפל בזה בעצמי.

קצין הבינוי מחוויר. המלכוד ברור. אם יטען שלא הוא זה שחתך את החוט, ייאלץ להסגיר שהתעלם מהפנייה הרשמית שנעשתה אליו. הקל"פ גוער נמרצות בנגד שזע באי־נחת ולא מוציא מילה. בניה דוחק בינתיים בהרמן שעוד רוכב על כתפיו לסיים את המלאכה.

רק הרמן רואה את החיוך שעל פניו, המסגיר את הנאתו מהנקמה הקטנה שאירגן לקצין הבינוי, ואת ההתמוגגות מהאופן המבריק שבו הצליח להיחלץ מעסק הביש.

אבל הבחורים כבר עייפים, עייפים, אבל הבחורים כבר עייפים, קולות הדודאים ממלאים את הרכב. בניה נאבק בעיניים הכבדות המבקשות להיעצם. הוא מכיר בעל פה את כל מילות השירים המתנגנים בזה אחר זה, ומזמר אותם ב־ר' גרונית, במבטא פלמ"חניקי. גלי לצדו. הוא היה אמור לצאת לסופשבוע ארוך, והם תיכננו לבלות כמה ימים באילת. הוא סיים שבוע אימון אינטנסיבי בצפון. היא ביקשה מראש לצאת כבר בחמישי בבוקר. היא חיכתה לו בדירתם, ומשם יצאו בשעות הערב דרומה. הי דרומה, הי דרומה, לאילת.

גלי נזכרת באחת הנסיעות הראשונות שלה עם בניה צפונה. גם אז מילאו צלילי הדודאים את הרכב. הסגנון המיושן של השירים זר לה. אבל בניה מצליח להלהיב ולחבר אותה אל המילים והלחנים. הם נסעו כדי לצנוח מצוק. כבוגר של קורס מצנחי רחיפה בניה צנח לבד. היא צנחה עם מדריך, מסוחררת מן הניגוד שבין שלוות הנוף הפרושה תחתם לרוח המכה בפנים. כיף זה היה. כמה כיף. ועכשיו הם הולכים לבלות סופשבוע יחד. אבל אין לה מצב רוח. שעות ארוכות ומורטות עצבים חיכתה לו. הוא הבטיח שיגיע כבר ביום חמישי בבוקר. הבוקר הפך לצהריים. הצהריים לערב. ובניה עייף כל כך, ולה אסור להחליף אותו בנהיגה כי אין לה רישיון נהיגה צבאי. והדרך לא נגמרת.

שלוש בלילה. בכניסה לאילת, מיד אחרי הכיכר הראשונה בניה עוצר. אני לא יכול יותר לנהוג הוא ממלמל. אני הרוג. הוא מדומם את המנוע ומשעין את ראשו אחורנית.

בניה, כבר הגענו. חמש דקות ואנחנו במלון, היא מתחננת.

אין עם מי לדבר. בניה ישן. דמעות מציפות את עיניה, היא בוכה על הגעגוע וההמתנה האינסופיים שנגזרו עליה. בוכה על הגבר הזה שלצדה, שמשקיע יום ולילה כדי לשרת את המדינה, עד שלא נותר בו כוח.

פרק יא

אותיות פורחות באוויר

קשה למיכל הריחוק מבניה, ריחוק שרק הולך ומעמיק עם הזמן. הוא כמעט לא מגיע לשבתות בבית. באמצע השבת הוא לא בא כדי לכבד את אורח החיים של הוריו. לשבת שלמה גם לא מגיע כי אינו רוצה לבוא בלי גלי. מיכל מבינה אותו. הרי העומס הצבאי כמעט אינו מאפשר לגלי ולבניה להיפגש בימות השבוע. עד שכבר יש להם זה את זה בשבתות, הם לא רוצים להיפרד. למיכל חשוב להכיר את גלי. בחושיה היא מרגישה שלא מדובר בעוד בחורה שבניה מסתובב איתה. הפעם זה רציני, היא מבינה. הסקרנות להכיר את גלי בוערת בה.

במוצאי שבת אחד, כשהגעגוע לבניה צובט, היא קוראת לשלום לחדרם. הם יושבים זה לצד זה. מיכל נועצת בו מבט חד. הוא ממתין לדבריה, מזהה את המתח שהיא נתונה בו. אי אפשר להמשיך כך, היא אומרת, ידה אוחזת לרגע בידו. אני מרגישה שבניה מתנתק מאיתנו, ואין לי שום כוונה להסכים לזה.

שלום מאזין, מרכין לרגע את ראשו, ואז מישיר מבט מרוכז וקשוב למיכל.

בשכל אני מבינה שאתה צודק בעמדתך. כל אירוח שלהם בשבת אצלנו משמעו מתן לגיטימציה למה שנוגד את ערכינו. אבל הלב שלי לא עומד בזה. שלום, אסור לנו לאבד את הקשר עם בניה. אסור לנו לוותר עליו. אולי נפנה למישהו שיכריע בינינו?

אני מציע שניגש להתייעץ עם רב, הוא מפר את השתיקה. נשמע חוות דעת הלכתית, אם נכון לארח בביתנו זוג שחי יחד בלי חופה וקידושין.

לאיזה רב נלך? שואלת מיכל. הם לא נהגו להיוועץ ברבנים. כאיש הלכה, לרוב היה שלום מכריע בעצמו בשאלות הלכתיות שנקרו בדרכם, אחרי שלמד לעומק את הסוגיה.

אני מציע שנלך למרא דאתרא[9] של קריית ארבע, הרב דב ליאור, הוא אומר.

שלום מבקש שמיכל תציג את הדברים בפני הרב. הלוואי שהוא ייקח את האחריות החינוכית ההלכתית על עצמו ויכריע כדעתך, הוא נאנח, רגע לפני שהם נכנסים אל חדרו.

אני יודעת שאתה קרוב לבניה, אוהב אותו וכואב את המרחק ממנו, ומתייסר לא פחות ממני, היא עונה לו.

הרב ליאור מאזין למיכל שמציגה את הדילמה. שלום שותק. אחרי הרהורים ארוכים מביע הרב ליאור תמיכה בעמדתו של שלום.

אבל מסביבנו הורים אחרים מתמודדים עם אותה הסיטואציה, וכן מארחים את הבנים ובנות זוגם, תוהה מיכל. הרי אפשר לארח אותם בחדרים נפרדים.

ההורים האחרים לא באו לשאול את דעתי, אומר הרב.

הבעיה היא לא האירוח או הלינה, מיכל, אומר שלום, הבעיה היא מתן הלגיטימציה.

הרב ליאור מציע שמיכל תיפגש עם גלי ובניה במקום ניטרלי, לא בבית ההורים בקריית ארבע ולא בביתם ברמת השרון. כך תוכל לשמור על הקשר עם הבן ולהכיר את גלי, בלי לתת הכשר למגורים המשותפים שכל כך מנוגדים לתפיסת העולם של שלום ושלה.

כבר באותו השבוע מיכל קובעת פגישה עם גלי ובניה בבית קפה. גלי שובה את לבה מיד. היא יודעת שבְּנָיָקִי שלה נמצא בידיים טובות. טובות מאוד. בהמשך מיכל נפגשת עוד כמה פעמים עם גלי. לעתים רק איתה, לעתים יחד עם בניה.

ועדיין קשה לה. היעדרותו של בניה משולחן השבת העמוס בילדיהם ובנכדיהם פוצעת אותה. היא מתנחמת במחשבות על הוריה, תמר ואריה קורנפלד, ועל אחיה שימקי, שפתחו את ביתם ואת לבם בפני בנה וחברתו.

דובצק, פולין 1939

יום שישי. המולת ההכנות לשבת בעיצומה. הבטיחו לו נעליים. הבטיחו וטרם קיימו. הנעליים כבר מוכנות וממתינות לו בחנות שבקומת הכניסה של הבית. אלעזר אחיו הבכור, שהולך ונעשה סנדלר רב־אומן, הכין בעצמו את גפת העור, אך איש מבני הבית לא פנוי כדי לרדת ולפתוח את החנות לפני השבת, להביא ללייבלע בן החמש את נעליו החדשות. לייבלע בוכה. לייבלע צועק. לייבלע שואג. הוא רוצה נעליים. רוצה עכשיו. אבא שמעון מבטיח כי ביום ראשון בבוקר מוקדם ירדו לחנות ויביאו לו את נעליו. לייבלע ממשיך לבכות. אמא מינדל, שעסוקה בבישולים אחרונים לפני השבת הקרבה, מחבקת את המוז'יניק שלה, בן הזקונים. היא מבטיחה לו כי גם בשבת הזאת יֵצאו לטייל ויקנו בחנות גלידה, שעליה שילמו מבעוד מועד. לייבלע לא מתרצה. בלית בְרֵרה פוקדת האם על אלעזר לפתוח מחדש את החנות שתריסיה כבר הוגפו. לייבלע ממתין בציפייה לאחיו בראש המדרגות. השתנקויות הבכי שלו הולכות ודועכות. והנה אלעזר מדלג בקלילות בגרם המדרגות הצר, ונעליים קטנות בוהקות בידיו. לייבלע מזנק עליו ומחבקו. עיניו הכחולות של הילד עדיין אדומות מבכי, אך נוצצות מאושר.

בלילה צעירים פולנים משתוללים ברחוב ומנפצים את חלונות החנויות של יהודי העיירה דובצק. בני הבית מסתגרים מאחורי הדלתות והחלונות הנעולים, מתפללים שהפורעים לא יגיעו אליהם. עם שחר מתגלה כי הפוגרום לא פסח גם על חנותה של משפחת קורנפלד. הסחורה שבחנות נבוזה כולה. לא נותר אפילו זוג נעליים אחד במקום. הילד נביא, לוחשים בבית המשפחה למראה הילד הצוהל עם זוג נעליו

החדשות. הילד נביא.

חיילי הצבא הגרמני, רכובים על אופנועים עם סירות, נוהרים אל דובצק. מטוסים חגים מעליהם. החיילים מסתובבים ברחובות העיירה, זקופים ומחייכים. שאון מגפיהם, הנוקשים באבנים המעוגלות המרצפות את הדרך, מכריז על ניצחון. הם אינם פוגעים ביהודים. להפך. יחסם אדיב ונעים. לייבלע מביט בהם מחלון הבית, מחבק חזק את רובה הצעצוע החדש שלו, שאבא הביא לו במתנה כששב מנסיעה בענייני עסקיו. גם הוא רוצה להיות חייל גיבור.

אך אדיבות החיילים אינה נמשכת זמן רב. ב־14 בספטמבר 1939, במוצאי ראש השנה, משתנים חייו של לייבלע בן החמש וחצי. חיילי אס־אס מגיעים לדובצק, אחרי שטבחו ביהודי העיירות הסמוכות. הם אוסרים את רב הקהילה ורעייתו, את הכומר ואת ראש העיר, ומחזיקים בכולם כבני ערובה. אחד עשר יהודים שהשכימו קום לתפילת צום גדליה נעצרים על ידי הגרמנים. אחרי התעללות ממושכת נרצחים כולם. אש מוצתת בקלויז ובבית הכנסת המרכזי. מי שמעז לקפוץ אל האש כדי להציל את ספרי התורה, נורה למוות. הרב ואשתו מבוזים לפני קהל עדתם ומוצאים לרחוב גלויי ראש. הוא ללא כיפתו. היא ללא פאתה, המכסה את ראשה המגולח כמנהג נשות החסידות.

לייבלע הילד מביט בגשם גווילי הנייר היורד על בתי העיירה. האותיות שבאוויר קורצות אליו, הוא מושיט יד ואוחז בפיסת נייר. הנייר מתפורר בידו. גווילין נשרפין ואותיות פורחות באוויר.

הגרמנים צדים ברחוב יהודים לעבודות כפייה. אחד מהם מצליח לחמוק מן העבודות ובורח לחצר ביתם. הנמלט מטפס בחופזה על אחד העמודים שבחצרם. חייל גרמני רודף אחריו, רובהו מכוון ואצבעו על ההדק. מינדל, אמו העדינה של לייבלע, ניגשת ברוגע אל פתח החצר. היא מנהלת עם החייל שיחה בגרמנית היפה שבפיה ומעכבת אותו. בינתיים מצליח היהודי לקפוץ מהעמוד אל החצר הסמוכה ולחמוק מן הגרמני.

בחג הסוכות מתכננת משפחת קורנפלד לעבור מבית הקבע לסוכה ארעית כמנהג החג, אך בערב החג הם מתבשרים כי עליהם לעזוב לצמיתות את דובצק. הפקודה הגרמנית חדה וברורה: על כל היהודים לצאת מהעיירה ולחצות את נהר הסן בתוך שלוש שעות. בבית משפחת קורנפלד, כמו בכל יתר בתי היהודים, אורזים בחופזה. אלעזר מחפש חבל לקשור בו את הצרור שלתוכו דחף סדינים ושמיכות. הוא תולש בכוח את רצועת רובה הצעצוע של לייבלע. לייבלע כועס. לייבלע שואג. איך יכול להיות שמישהו העז לפגוע ברובהו החדש? אחוז זעם, הוא חובט ברובה ושובר אותו. כמה יצטער על כך בימים שעוד נכונו לו. אילו לא היה שובר את הרובה בחמתו שבערה, היה יכול לאלתר רצועה חלופית ולהפוך למלך הילדים של סיביר.

העגלה עמוסה בציוד המועט שהספיקו לארוז. רוב רכושם, הכולל גם בית מלאכה

לנעליים, נותר מאחור, טרף קל לביזת שכניהם הפולנים. הם מצטופפים בעגלה. סבתא אטל, אבא שמעון, אמא מינדל, אחיו הגדול אלעזר, שלוש האחיות, ינטה, חיה ובלומה, ולייבלע הקטן.

בדרך לנהר פורעים פולנים עוצרים את העגלה ושודדים את מרבית העורות המשובחים שהסתירו מתחת לעֲרֵמת הקש. בסירה קטנה הם חוצים את הנהר ויורדים בגדה הרוסית. אבא שמעון לא אוהב את הרוסים. במלחמת העולם הראשונה שירת בצבא האוסטרו־הונגרי, נפצע בידו ונשבה על ידי הרוסים. אי אפשר לקיים מצוות תחת השלטון הסובייטי, מסביר האב האדוק, חסיד צ'ורטקוב, ענף של חסידות רוז'ין. אין בְּרֵרה. העיקר שהם יחד כל המשפחה.

הם מתארחים כמה ימים בביתו של איכר גוי, מכר עסקי של האב, שגר סמוך לסן. אוכלים דגים מהנהר ולחם שחור עם דבש. הגוי המארח מציע לשמעון, קח לך תרנגולת ושחט אותה בעצמך, אבל האב, שלא היה מוסמך לשחוט, מסרב בנימוס. משם נודדים לעיירה דוברומיל, במחוז לבוב שבמערב אוקראינה. כמוהם שלוש מאות אלף פליטים יהודים מציפים את האזור. בקיץ 1940 השלטונות הסובייטיים עורכים משאל בקרב הפליטים ומבררים מי רוצה לשוב לביתו ומי מגלה נאמנות לשלטון. השמועות על מה שמתרחש תחת השלטון הגרמני נשמעות מעודדות. נראה כי הגרמנים נרגעו אחרי גל הרציחות הראשון שליווה את הכיבוש. יהודים כנראה יכולים לחיות תחת שלטון גרמני. להישאר יהודים תחת שלטון סובייטי, בלתי אפשרי. משפחת קורנפלד כותבת בטפסים שהיא מעוניינת לשוב לחיות תחת שלטון הגרמנים, בביתה בדרום־מזרח פולין, בדובצק שבגליציה. יהודים נרדפים מהמרים על המוות וזוכים בחיים. חיים? אם אפשר לקרוא חיים למה שיעברו בסיביר.

עשרות אלפי הפליטים, שהעזו להביע נכונות לוותר על גן העדן הסובייטי, נשלחים לחינוך מחדש בסיביר. ביוני 1940 מוצָאות בִּן לילה המשפחות היהודיות מביתן הזמני, מובלות אל תחנת הרכבת ונדחסות אל קרונות בקר.

הריח בקרון בלתי נסבל. לייבלע משתעל. הוא מתקשה לנשום. החלון הצר בקצה הקרון אינו מספק די חמצן למאה האנשים הדחוסים בתוכו. גם לא החור ברצפת הקרון, שנועד לנקז את שתן הבהמות. הרכבת נוסעת לאטה, רועשת, צופרת. אין בקרון מיטות או שירותים. אין חלוקת מזון ומים. לעתים עוצרת הרכבת למשך ימים רבים באותה התחנה, אז מורשים נוסעי הקרון לרדת לחלץ את עצמותיהם ולחפש אוכל. כל משפחה מסמנת לעצמה טריטוריה בפינה אחרת בקרון, מי במשטח העליון, מי בתחתון. ימים רבים נוסעת הרכבת, פניה מזרחה.

אלעזר הופך לגיבור הקרון, אחרי שהצליח לפתוח את דלת הקרון תוך כדי נסיעה. ארבעה גברתנים אחזו ברגליו בעת שהשתלשל החוצה דרך החלון הצר, וכך, בעודו תלוי באוויר, הצליח להכריע את מנעול הקרון. עם דלת פתוחה האוויר אינו כה

מעופש. אפשר לנשום.

בקצה המסילה, אחרי ימים רבים של נסיעה, נעצרת הרכבת. מכאן עושים היהודים את הדרך מזרחה באוניות, עד לצריפי העץ הארוכים הממתינים להם במחנה סניוגה. המחנה מבודד מכל יישוב. היישוב הקרוב אליו ביותר, בודיבו, נמצא במרחק של שישים קילומטרים. אף אחד לא שומר על המחנה. אין טעם. ממילא אין לאן לברוח. יער אימתני מקיף אותם. בחוץ הקיץ עוד מחייך. מקל במשהו את ההסתגלות לחיים החדשים. קור החורף הסיבירי בוא יבוא.

הגברים מעל גיל ארבע־עשרה מחויבים לצאת לעבודה בכריתת עצים ביער. רק מי שעובד מבטיח מזון לעצמו ולמשפחתו. אמנם דל, אך בכל זאת מזון. שמעון ואלעזר מסרבים לצאת לעבודה, מאחר שהיא כרוכה בחילול שבת. עונש נגזר על המשפחה, והיא מורחקת מהמחנה אל בקתת שומר היער המבודדת שעל יד הנהר. שמונה נפשות חיות יחד בחדרון קטן. והאוכל מאין? מקליפות תפוחי אדמה שגויים זרקו, מסרפדים הצומחים ביער שניתן להכין מהם קציצות, ומשיבולת שועל שגונבים מהאוכל המיועד לסוסים. כשהרעב גובר, המשפחה נפרדת מרכושה האחרון. תמורת רצועות עור ספורות ששרדו את המסע לסיביר, קיבלו שק שעועית.

מי שמושיע את המצב הוא שוב אלעזר. בסיוע האב הוא מצליח להכין נעליים ההופכות למוצר מבוקש באזור. בהמשך, הודות למרצו ולתושייתו, אלעזר זוכה גם לקבל לידיו תפקיד חשוב, והופך לאחראי לחלוקת המזון לחוטבי העצים. לייבלע מביט בו, באלעזר, הדוהר על הסוס אל תוך היער. מכנסיו הרחבים מתנפחים ברוח, וזנבו המתבדר של הסוס כמו מנפנף לו לשלום. הוא גם רוצה לרכוב כך, זקוף ובוטח. גם הוא רוצה להחזיק ביד פרוסות לחם. לייבלע עולה אל הגשר. הוא פורש את ידיו לצדדים ומדמיין את עצמו דוהר ועף. המים שתחתיו גועשים ורועשים ונדמים לו כשדים המבקשים לבולעו חיים. הוא רץ אל המחנה. שם יש לו חברים שעימם יוכל לשחק עד רדת החשֵכה.

עם הזמן הופכת בקתת הגלות של משפחת קורנפלד למרכז הרוחני של המחנה. שם, רחוק מעינם הפקוחה של הממונים, נאספים היהודים בחגים לשאת תפילה. שם, סמוך לנהר, גם מוקם בית עלמין שבו נקברים ראשוני המתים. הרעב, הקור והמחלות מכים לראשונה באחד מילדי המחנה. חצר הבקתה הופכת לבית טהרה. לייבלע ואחיותיו מצֻווים להישאר בבקתה אשר חלונה נעטף בבד. לייבלע הסקרן, ילד בן שש וחצי, מציץ מן החלון ומביט בתמיהה במעשה הטהרה.

רוב היהודים נאלצים לעבוד גם ביום כיפור תוך כדי הצום, בשל איומים קשים מצד המפקחים במחנה. תפילת יום כיפור חפוזה מתנהלת במניין מצומצם בבקתה שבגבעה. מִי יִחְיֶה וּמִי יָמוּת. מִי בְקִצּוֹ וּמִי לֹא בְקִצּוֹ. מִי בַמַּיִם. וּמִי בָאֵשׁ. מִי בַחֶרֶב. וּמִי בַחַיָּה. מִי בָרָעָב. וּמִי בַצָּמָא. מִי בָרַעַשׁ. וּמִי בַמַּגֵּפָה.

עם מעטה השלג הכבד והקור העז הופך המוות לאורח קבוע במחנה. כמעט שגרתי. גם במשפחת קורנפלד מכה המוות, והם נפרדים בצער מסבתא אטל, שהרעב והקור הכריעו אותה.
לייבלע הקטן והרזה אינו חש את הרעב. אמנם בלילות הוא נרדם רק אחרי מציצה ממושכת של חתיכת לחם שאמו שומרת עבורו. אבל את הדייסה, שהכינו משיבולת השועל שגנבו מאבוסם של הסוסים, הוא מסרב לאכול. הקליפות הקשות דוקרות את החך והגרון. בכל ערב משאירים את הדייסה שלו על התנור, אולי יתרצה הילד ויכניס משהו לפיו. ערב אחד נכנס יהודי רעב לבקתה הקטנה. הוא מתנפל על הדייסה שעל התנור ובולע אותה מיד. בני המשפחה צועקים לו שזה האוכל של הילד, אבל לייבלע הקטן דווקא מאושר שהצליח להיפטר מהדייסה הדוקרת.
אחרי כשנתיים בבקתה בודק שמעון, אבי המשפחה, את האפשרות לעבור לעיר הגדולה. הוא צועד ברגל שישים קילומטרים כדי לחפש דירה למשפחה בעיר בודיבו. עם שובו בשלום מן המשימה, מעמיסים בני המשפחה את מיטלטליהם המעטים על עגלה ועוברים לעיר. הילדים מתכסים כל הדרך בשמיכות מפני הקור חודר העצמות. בבודיבו יש קהילה יהודית קטנה, וכך קל יותר לשמור על המצוות. גם עבודה קל יותר למצוא בעיר. ינטה מצאה תעסוקה במכירת מלח, שהיה מצרך מבוקש מאוד ולא בנמצא. העיסוק במסחר נחשב פשע בעיני השלטונות הקומוניסטיים, אבל את המשפחה הוא הציל מחרפת רעב. אלעזר הפך לסוור בנמל של הנהר הסמוך. לייבלע מתקנא במכנסיו הרחבים, האסופים בגומי על השוקיים. הסוורים שוברים מעת לעת חביות אוכל ומבריחים את המזון לכיסיהם הגדולים. אלעזר הוזהר שהלשינו עליו, ונאלץ לברוח מערבה למרכז רוסיה. ללא הסיוע של אלעזר מצבה הכלכלי של המשפחה בכי רע. אמא מינדל הולכת ונחלשת, הולכת ודועכת. לייבלע נצמד אליה, ואינו יוצא לשחק עם חבריו. הוא מנסה להעביר אליה מכוח החיים המפעם בו. מנסה ונכשל. לייבלע בן התשע אוחז ביד האם כשמלאך המוות מכריע אותה באייר 1943. עיניה הכחולות, חולמניות וכואבות, ירדפו אותו שנים רבות.
בקיץ 1945 הורו השלטונות לפליטים בעלי האזרחות הפולנית לנוע לכיוון מרכז רוסיה, לקראת חזרתם לפולין. האב שמעון וארבעת ילדיו יוצאים שוב למסע ברכבות. בדרך הם מתאחדים עם הבן הבכור אלעזר. שוב יש מה לאכול. הבטן שהיתה רגילה לכאבי הרעב נרגעת קמעה. בעיירה סרטוב הם מתמקמים בבית נטוש של אזרחים גרמנים שהועברו לאזור הגרמני. שיעוליו של האב שמעון הולכים ומחמירים. כל שיעול מעלה עווית כאב על פניו. בין שיעול לשיעול הוא משמיע אנחות קורעות לב. לייבלע כבר מזהה את הריח. הוא משוטט בחוץ. מתרחק מהאב ומאווירת המוות הממלאת את הדירה. שוב אינו רוצה לפגוש את המוות פנים אל פנים. בראש השנה תש"ה, 1945, שנה וחצי אחרי שאמו נפטרה, איבד לייבלע גם את אביו. ילד בן עשר

וחצי, יתום משני הוריו.

העיקר שהמשפחה נשארה יחד, ממשיך סבו של בניה את סיפורו בביתו שבאפרת, והוא כבר בן שמונים ושלוש.

איך יחד? שואלת תמר רעייתו. איך משפחה? ילדים בלי הורים זו לא משפחה.

כל האחים המשיכו יחד, הוא מתעקש ומיישר את כתפיית השלייקס המחוברת למכנסיו. אני, כצעיר האחים, הרגשתי עטוף ומוגן. הרגשתי שהמשפחה ממשיכה יחד גם ללא ההורים. האחים דאגו זה לזה. אלעזר לקח פיקוד וגם ינטה, לימים יעל, פרשה עלי את חסותה.

לחמשת האחים יש מטרה משותפת. יעד נכסף. אבל דווקא הדרך לארץ ישראל מפרידה ביניהם. בלישביצ'ה מופקדים בלומה ולייבלע בבית יתומים יהודי. בית היתומים נודד לצ'כיה, ומשם למוסד של עליית הנוער באקס לה בן שבצרפת. שנתיים וחצי הם שוהים במקום. האחים הבוגרים שומרים איתם על קשר מכתבים רצוף. חיה עולה ארצה כמעפילה ונשלחת למעצר בקפריסין, גם האחים האחרים מפלסים את דרכם לארץ הקודש. בפברואר 1948 בלומה ולייבלע מוברחים ארצה בהפרש של שבועיים זה מזה. כל אחד מהם מוצמד למשפחה אחרת שקיבלה אישור עלייה. את אלבום התמונות עם הזיכרונות מהבית בפולין הם משאירים מאחור. המדריכים מבטיחים כי בהמשך יביאו להם אותו ארצה. הם אינם מורשים לשאת עמם תמונות של הוריהם האמיתיים מחשש שיעוררו חשד כי אינם שייכים למשפחות שאליהן סופחו. אלבום התמונות מעולם לא שב אליהם. ליתומים לא נותרה כל תמונה מוחשית מהוריהם. רק עיני האם הממשיכות ללוות את בנה.

תאריך לידה? מרים אליו הפקיד את מבטו. הנער לייבלע מביט בו נבוך. הוא יודע שבעוד כחודש ימלאו לו ארבע־עשרה, אך אינו יודע את היום המדויק. שמונה במרס, שולף הנער תאריך אקראי[10]. לא רק תאריך לידה חדש מונפק לו, אלא גם שם.

לייבלע נקרא מעתה אריה.

בארץ הוא נודד בין בית עולים ברעננה לבית עולים בקריית שמואל. כשהוא מוצא בחיפה את חיה אחותו, הוא משתקע בחיפה ומתחיל ללמוד במסגרת עליית הנוער, בישיבה תפארת ישראל. עם גיוסו לצבא מתברר כי לחץ הדם הגבוה שלו, שממנו סבל מאז ימי סיביר, פגע בעיניו, והוא משוחרר מצה"ל אחרי שירות קצר. אריה מתחיל ללמוד כלכלה ומסחר באוניברסיטה בחיפה. בלילות הוא ישן בבית אחותו יעל, במיטה מתקפלת שנפתחת עבורו במטבח הצר. ימיו עמוסים אך לבו ריק. הוא מחפש לעצמו פינה חמה משלו. בית. אהבה.

ידידה מציעה לתמר, בת כפר חסידים, לצאת לסרט בחיפה עם שני צעירים נוספים. היא לובשת את החולצה עם הרקמה הרוסית. הגבעולים בירוק שעל חולצתה

מבליטים את גון הדבש שבעיניה. אריה אינו מרוכז בתמונות הרצות על המסך. הוא מגניב מבטים אל תמר. היא מתעלמת. אינה רוצה לפגוע בחברה שהזמינה אותה. היא דימתה לעצמה שמשהו נרקם בין חברתה לצעיר תכול העיניים. רק לאחר שהחברה מבהירה לה שמטרת היציאה אל הקולנוע היתה להכיר בינה לבין אריה, היא נענית לחיזוריו של הבחור. מהר מאוד היא לומדת שמתחת לזיק השובבות שבעיניו ולכובע הברט שעל ראשו מסתתרות עצבות ובדידות עמוקה. משפחתה של תמר בכפר חסידים מקבלת באהבה את אריה. בשנת 1956, אחרי חצי שנה של חברות, תמר ואריה נישאים. עם השנים אריה מתקדם בחברת דלק, עד שנעשה למנהל החשבונות הראשי של מחוז צפון. תמר הופכת לגננת מבוקשת בחיפה. מִזגה הנוח ופניה המאירות משרים אווירה נעימה בגן. התא המשפחתי גדל, והילדים — מיכל על שם האם מינדל, שמעון על שם האב, ונאוה — מוסיפים אור גדול לחיי ההורים המאושרים.

מיכל בת השמונה חשה את הזיעה בכף היד הגדולה העוטפת אותה. אולי גם רעד? שוב אביה מאריך את המסלול, במקום לצעוד בדרך הקצרה המובילה לביתם בשכונת נווה שאנן שבחיפה. למה? אבא לא מספר לה הרבה על ילדותו, אבל היא יודעת שאין לו אבא ואמא ושלה אין סבא וסבתא בגלל המלחמה ההיא. אבא, אני יודעת למה אתה לא רוצה שנעבור ברחוב הזה, מושכת מיכל את ידה מידו. בגלל שיש שם בית גדול לילדים יתומים. קשה לך לעבור לידו, אבא, נכון? בגלל שהיית בעצמך ילד יתום. אבא לא אומר דבר. היא רואה את הלחלוחית שבעיניו ומצטערת על מילותיה.

אריה כבר לא ילד בודד. יש לו משפחה. יש לו ילדים ונכדים. ובכל זאת לפעמים הילד שבו מבקש להיות לבד. הוא מסתגר בבית המלאכה הקטן שבנה לעצמו בביתם החדש באפרת, מחזיק בידו את המסור ואת מכונת השיוף ויוצר בעץ. לכל נכד המגיע לגיל מצוות הוא מגלף מאגוז קוקוס גדול קופסה לאתרוג. גם רכבת הוא בונה. על קרון אחד הוא עמל במיוחד. מדקדק בפרטיו. זהו העתק מדויק של הקרון שבו הוגלו יחד כל בני המשפחה לסיביר. החלון הצר. הדלת הנפתחת רק מבחוץ. החור לשתן של הבהמות. הדרגש העליון והדרגש התחתון, והכבש הצר שעליו טיפסו כדי להיכנס לקרון. סיפור חיים שלם מכווץ בתוך רכבת מיניאטורית. הנכדים אוהבים לשחק עם סבא ברכבת, להעמיס אנשים קטנים על קרונותיה ולצאת לדרך. בניה הילד מביט באצבעותיו של סבא אריה המלטפות את גלגלי הרכבת. סבא מספר לו על הרכבת שנסעה מזרחה לסיביר כשהיה צעיר, ממש בגילו של בניה. עיניו הכחולות של הסב לא מסגירות את הרעב, הקור והיתמות שמגולמים במילה סיביר. עיניו של הנכד בוהקות אף הן באותו כחול, מוקסמות מהסיפור המצית את הדמיון על הרים רחוקים ויערות אדירים המכוסים בשלג לבן.

והנה שוב בניה, כבר במדים, קופץ לבקר בבית הסבים. הוא דוהר על האופנוע עד

לפתח הבית, מרעיד את הרחוב ההולנדי השקט בקול רעש גדול. בניה, לא מקובל להיכנס לרחוב שלנו עם כלי רכב, מעירה לו תמר. ובניה מוריד את הקסדה ורוכן לנשק את סבתו. רק לכמה רגעים, סבתא, הוא אומר בחיוך, השכנים יסלחו לי.

סבא, הוא מרעים בקולו מפתח הדלת, תביא את המפתח לכספת. לילד מגיע מלפפון חמוץ. וסבא אריה צוחק, מוציא מהמקרר את צנצנת הזכוכית, שבה הוא כובש מלפפונים בכל שנה. בניה מכניס את ידו ושולף מלפפון רטוב, בולע אותו בביס אחד, משמיע כמה מצמוצי תענוג, וכבר שולח שוב את אצבעותיו הגדולות אל הצנצנת ושולה אחד נוסף. תשאיר גם לאחרים, בניה, נוזף סבא אריה, אחרת באמת איאלץ לשמור מפניך בכספת את הצנצנת.

והנה הוא מגיע עם גלי. לראשונה עם גלי. שניהם עייפים כל כך. הם מגיעים ישר מגבול עזה, אחרי לילות בלי שינה במבצע "עמוד ענן". תמר מביטה בעיניה המוארות של גלי, מביטה בבניה המביט בגלי. היא רואה את המבט המעריץ שהוא שולח בנערה העדינה. בניה מציג את חברתו לסבים, במקום להוריו. הוא רוטן משהו על כך שאביו אינו מוכן לארח בביתם את גלי. תמר ואריה לא שואלים על כך דבר. הם מקפידים לא להתערב בחינוך של ילדיהם את נכדיהם. כשבניה התלונן בעבר בפניהם על הנוקשות של אביו, הקשיבו לו, אך בחרו שלא להתערב. הם מאמינים שתפקידם כסבים הוא לאהוב את נכדיהם. כך פשוט, בלי לחנך, בלי לשפוט. רק לפנק. בניה וגלי בהחלט מתפנקים על המטעמים שתמר הספיקה להכין עבורם. לקינוח אריה שולף את הצנצנת מהכספת, וגלי מצהירה בחיוך שאכן מדובר במלפפונים החמוצים הטעימים ביותר שאכלה אי־פעם. הנייד של גלי מצלצל ללא הרף. מהמפקדה מבקשים ממנה לארגן טקס לציון סוף המבצע בעזה. והיא עייפה ועצבנית, ורק רוצה כמה דקות של שלווה. כשהם יוצאים מהבית, בניה וגלי מדברים על הזוגיות מעוררת ההערצה של הסבים. גלי מתלהבת מהאופן שבו הם משלימים זה את משפטיו של זה. מהדרך שבה הם חולקים כבוד זה לזה, מההרמוניה ששורה ביניהם. כזו זוגיות אני רוצה שתהיה לנו, אומר בניה. הוא לא מדבר על הזוגיות של הוריו, שיש בה אהבה גדולה, אך גם ויכוח וסערה תמידית. הוא לא מדבר על הזוגיות של הוריה שלה, שנשברה לרסיסים. אבל היא יודעת שבדיוק על כך הוא חושב כעת. יש בך משהו שמשרה סביבו נינוחות וקבלה, הוא מלטף את שערה, כמו סבתא שלי, תמר.

חוף הים בניצנים. הגלים משחקים עם החול, נסוגים ומתנפצים ברסס לבן על החוף. חמולת שראל יצאה לחגוג יום הולדת לאחד מצאצאיה. הנכדים משתוללים על המחצלת. בניה משתולל איתם. הזאטוטים מטפסים עליו. הוא עומד כעץ נישא, ידיו ורגליו כענפים. שבעה אחיינים הוא מרים יחד, והם נדמים לרגע לציפורים המנקרות את פירותיו המתוקים של העץ. בניה מנער את הילדים מעליו וניגש לסבים. רוצים לראות את גלי? הוא לוחש בחיוך. בטח רוצים, עונים לו תמר ואריה במקהלה. הוא

מצביע על החניה, והם צועדים אחריו. גלי מחייכת אליהם חיוך גדול. היא לא מתלוננת כלל על הסיטואציה המוזרה. תמר רושמת בלבה נקודת זכות נוספת לצעירה הלבבית שממתינה בסבלנות ברכב, ולא מצטרפת למשפחה כדי לא להביך את שלום.

ביטוי ארמי לרב המקומי.

רק כשימלאו שמונים לאריה, ימצא בנו שימקי, הקרוי על שם שמעון אביו, את תאריך הלידה המדויק בפנקסי הרישום בעיר פשמושל. התאריך הנכון, חמישה במרס, היה קרוב מאוד לתאריך שאריה בחר לעצמו עם העלייה ארצה.

פרק יב
פרא, אדם

מרס 2013

הוא עוצר ליד תיבות הדואר בכניסה לבניין ברמת השרון. מעביר יד על המדבקה: גלי ניר, בניה שראל, בכתב ידה העגול של גלי. התיבה ריקה. גם הוא מרוקן. הוא רוצה רק שקט.

מתפקידו כסגן מפקד יחידת רימון עבר אל תפקיד מ"פ המסייעת בגדוד שקד, נעתר לבקשתו של יהודה ואך. האם עשה טעות? בניה ידע שהתפקיד מאתגר. הוא חשש לשוב לגדודים. אך המרד הרחב והמתוקשר של פקודיו הצליח להפתיע אותו.

הוא מותש. רק רוצה מקום להניח עליו את הראש הדואב ולישון. את ארבע הקומות הוא מטפס בקושי. הרגליים כבדות. גלי שומעת את צעדיו ופותחת את הדלת. מבעד לערפל הוא בוחן את העיניים החומות, את השיער השופע, את הנמשים, את השפתיים המשורטטות, את האף העדין.

בניה, הכול בסדר? מה המבטים המוזרים האלה?

הוא לא עונה. רק מסיר את התיק מגבו, מניחו על מפתן הדלת ומתיישב בכבדות על הפוף האפור.

גלי מתיישבת לידו. מניחה יד על מצחו. בניה, אתה לוהט. יש לך חום, היא קובעת. משכיבה אותו על הפוף, מסדרת עוד כריות תחתיו, חולצת את נעליו. המדחום שהכניסה לפיו מטפס במהירות. יש לך שלושים ותשע מעלות חום. לא פגשתי עוד אדם שהגוף שלו כל כך מחובר לרגש, היא אומרת לו. לא רק החיילים מרדו בך, גם הגוף מרד. הגוף שלך רוצה שקט, רוצה לנוח. תישן עכשיו ונדבר על הכול אחר כך.

אמא, איך מכינים את מרק העוף שלך? בניה קודח, היא מבררת מיד כשהוא עוצם את עיניו. איה מוסרת לבִתה את המתכון. נטול אבקת מרק, רק עוף שלם וירקות. גלי יוצאת לקנות את המצרכים ומסתערת על המטבח. כשבניה מתעורר, ריח המרק כבר ממלא את הבית.

ופתאום הראש כבר לא כואב. המחשבות נעשות קלות והן מרחפות סביבו, רוקדות סביב אישה אחת קטנה. מה הוא אוהב בה? את הנינוחות הזאת שיש בה קודם כול כלפי עצמה, ומתוך כך כלפי האנשים שסביבה. רק אדם שכל כך שלם ונוח וטבעי עם עצמו מסוגל לקבל אחרים כמו שהם, בלי שיפוטיות, בתום, בעין טובה. גלי מקבלת אותו על פיזיזותו וחולשותיו, על ייסוריו ולבטיו. היא לא מצפה ממנו להיות מישהו אחר, רק מכוונת ומדייקת אותו להיות יותר מי שהוא, ולא מי שמצפים ממנו להיות.

שלום, אשר, מדבר בניה שראל. אני המ"פ החדש כאן בגזרה. קיבלתי את הטלפון שלך מהמ"פ הקודם. הבנתי שתוכל להעביר לי תדרוך על השומרונים. אפשר לבוא?

ודאי שאפשר, עונה אשר כהן, אחיינו של הכוהן הגדול השומרוני. אני בחנות התבלינים. אחרי הצומת תמשיך הלאה, זה מימין. תגיע מתי שנוח לך. אני כאן.

החנות מחשיכה לרגע. קרני האור החודרות אל החנות הצרה נחסמות בדמותו של חייל רחב כתפיים שממלא את הפתח.

נעים מאוד, בניה שראל. הוא לוחץ בחוזקה את ידו של אשר, נושם עמוק וממלא את נחיריו בריח התבלינים האופף את החנות. האמת שאין לי מושג מי הם השומרונים, הוא מתוודה מיד. אז תתחיל מהתחלה.

אשר מספר על השומרונים, צאצאי אפרים ומנשה שלא גלו בגלות עשרת השבטים, ולא עזבו מעולם את הארץ. השומרונים, כך הוא מסביר, מאמינים בנוסח ייחודי של התורה שנשמר כתוב בכתב שומרוני, ומאמינים שהמקום אשר ה' בחר אינו הר הבית בירושלים, אלא הר גריזים בשומרון. השומרונים, מוסיף אשר, סבלו מרדיפות קשות לאורך ההיסטוריה ויש מהם כיום כשמונה מאות איש בלבד. אשר מתאר את החגים הייחודיים, הסוכה המוקמת בתוך הבית מפירות בשלל צבעים, קורבן הפסח, ומציע לבניה לבקר בבית הכנסת ולפגוש את דודו, הכוהן הגדול. אבל אולי כדאי שנתחיל קודם בחומוס. אוהב חומוס?

בטח אוהב. יאללה חומוס.

אשר מארגן את הצלחת והם יושבים בפתח החנות. זה החומוס הכי טוב שאכלתי עד היום, מכריז בניה. שמעתי שאתם מומחים בהכנת טחינה, אבל אני מאוהב דווקא בחומוס שלכם.

מאז הפך הניגוב המשותף למנהג. יש חומוס? מתקשר בניה. בטח יש, עונה אשר, בוא. ובניה בא. הוא מוקסם מהתרבות החדשה שנגלית לו — מוכרת וזרה בו־זמנית. גם על סוגיות הביטחון באזור הם מדברים. מצבם של השומרונים רגיש. הם מנסים לשמור על יחסים טובים ועל קשרי מסחר גם עם הפלסטינים וגם עם הישראלים. מעין אי של שלום בתוך סכסוך רב־שנים.

דווקא עם תושבי אחד המאחזים הסמוכים להר ברכה מתעמת בניה. מאז נרצח אביתר בורובסקי בפיגוע בצומת תפוח במאי 2013 הגזרה בוערת. בתגובה על יידויי אבנים של פלסטינים על מכוניות של מתיישבי השומרון, יורדים מדי ליל שבת נערי גבעות מן ההר אל הכביש ומיידים אבנים לכיוון הכפר הפלסטיני. הפלסטינים משיבים במהומות ובהתפרעויות משלהם. ליל שבת אחד בניה כבר לא יכול לשתוק. אתם לא דתיים אתם, הוא צועק על הצעירים. אתם זורקים אבנים ומחללים את השבת. אתם לא נותנים לי להגן עליכם. בגללכם אני נאלץ לסכן את החיילים שלי כדי לשמור על הצירים פתוחים.

הנערים כועסים על הקצין הצעקן. כשהם שומעים שהוא גדל בקריית ארבע, הם מגיבים בבוז. מהרסייך ומחריבייך ממך יֵצאו, הם צועקים לו. בניה מתבייש בשבילם.

אני לא מסוגל יותר לעבוד עם המ"פ שלך בניה שראל, מודיע אחד מרכזי הביטחון באזור ליהודה ואך.

מה יש בו שמצליח לעורר סערות בכל מקום, תוהה יהודה. מדוע הוא רגיש לכל דבר, מדוע הסנסורים שלו עובדים שעות נוספות. בניה מספר לו על שאירע עם תושבי המאחז, ויהודה מסכים כי כך לא ניתן להמשיך. לבסוף מתארגנת סולחה בין המתנחל מקריית ארבע לבין תושבי המאחז. השקט חוזר לגזרה. מח"ט שומרון, יואב ירום, הולך ומתאהב בבניה. הוא יודע שאם מקום כלשהו נמצא באחריותו של בניה, הוא יכול להיות רגוע.

בין מעצר מבוקש לפעילות מבצעית בעומק שכם, בניה בונה את הפלוגה. בכל חודש הוא מארגן שני ערבי פלוגה לפחות. התוכנית התרבותית האהובה עליו היא קריוקי. בין החיקויים להצגות הוא תופס את המיקרופון ומזייף ברוחב לב. בכל ערב כזה הוא מחלק תעודות הצטיינות לחיילים שהשקיעו והגיעו להישגים. שעות רבות הוא מקדיש לשיחות אישיות עם חיילים ועם הוריהם, משדל, משכנע, מקשיב, בונה אמון. לצד שיחות טלפון עם ההורים הוא יוצא גם לביקורים בבתי החיילים. כשהוא נחשף לעוני ולמצוקה, הוא דואג לשלוח למשפחת החייל מזון או סיוע כלכלי, לעתים על חשבונו בלבד, לעתים תוך גיוס יתר המפקדים למבצע.

עם מחלקת התצפית הוא מתאמץ באופן מיוחד. אחרי ההיגררות של המחלקה אל המרד הוא מחליט להשקיע דווקא בה. לילה אחרי לילה הוא יושב עם החיילים ומלמד אותם מאפס את תורת התצפית. איך מכינים כרטיס טווחים, איך סורקים בלילה, איך מזהים דמות בחושך מוחלט. יש לו עוד מאה חיילים על הראש לטפל בהם ביומיום, יש לו משימות מבצעיות רבות כמעט בכל לילה, אבל הוא לא מוותר לעצמו, נחוש לבנות מקצועית את הפלוגה, נחוש לבנות קשר אישי עם החיילים. על מה הוא בכל זאת מוותר? על שעות השינה שלו. המשמעות היא עייפות כרונית. מעת לעת הוא קורס. נרדם ברכב. איפה בניה? למה הוא שוב מאחר לישיבה? שואל יהודה. פרוק ברכב, עונים לו. הסוללה של הבחור נגמרה. יהודה חס על הקצין העמוס. הוא יודע שאיחוריו לא נובעים מזלזול, אלא מעודף השקעה, מהתמסרות מוחלטת. אך אין לו בְּרֵרה ליהודה. שוב ושוב הוא נאלץ לשפוט את בניה על איחוריו הרבים ולהטיל עליו קנס כספי. צבא זה צבא. מסגרת זו מסגרת. בניה מתוסכל מהקשיחות של יהודה. הוא כועס. סע הביתה לגלי, פוקד עליו יהודה. לך תירגע ואז תחזור. אחרי שבועיים בצבא, לקראת סופשבוע, בניה נוסע לגלי מותש ועצבני. בכל פעם מחדש יהודה מתפלא איך ביום ראשון בבוקר הוא מקבל חזרה בחור אחר. רגוע. שקול. מאושר. לעתים בימי שישי כשבניה לא יוצא הביתה, גלי מגיעה לבקר אותו. עד לצומת תפוח היא נוסעת

בגפה. בצומת בניה אמור לפגוש אותה וללוות אותה עד לבסיס. וכרגיל הוא מאחר. גלי חוששת לעצור בצומת שידע פיגועים כה רבים. היא מסתובבת עם הפולו האדומה בכיכר, מסתחררת בסיבוב אינסופי, עד שבניה מגיח מהג'יפ שלו, חיוך מתנצל על פניו. בתוך רגע הפחד שלה נמס ונעלם. לידו היא מרגישה שלווה ובטוחה. עכשיו כשהיא כבר רגועה, היא מרימה את ראשה ומביטה סביב ביופי ההררי של השומרון, בעצי הזית, במרבדי החיטה שבעונה הזאת זוהרים בירוק. בהר ברכה הם מטפסים לפינה שקטה המשקיפה על הנוף. בתהום תחתיהם בתי שכם הצפופים, מוקפים רצועות של חלקות אדמה מעובדות בחום, בירוק ובצהוב. מעל שכם, למלוא רוחב העין, שרשרת רכסי הרים כבירים עד קו השמיים. הוא פורש שמיכה על העשב. היא שולפת מהתיק את הפינוקים שהכינה לפיקניק מאולתר בחיק הטבע. אושר של שניים שהם אחד.

גלי משתחררת. היא רוצה לטוס להודו עם בריז לארבעה חודשים. כמו שתיכננה לפני שפגשה אותו. הוא משתגע. איך יסתדר בלעדיה? לפני חמש שנים חווה פְּרֵדה שכזו מבת זוג, שאף היא נסעה לטיול של אחרי צבא. על אף ההבטחות הקשר ביניהם לא שרד את הנסיעה, והיא בחרה להיפרד ממנו. הוא לא מצטער על כך, היום הוא יודע שזו היתה אהבת בוסר. אבל החשש מקנן בו, מוציא אותו משלוותו.

בניה לא מסוגל להכיל עוד אשליות שמתפוצצות בפנים. הוא לא רוצה לאבד את גלי. אבל הוא מוכרח לשחרר, לתת לה את החופש שלה. כמה מרחב וחירות היא נותנת לו. הוא לא מאמין בזוגיות חונקת. מגיע לגלי לטייל אחרי חמש שנות שירות אינטנסיבי. הכי מגיע לה בעולם. עליו לנצור את חששותיו. הוא וגלי חברים כבר שנתיים, חברים לחיים. לנצח? הוא משגע אותה כבר חודשים רבים ברצון שלו להתחתן. היא עונה לו שיפסיק לנדנד לה. פעם אחת נעלב מתשובתה, היא התנצלה, והוא חזר לנדנד. לאחרונה רמזה לו שתסכים להצעת נישואים כשתחזור מהודו.

גלי מקפלת בעדינות את המכתב שבניה נתן לה כשנפרד ממנה בבית אמה בשפיים. היא במטוס להודו. מתקשה להירדם. נזכרת בפעם ההיא שרבה עם בניה, והוא קנה לה את "הנסיך הקטן" ובקבוקון בושם. זה היה באחד מימי חמישי בערב. הוא היה אמור לצאת חמשוש, והם נענו להזמנה של סבתא רותי וסבא ברוך, ההורים של אביה, לבוא לארוחת ערב. פעמים רבות התארחו בסופי השבוע בבית הסבים שלה, מצד אביה ומצד אמה, שגרו בשכנות אליהם ברמת השרון. וגם כעת, משעברו לתל אביב, המשיכו לבקרם ברמת השרון. סבתא רותי התאהבה בחבר של נכדתה. אבל אז, באותו יום חמישי, בניה שלח לה הודעה שהוא עוד לא יצא, שיאחר. בתשע בערב כתבה לו שמוטב שלא יגיע. הם כבר מתחילים לאכול בלעדיו. בניה כתב שבכל זאת יגיע. אל תגיע, כבר סיימנו לאכול, ענתה לו. אני מגיע. אל תגיע, כתבה לו שוב. סבתא רותי ניסתה להגן על אהוב לבה מול גלי הכועסת והשאירה לו בצד ממיטב המנות

שהגישה. כשבניה כתב לה שהוא מאחורי הדלת, יצאה אליו גלי, והוא הגיש לה בדרמטיות את הספר ובקבוקון של בושם. חמוד ומעצבן כזה. אפילו לכעוס עליו אי אפשר יותר משתי דקות.

בריז במושב לידה, אבל היא מרגישה לבד. כל כך לבד בלי בניה. היא זעה במקומה באי־נוחות, מתקשה למצוא תנוחה נכונה לרגליה. בחיוך היא נזכרת איך בניה משתגע בטיסות. לא מצליח לדחוס את רגליו הענקיות ברווח הצר שבין המושבים. איך היא, הקטנטונת, מעיזה להתלונן בכלל. פעמיים נסעו יחד לטיולים קצרים בחו"ל, אבל הפעם היא טסה לזמן ארוך, בלעדיו.

תמונות מהטיול ליוון מציפות אותה. הוא ביקש ממנה לצאת ביום חמישי מוקדם הביתה, כי הוא רוצה לקפוץ לנתב"ג לאסוף את אסף גביש, חברו ששב ארצה. היא סירבה. לא נשמע לה הגיוני לבקש לצאת מוקדם בשביל לקחת חבר מנתב"ג. הוא נאלץ לגלות לה שבתוך כמה שעות הם ממריאים ליוון לחגוג לה יום הולדת עשרים ושתיים. מאחורי גבה דיבר עם עופר, שאישר לה חופשה של כמה ימים. איך נלחצה שאין איתה בגדים וציוד, אבל בניה הבטיח שארז לה חצי ארון. לנמל התעופה הגיעו, כמו שבניה יודע, באיחור רב, ואז גילו שהדרכון שלה לא בתוקף ונאלצו להשאיר סכום נאה בדלפק של משרד הפנים. זו הקריאה האחרונה לנוסעים ליוון, גלי ניר ובניה שראל, הכריזו הרמקולים. הם פתחו בריצה, שועטים אל עבר השער, מתגלגלים מצחוק. כשנחתו בסלוניקי, בניה התעקש לשכור אופנוע, וכך לדהור בין הנופים ולמצות עד תום את החופשה. היא מתה מפחד. אחזה בו חזק, הסתירה את פניה בגבו העטוף במעיל העור החום, מסוחררת מהאוויר שחובט בגופה, מההרים שחולפים מולם. בכל סיבוב, כשהאופנוע נטה על צדו, היא צרחה ובניה צחק. כל התענוג זה הסיבוב, הוא צעק לה, גובר על שאגת האופנוע, שיכור מהאדרנלין המשתולל בגופו. זה לא היה בשבילה הטירוף הזה. היא צריכה את הקצב שלה, את השקט שלה. או אני או האופנוע, הבהירה לו בעצירה הראשונה בחיוך אך בנחישות. הוא התלבט בקול והבין כי אין טעם להתווכח עם הרל"שית הקשוחה. אחרי משא ומתן ממושך הגיעו להסכמה. היא עלתה שוב על האופנוע, אך לפני כל סיבוב הוא נענה לפקודתה לעצור. היא ירדה מהאופנוע, הוא המשיך בסיבוב והמתין לה עד שתגיע אליו רגלית. כמו שכתב לה, היא ידעה לאלף אותו, ידעה ללמד את הפרא לכבד את רצונותיה וחולשותיה. כמה אושר ידעו בחופים היפים אל מול מי הטורקיז. בלי העומס של הצבא. בלי המתח התמידי. ועכשיו היא רוצה קצת זמן לעצמה. חלון במרוץ החיים לחשוב וגם לכייף אחרי השירות הצבאי המתיש. היא מילאה את הבטחתה לעופר לוי. הוא הכיר אותה כשהיתה רל"שית של מג"ד צבר, והוא היה מפקד החטיבה הצפונית ברצועת עזה. היא כבר עמדה לפני שחרור. כשעופר קיבל את המינוי כמפקד של חטיבת גבעתי, ביקש ממנה שתבוא להיות רל"שית שלו, אך רצה שתתחייב לתפקיד

לזמן ארוך. ביום שתעזוב את גבעתי אעזוב גם אני, התחייבה לו. לא תמיד היה לה קל למלא את הבטחתה, אך בכל זאת החזיקה מעמד. כעת כשעופר עזב את גבעתי והמשיך הלאה, השתחררה מהצבא אחרי קרוב לחמש שנים.

ארבעה חודשים הם המון זמן. איך תסתדר בלעדיו? איך תכיל את הגעגוע? ואם בניה יפגוש מישהי אחרת? ואם היא תפגוש מישהו? היא מגרשת את המחשבות הזרות מהראש. מה פתאום מישהי אחרת. מה פתאום מישהו אחר. מאז הכירו והפכו לזוג, היא שמה איקס ענקי על כל הגברים האחרים בעולם. היא גם דרשה ממנו את אותו הדבר. הבהירה לו שיש לה אפס סובלנות לפזילות אל נשים אחרות ולפלירטוטים איתן. אני קנאית בטירוף, אמרה לו. הוא הבטיח לה שהוא רק שלה, נאמן לה באלף אחוז. היא בטחה בו. האם תסכים להצעת הנישואים? הוא מנדנד לה על זה בלי סוף. אבל היא עוד מרגישה ילדה. מה פתאום חתונה בגיל צעיר כל כך. בחברה שבה גדלה זה לא מקובל. אבל בניה לא מסוגל לעמוד בלחץ של הוריו, מול הקרע המשפחתי שהולך ונוצר, ובניה כבר כל כך רוצה ילדים.

מהבית בשפיים שבו נפרד מגלי בניה נוסע חזרה במהירות אל השומרון. הוא לא ליווה את גלי לנמל התעופה, כי יהודה קבע בוחן ריצה לגדוד. הוא לא רוצה לפספס. יהודה הסכים לדחות את הבוחן. סע ללוות את גלי, אני יודע כמה זה חשוב לך, וחוץ מזה אין מצב שאני מסתבך עם הרל"שית־לשעבר הקשוחה של המח"ט. בניה לא מסכים שישנו את הלו"ז של כל הגדוד רק בגלל שלו זה לא נוח. הוא רק מבקש מיהודה שהמסייעת תוזנק אחרונה לריצה.

הריצה מתחילה. המסייעת מוזנקת בעוד רגע. בניה מגיע עם רכבו, יוצא ממנו, הווסט כבר עליו. הוא רץ עם כל המחלקות את הבוחן. הוא לא אומר מילה. גם בלי מילים המסר עובר. אין לי דבר יותר חשוב מכם. אתם, חיילַי, בראש הרשימה.

בניה, אתה שומע. אני חוזרת. קונה עכשיו כרטיס טיסה, עולה על מטוס ובורחת מהארץ הדוחה הזו. למה עשיתי את זה לעצמי. למה?

היא יושבת על קצה המיטה באחד ההוסטלים במנאלי שבצפון הודו. אחרי שבע־עשרה שעות נסיעה באוטובוס, אחרי שעקצו אותה בדלהי וגבו ממנה מחיר מופקע על הנסיעה. מסביב למיטה ועליה עכבישים מטיילים חופשי.

את לא יכולה לעשות לי את זה, גלי. התערבתי מול כל המג"דים שאת מצליחה לשרוד בהודו. יהודה אמר שחבצלת השרון לא תשרוד יותר משבועיים בטינופת של הודו. תסבירי לי מה כל כך מגעיל, גלי.

העוני המבהיל, הסירחון, החולדות והקופים שרצים בין רגלי האנשים. איכס. אף אחד לא הכין אותי לזה, בניה. זה באמת בלתי נסבל. אני אפילו לא מסוגלת לצחצח כאן שיניים בכיור, בכל פעם שאני מנסה יש לי רפלקס של הקאה. והכי גרועה זו המחשבה שיש לי אותך בבית. שיכולתי ברגע זה להיות איתך.

את בוכה, גלי?

כן. אני בוכה. כל כך חיכיתי לטיול הזה של אחרי השחרור. ועכשיו אני רק רוצה הביתה. מתגעגעת לשקט שלי, למיטה נקייה, לאוכל בלי ג'וקים. אליך, בַּבּ. לחבק אותך. לא נעים לי מבריז, אבל אני הולכת להבריז לה. פשוט לא יכולה יותר.

גלי, את יודעת כמה אני אשמח שתחזרי הביתה, אבל אין לך אישור. את נשארת. את לא מוותרת על החלום שלך, ואני לא מפסיד בהתערבות, הוא צוחק. את תתרגלי לבלגן ולסירחון. אני מבטיח לך. תתרחקו מהערים הגדולות, לכו לחופים או להרים. אני בטוח שעוד תיהני. את לא נשברת כל כך מהר.

גלי לא נשברת. היא נשארת בהודו. אט־אט היא מתרגלת אל הקצב, הצבעים, הקולות והריחות הזרים. היא לומדת למצוא יופי במה שעורר בה סלידה, לומדת להתחבר אל היופי הבתולי של חופי איי אנדמן, מוקסמת מהגאות ומהשפל. עוברת בין בתי הקפה השונים, תופסת שלווה בכל מקום. לכל מי שפוגש אותה היא מספרת בגאווה שהיא מתחתנת אחרי שתחזור ארצה. החודשים השלווים שעוברים עליה מאווררים אותה מהאינטנסיביות הצבאית, מאפשרים לה ריחוק מבורך מהבית.

ודווקא הריחוק מבהיר לה עד כמה החיבור עם בניה הוא חיבור לחיים.

המעטה הלבן שמכסה את סְפַר הַמִּדְבָּר בוהק בחשכה. שלג עוטף את מורדות היישוב כוכב השחר. למרות תנאי מזג האוויר הקיצוני, תרגיל החטיבה מתנהל כמתוכנן. בניה מוביל את הפלוגה המסייעת. למרות הקור חודר העצמות, הנעליים הספוגות במים, הוא זוכה לשיתוף פעולה מלא. כמה עבר מאז תרגיל החטיבה הקודם שבו פרץ המרד. קשה להאמין שמדובר באותה פלוגה. בניה מביט בפקודיו בגאווה. הלב שלו מוצף באהבה אליהם, אל כל אחד מהם. הבזק אור מניס את החֲשֵׁכָה, וריח גז ממלא את האוויר. בניה רץ אל האש הבוערת בתוך קבוצת החיילים. מעילו של אחד הסמלים בוער. הוא צועק ומתפתל מכאב, מצליח בקושי להסיר ממנו את הפליז הבוער ולזרוק אותו לאדמה. בניה קופץ על להבת האש ומכבה אותה בנעליו. הוא מזעיק את החובש ומזמין אמבולנס לפינוי הסמל שנכווה. אחרי פינוי הפצוע הוא מנסה לתחקר את האירוע. האש, מתברר, נוצרה מרימון גז. קצין רפואה מהאוגדה החליט לזרוק רימון גז לתוך קבוצת הלוחמים. הוא מסביר שזה היה חלק מהתרגיל. בניה שואג עליו לעיני החיילים: אתה לא נורמלי. אתה חסר אחריות. כמעט הרגת לי חייל. הקצין ממשיך להתווכח ולתרץ את המעשה. בניה מאבד שליטה, דוחף את הקצין בגסות ומתרחק ממנו.

הקצין לא מוותר. הוא מתלונן לדרגים גבוהים יותר על כך שבניה דחף אותו, ודורש ממפקד האוגדה לשפוט על כך את בניה. בניה מוזמן לבירור. שום דבר לא השתנה בי מאז שכיסחתי כמפקד צעיר חייל חצוף במכות, הוא חושב. שום דבר. נשארתי אותו

בחור חם מזג, שלא מצליח לשלוט ברגע האמת בכעסיו. כמה מאמץ השקעתי בעבודת מידות עצמית, כדי ללמוד לספור עד עשר ולמתן את האימפולסיביות. איך זה שוב קורה לי? מה תאמר על זה גלי? גלי הרחוקה, אי־שם בהודו. גלי שבלעדיה הוא כמו ארי בסוגר, פקעת עצבים. אבל הפעם לפחות היה זה כעס מוצדק. כעס על חייל שנפצע לשווא, והיה יכול גם לשלם בחייו על שטות של קצין רפואה טיפש. במקום משפט הוא זוכה לנזיפה ממח"ט גבעתי.

בשבועות שגלי לא נמצאת הוא יכול להתפנות לדברים שרצה לעשות מזמן. להקדיש יותר תשומת לב לאסף, למשל. להתקשר אליו, לצאת לבלות. בכל שבוע הוא מתקשר אליו, אך אסף ממלמל משהו, מתחמק, רחוק, מיוסר. הוא דואג לו. מאז חזר מחו"ל אחרי השחרור מהשירות בשלדג, אסף לא מוצא את עצמו. בוא ניפגש, אספי. בוא נעשה משהו ביחד. עזוב. אני לא בעניין, עונה אסף.

באחד מסופי השבוע הוא נחרץ יותר. צא עכשיו לחורשים, הוא פוקד על אסף. אני אוסף אותך משם ונצא ליומיים טיול. זו פקודה.

בחורשים אסף מתיישב ליד בניה בטנדר הצבאי. לא מחייך לא מדבר. שרוע במושב, מדוכדך. בניה לא מתרגש. הוא נוהג בשקט. נותן לאסף לשקוע בעצמו.

בניה נזכר באחד הטיולים הראשונים שעשו יחד. אסף על טרקטורון, הוא על האופנוע, דוהרים מהגליל לעמק החולה, משם לכינרת. אחרי לילה על חוף הכינרת דהרו שוב בכבישים ובשבילי עפר, דרך הבקעה, גבעות איתמר, עד לקדומים. נושמים חופש, פורצים גבולות. בשער של קדומים השאירו את כלי הרכב והתיקים, לבשו חולצות לבנות וכיפה והצטרפו לשולחן השבת בבית אחותו של אסף.

והנה הם שוב יחד מטיילים, צופים אל הכינרת מרמת הגולן. אסף מכונס בעצמו. בניה מתעסק עם הפויקה, חותך, מערבב. הרדיו ברכב מתנגן. קורין אלאל שרה: רוח מן הים קמה ונמוגה, לכל החידות נמצא פותר.

לקול הצלילים בניה רוקד, ידיו משתוללות לצדדים. בוא, אספי, בוא נרקוד. אסף קם, מצטרף לריקוד. בניה מביט בעיניים של אסף, שקרני שקיעה מחייכות בהן.

כשמחשיך הם נכנסים לארגז הטנדר. יושבים זה מול זה עם כוס תה ביד. אנחנו הדובדבן שבקצפת של מדינת ישראל, אומר בניה. זכינו. קיבלנו חינוך מעולה. קיבלנו מטען רוחני שאיפשר לנו להגיע למקומות הכי טובים בצבא. הכי טובים בחברה. זה מחייב, אסף. זה מחייב להמשיך הלאה.

אסף מקשיב. הוא אוהב את זה שבניה לא מגיש לו כוס ניחומים, אלא להפך, מציע חזון שמביט קדימה. הוא שבע ממבטי רחמים.

כמה שבועות אחר כך הם יוצאים לריצה בחוף הצוק בתל אביב. לומר לו או לא לומר? מתלבט אסף. לומר, הוא מחליט. אבל בניה מדוכדך מעט, ואסף מקשיב לו. בניה מדבר על תסכולו מהמרחק שנוצר בינו לבין החברים מהישיבה במקור חיים.

קשה להכיל אותך, בניה, אומר לו אסף. לא כולם מסוגלים לעכל את העוצמות שלך, את הכריזמה. הנוכחות שלך מאיימת. גם עלי היא איימה בהתחלה. אבל למדתי לראות את הרגישות שלך מתחת לפוזות. היום אני אוהב את החופש ואת האומץ שבך, את עוצמת החיים. ויש חבר'ה ממקור חיים שבטח קשה להם גם עם ההתרחקות שלך מהדת. אבל תדע לך שכולם אוהבים אותך. אני מאמין שאפשר לחדש את הקשרים. אה, בניה, רציתי גם לומר לך תודה. אני מאוד מעריך אותך על מה שעשית למעני, על הטיול. אני יודע כמה אתה עמוס בצבא. הרבה חברים ניסו, אבל רק אתה הצלחת. הנה אמר.

יהודה, אני רוצה שתעשה לי בוחן פלוגה. תקפיץ אותנו ככה בהפתעה, בלי לאפשר לפלוגה להיערך לכך מראש.

יהודה מהנהן.

באחד הלילות מקפיץ יהודה את הפלוגה המסייעת לתרגיל מורכב. הוא יודע שבניה קידם מאוד את הפלוגה, אך אפילו הוא, המג"ד שליווה את התהליכים מקרוב, מופתע מהאופן המופתי שבו מתנהל התרגיל. פלוגה שהיתה מרוסקת הפכה לפלוגה מצליחה. בניה לא מסתיר את גאוותו על ההצלחה. לא רק במהלך תרגילים, גם בשגרה. במסגרת השתלמות חטיבתית עופר וינטר, מח"ט גבעתי החדש, פונה אל יהודה ואף ושואל אותו איזו פלוגה ירצה להציג בפני כל מפקדי חטיבת גבעתי. אציג את הפלוגה המסייעת, עונה יהודה מיד, פלוגה שהפכה למופת. מפקדי החטיבה מגיעים אל מכולות הציוד של הפלוגה. בניה מסביר להם כיצד ציוד הלחימה מסודר וערוך לעת חירום. המפקדים נדהמים מהציוד המושקע והמאורגן בתשומת לב רבה. עזוב, אומר אחד המפקדים, ספר לנו איך עושים את זה בשגרה, לא בהצגה מול מח"ט. נכון שנערכנו לקראת הגעתכם, אבל אני יכול להבטיח לכם שככה אנחנו מתנהלים ביומיום, אומר בניה. המפקדים מתקשים להאמין. כזו רמה של ארגון ומקצועיות עוד לא ראו.

הוא יודע איך עושים את זה. לא מסתפקים במועט. הוא נזכר בחיוך איך חיפש נואשות מכונת תפירה תעשייתית כדי לשדרג את הווסטים של חיילי הפלוגה. באחד הימים, למרות היעדרותה של גלי, קפץ לבקר ברמת השרון את סבא ברוך וסבתא רותי ושטח בפניהם את מבוקשו. סבא ברוך, שבעבר ניהל מתפרה גדולה, הבטיח מיד לסייע. הוא מצא מכונה ישנה, ובידיו הטובות שיפץ ותיקן אותה. בניה הגיע להעמיס את המכונה שהמתינה עבורו, אך לא עזב לפני כוס תה עם סבתא רותי. כמה ימים אחר כך שלח תמונה לנייד של סבא ברוך. בתמונה נראית מכונת התפירה עומדת גאה לצד ערֵמת וסטים צבאיים ואבן עגולה גדולה שעליה כתבו החיילים: אין כמוך סבא ברוך.

ואין כמו הנכדה שלך, מהרהר בניה. רק חבל שהיא רחוקה כל כך.

אחרי שלושה חודשים בניה נשבר. הוא מתקשר לגלי ומבקש ממנה לוותר על החודש הרביעי והאחרון שתוכנן לטיול. הוא כבר לא מסוגל להכיל את הגעגוע אליה. הוא משתגע.

היא עונה לו מיד, בלי היסוס: אני חוזרת.

בס"ד

חיים שלי. מדהים איך שהזמן עובר ודברים שדיברנו עליהם לפני שנה ויותר, קורים ועדיין מפתיעים אותנו. השחרור שלך. עוד רגע אנחנו שנתיים יחד. שנה בתפקיד שלי, והטיול הגדול של אחרי הצבא שלך. עצוב לי מאוד. אני עדיין לא תופס את המשמעות של ארבעה חודשים בלעדייך. ארבעה חודשים של ג ע ג ו ע.

ועדיין אני ממש מאושר בשבילך. מגיע לך. חיכית לזה כל כך. אל תחששי. הקשר שלנו ברור ויציב כתמיד.

האהבה החזקה שלנו, ההבנה, ההקשבה והפתיחות. יש לנו קשר מיוחד במינו.

לפני שהכרנו הייתי אומר כל הזמן לחברים שלי שעד שלא תבוא האחת שתאפס אותי על החיים, שתתפוס אותי ותאהב אותי, לא ילך לי כלום, והנה הגעת, ואהבת אותי ואהבתי אותך כמו שלא אהבתי אף פעם קודם.

אין כמוך, גלי שלי. היכולת שלך להיות כל הזמן בשבילי, לתמוך, לייעץ, לתת ביקורת, לפרגן, להדריך ולאהוב בלי סוף, גורמת לי להתאהב בך כל יום מחדש.

המעבר שלנו לגור יחד (לא האמנתי שנגור יחד לפני החתונה!) היה כל כך חלק וברור.

השיחות שלנו, החוכמה שלך עם היופי המדהים הזה. השברירירות שלך עם החוזק האינסופי, שמאפשר לי להישען עלייך בכל כוחי כשאני צריך, ואת יודעת לתמוך בי כמו שרק את מסוגלת.

נסיכה שלי, כל ששלי, שלך. כמה את משמעותית בשבילי ויקרה לי. את האי היציב שלי בים של קשיים. היית שם לצדי ברגעים הקשים שלי בשנה האחרונה עם ההורים ועם התפקיד. כל פעם אחרי שיחה או חיבוק הייתי מתמלא מחדש ומרגיש שאני מסוגל לכול.

טוסי יקרה שלי, תבלי, תיהני. תשתחררי.

רק תשמרי על עצמך, אל תיכנסי לצרות. תבטיחי לי, יפהפייה שלי, שתהיי פחדנית. מאחל לך שהטיול הזה ימלא אותך באושר, שתנוחי ותירגעי. כל כך מגיע לך, תותחית, אחרי תפקיד כל כך משמעותי, קשה וארוך.

אני מחכה לך כאן בארץ, מתגעגע ואוהב עד אין קץ.

מתכנן לפרטים את החתונה שלנו, את הטיול סוף תפקיד שלי ואת הטיול אחרי

החתונה.

זכיתי בך.

(...) מה פירוש מאולף? שאל הנסיך הקטן.

(...) זה משהו שלעתים תכופות מדי מזניחים, אמר השועל, פירושו לכונן קשרים.

לכונן קשרים? שאל הנסיך הקטן.

כמובן, אמר השועל. בשבילי אינך אלא ילד קטן, ואינך שונה ממאות אלפי ילדים קטנים אחרים. לכן אני אינני זקוק לך ואתה אינך זקוק לי. אבל אם תאלף אותי, אז נהיה זקוקים איש לרעהו.

אתה תהיה בשבילי יחיד ומיוחד בעולם, ואני אהיה יחיד ומיוחד בשבילך בעולם.

אני מתחיל להבין, אמר הנסיך הקטן.

יש שושנה אחת, אני חושב שהיא אילפה אותי (...)

גלי שלי, ציטטתי לך פה חצי ספר11, אבל זה חשוב. זו תמצית האהבה.

אם מישהו אוהב פרח, שיש רק אחד כמוהו בין כל מיליון מיליוני הפרחים (...) די לו להביט בכוכבים כדי להיות מאושר (...) הוא אמר לעצמו. אי־שם הפרח שלי נמצא.

שלי נמצא עכשיו בהודו.

בתוך אגוז הקוקוס, שסבא אריה גילף לבר המצווה של נכדו, שומרת גלי את המכתבים שכתב לה בניה, הנסיך הקטן־גדול שלה. המילים שלו פועמות בתוך קופסת האתרוג.

בניה העתיק בכתב יד חלקים נרחבים מהספר ״הנסיך הקטן״ מאת אנטואן דה סנט־אכזופרי. המכתב מובא בקיצורים ובשינויים קלים.

פרק יג

להתיר את הפלונטר

דצמבר 2013

סבתא צלילה, הוא דופק קלות על הדלת ונכנס כבן בית.

בניה. איזה יופי. מה שלומך? התגעגענו.

סבתא צלילה, אני חייב להתייעץ איתך, הוא מנמיך את קולו כממתיק סוד ורוכן לעברה של האישה המטופחת. שערותיה אסופות בקפידה, משוכות למעלה, משוות לה מראה אצילי.

כשגלי תחזור מהודו, אני מתכוון להציע לה נישואים. אני יודע שגלי מאוד אוהבת את הטעם שלך בתכשיטים, אז חשבתי לשלוח אותך לרכוש עבורי טבעת יהלום לגלי.

טבעת לגלי? איך ארכוש לה טבעת בלי שיש לי את מידת האצבע שלה? מסדרת צלילה קמט בחולצתה הצבעונית.

לי יש, קורץ לה בניה ושולף טבעת זעירה שלקח בלי שגלי הבחינה מקופסת התכשיטים שלה. הטבעת כמעט נבלעת בקצות אצבעותיו העבות. פעם הנציחו את הפער ביניהם וצילמו את האצבע הגדולה שלו לצד הדקיקה שלה. הענק והגמדה.

צלילה מהרהרת. רכישת טבעת היא משהו אישי כל כך. אתה צריך לקנות לה בעצמך. אני בטוחה שכבר למדת להכיר את הטעם של גלי. לֵך על משהו קלאסי ועדין. איך אתה מתכנן להציע לה נישואים?

חשבתי להגיע לנמל התעופה ולנסות להיכנס למטוס שבו תנחת. הוא שוקע בכורסת הסלון. מה את אומרת? הוא מתמתח ומפהק.

צלילה חוששת ששוב הוא הולך לשקוע כהרגלו בתנומה בכורסה. כבר בביקור הראשון שלו בביתם הרגיש מספיק נוח להירדם, וכך גם בפעמים הבאות. היא ואיז'ו חששו שמשהו לא בסדר אצל הבחור שנרדם בכל מצב, עד שגלי הסבירה להם שהוא עובד כל כך קשה בצבא, שאין פלא שבכל גיחה שלו אל העולם שבחוץ הוא נרדם.

נשמע נהדר, מתעוררת צלילה ממחשבותיה, כמו מנסה להעיר גם אותו. איז'ו ישמח לסייע לך. הוא אמנם כבר לא טס, אבל עדיין יש לו חברים רבים באל־על. ויש לי עוד הצעה בשבילך. אולי תתאם מראש עם קברניט המטוס, ואת הצעת הנישואים תשמיע ברמקול?

הצעה נהדרת, רוכן בניה לחבק אותה.

מבית הסבים ברמת השרון הוא יוצא אל הקניון לחפש טבעת. בימים הבאים הוא גם מבקש ממורגי שיסייע לו לארגן את מבצע הצעת הנישואים. מורגי נזכר בסיעורי

המוחות המשותפים שלהם כשבניה היה מ"פ הכשרות והוא היה סגנו. החשיבה המשותפת שלהם תמיד הניבה רעיונות מקוריים.

איזה סוג של הצעה אתה רוצה? מה הקונספט? אתה רוצה את זה רומנטי, פומבי או פרטי? מפתיע או ידוע מראש?

אני רוצה שזה יהיה מפתיע.

אחרי כמה ימים מורגי מתקשר: חשבתי על זה, אפשר לעלות למטוס כמו שהצעת, ישר אחרי שנוחתים, אבל זה לא מספיק מקורי. כשחזרתי לא מזמן מהודו, שמתי לב שאת כל החבר'ה שמגיעים משם בודקים ליד עמדת המכס כדי לוודא שאין עליהם סמים. תגיע לנמל התעופה מוקדם עם תמונה של גלי, ותדאג שיעצרו אותה לבדיקה וייקחו לה את התיק. אנחנו נחכה בצד ונשים לה את הטבעת בתוך התיק, וכשהמוכסים ימצאו את הטבעת וישאלו אותה עליה, אתה תתגלה במלוא הדרך.

וואללה מגניב, מורגי. יש לי חבר שעובד באבטחה, אדבר איתו.

בעוד שעות אחדות הוא יצמיד אותה אל לבו. מחר לא יהיו עוד זוג חברים, אלא זוג מאורס. הוא כבר לא יכול להמתין. הוא כל כך זקוק לה. כולם סביבו מייחלים לרגע שגלי תחזור. אומרים לו שבלעדיה מסוכן להיות לידו, כי עם האימפולסיביות שלו אי אפשר לדעת מתי יקפוץ לו הפיוז. גלי ריככה אותו. במקום להגיב בנמהרות על סיטואציה, היה מרים אליה טלפון. לפעמים גם עשר פעמים ביום. גלי, מה לעשות? מה לומר? מה את אומרת? וגלי מקשיבה לו בנחת, נותנת לרגשות הבוערים שבו להתאוורר, ושוב הוא לא מגיב עוד מהבטן, אלא מהראש.

רגע לפני הצלילה לעולם החלומות הילה חברתה מתקשרת. היא שואלת אם הספיק לארגן הכול לקראת בואה של גלי. אם יש, למשל, קפסולות למכונת הקפה. שיט, הוא מסנן. הקפסולות בדיוק התחסלו. אני כבר מבררת לך איפה יש חנות שעוד פתוחה בשעה כזו. היא מסמסת לו את שם החנות והכתובת, ולמרות העייפות הוא קופץ מהמיטה, עולה על הרכב הצבאי ונוסע לחדש את מלאי הקפה. כבר שתיים בלילה. הוא מכוון את השעון המעורר שבנייד לעוד שלוש שעות ונרדם מיד.

בחמש בבוקר השעון מצלצל. בניה ישן. ידו לוחצת באופן אוטומטי על הנייד ומשתיקה אותו. הוא נשאר במיטה רק לעוד חמש דקות מתוקות.

בשש וחצי הוא מתעורר בבהלה מצלצול הטלפון. זו גלי. היא בדיוק נחתה. איך פיספס. שוב פיספס. אחרי כל התכנונים. לא כריזה במטוס, ולא הפתעה במכס. הוא ממהר לצאת אל הרכב ודוהר לנמל התעופה. לפחות יחכה לגלי בצאתה לטרמינל הנחיתה. הלב שלו דופק בעוז. שלושה חודשים של געגוע אינסופי מתנקזים לרגע המפגש המחודש. גם קודם לא היה לו ספק שגלי היא האישה של חייו, אך כעת, אחרי שלושה חודשים של געגוע, הוודאות זועקת מכל נקבובית בעורו.

הנה היא, גלי מחייכת, שזופה, מוארת. הוא אוסף אותה אל בין זרועותיו ומרים

אותה אל־על. הריח המוכר שלה מסחרר אותו. היא נבוכה מהמבטים של קהל הממתינים באולם, אך נענית לחיבוקו.

קשה לו להמתין עם הטבעת. הוא ממשש את הקופסה בכיסו. אולי יצליחו לצאת הערב לבית קפה, אם לא תהיה עייפה מדי מהטיסה.

הם מתרוצצים במהלך היום בין ההורים שלה, לסבים, לחברות. כולם רוצים לפגוש את גלי. בכל פעם שגלי מסתובבת, בניה שולף את הטבעת מאחורי גבה ומציג אותה לראווה לכולם, עם שהוא מסמן לשתיקה באצבעו על שפתיו. גלי לא מבינה את פשר ההתלחשויות מאחורי גבה. בערב גלי מותשת, והם מוותרים על הרעיון לצאת יחד לבית קפה. הצעת הנישואים שוב נדחית.

את ידה הוא מבקש באופן פשוט וצנוע בהרבה ממה שתיכנן. ביום שישי בבוקר הם יוצאים לבית הקפה האהוב עליהם ברמת השרון. בניה שולף את טבעת היהלום העדינה שרכש, זהב לבן, יהלום בולט במרכז, ומשני צדדיו יהלומים זעירים. הוא כורע ברך. החיוך של גלי כמעט קורע את פניה. היא בוכה. גם הוא בוכה. והרגע הזה רק שלהם. בלי קהל. כמעט.

בשולחן סמוך אליהם יושבת לפגישת עבודה העיתונאית טליה פלד קינן. היא מתרגשת מהצעת הנישואים השקטה ושולפת מצלמה כדי להנציח את שני הצעירים. לא איש כבניה יציע נישואים בלי שכל מדינת ישראל תתרשם מן הרגע ותמחא לו כפיים. טליה מעלה את התמונות לפייסבוק, ובתוך שעות התמונה הופכת ויראלית. גל של ברכות למזל ולטוב עוטף אותם מכל עבר, אבל בניה מחכה לטלפון אחד בלבד.

אחרי ימים אחדים הטלפון שהתמהמה מגיע סופסוף. שלום ומיכל מזמינים את גלי ובניה לבית בקריית ארבע. הם כבר יותר משנתיים יחד, אבל זו תהיה הפעם הראשונה שגלי תבקר בבית הוריו, הפעם הראשונה שתפגוש את אביו. אמנם לאחד מימי ההולדת המשפחתיים שחגגו בחיק הטבע בניה התעקש שגלי תגיע ותצטרף לכולם, אך שלום רק הנהן לה בראשו.

והנה הם כאן יחד, בבית שאור חודר אליו מהחלונות המעוגלים, בית אשר שופץ רק לאחרונה בטוב טעמה של מיכל ובכישרונו ההנדסי של שלום.

זוג צעיר, מאורס ונרגש. זוג מבוגר, מסביר פנים ונבוך.

הם שותים קפה ומסיירים בבית. בניה יורד עם גלי לחדר נעוריו בקומה התחתונה. גלי נחרדת ממודעת האבל הדבוקה על דלת חדרו. היא יודעת שאין כמעט יום שהוא לא חושב על חבריו שנרצחו, מדבר איתם או עליהם. הוא סיפר לה על כך, אבל לחיות בחדר עם מודעת אבל? הוא חושב על דוִד ואחיקם שלא הספיקו לאהוב, להקים בית. הם בטח שמחים עכשיו בשמחתו. זה לא זמן לשקוע בהרהורי אבל. עכשיו הזמן לשמוח. גלי ממשיכה לסייר עם מיכל בבית ובין עצי הפרי שבחצר. כמו תמיד, השיחה

ביניהן קולחת. שלום מבקש לשוחח ביחידות עם בניה.
אתה זוכר, בניה, את השיחה שהיתה לנו כשבאת לשכנע אותנו לאפשר לך לצאת לגדנ"ע צלילה? שואל שלום.
בניה מהנהן. ודאי שהוא זוכר.
אמרת אז שיש לך משפחה חזקה שתשמור עליך, לכן אני מרשה לעצמי כאביך לדבר איתך בפתיחות, אומר שלום, קולו רך. אף שברור לי, לצערי, שאתה נמצא כיום במקום רחוק מאוד, עדיין יש יסודות שעליהם ראוי שבית יהודי יעמוד, יסודות ששמרו על קיום עמנו לאורך הדורות. אני יודע שעל כשרות אתם מקפידים לשמור בביתכם. אני מפציר בך להשתדל לשמור גם שבת וטהרת המשפחה.
בניה מקשיב בדריכות. אני חושש שעוד מוקדם לדבר על זה עם גלי. בכל מקרה זה משהו שהוא ביני ובין גלי, בינינו לבין ריבונו של עולם. תשאיר את זה לנו. הוא שומר על איפוק מנומס, למרות שבתוכו הוא מתקומם.
שלום נאנח, ולא שב לדבר עוד בנושא.
מיכל וגלי מתיישבות שוב בסלון, ממתינות לבניה ולשלום. גלי משפילה מבט אל שולחן הסלון העשוי פסיפס צבעוני שובה לב. אני יצרתי את השולחן, מעבירה מיכל יד מלטפת על המשטח.
הוא מקסים, מרימה אליה גלי פנים שוחקות.
כשבניה ושלום חוזרים לסלון, גלי מבחינה בעננה על פניו של בניה. בניה דווקא מוטרד מהעננה על פניה של אמו. היא לא קורנת מאושר, הוא מציין לעצמו. הוא חש היטב את האי־נחת שלה. היא לא יודעת לזייף, אמא שלו. מעולם לא ידעה. בדיוק כמוהו. אמא, הוא שואל אותה, למה את לא שמחה כמו ששמחת באירוסים של האחים שלי?
אתה רוצה לשמוע את האמת, בְּנָיָקִי?
הוא מהנהן.
כי זה לא אותו הדבר. אתם מודיעים לנו כעת על חתונה שתתקיים רק בעוד שמונה חודשים, ועד אז תמשיכו לחיות יחד. מה הקטע בנישואים בכלל, אם ממילא אתם כבר גרים יחד? אז האמת, בניה, השמחה שלי היא לא שמחה שלמה.
די. הוא לא יכול עוד להכיל את זה. אז אני לא צריך את השמחה שלכם, הוא אומר בקול שהולך ומטפס לדציבלים גבוהים. גלי לוחשת לו שיירגע, אבל האש כבר בוערת בו. שום דבר לא טוב לכם. עכשיו הוא כבר צועק. מתי תקבלו אותי כמו שאני? כל כך לחצתם עלי שאתחתן, ועכשיו אתם לא שמחים. אני באמת לא יודע מה עוד אני צריך לעשות כדי לשמח אתכם. אולי אני פשוט צריך להפסיק לנסות לְרַצות אתכם. ממילא אין לזה שום סיכוי.
הוא קם ומושך אחריו את גלי. רגע לפני שהם יוצאים מהבית, הם ניגשים להיפרד

מיצחקי, אחיו הצעיר של בניה. יצחקי, נער בן ארבע־עשרה, מביט בהם נבוך. גלי מתאמצת לחייך אליו, מנסה להפשיר את האווירה הנוקשה. היא בולעת את הנער במבטה. לרגע נדמה לה שהיא זוכה להצצה נדירה במשהו שהחמיצה — דמותו של בניה כנער צעיר. הוא כל כך דומה לבניה. יצחקי עוד נבוך. הוא לא ידע איפה לקבור את עצמו מול קולות הכעס שעלו מהסלון וחדרו דרך הדלת אל חדרו. לצאת מהבית דרך הסלון לא העז. להישאר בחדר חש לא בנוח, כמי שמצותת לשיחה לא לו.

בניה מעניק לו טפיחה על השכם ויוצא מהבית בטריקת דלת. גלי לוחשת למיכל, אל תדאגי, יהיה בסדר, ומצטרפת לבניה.

נסער הוא מתייעץ באותו היום עם בני משפחה וחברים קרובים המקשיבים למצוקתו. יש מי שמציע לו לתפוס מרחק מההורים לזמן קצר. אבל הוא אוהב ומעריץ אותם, הוא לא רוצה להיות רחוק, לא מהם ולא מחמולת שראל הצוהלת. הוא נזכר בשיחה שהיתה לו עם וקנין. וקנין לא הבין למה הוא לוקח כל כך קשה את תגובת אביו על ההתרחקות מהדת. גם אני כמוך, אמר לו וקנין, בא מבית דתי. גם לאבא שלי קשה שאני כבר לא מגיע איתו לבית כנסת. אם זה מה שאתה, אז תקבע עובדה בשטח וזהו, ותפסיק כל הזמן לִרְצות לרַצות את אבא שלך. לִרְצות לרַצות. האם זו הבעיה שלו? ואולי שלא כמו וקנין, הוא אינו מצליח ואינו רוצה להגדיר את עצמו כחילוני? כמי שמנותק מתורה וממצוות? החיבור הפשוט לקודש ולתורה שינק בבית חתום בו, צרוב בנפשו, מדבר אליו מתוך הקולות הפנימיים שגועשים בתוכו. חיבור שגם כשאתה בורח, עוד ממשיך לבעבע בך.

למרות הלבטים הוא מחליט לתפוס מרחק. הוא לא מרים מיוזמתו טלפון. לא עונה לצלצולים מהבית, מסנן הודעות מאביו ומאמו. גלי דורשת ממנו לחדול. בסעודת שבת אצל שימקי בירושלים הוא משתף בנתק שנוצר עם הוריו. כבר שבוע וחצי הוא לא מדבר איתם מטוב ועד רע. שבוע וחצי. בניה עצמו מתקשה להאמין. במסיבת האירוסים שהאחים אירגנו ההורים לא נכחו.

אילו ידע שמי שדירבנה את האחים מאחורי הקלעים לחגוג היתה מיכל, אולי היה מתרכך. אבל הוא לא ידע. הוא כעס.

חיה מצלצלת. מה שלומך, אחות? הוא עונה לה. שעת בוקר מוקדמת, והיא בדרך מחברון לעבודתה כמתכנתת בחברת הייטק בירושלים. זה כבר הפך למנהג. מדי פעם היא מנצלת את הנסיעה הארוכה בבקרים כדי לדבר עם בניה. תפתחי יומן, חיה. יש תאריך.

איזה יופי. קשה לי לפתוח יומן באמצע הנסיעה. כבר דיברתם עם ההורים?

לא. עזבי. נמאס לי. את כותבת? 21 באוגוסט 2014.

היא קופצת. 21 באוגוסט 2014, חיה מהדהדת בקול את התאריך. אני מבטיחה להגיע. לפחות להשתדל. זה בדיוק תאריך הלידה המשוער שלי. אם לא אהיה בחדר

לידה, אגיע.
וואו, חיה, מזל טוב. איזה צירוף מקרים. לא ידעתי שאתם בהיריון.
חוץ מאייל אף אחד עוד לא יודע. גם ההורים לא. אני רק בחודש שני. כששמעתי את התאריך, פשוט החלטתי לשתף אותך בספונטניות. אבל דיר באלכּ. אל תספר לאף אחד. ובנוּיָה, תעשה טובה, דבר כבר עם אבא ואמא. זה לא צורה לקבוע ככה תאריך בלי לדבר איתם.
תגיד תודה שיש לך הורים, נוזף בו אסף. אני מבין אותך, בניה. מבין. ההורים שלי וההורים שלך יכלו להיות חברים טובים. אבא שלך כל כך מזכיר את אבי. אני מכיר היטב את הנוקשות הדתית הזאת. גם אמא שלך כל כך מזכירה את אמי בסגנון הפתוח יותר. הייתי מוכן להקריב הרבה כדי שההורים שלי יזכו לעמוד לצדי מתחת לחופה. הייתי מוכן להקריב הרבה כדי שיעקמו את האף על אורח חיי. תגיד תודה על מה שיש, בניה. דבֵּר איתם. חבק אותם. הרי אתה כל כך אוהב אותם.
בשבת בניה וגלי מבקרים שוב בבית הדודים הירושלמים. בניה מעדכן אותם בתאריך החתונה. הם מזדעזעים לשמוע שלא תיאם עם ההורים. מצדי שלא יבואו לחתונה. שלא יבואו, הוא נוהם.
אין דבר כזה, בניה, שימקי וציפי נחרצים, ההורים שלך יהיו בחתונה. אתה תמצא את הדרך להתפייס איתם. זו חובתך כבן. בפעם הבאה שהם מתקשרים אתה עונה להם מיד. די עם המשחקים הילדותיים הללו. די.
גם גלי מצטרפת לנזיפות. לאט־לאט גלֵי הכעס והעלבון שוככים. רק אדוות קטנות מתעוררות מדי פעם בלבו.
כמה ימים אחר כך מיכל מבקשת מאחֶיה שימקי ונאוה להיפגש בבית קפה בירושלים. היא מתארת להם את המצב, שבניה לא מדבר איתם כבר שלושה שבועות, ומבקשת את עזרתם. שלושה אחים לבית משפחת קורנפלד. שונים זה מזה באופיים ובאורח חייהם, ובכל זאת אחים. אחים קרובים. משפחה. ואילו אצלה נדמה כי המשפחה נקרעת. איך זה קרה? למה היא חייבת להיות תמיד גלויה וכנה? היא לא היתה צריכה להודות בפניו שהיא לא שמחה כמו ששמחה באירוסי אָחיו. היא נזכרת שהוא זה ששאל, ולא הותיר לה ברֵרה. למה שאל? הוא הרי מכיר אותה, שפיה ולבה שווים. לא חשוב. הוא שאל. היא ענתה. ועכשיו צריך לעשות משהו בדחיפות כדי לאחות את הקרע.
בעקבות הלחץ מהדודים ומגלי אחרי שלושה שבועות של נתק בניה מתקשר לאמו. שלום, אמא. שלום, בניה. גלי כאן איתי ברכב, את על רמקול. תודה, גלי, אומרת מיכל. אני שמחה שאנחנו מדברים סופסוף. לא מתאים למשפחה שלנו הדרמות האלה, בואו נשאיר את כל מה שהיה מאחורינו. טון הדיבור שלה מתחיל להתרונן: גלי, קניתי לך מתנה קטנה לאירוסים, מה את אומרת על בית הקפה בגן הבוטני

בירושלים? הערב או מחר? מתי מתאים לך? וגלי עונה, הערב. לעיניים שלה כבר מתגנבות דמעות. בניה מביט בה ומחייך. מיכל ממשיכה לגלגל את השיחה בקלילות, כאילו כלום. ובניה סופסוף משתף פעולה. בתום השיחה היא משדלת אותם להגיע יחד לשבָּת לקריית ארבע. הם מבטיחים שיבואו בשבת בעוד שבועיים.

מה ללבוש? היא שואלת. תלבשי שמלה או חצאית. מה זה חשוב, הוא עונה וממשיך לארוז את התיק לשבת.

שמלה? חצאית? אין לה שום דבר כזה, הקול שלה רועד, ובלי הכנה מוקדמת גם העיניים מתמלאות בדמעות. המתח של השבועות האחרונים מפרק לה את הלב. בניה שכח לומר לה מראש שתקנה שמלה, וכעת כל החנויות סגורות, אפילו כאן בתל אביב. המלתחה הפשוטה שלה מכילה רק חולצות ומכנסיים. חצאית? אין לה אפילו אחת, היא מדפדפת בייאוש בין הז'קטים והחולצות המכופתרות של בניה. מאיפה תשיג עכשיו חצאית? וכבר מאוחר, והם צריכים לצאת כדי להגיע לפני כניסת השבת.

כמה חיכתה לרגע הזה. יותר משנתיים היא מייחלת לעשות את השבת בבית הוריו, להרגיש חלק מהמשפחה היפה הזאת, לשבת אל שולחן השבת של משפחת שראל, שבניה מדבר עליו בלי סוף.

המבט שלה נודד מארון הבגדים אל העציץ המונח על הכוננית. אריזת הצלופן השקוף שעוטפת אותו מנצנצת בשמש המציצה מהחלון. על הכול חשבה מראש, אפילו שי קטן הספיקה לרכוש. היא מלטפת את עגילי הפנינים בתנוכי אוזניה, מתנתה של מיכל לאירוסים. היא נהנתה כל כך לשבת עם מיכל בבית הקפה. למרות פערי הגיל והתרבות הן מצאו שפה משותפת. והעיניים שלה, שחודרות עמוק כל כך לנשמה, הן בדיוק עיניו של בניה, וגם קצב הדיבור המהיר והדרמטי. היא לא יודעת אם העציץ יקלע לטעמה של מיכל, אבל לפחות חשבה על מתנה. רק על חצאית לא חשבה. איך תוכל לבוא בבגד לא מכבד? זה יתפרש כזלזול באורח החיים של המשפחה ויגרום להם אי־נוחות מול שכניהם. וכבר הלחות שבעיניים הופכת ברגע לשיטפון אדיר. העציץ הירוק שמולה מיטשטש והולך.

בניה מסתובב אליה, נועץ בה מבט המום. גלי? את בוכה? ריבונו של עולם, על מה? על חצאית? ההורים שלי יקבלו אותך כמו שאת.

היא לא יודעת אם לצחוק או לבכות מהמשפט האחרון שלו. ההורים שלי יקבלו אותך. ממש. אותך הם לא מקבלים כמו שאתה, בניה, אז אותי יקבלו? היא מרגישה מובסת.

אותך הם מקבלים, גלי, בניה מתעקש. ממך הם לא מצפים לקיים אורח חיים דתי שהוא זר לך. ממני יש להם ציפיות, ולכן גם אכזבה.

הגוף שלה נופל מעצמו על המיטה, והבכי נמס לכרית.

עזוב, היא אומרת, כבדה עלי השבת הזאת. אני עם מכנסיים לא מגיעה לשבת בקריית ארבע. בשום אופן לא.

בניה מחבק אותה, מנגב את הדמעות, אך חדשות זולגות ממנה. ים של דמעות. השעון דוהר. השבת מתקרבת ועוד דרך ארוכה לפניהם. עזוב, היא מתעקשת. המתח של השבועות האחרונים גמר אותי. סע לבד. אין בי כוחות להצטרף אליך.

בניה מביט בשעון ובגלי לסירוגין. הוא לא מכיר את גלי שלו. גלי היציבה, שופעת המרץ והביטחון העצמי, מפורקת. לאן התנדפה האופטימיות שלה, ה"יהיה בסדר", ה"יהיה טוב", ה"נתגבר על זה יחד"? הוא הבטיח להורים שיבואו לשבת. הם לא יכולים להופיע בפתח הבית אחרי כניסת שבת. סופסוף חודש הקשר, והוא חזר לדבר עם הוריו. הוא חש את הקבלה בקולם, את ההשלמה, את הכאב על הריחוק שנוצר, ואת הרצון לקבל את גלי לחיק המשפחה. הם הפצירו שוב ושוב שיבואו יחד לשבת. איך יוכל לאכזב אותם?

הוא מוצף. לא מצליח להרגיע את זו שתמיד מרגיעה אותו. דוחף לתרמיל הגב הגדול זוג גרביים, מכנסיים וחולצה.

גלי, את בטוחה שאת לא רוצה לבוא? הוא שואל שוב, מלטף שוב. חייבים לצאת. אחרת לא נגיע לפני שבת.

בניה. די. בבקשה סע לבד. אני צריכה להתאושש. צריכה לעכל.

בטוחה, גלי?

בטוחה.

היא שומעת את הדלת נטרקת אחריו, והדמעות שוב משתוללות.

בניה נוהג בעצבנות. הוא רואה מול עיניו את פניהם המאוכזבות של הוריו. הוא כועס על העולם הזה ששום דבר בו לא הולך חלק. גם כשכבר נדמה כי הנה התסבוכות שבחייו מתחילות להסתדר, הכול נפרם בשבריר שנייה. הוא לא יכול עוד לעמוד בבחירות הקשות הללו שהחיים כפו עליו. למה אפילו בשבת הזאת, שהיתה אמורה לאחד את כולם, הוא נאלץ לבחור בין הבית שבא ממנו לבית שיקים? איך, לעזאזל, הותיר את גלי בוכה בבית?

גלי בבית משחררת את הבכי, ממצה אותו עד תום. שנתיים כאבה בשקט את סירובו של האב לארח אותה בביתם. בראשה הבינה כי לשלום אין טינה אישית כלפיה, אלא עמדה עקרונית, חינוכית, ובכל זאת כאבה על כך. הצטערה על הריחוק שנכפה על בניה ממשפחתו בגללה. הוא ויתר על שבתות בבית הוריו בלעדיה. הוא בחר בה, ובכל ליל שבת שהיה חופשי מן הצבא, הם התארחו אצל בני משפחה אחרים. פעם אצל אמה בשפיים, פעם אצל סבא איז'ו וסבתא צלילה או אצל סבתא רותי וסבא ברוך ברמת השרון, ופעמים רבות בביתם של שימקי אחיה של מיכל וציפי אשתו. היא לא אהבה את ירושלים, אבל את ביתו של שימקי אהבה עד מאוד. ציפי ושימקי קיבלו את

בניה ואותה כמו שהם. באהבה פשוטה ובאפס שיפוטיות. גלי אהבה לשבת במרפסת האבן רחבת הידיים שבביתם, לנשום את האוויר הנקי ולהתבשם מניחוח הפרחים בכדי החרס שקישטו את החצר וקרצו אליה ביופיים. ובניה? בניה אהב את ספת התכלת הרכה, ועוד במהלך הסעודה, לעתים כבר אחרי המנה הראשונה, שקע בתוכה בשינה עֲרֵבָה.

אל ההורים היה קופץ בימי שישי. במוצאי שבתות ביקרו יחד מדי פעם את אחיו הנשואים. היא ידעה שהוא אוהב ומעריך אותם, וכמה הם אוהבים אותו. היא לא רצתה להפריד בין בניה להוריו. להפך. אבל בפועל זה מה שקרה. בגללה.

היא הסכימה להינשא לו בגיל עשרים ושלוש, גיל צעיר מדי לטעמה, מתוך אהבה גדולה, אך גם מתוך הבנה שצריך להתיר את הפלונטר ולהוציא את בניה מהמלכוד. ובמקום שהפלונטר ישתחרר, הקשרים בו הלכו ונעשו סבוכים יותר, כמעט חונקים. הם חשבו שברגע שההורים ישמעו על האירוסים השמחה תנצח, יהיה אפשר להיפטר מכל המשקעים. זה לא קרה. כשהחליט לא לדבר עם הוריו, היא חשבה שזו טעות איומה. היא הזכירה לבניה איך כפה עליה לחדש את הקשר עם אביה. האב עזב את הבית במפתיע, ונישואי הוריה עלו על שרטון. גלי שנותרה עם אמה כעסה על האב, ותקופת־מה אף סירבה לדבר עמו. לאורך כל משבר הגירושים של ההורים בניה היה לצדה, אי של שפיות בתוך מציאות כואבת. בניה עמד על כך שתארוז את הכעסים בצד ותשמור על קשר רציף עם אביה. משפחה לא מחליפים, אמר לה שוב ושוב. בזכותו נשמר הקשר.

היא מקישה על מסך הטלפון הנייד שלה. אבא, זאת גלי, היא מצליחה למלמל בין הדמעות.

מה קרה, גלי? הכול בסדר עם בניה? הוא שואל, חרדה בקולו.

הכול בסדר עם בניה, אבא, היא מרגיעה ומשתפת את האב במה שקרה.

גלי, תקשיבי טוב. הוא פוקד. עכשיו ומיד את מתקשרת לבניה ומבקשת ממנו לעשות אחורה פנה. שטפי פנים, שתי כוס מים ורדי מיד למטה, עם מכנסיים או בלי מכנסיים. זה ממש לא משנה. את בשום אופן לא מוותרת על השבת הזאת.

כמה נעים לה לשמוע את הטון ההחלטי שלו, את הקול הבוטח והמצווה, שמדבר אל ההיגיון שבה ומרגיע את הבהלה. בסדר, אבא, היא עונה ומתקשרת מיד לבניה.

בניה מגיב בצהלת שמחה. הוא מבצע פניית פרסה בצומת הקרוב ודוהר לביתם. גלי כבר ממתינה לו בפתח הבניין במכנסי ג'ינס, ומעליהם הטוניקה הכי ארוכה שהצליחה למצוא בארון. היא צוחקת ובוכה, בוכה וצוחקת. והוא אוהב אותה גם כשהעיניים שלה נפוחות מדמעות. אוהב מאוד.

הם מגיעים בקושי לשבת. פיגוע בכביש המנהרות מכריח אותם לנסוע בדרך חלופית. והנה הם בבית הוריו. ריח תבשילי השבת משכיח ברגע את כל החרדות

והפחדים והאי־נעימות. מיכל מחבקת אותה בעוז, כמו שרק מיכל יודעת, עם כל הלב והנשמה, והעיניים שלה, עיני בניה, נוצצות משמחה ומלחות קלה. וכבר היא מסחררת אותה במילותיה בסיפור הנמשך לתוך סיפור אחר, והולך ומתחבר לעוד אנקדוטה מצחיקה, ואחרי מעגלים ופעלולים היא לא שוכחת לחזור ולסגור את סופו של הסיפור הראשון. שלום מביט ברעייתו ופניו קורנות. הוא לא מנסה להשחיל מילה. ממילא אין לו סיכוי. שלום מחייך אל גלי, חיוך טוב. חיוך מפייס. וגלי מחייכת אליו בביישנות ושבה להקשיב לסיפורה של מיכל. רק בניה מסוגל להתחרות בכושר הסיפורי השופע של אמו, חושבת גלי.

מיכל מציעה לה להדליק נרות, והיא נענית בשמחה. בניה כבר חיבר אותה אל הטקס הזה, ובכל שבת היא מדליקה נרות. היא אוהבת את נצנוץ הלהבה, את הברכה, את הקסם של השבת שנדלק ברגע אחד עם הנרות.

אך למרות האווירה הביתית החמימה היא מרגישה חסרת ביטחון. כשהיא מסדרת את התיק בחדר שהוכן עבורה, היא מנסה לשחזר את כל הכללים שבניה לימד אותה. היא מפחדת לעשות איזו טעות. מה מותר ומה אסור? היא יודעת שאור אסור לכבות ולהדליק. גם את הנייד היא משתיקה. אפילו צמה היא יודעת שאסור לקלוע בשבת. אבל מה בנוגע להורדת מים בשירותים? מבוכה. מותר או אסור?

כשבניה נכנס אל החדר בחולצת שבת לבנה בוהקת, כיפה על ראשו, היא שואלת אותו בלחש בפנים מתוחות אם מותר ללחוץ בשבת על ידית הניאגרה. מה פתאום, הוא עונה נחרצות. השתגעת. אסור באיסור חמור. מותר רק למלא מים מהברז בנטלה ולשפוך לאסלה.

נטלה? אתה מתכוון לנטלן, שואלת גלי.

אותו הדבר, צוחק בניה. נטלה זה של דוסים, נטלן של חילונים.

בליל שבת היא מתלווה אל מיכל לבית הכנסת הסמוך. ממרומי עזרת הנשים היא בוחנת את הקהל, מנסה להתעלם מהמבטים שנועצים בה ובמכנסי הג'ינס שעליה. אבינו מלכנו פתח שערי שמיים לתפילתנו, היא קוראת את האותיות הבולטות מעל ארון הקודש העשוי עץ. מה זו תפילה? האם יש מישהו למעלה שיושב בשער השמיים ומקשיב למלמולי בני האדם? היא לא יודעת. בטח לא אם אותו מישהו מוצא את הזמן גם למלא את אינסוף הבקשות שנשלחות אליו. בפעם הראשונה שקלטה את בניה ממלמל, הרימה גבה. מה אתה עושה? שאלה אותו. אומר תפילת הדרך, כמו בכל נסיעה, הסביר לה. איך לא שמה לב לכך קודם? אתה מתפלל תפילת הדרך גם כשאתה נוסע בשבת? שאלה אותו, מנסה להבין את הסתירות הפנימיות של חייו. כן. הינהן. אני לא יודע איך להסביר את זה, אבל אני מרגיש קרוב לאלוהים גם כשאני מחלל שבת.

היא ביקשה ממנו לשתף אותה בתוכן התפילה. שתוליכנו לשלום ותצעידנו לשלום

ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, ותחזירנו לביתנו בשלום. המילים מדברות אל לבה, החזרה הקצבית על המילה שלום. הלוואי שתמיד ישוב הביתה בשלום.

כשפגשה אותו לראשונה, היתה חזותו כשל חילוני למהדרין. רק שמו הסגיר רקע דתי. ככל שהקשר ביניהם העמיק, הבינה שאישיותו מורכבת יותר, לעתים מסוכסכת. הוא בחור מאמין, הבינה ככל שהקשר הלך ונרקם ביניהם, אבל קיום המצוות המעשי לא עקבי אצלו. יש דברים ששמר יותר, כמו כשרות במטבח בביתם או צומות. יש דברים שלא. ככל שדיברו על מיסוד הקשר, על חתונה, על הקמת משפחה, היא הרגישה את השינוי שמתחולל בו. אם בפסח הראשון שלהם כזוג רק אסף את החמץ והשאיר סגור בארון, בפסח הבא כבר הקפיד למכור את החמץ. בשבועות האחרונים דיברו הרבה על חינוך הילדים. הוא הבהיר לה כי חשוב לו שילמדו במסגרת שתחבר אותם למסורת, שתיתן להם את כל הידע הנחוץ. תחילה היה לה קשה עם הרעיון הזה. אבל כשהציע מסגרות רכות יותר, כמו בתי ספר מסורתיים או מעורבים, ידעה שיהיה בסדר. הם יֵדעו לנווט את דרכם יחד, לגשר על הפערים.

ניגון התפילה, לכה דודי לקראת כלה, מעיר אותה מהרהוריה שהפליגו ומחזירה אל בית הכנסת. הצלילים עָרֵבים לאוזניה. יש בהם כמיהה וליטוף, רוך וערגה.

בלילה, אחרי סעודת ליל השבת, בניה מסמס לה מהחדר שבו הוא ישן, שהוא אוהב אותה. היא נוזפת בו על חילול השבת בבית הוריו.

בהבדלה היא מתוודעת לראשונה לטקס המוזר, שבו בני הבית מקרבים כפות ידיים אל הנר הדולק. היא מופתעת כשבניה דוחף מתחת לאפה עלה רוזמרין. הוא צוחק אליה. צוחק עליה. היא שולחת בו מבט שואל. פניו לובשות מבט ממזרי, והוא מבקש לשמוע כמה נטלות מים שפכה לשווא לאסלה השבת.

אפריל 2014

רגע לפני שבניה מסיים את תפקידו כמ"פ מסייעת בגדוד שקד, יש לו עוד יוזמה אחת לקדם. הרי זה היה המנדט המפורש שניתן לו: לחולל מהפכות. הוא לא אוהב את פינות הטלוויזיה שהמחלקות השונות אירגנו לעצמן. זה מפלג את הפלוגה, יוצר בידול ומעמדות בין המחלקות. המחלקות הוותיקות יותר מצליחות, מטבע הדברים, לצבור ציוד רב יותר, ספות שוות יותר, טלוויזיה ומשחקי מחשב. בישיבת מפקדי הפלוגות מתלבטים המ"פים האחרים בסוגיה, חוששים להוביל מהלך שהחיילים עלולים לא לקבל בעין יפה. בניה מכריע. הוא מודיע לפלוגה המסייעת על הוצאת כל הטלוויזיות מהמחלקות, ומותיר טלוויזיה אחת במועדון הפלוגתי. גם את הפלייסטיישן ומערכת הסטריאו, שהיו שמורים היטב אצל המפל"ג, הוא מעביר למועדון הפלוגתי לטובת

כלל החיילים. להפתעתו, החיילים לא מתנגדים למהלך. הוא מצליח לשכנעם בהיגיון שעומד מאחורי החלטתו, ולסחוף אותם ברוח המנהיגות הנושבת ממנו. בניה מסמן עוד וי על תהליך עמוק שהצליח להוביל בפלוגה.

אל טקס החלפת המפקדים שנערך במצודת יואב מגיעים מיכל, יאיר וילדיו וגלי. הרכב של גלי עמוס במתנות שבניה ביקש ממנה לרכוש ולהביא איתה. מקרר קטן חדש למועדון הפלוגה, שי פרֵדה מבניה. מכונת קפה ניידת לסגניו, מתנות אישיות לכל אחד מחברי החפ"ק, ושקיות כבדות ובתוכן חולצות ממותגות שהזמין ורכש עבור כל אחד מחייליו.

גדוד שקד זו משפחה, נואם בניה על הבמה: זו אחריות אישית, סקרנות, מקצועיות וחתירה למגע. זה לדעת לקבל מחמאה ולחייך, כי מחר ננסה לשבור שוב את השיא. זה חיילים בודדים שהפלוגה זו המשפחה שלהם, וחיילים לא בודדים שהמשפחה היא הפלוגה. מסייעת שקד זה מפקדים, לוחמים, זה אתם. להצלחה הורים רבים. הכישלון יתום. משפט זה לרוב נאמר על בריחה מאחריות בעת כישלון ועל הרצון לקחת קרדיט בהצלחה. אני אומר, להצלחה הורים רבים. ההצלחה היא אתם. היא הגדוד, היא קציני המטה, הנגדים והמפקדה. ההצלחה היא שלכם, של כולם. ההצלחה היא הרצון לדחוף מעלה־מעלה את הרף. הצלחה כזו היא דנ"א של פלוגה, היא חלק בלתי נפרד מהווייתה. בניה מודה לבורא עולם, למפקדיו ולמשפחתו, ולגלי שפיקדה איתו על הפלוגה: כשהייתי רך, זה בזכותה, הוא אומר, ולא שוכח להודות גם לצוות הפיקודי ולכל אחד ואחד מתומכי הלחימה, מהשליש ועד הטבח. בתום הטקס וחיבוקי הפרֵדה הוא יוצא לחופשה. כעבור ימים אחדים יקבל הודעת טקסט מיהודה, שלא שוכח לסגור חוב קטן: תוצאות הדירוג של המחלקות השונות בגדוד שקד הגיעו.

המסייעת מדורגת בראש הרשימה. היא הפכה לפלוגה מצטיינת.

פרק יד

שגרה

פלא. זוג חי לו בשלווה. בלי רכבת הרים רגשית של פרֵדה ופגישה. בלי דרמות. בכל בוקר גלי נרגשת מחדש מהשינוי. היא מכינה שתי כוסות קפה במכונה. אחת היא משאירה ליד בניה המנומנם, את השנייה היא שותה בדרכה לעבודתה כעוזרת מנכ"ל במשרד אדריכלים. היא מהרהרת אם הכריעה נכון. בניה היה אמור לצאת לחופשת לימודים ארוכה עם סיום תפקידו כמ"פ מסייעת בגדוד שקד. הוא התלבט בין לימודי מזרח תיכון למשחק. היא התלהבה ממשחק. לא רק בשל יכולת החיקוי הנהדרת שלו, אלא בגלל משהו הרבה יותר עמוק. יש לו יכולת יוצאת דופן להזדהות עם אנשים שונים, עם עמדות מגוונות. הוא ידע להיכנס היטב לכל תפקיד. עם כל אחד דיבר בלשונו, מחליף זהויות, מחליף שפות. רגע הוא מפקד קשוח, רגע הוא ילד של אמא, רגע הוא בן הרב מקריית ארבע, רגע הוא צעיר תל אביבי נהנתן. אין זו צביעות ולא זיוף. להפך. הוא פשוט מרגיש היטב את האדם שנמצא מולו, ולכן יודע לגעת בו, לדבר בשפתו. יש משהו מסעיר בלימודי משחק, משהו חופשי ומשוחרר, הרבה פחות שבלוני מלימודי המזרח התיכון, אמרה לו.

אבל הלבטים מה ללמוד נדחו להמשך. לקראת סיום תפקידו בשקד הציע לו עופר וינטר, שמונה למח"ט גבעתי, את הפיקוד על הסיירת. בניה התלבט. הוא השאיר לגלי לקבל את ההחלטה. ההצעה טרפה את הקלפים. הם התארסו מתוך ידיעה שהוא יֵצא ללימודים, יהיה בבית, והם יוכלו להגשים את החלום להקים משפחה. אבל גלי לא התלבטה. להצעה כזו לא אומרים לא, אמרה. אז נדחה בשנה וקצת את הלימודים והילדים. עכשיו, כשקיבל חופשה של שישה שבועות בין התפקידים, והיא טועמת את פלא השגרה, מתכווץ בה משהו. איך שוב תתרגל לסחרור של זוגיות בצל צבא?

ולמרות החופשה מהצבא בניה תמיד עייף. באחד הערבים נרדם על הספה בבית אמה בשפיים. גלי, שכבר רוצה לחזור הביתה, מתקשה להעיר אותו. אחרי צעקות וצביטות היא עוברת לצעד דרסטי יותר. מתרחקת אחורה כדי לקחת תנופה ורצה כדי להסתער ולנחות עליו.

איי. היא צורחת. איי. הצילו. הזרת, הזרת.

בניה מזנק בבהלה. גלי מתפתלת על הרצפה. היא התנגשה בספה תוך כדי ריצה, ואת עוצמת המכה ספגה הזרת ברגלה. בניה מרים אותה, מביט באצבע הזקורה הצידה. נשברה לך הזרת, הוא קובע, נושא אותה אל הרכב וממהר לחדר מיון.

בבית החולים הוא מרים אותה אל השולחן לצילומי רנטגן, משם נושא אותה אל החבישה ובחזרה לרכב.

במשך שלושה ימים גלי לא מסוגלת לדרוך על הרגל. במקום לנוח היא מתעקשת לצאת לעבודתה. זה בסדר. יש לה סבל אישי שסוחב אותה בכל בוקר עד לכיסא במשרדה, ומחזיר אותה בתום היום על כפיים לביתם.

הם פורקים את המצרכים מהשקיות בתום הקניות במכולת ומכניסים את מוצרי החלב למקרר. המבט של בניה מתביית על החותמת 24/7 שעל השקית. לא נוח לי עם זה שהלכנו לקניות בשבת, הוא אומר לגלי. גלי מופתעת. אבל, בניה, אתה יוצא לפאבים בסופי שבוע כבר שנים גם בשבת. אין פאב שלא היית בו. ואל תגיד שאתה לא נהנה מזה, זה חלק מהחיים שלך. אז מה קרה פתאום?

לא יודע, הוא עונה מהורהר. זה מרגיש לי אחרת. לא יודע. אני מבולבל. מרגיש לא נוח עם חילול השבת התל אביבי ההמוני והפומבי הזה. למה מכולת צריכה להיות פתוחה בשבת? זה לא בילוי, זה סתם מסחר. מה היה קורה אם היינו קונים את הדברים לפני שבת? חנויות מכולת שפתוחות בשבת, ועוד מכריזות על זה בגאווה על השקית שלהן, זה סתם לפגוע בצביון המיוחד של השבת. קשה לי עם זה, גלי.

החתונה מתקרבת. ההכנות רבות. אבל הוא זקוק למילוי מצברים רגע לפני שיסתער על תפקיד מפקד פלס"ר גבעתי. גלי אומרת שישאיר לה את ההכנות, שזה בסדר אם ינצל את החופשה שלקח מהצבא גם כדי לעוף. הוא לא במים ולא בשמיים. בסוף הפך לחי"רניק, לוחם המחובר ליבשה. אך הנשמה שלו זקוקה למרחבי האוויר, למבט מלמעלה על המציאות, לתחושת הריחוף, לרוח החובטת בפנים.

אביו מצלצל[12].

אהלן, בְּנָיָקִי, מה נשמע? איך החופשה?

וואללה, יותר טוב מזה לא יכול להיות.

חשבתי שלא תסתדר בחופשה.

תאמין לי, אבא, אני יכול להיות ככה כל החיים, עונה בניה.

אל תגיד את זה אף פעם, מעיר שלום. שמעתי פעם מאחד מרבותי, שאמר לנו טרם צאתנו לשירות הצבאי, אל תהיו כמו לוחמים בצבא הרוסי, שאחרי עשרים שנה בצבא הם משתחררים, ואז כל החיים עוברים עליהם בעצלנות.

עצלנות? חושב בניה, מה פתאום עצלנות. הוא מנצל כמעט כל דקה בחופשה הזאת. עושה סופסוף דברים שהוא אוהב.

בדיוק התכוונתי להגיד לך שנרשמתי ללימודים של הטסת בקאי[13]. יאללה, אבא, אני מזמין גם אותך להצטרף. אפשר להחנות אותו בבית, לפתוח אותו ולעוף מתי שרוצים. אני מתכוון לקנות אחד כזה.

יפה. יפה מאוד. אני מוכן לחשוב על זה, צוחק שלום. בוא נדבר אחרי שתתחיל את השיעורים. ואל תקנה טרנטה, הוא מזהיר.

לאחר הטיסה הראשונה על הבקאי הם שוב משוחחים. בניה מספר לשלום בהתלהבות על החוויה, מנסה לשדל את אביו, שכה אוהב טיסנים ומטוסים, להתיר את כבלי השגרה ולהצטרף אליו לשיגעון החדש. אתה עף בתוך ואדיות, משייט מעל חממות, מעל מטעים, רואה הכול מלמעלה. הנוף משגע, הוא מתאר בהתרגשות. זה יותר כיף מאשר לטוס? שואל שלום.

כן. זו חוויה שאי אפשר להסביר.

אני חייב לראות את זה, מתחיל גם שלום לגלות סימני התלהבות.

תעשה טיסת היכרות. תרגיש איך זה. די, אבא, נגמרו התירוצים.

שלום מנסה להציע נושאים אחרים לשיחה, ובודק בזהירות אם לבניה יש כרגע חיים אחרים חוץ מהטרקטורון המעופף. התשובה ברורה — אין. בניה ממשיך לדבר רק על זה. אני הולך לקנות כלי בעוד שבוע, מבהיר בניה. שלום תוהה בלבו אם זה לא יהיה נמהר מדי מצד בניה להיכנס להוצאה כספית לפני החתונה. הוא מכיר את להט הקניות של בניה, את הדחף לממש הכול כאן ועכשיו. קצת כמו מיכל שלו.

כמה עולה דבר כזה? הוא מתעניין.

שלושים ושמונה אלף שקל. כולל עגלה, כולל קסדות. אבא, אם לא תעשה את זה עכשיו, מתי תעשה?

בניה תוהה על כך שאבא שלו תמיד משימתי, מגויס. מפרנס ולומד. לומד ומפרנס. למה הוא לא נהנה קצת מהחיים? הרי הוא מת על כל מה שעף, איך אפשר להשוות בכלל בין סימולטור טיסה במחשב בבית לבין הדבר האמיתי. הקב"ה יודע שאני את שלי עשיתי, אהה? אומר בניה בתום מסע הפצרות נוסף. שלום מבטיח שיבדוק את הנושא.

שידוליו המילוליים של בניה לא צולחים, אך הוא לא מרים ידיים, ורוכש לאביו שובר לשיעור ניסיון בטרקטורון המעופף.

שלום עדיין שומר את השובר באחת המגֵרות, יודע שכבר לא יעשה בו שימוש ללא בנו.

אך לא רק בניה יודע להיות עקשן. את החופשה מן הצבא הוא מנצל לניתוח קל להסרת בלוטה גדולה שצמחה על כף ידו. יום וחצי בלבד של אשפוז מצריך ההליך הפשוט שהוא עובר, אך שלום אינו מוכן לוותר על ביקור בבית החולים. כל שידוליו של בניה שמדובר בנסיעה ארוכה, שגלי תהיה שם לצדו, לא עוזרים. אני לא עושה את זה כי אני צריך, אלא כי אני רוצה, מבהיר לו שלום ומוסיף שאם לא יגיד לו היכן הוא מאושפז, הוא כבר יברר את הסוד הצבאי השמור דרך מקורות אחרים. בניה נכנע ומוסר את הפרטים. אל תמנע מאיתנו את הזכות לראות אותך, בְּנָיָקִי. לטקסים של הצבא אני מזמין אתכם, צוחק בניה.

יום לפני טקס כניסתו של בניה לפיקוד על הסיירת שוב משוחחים הבן והאב. בניה

חושף את חששותיו נוכח הקשיים שבהם נתונה הסיירת. צפויה לי הרבה עבודה, הוא אומר. אני צריך הרבה סייעתא דשמיא, הוא משתמש בשפת אביו. שלום שואל אם יש לו תוכנית עבודה. בניה עונה שלא זו הבעיה. אתמול בלילה באתי למג"ד ואמרתי לו, תקשיב, אני לא מסוגל להיות פה עוד. אני לוקח את הרכב ונוסע הביתה. הוא הבין אותי. אמר לי: סע, סע. הרגשתי שהקירות של המשרד סוגרים עליי. שאין בי כוחות לבנות יחידה מהתחלה. הייתי לוחם בפלס"ר, אבא, אני יודע שיש כאן לוחמים ומפקדים גיבורים. כולם אנשים טובים, מספרי אחת בחטיבת גבעתי, אנשים משכמם ומעלה, אבל הסטנדרט נמוך.

זה מאוד מאתגר, אומר שלום. תוהה בלבו אם זה לא שוב הפרפקציוניזם של בניה שמציב רף גבוה מדי.

מאוד מאתגר, מהדהד בניה את מילותיו של אביו. לא הבנתי את גודל האתגר, למרות שהזהירו אותי מראש שהיחידה לא נמצאת בשיאה. הוא נשמע מהורהר.

אתה מרגיש שאתה יודע מה לעשות עם זה?

ברור לי לחלוטין איך אני תוקף את הכול, עונה בניה. ברור לי מה לעשות בהתחלה, מה לעשות באמצע, ומה לעשות בסוף.

אם יש לך תוכנית עבודה בראש, זה אומר שאתה תצליח, מעודד שלום.

למה הרגשתי שהכול סוגר עליי? הרגשתי בודד. כמפקד אתה חי בבדידות. בטח בקרב, אבל גם בתרגילים קשים וגם בשגרה. אלה אנשים שאפילו לא בני גילך. הם לא תמיד מבינים אותך. הוא נעצר רגע, חושב אם נכון לומר את מה שעובר לו בראש. הפחד שלי, הוא מחליט לשתף, שאם מחר פורצת מלחמה, אכשל. המילים הללו מבהילות אותו. הוא מנסה להתנער מהדאגות וחוזר אל משימות ההווה. עדיין לא כתבתי את נאום הכניסה שלי לתפקיד, זה צריך להיות קצר. חשבתי לקרוא את התפילה של שליח הציבור ביום כיפור, לפני תפילת מוסף.

הנני העני ממעש נרעש ונפחד, מנגן שלום את המילים המוכרות.

אני לחוץ מגודל האחריות, אומר בניה, הדאגות שוב מציפות אותו.

זה לא טוב שהחיילים יראו שאתה לחוץ.

אני לא מסתובב בבסיס בחרדות, אבל אני, אני לעצמי, מרגיש את גודל האחריות.

נתפלל שנכריע את האויב בכל מלחמה, ושכולם ישובו בשלום, כמו שנאמר בפרשת השבוע: וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה ה' רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל. הקב"ה שם אדם במקומות שהוא צריך להיות בהם, ספק מעודד ספק מברך שלום את בנו. אני מאמין באמונה שלמה שעם כל הכוחות והאנרגיות שיש בך, בעזרת ה', בזכות עם ישראל, בזכות כל היעדים שהקב"ה הציב לנו, תעשה את הדבר הזה על הצד הטוב ביותר. תעמיד את היחידה על הרגליים, לא רק תייצב אותה, אלא גם תכניס לה קפיצים ברגליים. דבר מקובע הוא לא בריא.

שאבתי עידוד מיהודה ואך, מספר בניה.

גם הוא היה מפקד הפלס"ר?

לא. אבל שלושה מפקדים לשעבר של הפלס"ר הם היום מח"טים.

יפה. אתה במסלול המהיר לקידום בטוח, צוחק שלום.

לא באתי בשביל להתקדם. באתי בשביל להצליח בתפקיד. אני עוד מתלבט אם להמשיך בצבא בכלל אחרי התפקיד הזה. המחיר שאני משלם כבד מאוד. אפילו מהבחינה הפיזית. רצתי לא מזמן עשרה קילומטרים במרוץ לילה לבן בגדוד שקד, והיה לי קשה. אני כבר לא ילד.

אתה לא צריך לחשוב על קידום עכשיו, אבל נחמד להריח אוויר פסגות. תתבשם קצת מהאוויר, אבל אתה בהחלט צודק, לא צריך לחשוב כעת לטווח רחוק. חזק ואמץ. נתראה מחר בטקס. קח הרבה אוויר ותעמוד במשימה.

נעמוד ביחד. התקשרתי כדי לקבל כוחות. אני לא לבד במלחמות האלה.

שלום מגיע בזמן. הבמה כבר ערוכה. דגלי המדינה והחטיבה מתנוססים עליה בגאון, רק חתן הטקס חסר. הנה הוא בניה, עושה את דרכו אל הבמה בצעד בוטח. פניו תחת הכומתה הסגולה מוארות בשמש. מקבל אני על עצמי היום בכובד ראש וביראה גדולה את הזכות לפקד על הסיירת, פלוגת הקצה של חטיבת גבעתי, הוא מקריא מן הדף: בכך סוגר אני מעגל ושב כמפקד אל כור מחצבתי שבו גדלתי והתעצבתי כלוחם, כמפק"צ וכסמ"פ. מלאכתנו מרובה. עבודה רבה לפנינו. תודה לבורא עולם על שזיכה אותי באחריות גדולה זו. תודה לקודמי בתפקיד. תודה למפקדַי בעבר ובהווה, אשר האמינו בי בתפקידַי השונים, תמכו ויעצו לאורך הדרך, והפקידו בידי משימה חשובה זו. תודה ענקית למשפחתי, ובתוכה לגלי ארוסתי אשר נותנת לי את הכוח להמשיך הלאה. כל ששלי שלה. לסיום אברך שיתקיים בנו הפסוק: אֶרְדּוֹף אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד כַּלּוֹתָם. ומקווה אני כי אחזיר את לוחמי בשלום, וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה ה' רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל. בהצלחה.

שלום מזהה בנאום הקצר של בנו הדים לשיחה הארוכה שניהלו יום קודם לכן. את התרגשותו הוא אוסף פנימה, לובש ארשת מאופקת. לשמחתו, לבניה יש פנאי, והוא מציע שיצאו יחד לסיור בנחל עוז. בניה מצביע על האופק, מתאר בפרוטרוט את הנוף. אילו תושבי הקיבוץ היו יודעים מה מסתתר להם מתחת לרגליים, הוא אומר, דאגה על פניו, הם לא היו נשארים כאן אפילו דקה. יש לנו מידע מודיעיני, הוא מסביר לאב. אני לא יכול לפרט.

הי, הילה. מה קורה? אני מארגן מסיבת יום הולדת עשרים ושלוש לגלי. שריינתי איזה באב, הוא אומר, מחקה מבטא ערבי. אני מקווה שיגיעו אנשים, שזה לא יהיה כמו הקיץ של אביה. הכול בהפתעה, כמובן.

גלי מתלבשת ומתאפרת. ביומיום היא לובשת ג'ינס פשוטים, נעליים שטוחות. ביומיום היא גם לא מתאפרת. אבל הם יוצאים הערב יחד, והיא מנחשת שיחגוג לה יום הולדת. היא משקיעה זמן רב באיפור, וגם נועלת את נעלי העקב החדשות. לא יעזור לך, גלי, צוחק בניה. גם עם חמישה סנטימטרים של עקב את ננסית.

גלי מופתעת מהחברים ומהחברות האורבים לה בפאב. ערב נעים עובר עליהם. בירה, ריקודים, פטפוטים.

בניה לוחש באוזנה שיתין לו את טבעת האירוסים. הוא משתיק את הקהל, כורע ברך ומבקש בדרמטיות את ידה. גלי זורמת איתו, משחקת ברצינות רבה את הכלה המופתעת והנרגשת. היא כבר מכירה את השטויות שלו. הוא יציע לה עוד מאה פעמים, ובכל פעם יתרגש מחדש, ועל הדרך גם ירוויח פינוקים לחבר'ה. ההצגה המוצלחת אכן משכנעת את בעל הפאב, והוא מחלק חינם צ'ייסרים לחוגגים. בדרך חזרה מרחוב הירקון לביתם גלי חולצת את נעלי העקב. כפות רגליה כואבות מהנעליים החדשות. בניה כורע שוב ברך ומזמין אותה לעלות על גבו. גלי מטפסת, ובניה נושא אותה כך עד לביתם.

יום חמישי. סופשבוע ארוך בבית. בניה שותה את הקפה שגלי השאירה לו בבוקר ליד המיטה, וחוזר לישון. הוא מתעורר מיוזע. מבועת מחלום. גלי בלבן, כלה. האורחים, החברים, המשפחה ממלאים את גן האירועים. הוא מגיע באיחור, מתנשף. רגע לפני שהם נכנסים לחופה, הוא מסתובב לאחור ובורח. גלי מביטה בו בהלם, כמעט בשנאה. היא זועקת אחריו משהו, אבל הוא כבר לא שומע. הוא רץ כל עוד נפשו בו, בורח מהחתונה.

תחושת חמיצות מציפה אותו. מה פשר החלום הזה? הוא הרי מחכה לחתונה, משתוקק אליה. הוא מסתובב בדירה אכול ייסורים. בצהריים גלי מתקשרת ושואלת אם ירצה לבוא לאכול איתה סמוך למשרד האדריכלים. הוא עונה שאין לו כוח. מה קרה, בניה? היא שואלת. הוא שותק. היא לא זוכרת אותו אי־פעם מדוכדך כך.

לספר לה? הוא חושב. הוא לא מסוגל. שום דבר, גלי, הוא עונה. סתם מבואס.

כשהיא חוזרת אחר הצהריים, הוא לא מצליח להביט בעיניה. המבט המבוהל שלה מהחלום רודף אותו. הוא מתחמק ממנה, מעסיק את עצמו בניקיון אובססיבי של הבית. חלונות. שירותים. מרפסת. רצפה.

אני יוצא לריצה עם אסף, הוא זורק לה, טורק אחריו את הדלת. הם נפגשים כתמיד בחוף הצוק בחיבוק ובטפיחה איתנה על הגב. שני גברים מגודלים רצים בשתיקה. נושמים את האוויר הלח, נותנים לשרירים לדבר במקומם. המועקה שבניה חש הולכת ונמסה. חולצים נעליים, מקררים במים את כפות הרגליים. מתיישבים על החול, פניהם אל הגלים, מותחים רגליים, זרועות, גב, אגן, צוואר.

חלמתי שאני בורח לגלי באמצע החתונה, המילים יוצאות מעצמן, מפתיעות לא רק

את אסף, אלא גם את בניה. הרגשתי כל כך רע עם עצמי, שאחר כך התייחסתי אליה מגעיל במשך כל היום, ובגלל זה אני מרגיש עוד יותר רע. החלום הזה הפך לי את כל היום.

אסף בולע את הרוק. מתלבט מה לומר ואם לומר.

בניה מביט אל האופק הבלתי מפוענח. כילד, רצה לתפוס בידיו את הקו בין הכחול העמוק של המים לתכול החיוור של השמיים. קו הפרדה שבאינסוף הוא חיבור בין ההפכים, אחדות של ניגודים.

אני מתאר לעצמי שכל גבר חולם חלום בסגנון הזה, הקול של אסף שמבליח פתאום מנער אותו. אני מאמין שאלה פחדים שעולים אצל כולם.

שוב שותקים.

תספר לגלי? שואל אסף.

בניה מהרהר. אני חושב שאני לא מסוגל.

הוא לא מספר.

יוני 2014

שבת שלום, אני עמיצור האחראי על כוח התגבור, הוא פונה לבחור שנאמר לו כי הוא המפקד הטרי של פלס"ר גבעתי.

נעים מאוד, בניה.

היד של עמיצור ראפ נלפתת בתוך לחיצת יד איתנה. הוא מושך אותה במבוכה קלה. לזה לא ציפה. הוא סוקר שוב את הבחור, שמשך את תשומת לבו בגודלו. בוחן את הבלורית האדירה שלא מאפיינת הופעה צה"לית, בטח לא הופעה של קצינים, את החולצה הצבאית הפתוחה המשדרת רישול, את הסיגריה בפה. מרקע דתי, הוא מקטלג לעצמו למגֵרה המתאימה.

שם מסגיר, הוא מחייך.

אכן. אבל עזבתי, מאשר בניה. מקריית ארבע. בוגר מקור חיים.

אה וואללה. בניה מה?

בניה שראל.

מכיר. שמעתי עליך. אני בן דוד של יהודה ואך.

מה אתה אומר, בן דוד של יהודה? עכשיו אני רואה את הדמיון.

השיחה מתגלגלת מהיכרות הססנית אל המטלות הצבאיות; חלוקת סיורים, שמירות ומשימות להגנת המוצבים והקיבוצים הסמוכים לגדר רצועת עזה. לפני שעמיצור פונה אל עיסוקיו, בניה זורק משפט. אתה מוזמן במוצאי שבת למועדון במוצב בנחל עוז. תהיה שם שיחה ראשונה שלי עם חיילי הסיירת, נראה לי שזה יעניין אותך.

במוצאי שבת עמיצור נכנס באיחור קל למועדון. בניה יושב ומדבר מול חייליו, אלה שנותרו בשבת ואינם עסוקים בפעילות הגנתית שוטפת.

אנחנו פה כדי לשמור על מדינת ישראל ועל עוטף עזה, אומר בניה, אבל לעתים קרובות אנחנו מתבלבלים לחשוב שהמשימה שלנו היא רק לשמור על יישובי עוטף עזה מפני עזה. למה אנחנו מתבלבלים? כי יש עוד צד נסתר בסיפור הזה, שבשבילו צריך מבט מעמיק יותר. עזה לא נותנת לנו לשכוח שגם היא חלק מהסיפור, שהיא מתגעגעת אלינו. הייתי בעזה בגוש קטיף, הייתי מחובר למקומות האלה. בכל כמה זמן יש מתיחות ובלגן מעזה וטילים על תושבי הדרום, כי עזה לא נותנת לנו לשכוח אותה. הבלגן כאן מזכיר לנו שהיא חלק מהסיפור שלנו.

עזה היא לא חלק מארץ ישראל בכלל, מעיר אחד הלוחמים.

תביא תנ"ך, מבקש ממנו בניה.

ספר תנ"ך מובא. בניה מדפדף: הנה מצאתי. נאמר על שלמה המלך במלכים א' פרק ה': כִּי הוּא רֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה בְּכָל מַלְכֵי עֵבֶר הַנָּהָר וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל עֲבָרָיו מִסָּבִיב. וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה.

עמיצור נרעש ממה שרואות עיניו וממה ששומעות אוזניו. הוא לא מכיר מפקדים דתיים, שמעיזים לצטט כך מהתנ"ך כאילו זה המקור המובהק שאין עליו עוררין. הם בטח לא מדברים באופן כה נוקב, גלוי ופשוט על הקשר של עם ישראל לעזה. גם אם בלבם רבים חשים כך, אין להם האומץ לומר זאת, בטח לא מי שרוצה לזכות לקידום צבאי. והנה כאן, עומד הדתל"ש הזה, קורא פסוקים מהתנ"ך בנחרצות בפני חיילים שרק החלו להכיר את מפקדם החדש, מצפצף על מה יאמרו, לא חושב מה יקדם אותו ומה יעצור את קידומו, מדבר מדם לבו.

מה זו השיחה הזאת? הוא ניגש אל בניה אחרי שהחיילים, שנותרו להתווכח עם מפקדם, מתפזרים. זו שיחה של דוסים.

בניה מחייך. שמע, עמיצור, הסיפור שלי מורכב. בלב אני דוס. זה לא שאני לא מאמין בתורה. אני מאמין בכל מה שאתה מאמין, אבל קשה לי לחיות בתוך מסגרת. האמת שקשה לי באופן כללי עם מסגרות.

וצבא זה לא מסגרת? תוהה עמיצור.

אני חושב שבחיים לא הייתי נשאר בצבא אם זה היה מסגרת נטו. כמעט עזבתי את הצבא אחרי קורס קצינים. אבל בסוף הבנתי שלצבא יש ערך מוסף. אני בצבא כי יש בי רצון להיות לוחם, ויש בי גם תחושת שליחות להיות מפקד, לגעת באנשים. המסגרת הדתית היתה קשה עבורי כבר בגיל צעיר. הרגשתי כלוא. זה לא בשבילי. אני רוצה לחיות ולמצות כל שנייה עד הסוף, וזה לא מסתדר עם ההגבלות של ההלכה.

גם בשתי השבתות הבאות עמיצור ובניה צוללים לשיחות עומק על החיים. שניהם

מבוגרים מרוב החיילים והמפקדים בבסיס, ובניה מרגיש נוח יותר לדבר בגילוי לב עם מי שאינו פקודו, ורק נקלע במקרה לנחל עוז. בניה מספר על הפיצוצים שהיו לו עם אביו סביב קיום מצוות, על כך שאמו מסייעת לו לעקוף את ההתנגשויות עם האב. הוא מספר שכמה שבועות אחרי האירוסים עם גלי הקשר עם ההורים השתפר, וכמה זה משמח ומרגיע. ושוב הוא מדבר על גלי, והעיניים שלו נוצצות, ומשהו בחיתוך הדיבור הנחרץ מתרכך לפתע. ודע לך, עמיצור, הוא אומר, אמרתי לגלי שאני רוצה שהילדים שלנו יגדלו בחינוך שבו יכירו את היהדות, שלא יכול להיות שהם יהיו תלושים מהמסורת, וגלי הסכימה. עמיצור מקשיב לבניה, שמח על הפתיחות והאמון שנוצרו ביניהם. חש איך בכל פעם שהוא מצטט פסוק או מזכיר ביטוי מהתלמוד, בניה מהנהן. התורה אינה זרה לו, לבניה, לא מעוררת בו תחושת ריחוק או דחייה. גם סגנון הדיבור שלו לא יבשושי ותכליתי כמו של קצינים אחרים, הוא מדבר ברגש, בלהט, בשפה ערכית חדורת שליחות.

כשבניה יוצא לסופשבוע נוסף בבית, הוא הולך עם גלי לגן האירועים, לטפל בפרטים האחרונים לקראת החתונה. משם הוא מתקשר לשלום, מבקש ממנו לסגור את רשימת המוזמנים של ההורים.

אדבר עם אמא, בקרוב נשב על זה, מבטיח שלום.

טוב, אני פה עם גלי מתכנן נוהל קרב לחתונה.

שזה לא יהיה קרב, מבקש שלום.

אל תדאג. זה מקום מאוד נחמד. כל אחד יכול לברוח לפינה שלו. יש המון פינות זולה שאפשר להתרווח בהן, ואת שולחנות הסועדים נקשט בעציצים ובהם צמחי תבלין. גלי תגיע לחופה רכובה על סוס, הוא צוחק, ואני אגיע מלמעלה על בקאי.

הנייד של שלום הקליט באופן אוטומטי את כל השיחות הנכנסות והיוצאות, כך נשמרו שיחות בין בניה לשלום בחצי השנה האחרונה לחייו של בניה. חלקים מן השיחות מובאים כאן בעיבוד קל.

טרקטורון מעופף.

פרק טו

ילד של חופש

אפריל 2014

טקס יום השואה. סבא איז'ו מזמין אותם ל"יד ושם". גאווה. בחרו בו להדליק משואה בטקס הממלכתי. בניה שואל אם להגיע במדים או על אזרחי. סבתא צלילה מתעקשת על מדים. אין דבר שלם יותר מטקס יום השואה ומדי צה"ל, וחוץ מזה, היא אוהבת לראות את הבחור היפיוף בחאקי מחייך אל נכדתה. שנים היתה נשואה בעצמה למדים. אמנם לא ירוקים כזית, אלא תכולים־אפרפרים. שנים לא דיבר איז'ו על ילדותו בשואה. כשנפגשו בבסיס חיל האוויר שבו שירתו שניהם, אמר לה שהוא קיבוצניק מעין חרוד. זה היה נכון, רק לא מדויק. זמן חלף עד שהבינה שהוא גדל בקיבוץ כילד חוץ. הוא לא סיפר. היא לא שאלה. קליפה אחר קליפה נחשף בפניה עם השנים שעברו. רק כשהקשר שלהם התהדק, גילתה שיש לו אב ואף אם חורגת בארץ. שאמו נפטרה ברומניה. היא לא שאלה. הוא לא סיפר. בתוכו פנימה לא חש את עצמו ניצול שואה. הרי לא היה לו מספר על אמַת ידו. את שנות המלחמה העביר באזור טרנסניסטריה[14], בגטו וביערות. מה זה לעומת מחנות המוות? לא רצחו אותם בגז, רוב הזמן רק הניחו להם למות לבד מקור ומרעב. רצח מזדמן מעת לעת בפרצי שנאה אנטישמית על ידי רומנים ואוקראינים בעידוד הגרמנים, כמובן, אך לא רצח יומיומי מאורגן. אז מה כבר יש לו לספר? וחוץ מזה, כל השנים הם היו עסוקים בבניית הקן המשפחתי והלאומי. צלילה מנצחת על גידול שלוש הבנות, הוא טייס ומפקד בחיל האוויר. העבר נארז היטב לבל יפריע להשתלב בקלחת הישראלית. אבל בחודשים האחרונים משהו השתנה. איז'ו מדבר. תחילה עם תחקירנית הסרט "שם וכאן", העוסק בטייסים ניצולי שואה. אחר כך הוא מוסר עדות ב"יד ושם".

בובוביץ', רומניה 1941

זליק מסמן לו לשתוק. הוא רואה את חוסר האונים והפחד בעיניו הגדולות, אלה שתמיד נצצו אליו בשמחה. קולות השנאה הצוהלים מתערבלים בזעקות אימה. גבעולי התירס דוקרים בגופו. הוא לא יכול עוד לשאת את מגעם המגרד. הוא רוצה לצאת משדה התירס, לנשום אוויר ולנער את רגליו. הוא זז קלות, אך זליק תופס אותו בחוזקה. הידיים האוחזות בו מכאיבות לו. מעולם קודם לא הכאיב לו הדוד. הוא אהב אותו כבנו וטיפל בו במסירות בכל קיץ, תחליף מנחם לאב שמעולם לא היה לו. הוא

רוצה לומר לדוד שיחדל, אך זליק מניח את כף ידו הגדולה על פיו ומונע ממנו להשמיע הגה. כף היד הגדולה חונקת אותו. הוא נכנע לה ושוכב רועד ומובס, טובע בתוך שיחי התירס הגבוהים. קולות הפורעים הולכים ומתרחקים מהם. יללות השבר דועכות. הדוד מרפה. איז'ו שוב יכול לזוז, שוב יכול לנשום.

בזהירות הם מציצים מבין השיחים, השטח ריק, נראה פסטורלי ושלֵו כמו תמיד. הם יוצאים מהשדה, חוצים את דרך העפר במהירות ורצים אל חצר שכניהם הגויים. אולי שם ימצאו מסתור? אולי שם נמצאת דודה אטל, שממנה נפרדו רק לפני כמה שעות? זליק רץ איתו לכיוון השדות והיער. הדודה, שהיתה כבדת גוף, רצה לכיוון השני. היא צעקה לדוד שתנסה למצוא מסתור בבית השכנים.

באותו הבוקר נסוגו הרוסים מהכפר. הרומנים והגרמנים עדיין לא נכנסו אליו. את החלל השלטוני שנוצר ניצלו פורעים אנטישמים כדי לטבוח ביהודים. הם עוברים בין הכפרים, רוצחים, אונסים, בוזזים. למה הם שונאים את היהודים? שואל איז'ו הקטן. הדוד מסביר שהיהודים הם עם מיוחד, עם נבחר, עם שקיבל את התורה. כשהמשיח יבוא על חמור לבן, היהודים לא יסבלו עוד, מבטיח הדוד. הם מתגנבים לאסם שבחצר השכנים. מסתתרים בין קיר העץ לערֵמות החציר. העשב היבש שוב מציק ודוקר. החום הכבד מעיק. הוא צמא ורעב ומתגעגע לאמא. היא שלחה אותו לבובוביץ' לחופשת הקיץ. הוא אוהב את החופשה בכפר אצל הדודים. אוהב מאוד. אבל חופשה כזאת, שמשחקים בה במשחק מחבואים שלא נגמר, הוא לא אוהב. מפעם לפעם הוא מציץ מהסדקים שבין קורות העץ. אולי כבר הגיע החמור הלבן? אולי כבר טוב ליהודים?

כשאיז'ו בוכה שהוא רעב, הדוד שולח את הילד בן השמונה לדפוק על דלת בית השכנים. אולי יסכימו לתת להם מעט מזון. אולי יוכלו לספר היכן הדודה.

איז'ו דופק על הדלת האחורית זמן רב עד שהיא נפתחת. השכנה מכניסה אותו בחשש לביתה. הדודה אכן שם. שוכבת בבית על רצפת העץ בטרקלין. למה היא לא עונה לו? למה הגוף שלה נפוח, והפנים שלה מלאות בכתמים אדומים?

בפקודת השכנה הוא רץ לקרוא לדוד. זליק נכנס אל הבית וגוהר מעל אשתו הגוססת. השכנים מסבירים לו כי במנוסתה אל ביתם זיהו אותה הפורעים וסקלו אותה באבנים. הם עזבו אותה רק כשחשבו שכבר איננה בחיים. הדוד מלטף בעדינות את פניה הנפוחות של רעייתו. היא משמיעה חרחורים, נאבקת לנשום את נשימותיה האחרונות. איז'ו מסובב את המבט לצד השני, אל הלחם המונח על שולחן המטבח. הוא לא רוצה לראות את הדוד שלו בוכה. הוא רוצה לאכול.

קולות הפורעים שוב מתקרבים. הם ממהרים לצאת מן הבית אל האסם. איז'ו כבר למד לא לזוז ולא להשמיע קול גם כשכל הגוף שלו מגרד ומזיע. הפורעים דופקים על קירות העץ, הם נכנסים אל המתבן, מזיזים הצידה את ערֵמות המספוא. זליק דוחף

אותו עמוק יותר, אך שום דבר לא עוזר. גילו את מחבואם, תפסו אותם. צדו אותם. הוא שולח מבט אחרון בדוד. הפורעים גוררים את הדוד לצד אחד, ואותו, הילד, לצד השני.

על אישה אחת חסו משום־מה הפורעים — מקבצת הנדבות היהודייה של הכפר. אולי לא ראו צורך להורגה שכֵּן ממילא רכוש לביזה אין לה. גם על ילד קטן אחד משום־מה חסו. את הילד הם מפקידים בידי מקבצת הנדבות ומגרשים אותם מהכפר. לאן ילכו? הוא צועד לצדה. ריח לא טוב עולה ממנה. פניה מכוסות בפצעים, כפות ידיה נפוחות ועורן סדוק. אין להם מים. אין להם אוכל. אישה וילד.

איפה הדוד שלי? הוא שואל אותה אחרי שהתרחקו מן הכפר. אין יותר דוד. הרגו אותו, ואת גופתו זרקו לבאר שבחצר ביתו, מספרת לו האישה, לא חוסכת מהילד פרטים. הוא צריך להגיע לאמא בצ'רנוביץ'. אבל אולי גם אותה זרקו לבאר?

בדרך הם פוגשים שיירה של יהודים שגורשו מכפר סמוך. הם מצטרפים לעגלה העמוסה, המתגלגלת לאטה בצדי הדרך. הוא מזהה את הדרך. פעמים רבות עשה אותה עם אמו. קיץ בחוץ. עצי היער הגבוהים מעניקים להם מעט לעת הגנה מהשמש. אמא לימדה אותו לאהוב את היער. יחד היו משוטטים בשביליו, מקשיבים לציוצי הציפורים וזוללים אוכמניות ופטריות. העגלה מטלטלת אותו מצד לצד. אולי נרדם? היכן הוא? הוא יושב ליד גבר כפוף, שידו עטופה בתחבושת. האיש מתעניין בו. הוא מספר לו על אמא ועל רצונו להגיע לצ'רנוביץ׳. פניהם של המגורשים לא לצ'רנוביץ׳, אלא לטרנסניסטריה שבה מרוכזים היהודים, מסביר לו האיש, ואז משתתק מהורהר.

אם תברח מהשיירה בצומת הפונה לצ'רנוביץ׳, האם תדע להגיע דרך היער לבד הביתה? שואל אותו האיש.

אדע, עונה איז'ו בוודאות, ומיד חרטה ממלאת את לבו. איך יסתדר לבד ביער? ומה יקרה אם יאבד את דרכו?

הם מתקרבים אל הצומת. האיש אוחז בזרועותיו ומניף אותו אל על. רגליו נוגעות בקרקע, ומיד שוב עוזבות אותה. מעצמן הן רצות אל היער, כמעט מרחפות באוויר. בין העצים הוא מסדיר את נשימתו וממתין שהשיירה תעבור. ושוב הוא רץ. ילד רץ לבד ביער אל אמא.

הנה. הוא מזהה את הבית. לא הבית שלו, אבל בכל זאת בית מוכר. אין בו עוד כוח לרוץ עד ביתו שלו. הוא דופק על הדלת. הדודה פותחת. איז'ו. איז'ו. אתה כאן. היא מחבקת אותו ומושיבה אותו במטבח, מניחה לפניו כוס תה ועוגיות דבש. מתוק לו בפה. נעים. הדודה מתעניינת בשלום אחיה, דוד זליק. הילד לא עונה, רק מעמיס לפיו עוד עוגיות דבש. היא מזהה בעיניו שמשהו נורא קרה. היא לא לוחצת עליו. תשב פה, איז'ו. תנוח. תכף אשלח את הדוד לקרוא לאמא קלרה.

אמא מגיעה. עיניה השחורות הגדולות בורקות משמחה. היא מנשקת אותו, והאודם שלה משאיר חותמת מתוקה על לחיו. השמועות על הזוועות שנעשו ביהודי הכפרים מסביב לעיר כבר עשו את דרכן אליה. כבר חשבה שלא תזכה עוד לראות את בנה יחידה. מגיל אפס היא מגדלת אותו בגפה. מאביו, בנימין, התגרשה עוד במהלך ההיריון. היא רצתה ילד, לא בעל. בנימין חש מרומה, כעס עליה וניתק כל קשר איתה ועם בנם. אולי מוטב כך. היא העניקה לאיז'ו הכול. מאומה לא חסר לו. אחיה זליק עזר לה בכל קיץ, ואיז'ו אהב והעריץ אותו כאילו היה אביו. איז'ו כמו ניחש את מחשבותיה של אמו. בלי ששאלה אמר, דוד זליק בבאר. בבאר? שאלו קלרה והדודה יחד. הרגו את הדודה. הרגו גם את הדוד.

הוא שוב בדרכים. מגורש. ילד ואישה צועדים אל הלא נודע. הפעם לפחות זאת אמא לצדו. היא סוחבת על כתפיה צרור ענקי. בתוכו ארוזה שמיכת פוך, כדי שתוכל לכסות את איז'ו המתוק שלה בלילות החורף הקרים. הוא רוצה לעזור לה לסחוב את השק, אבל הוא קטן. למה הוא קטן כל כך? מתי יגדל ויוכל לעזור לאמא?

בימים הם צועדים ברגל, בלילות הם ישנים בצדי הדרכים. שיירה ארוכה של אלפי יהודים מגורשים. מפעם לפעם מתנפלים על השיירה שודדים וחוטפים את רכושם הדל של הצועדים. אחרים מציעים מזון ומים בתמורה לזהב, לאבנים טובות, לעורות ולכל מוצר אחר בעל ערך.

השלג עוד לא מכסה את הכול, אך שכבה של כפור מכסה את שלוליות המים בכל בוקר. בלילות הם מבעירים מדורות, וישנים בסמוך אליהן. לא כולם קמים עם בוקר. לא כולם עומדים בתלאות הדרך, בקור וברעב. המתים, בעיקר קשישים וילדים נותרים בצדי הדרך. אין מי שיביא אותם לקבר ישראל. אין גם מי שיזרוק את גופותיהם לבאר.

אחרי ימים ארוכים של נדודים הם מגיעים לנהר הדנייסטר. ברפסודות מאולתרות הם חוצים אותו, מתנדנדים על המים הגועשים. על הגבעות מצדי הנהר עומדים ז'נדרמים רומנים ומשתעשעים. הם צולפים בנכשלים, באלה שמתקשים לעלות על הרפסודה או להישאר יציבים עליה. המים נצבעים אדום.

השודדים ממשיכים בצעדה מהנהר עד לגטו מוגילב פודולסקי. הם מוכנסים אל מחנה שצריפי עץ ארוכים ניצבים בו. בצריף אחד, ארוך וצר, נדחסים מאות אנשים. הלילה יורד. אמא מסדרת להם פינה משלהם ומכסה את איז'ו הקטן שלה בשמיכת הפוך.

ינואר 1942. החורף בעיצומו. השלג מכסה הכול. איז'ו אוהב את השלג, את ענפי העצים הנצבעים לבן, את הגגות הכורעים תחת משקלה של שכבת הכפור העבה. בעיקר הוא אוהב את נטיפי הקרח, היורדים מן המרזבים ונותרים קפואים. בבית אהב

לטפס במעלה המרזב, לקטוף את הנטיפים ולינוק מתוכם את המים הקרים. בגטו אין עצים שנצבעים בלבן. אין גם נטיפים. השלג, הנרמס תחת אלפי הרגליים המדשדשות בו בצפיפות המחנה, נעשה עכור ודוחה. קשה להאמין שבבוקר היה זך ולבן. אמא הלכה לחפש להם אוכל. הוא הבטיח לה שלא יֵצא מן הצריף, וימתין לה בסבלנות. אבל השעמום והסקרנות גוברים עליו. תחילה ישב על מפתן הדלת. אחר כך יצא החוצה וישב על תלולית שלג אפורה. הוא מרגיש את הקור והרטיבות חודרים אל מכנסיו. קר לו. הוא מביט אל האנשים המדדים ממקום למקום. לאן ממהרים כולם? הוא לא רוצה להישאר כאן עוד, בהמולה ובצפיפות האלה. מתי ישובו הביתה? עיניו מתרוצצות עם רגלי העוברים והשבים. רגלי נשים במגפיים עם עקב. רגלי גברים בנעליים גבוהות. רגליים יחפות של ילדים מתרוצצים. גם הוא רוצה לקום ולשחק, אבל הגוף שלו פתאום כבד, והראש כואב, והכול מסתחרר סביבו.

קלרה מוצאת את בנה קודח מחום על תלולית שלג אפורה. מה שחששה ממנו כל כך, אירע. הטיפוס משתולל במחנה, מפיל חללים. כל כמה שניסתה לשמור על איז'ו מפני המגֵפה, לא הצליחה. שלושה שבועות היא לא משה ממנו, מלטפת, מורידה את חום גופו עם סמרטוט שהרטיבה בשלג, מחזיקה את ידיו כשהוא הוזה ומתפתל בשנתו, נאבק בשדים הרודפים אותו. על מה חולם בנה? היא מעדיפה שלא לדעת. ואולי חלומו מתוק יותר ממציאות המחנה המרה?

ברגעי הערוּת המעטים שלו היא מושיבה אותו בין זרועותיה ומשקה אתו עם כפית במעט מרק חם. אט־אט חומו הגבוה מתחיל לרדת. הבהרות האדומות המכסות את גופו הולכות ודוהות. הדאגה שמטריפה אותה שוככת מעט. איז'ו הקטן שלה ניצח את הטיפוס.

הוא ניצח, אך כמה ימים אחרי שחל שיפור במצבו, נדבקה היא במחלה. היא מרגישה את הצמרמורת והסחרחורת שעוטפות אותה. איז'ו אוחז בידה. הוא חלוש. עוד לא החלים לגמרי. הוא מלטף אותה כמו שהיא ליטפה אותו, מחפש עבודה מזון, נצמד אליה מיואש. מצבה הולך ומידרדר. אש בוערת בעיניה. נשימתה נעשית כבדה. הטיפוס כבר פגע בריאותיה. אט־אט היא נכנעת למחלה. היא נפרדת מהעולם מנוחמת. איז'ו שלה ניצח. איז'ו שלה יחיה.

בבוקר חש איז'ו, הישן צמוד לאמו, כי גופה שלהט לצדו נעשה צונן. הוא מזהה בעיניה הפקוחות את מלאך המוות. עגלת המתים בולעת את אמו ומתרחקת מן המחנה.

מה יעשה כעת? כוח החיים מפעם בו. הוא רוצה לחיות. רוצה לרוץ ולשחק ולהשתובב. כמוהו בחוץ מסתובבים עוד ילדים בודדים. הוא חובר אליהם. אמא כבר לא פה כדי להזהיר אותו מהקור ומהסכנות. הוא אדון לעצמו. הנערים מלמדים אותו איך לצאת מהמחנה ולגנוב תפוחי אדמה וסלק מהשדות של האוקראינים. הוא הופך

לשורד מקצועי, ילד הדבק בחיים בכל מחיר. הוא לומד לחייך יפה ולבקש אוכל מהכפריים. אם הם לא נותנים לו מתוך רחמים, הוא מעניש אותם ולוקח בגְנֵבה. בגטו הילדים מחליפים את הירקות במצרכי מזון אחרים. הוא כבר לא רעב. והוא כבר לא מפחד משום דבר.

גם מהיער הוא לא מפחד עוד. באחת מצעדות השוטטות של הילדים הם מגיעים אל צריף בודד בתוך היער ומוצאים בו כשלושים יהודים שברחו מן הגטו. איז'ו מעדיף את החיים החופשיים ביער על פני צפיפות המחנה. המבוגרים מתלבטים אם לקחת תחת חסותם את הילדים העזובים. האם יוכלו להאכיל עוד פיות רעבים? מהר מאוד הם מבינים כי הילדים הללו הם נכס הרבה יותר מנטל. הם יוצאים עם בוקר וחוזרים בערב עמוסים בירקות, בלחם ובסלק סוכר.

סלק סוכר. כמה הוא אוהב לדוג אותו מתוך עגלות האיכרים הדוהרות. מוטות ארוכים יצרו לעצמם מענפי עץ. בקצה המוט נעצו מסמר. הילדים אורבים לעגלה בשולי הדרך. כשעגלה עמוסה בסחורה עוברת, הם מניפים את המקל ונועצים את המסמר בסלק הסוכר. הסלק נענה להם ומתרומם עם ראש המקל. הם ממהרים לדחוף אותו אל הכיס ולדוג עוד אחד לפני שהעגלה תחלוף, או לפני שהעגלון לא יסתפק רק בקללות ובגידופים, אלא יעצור את העגלה ויפליא בהם את מכותיו. גם ממכות הוא כבר לא חושש. פעם תפס אותו שוטר אוקראיני בעת שגנב, והראה לו את נחת אלתו. עכוזו להט מעוצמת המכות, אך אחרי שעות אחדות התפוגג הכאב. הוא כבר יודע שכאב של בטן רעבה איננו מתפוגג; הוא זועק ומשתולל, עולה מן הקיבה אל הראש, ומן הראש יורד בחזרה עד כפות הרגליים עוד ועוד. יש רק דרך אחת להשתיק את כאב הרעב. למחרת הוא שוב יוצא לתור אחר מזון. בערב חוזרים הילדים עייפים וגאים אל היער. את המזון הם מחלקים בין שוכני הצריף. לפני שאיז'ו נרדם, הוא מנער את שערותיו. הכינים נופלות על דף נייר, והוא מועך אותן למוות. ככה קל יותר להירדם, שבע ובלי כינים מהלכות על הראש.

הוא איבד את מניין הימים. אינו זוכר את תאריך הולדתו, אף לא את השנה שבה נולד. המלחמה מחקה הכול. בן כמה הוא? בן תשע? בן עשר? בן אחת־עשרה?

1944. הגרמנים והרומנים נסוגים. הרוסים באים. עם חבריו מהיער הוא נשלח ברכבת לבוטושן, לבית יתומים. הקירות סוגרים עליו. המשמעת והסדר מעיקים. הוא ילד של חופש, אינו זקוק עוד למבוגרים שיורו לו מתי לישון ומתי לקום, מה לאכול ומה ללבוש. הוא בורח אל החופש, חוזר לשוטט ברחובות, לגנוב מזון, לחפש מקום לינה. את מרכולתו, פירות גנבותיו, הוא מציע למכירה לחיילים הרוסים.

בהערצה הוא מביט במדיהם. במכנסיים המתרחבים עם הפס האדום, בכובע שכיפתו הפנימית אדומה, וסביבו פרווה שחורה. החיילים מתלהבים מהשד משחת

הקטן, שידו בכול, והוא יודע ללהג איתם בשפתם. בשנות המלחמה למד לצד הרומנית והיידיש, שפות אמו, לדבר רוסית. גם מעט גרמנית הוא יודע.

החיילים הרוסים מלמדים אותו לשיר את שיר המלחמה. אגון אגון, אש אש, הוא שר בקולו הדקיק, והם מריעים לו. כשהם מתקדמים מערבה אל החזית, הוא נוסע לקרפטים עם יחידת התותחנים שאימצה אותו. הוא חייל גאה. הוא צועד עם המנצחים בקרב. אפילו מדים מיוחדים תפרו לו. מכנסי גליפה אמיתיים שמתרחבים למטה, ופס אדום זוהר תפור בכל צד שלהם, רובשקה ארוכת שרוולים, וכובע פרווה מחמם שכוכב אדום זורח בחזיתו. תפקיד חשוב יש לו, לילד. לא סתם תפרו לו מדים. הייצוגיות שלו חשובה בהחלט למשימה המוטלת עליו. החיילים מעוניינים לבוא במגע עם האוכלוסייה האזרחית, בעיקר עם זו הנשית. להשביע רעב של חודשים ארוכים שהעבירו בקרבות הקשים. איז'ו הקטן פונה אל השיקסע ברומנית ומתרגם לחיילים לרוסית. תמורת עבודת הסרסור הוא זוכה לאוכל בשפע ולאהבה רבה מהחיילים. גם מטבעות הוא מקבל. מהר מאוד הוא לומד גם לסחור בהם, להמיר מטבע רוסי במטבע רומני גם בלי שלמד חשבון באופן מסודר.

לא שאני גאה היום במקצוע הזה, מגחך איז'ו כאשר הוא מספר את סיפורו, אבל בתקופה ההיא זה היה הרבה יותר טוב עבורי מבית יתומים.

החגיגה נגמרת כשמתקבלת פקודה מגבוה להרחיק את כל הילדים מהיחידות הצבאיות.

אחרי מסע ברגל ובטרמפים הוא שוב בצ'רנוביץ'. דבר לא השתנה ברחובות המוכרים, רק היהודים נעלמו מהם. חמישים אלף יהודים חיו בעיר לפני המלחמה. חמישה־עשר אלף נותרו בה בסופה. רבים נרצחו והורעבו, גורשו והתרוששו. בצ'רנוביץ' הוא נרשם בפנקסי הקהילה. מישהו מזהה את שמו בין הרשימות ומחבר בינו לבין אביו — זה שמעולם לא פגש. בנימין בירנבוים נישא בשנית עוד לפני המלחמה, וב־1941 נולדה לו בת, טובה, אחות לאיז'ו. הוא מנסה לחיות בבית האב, להתרגל שוב לחיי משפחה, לבית.

אבל איז'ו אינו מסתגל לחיי השגרה. הוא מרגיש נטע זר בבית אביו. האב מצדו מנסה לחנך את הנער הפרוע, שממשיך לסחור באופן לא חוקי במטבעות, לגנוב ולשוטט. בשלהי 1945 עוברת המשפחה לעיר ביטום שבפולין. איז'ו נשלח אל ההכשרה של תנועת הנוער דרור. שם הוא מוצא את מקומו. המעגלים של הנערים, ובעיקר של הנערות, הרוקדים יחד הורה מושכים את לבו. הוא נשאב אל הלהט הציוני, שאט־אט מרגיע את המרדנות שדבקה בו בימי המלחמה. הוא לומד עברית בשקידה רבה וחולם לעלות לארץ ישראל ולהקים בה חברה שוויונית ומדינה יהודית. הוא מעריץ את צביה לובטקין ואת יצחק צוקרמן, מנהיגי ההכשרה.

עם קבוצת הדרור עובר איז'ו לאינדרסדורף שבגרמניה ומשם לחופי דרום צרפת,

בדרך להגשמת החלום. את חלום העלייה לארץ ישראל הוא מגשים פעמיים. פעם אחת הוא דורך על אדמת ארץ ישראל כשהוא מורד בכוח מאוניית המעפילים "אקסודוס" ומסולק מיד עם ארבעת אלפים וחמש מאות המעפילים לצרפת, ומשם לגרמניה. אחרי שנה במחנה עקורים בגרמניה הוא עולה שוב ארצה על סיפונה של "קדמה". בארץ הוא נקלט בקיבוץ עין חרוד. מאיר הר ציון פורש על הנער את חסותו, מסייר איתו בשבילי הארץ ומלמד אותו לנהוג בטרקטור. צו הגיוס מזמין את איז'ו למיונים לקורס טיס. הוא מתייצב, קיבוצניק מגודל בלורית. בשום אופן לא פליט. העבר נותר חתום היטב בקופסה השחורה. איז'ו משתתף במבצע קדש, מפקד על טייסת במלחמת ששת הימים ומשתתף בפעולות עלומות רבות. לאחר שחרורו מצה"ל הוא הופך לקברניט ובוחן באל־על. בשנת 2000 סוגר איז'ו מעגל. טיסתו האחרונה היתה לוורשה ובחזרה לישראל.

שעות רבות של טיסה משותפת צובר איז'ו עם שעיה חרסית. איש מהם אינו מזכיר במילה את ילדותם בשואה. הם אפילו לא יודעים שיש נקודת השקה בין סיפורי חייהם: שניהם היו על סיפונה של "אקסודוס". רק כאשר הבמאי אבידע לבני מביים את הסרט "שם וכאן" על טייסי חיל האוויר הישראלי, המדברים לראשונה על ילדותם בשואה, הקופסה השחורה נפתחת. הם מקימים יחד את עמותת "מתקומה לשחקים", שבה פעילים אנשי צוות אוויר ניצולי שואה. במסגרת הפעילות איז'ו מעביר הרצאות ברחבי הארץ, וכך הוא מספר:

הסיפור מתחיל בפולין בסוף שנת 1945. עם כניסתי למסגרת עליית הנוער — לתנועת דרור הציונית. שמי הפרטי מהבית, איז'ו, מיד קיבל את התרגום יצחק. למרות שזכרתי שכנראה קראו לי בבית איזידור או איזיו אך שמי העברי היה שרוליק, חייתי בשלום עם השם החדש. לפני הגיוס הונפקה לי תעודת זהות, שבה הייתי רשום בשם יצחק בירנבוים, יליד 2 במאי 1935, ברומניה. אין לי הסבר למה כל מכרי התרשמו שאני יותר מבוגר.

ב־1956 עִברַתִּי את בירנבוים לבירן כדי לקבל דרכון שירות לצורך יציאה לצרפת, להטסת מטוסים לקראת מבצע סיני. כשעברתי את גיל שמונים, החלטתי שצריך לשים קץ לחוסר הוודאות לפני שיהיה מאוחר. אפילו כדי לדעת באיזה חודש בהורוסקופ עלי לקרוא. לפני פחות משנה תיכננתי לעשות טיול שורשים עם משפחתי לאזור ילדותי, היום אוקראינה. כהכנה לסיור, יצרתי קשר עם מורה דרך ישראלי בשם אלכס החי בצ'רנוביץ'. ביקשתיו לברר בארכיון העיר אם יש רישום של אדם בשם איזידור או שרוליק או איז'ו בירנבוים. ואכן, כעבור כמה ימים באה ההפתעה. אלכס שלח לי תצלום של מסמך, שבו נכתב כי איזידור בירנבוים בן בנימין וחיה הלד נולד ב־16 במאי 1933, בבית פרטי של משפחת אמי בכפר דרצניץ ליד צ'רנוביץ', היום אוקראינ

יצאנו לטיול השורשים, וב־16 במאי 2017 חגגתי עם אשתי ושלוש בנותי יום הולדת בכפר הולדתי, למרות שבעבר לא חגגתי ימי הולדת. באותה שנה במקום להזדקן בשנה אחת, הזדקנתי בשלוש שנים. בשלב זה איני מתכוון לשנות את פרטי זהותי במרשם האוכלוסין. לשם מה? הרי את הרווח הנקי כבר השגתי — שנתיים טייס באל־על מעבר לגיל הפרישה. וכמו שאומר הפתגם — ושימותו הקנאים.

תמסור לגלי שהתרגשתי לשמוע את סבא שלה בנאום של טקס הדלקת המשואות ב"יד ושם", אומר שלום לבניה בשיחת טלפון.

השחקן שבו מתעורר לחיים. יש לי תחושה שהקמתי את עצמי מהעפר, עונה לו בניה במבטא רומני כבד.

אזור טרנסניסטריה משתרע בין שני נהרות, הדנייסטר והבוג, בפינה הדרומית-מערבית של אוקראינה. הוא נמסר על ידי היטלר לרומניה בתמורה להצטרפותה אליו למלחמה נגד ברית המועצות. יותר מארבע מאות אלף יהודים נרצחו שם.

פרק טז

ימים של קיץ

כניסתו של בניה לתפקיד מפקד הפלס"ר הופכת לקפיצת ראש אל תוך מים סוערים. הארץ רועשת. שלושה צעירים נחטפים סמוך לצומת גוש עציון. שניים מהם תלמידי ישיבת מקור חיים. הצבא מגויס לחיפושים אחר הנערים, אבל סיירת גבעתי נותרת בדרום, מול גזרת עזה ההולכת ומתחממת.

עייף ומיוזע הוא מגיע לקראת חצות למרפסת הגג בביתו של שימקי. המשפוחה כבר מתחילה להתפזר, אבל החגיגה מתעוררת לחיים עם בואו. כולם נרגשים שבניה הצליח להגיע למרות רוחות המלחמה. בניה מתענג על הרוח הירושלמית. המגורים בתל אביב השכיחו ממנו כמה טובה היא. השבט התקבץ כדי לחגוג יום הולדת שמונים לסבא אריה ולסבתא תמר. בניה אוחז במיקרופון, מבקש לברך את חתן וכלת האירוע. הוא מדבר על הזוגיות שלהם המהווה עבורו מודל והשראה.

הוא מתקשה להיפרד, למרות השעה המאוחרת. עוד בדיחה, עוד משפט, עוד חיבוק. אילו ידעו הנוכחים שעבור רוב בני המשפחה תהא זו הפעם האחרונה, האם היו אוחזים בו עוד?

את ההתמהמהות שלו קוטעת רחלי, ששואלת אם יוכל להקפיץ אותה לתחנה המרכזית, כדי שתספיק לתפוס את האוטובוס האחרון לרחובות. לא להאמין שהילדה הפרועה הזאת כבר סטודנטית. בניה מסכים ברצון. ביציאה מרחביה הוא מתברבר בסמטאות. גאוותו מונעת ממנו להיעזר באפליקציית ניווט ברחובות שהיו לו בית במשך כשנתיים. לאוטובוס רחלי כבר לא תגיע. אקפיץ אותך ללטרון. נשיג שם את האוטובוס ותעלי עליו שם, הוא מתנצל.

בניה מחייג לגלי. מתלבט איתה אם יש טעם שיקפוץ הלילה לתל אביב. אתה יודע שאני מתגעגעת, עונה לו גלי, אבל אם בארבע לפנות בבוקר אתה כבר יוצא לתרגיל בגבול הרצועה, אז חבל שתוותר על שעות שינה. אסור שתנהג עייף.

טוב, נראה, עונה בניה. נדבר.

בתחנת האוטובוס בלטרון רחלי יורדת. היא מנופפת בידה לשלום לבניה, אך הוא לא זז.

אני מחכה איתך עד שהאוטובוס יגיע, הוא מודיע לה.

די, בניה, שחרר, עונה רחלי. זו אחריות שלי. מתי תפסיק להתייחס אלי כמו אל ילדה קטנה? יחסו אליה מעיק עליה. ככל שניסתה להתקרב אליו, חשה את ההתרחקות שלו. היא הבינה היטב למה. היא דומה לו מדי. גם היא כמוהו, רוח סערה. גם היא כמוהו, בודקת גבולות, סודקת מסגרות, חייבת לטעום מהפרי האסור.

היא מתעקשת שילך, הוא נכנע ונוסע. השעה מאוחרת, האוטובוס כנראה כבר חלף עבר לו. היא מושיטה יד לעצור טרמפים, אינה יודעת פחד מה הוא. הנייד שלה מצלצל. מה קורה, רוח'לה, האוטובוס הגיע? שואל בניה. לא, היא עונה. זה בסדר, אסע בטרמפים.

היא מושיטה שוב יד אל הכביש. זרם המכוניות חולף על פניה, מסנוור. בחלוף עשר דקות רכב צבאי עוצר לידה. לאן צריכה הגברת? שואל בניה.

פדיחה. הוא הסתובב בשבילה. היא מוחה, אך עולה לרכבו. הוא מודיע לה שיסיע אותה עד לרחובות. היא יושבת מכווצת, מלאת ייסורי מצפון על כך שבגללה ויתר סופית על הפגישה עם גלי. היא שותקת. אולי לפחות תנצל את הזמן לעוד ניסיון התקרבות לבניה, האח הבלתי מושג?

אז איך לך בצבא? היא שואלת. הוא מתאר את הקושי, את העומס, את המחיר שהוא וגלי משלמים כזוג.

זה טירוף, אומרת רחלי. למה אתה בעצם עושה את זה?

רוח'לה, זה לא כל כך פשוט. אני מרגיש שיש לי מה לתרום בצבא. ברור שעדיף לי להיות מחוץ לצבא, ליהנות מהחיים, להיות עם גלי, לטוס לטייל. את יודעת כמה אני אוהב לחיות טוב. אבל ברמה האישית אני מרגיש שעדיין צריכים אותי בצבא, שאני טוב במה שאני עושה, שזה עדיין המקום שלי, השליחות שלי. וכן, אני מוכן לשלם את המחיר האישי כי אני יודע כמה צה"ל חשוב לקיום שלנו כעם וכמדינה.

ביום שישי הוא נוסע מנחל עוז לקריית ארבע לסייע בחיפוש המתמשך אחר הנערים החטופים. הוא יושב עם מולי כהן, מפקד פלגת הלוחמים בדובדבן, מסמן במפה מערות באזור הר חברון, שיכולות להיות מקום מסתור לחוטפים. כמעט את כולן הוא מכיר הודות לאחיקם, שמשך אותו לזחול פנימה לכל בור פעור, לכל מערה נידחת. הוא נפרד ממולי בחיבוק וקופץ לביקור אצל הוריו.

אמא, יאללה צאי מהספר. הוא מתרווח על הספה, פורש את ידיו לצדדים, ימינו חובקת את כתפיה. היא מצטנפת בחיבוקו, סוגרת את הספר. הוא מתלונן על כך שאת מולי העירוני שלחו לחפש את הנערים, ואילו הוא נותר בדרום חסר מעש.

הם שותים קפה ומשוחחים על טיול השורשים שאליו היא עתידה לצאת עם נאוה ושימקי ועם סבא אריה וסבתא תמר, במסגרת חגיגות השמונים. משמח אותו שאמא טסה לחו"ל. מעניין איך אבא מגיב על זה, הוא חושב בלבו.

מבית ההורים הוא קופץ לבית השלום בחברון, אל ביתם של חיה ואייל. הם מפטפטים בין פלחי אבטיח, והילדים משתוללים עם הטרקטורון הענקי שקנה להם. חיה דוחקת בו לצאת. כבר מאוחר. עוד מעט שבת. הוא מחבק אותה לשלום, מתרגש מהבטן הגדולה שחוצצת ביניהם.

נוסע לתל אביב. הביתה אל גלי. בליל שבת הם קופצים לשפיים לאכול אצל איה,

אמה של גלי. גביע הקידוש והיין כבר ניצבים על השולחן. אחִיה של גלי, יובל והילה, יושבים יחד איתם. עוד בשבת הראשונה כשהתארח בביתם ביקש לערוך קידוש לפני הסעודה. מאז הפך הקידוש לטקס קבוע. כי ששת ימים עשה ה' את השמיים ואת הארץ, וביום השביעי שבת ויינפש, מנגן בניה את המילים. שמחת השבת לא שלמה. הלב נתון עם משפחות הנערים החטופים. עוד שבת בלי הבנים. עוד שבת של דאגה המטריפה את הדעת.

שבת ויינפש. הוא זקוק לנופש, למנוחה, להתכנסות בבית. זקוק לקול של גלי, לריחה, למגע שלה. את שאר השבת הם מבלים יחד בדירתם בתל אביב. ממצים עד תום את היחד שלהם ולא יוצאים לשום מקום, כמו ממלאים מצברים לקראת השבועות הקרובים. מי יודע מתי תהיה הפעם הבאה שתראה אותו, חושבת גלי. לכולם ברור שמבצע צבאי בעזה הוא רק עניין של זמן. לכולם ברור שהפעם לא יסתפקו בהפצצות מהאוויר כמו ב"עמוד ענן".

אחר הצהריים הם יושבים זה לצד זה במרפסת. קרני שמש משחקות בין חרכי התריס הסגורים למחצה. עוד רגע תשקע החמה, ואיתה תתפוגג שלוות השבת. רכבת ההרים הרגשית המוכרת כבר אורבת, עוד רגע תתנפל על גלי, תאסוף אותה אל הטלטלה הקבועה שאי אפשר להתרגל אליה. פגישה. פְּרֵדה. געגוע. ציפייה. געגוע. ציפייה. ציפייה. געגוע. פגישה. פְּרֵדה.

היא מתרפקת עליו. יש לך כוח למלחמה? הוא מהרהר בשאלתה, מביט בפניה המוטות מעט הצידה, קשובות. האמת, הוא אומר לה, אני שבע, שבע ממלחמות. אני כבר לא קצין צעיר ומתלהב כמו שהייתי ב"עופרת יצוקה". ברמה האישית באמת שאין לי כוח למלחמה. אבל שלא יהיה ספק, כשתפרוץ מלחמה, נילחם כמו אריות.

מה זה אומר כמו אריות? שואלת גלי, מניפה בתנועה מהירה את שערה לאחור. אני רוצה שתבטיח לי שאין יותר דיבורים בסגנון של: מי בא למות איתי, היא אומרת לו, נושכת את שפתה העליונה, ממתינה לתגובתו. כמה הצטמררה כשסיפר לה לפרטי פרטים על הקרב ההוא בתל־אל־הווא ב"עופרת יצוקה". רק כשהסביר לה שלא באמת התכוון למות, אלא ניסה לעורר את החיילים אחרי שנכנסו להלם ולא הצליחו להמשיך להילחם, התרצתה.

אין יותר מי בא למות איתי, מבטיח לה בניה. היום יש לי בית. יש לי אישה. יש עלי אחריות כבדה.

תבטיח לי שתשמור גם על עצמך.

מבטיח. הוא אוסף אותה אליו.

בטלוויזיה מדברים על כניסה קרקעית. אחרי שגופות שלושת הנערים נמצאו, וטפטוף הטילים על הדרום הפך למבול, מבצע צבאי הוא רק עניין של זמן. בניה לא

זמין. האם נכנס בלי להודיע לה? היא משתגעת. הרי הבטיח לרמוז לפני שהסיירת תיכנס. היא לא רגילה להיות מרוחקת ממרכז העניינים, מודרת מכל מידע. כרל"שית, היתה חשופה לכל מה שהתרחש בשטח. במשך שנתיים התרגלה לכך שידעה בכל רגע נתון היכן בניה. מאז השתחררה, היא חשה את הקושי של העורף האזרחי. עורף שהוא גם חזית. לא קל להביט מן הצד בהתרחשויות, לנסות ולדלות פרטי מידע מהמלל האינסופי בתקשורת. הנייד מזמזם. הודעה נכנסת. בניה כותב לה שהגיע תורם. היא מבינה את הרמז. רק שישובו בשלום, הוא וחייליו, היא מתפללת. אחרי שתי דקות הנייד מצלצל. בניה? איך זה יכול להיות? אתה מתקשר אלי מתוך עזה? סתם עבדתי עלייך, הוא צוחק. אנחנו עוד מחכים. גבעתי ייכנסו רק בהמשך.

טוב שמצא לו על מה לצחוק.

סבא איז'ו וסבתא צלילה מבקשים ממנה להגיע לביתם, להשתתף בכתבה שסמדר פלד מצלמת לרגל צאת הסרט "שם וכאן" עם סיפור חייו של הסב. גלי מתייצבת. למרות העומס הרגשי שבו היא נתונה, חשוב לה למלא את בקשת הסבים. במהלך הריאיון מספרת צלילה על חתונתם שלה ושל איז'ו. התאריך נקבע. מבצע קדש פורץ ומשבש את הכול. איז'ו יוצא לטיסות ללא הרף. הוריה מתעקשים לקיים את החתונה במועד. איז'ו מקבל בשיא הקרבות שלוש שעות חופשה. החופה נערכת בבסיס חיל האוויר. הזוג זוכה לירח הדבש הקצר בעולם. את רואה, גלי, אומר איז'ו, אפשר להתחתן גם תוך כדי מלחמה. זו אפילו סגולה לזוגיות טובה. גלי מנענעת את ראשה מצד לצד. רק לא זה, סבא, היא אומרת. בואו נקווה שהמלחמה תיגמר קודם, הרבה לפני החתונה.

מיכל בבית. הטלפון מצלצל. היא קופצת. בצד השני המהום גברי. תדע כל אמא יהודייה שיהיה סוף לבן שלה, אומר הקול במבטא ערבי. הלב צונח לרגע. האם החמאס השתלט על מערכת הטלפונים במדינה? במהרה היא מתעשתת. הקול מוכר מדי. תדע כל אם עברייה שהבן שלה ליצן, היא עונה. בניה צוחק. מה קרה, בניוש? אתם עוד על הגדר? עוד לא נכנסתם ומשעמם לך? אולי תמצא דרך טובה יותר להעביר את הזמן במקום להבהיל את אמא שלך?

וקנין מצלצל. איך אפשר לעזור ללוחמים הגיבורים? איזה צ'ופרים לשלוח לכם? הוא שואל. השגתי תרומה יפה לטובת הסיירת. כל שתבקש לו יהי.

עזוב צ'ופרים, עונה בניה. אנחנו מפוצצים בממתקים. חסר פה ציוד מועיל. אם אתה יכול לארגן משלוח של וסטים ומגיני ברכיים, זה יהיה מצוין.

אין בעיה. עלי, אחי. וקנין אכן מזמין את הציוד ולקראת סיום המבצע מגיע לנחל עוז כדי למסור אותו לבניה. בניה בתוככי עזה ווקנין משאיר לו הודעה שהמשלוח מחכה לו.

אחרי השיחה שולח בניה לינובסקי ולווקנין שוב את תצלום ההזמנה לחתונה. ב־21

באוגוסט, מלחמה או לא מלחמה, כולם מתייצבים לחתונה, הוא כותב. זה ברור?
ברור, הם עונים.
אספי, ממשיך בניה לשלוח הודעות לחבריו, תפנה לנו את 21 באוגוסט, אני רוצה שתלווה אותי ביום של החתונה. מתאים?
אסף מחייך. הוא רוצה לכתוב לבניה שהוא מתחייב לשמור עליו שלא יברח בטעות באמצע החתונה, אבל מוותר. לא יפה להזכיר את החלום ההוא כשגיבורו תקוע במלחמה.
כבר פיניתי מזמן, כותב לו אסף בחזרה. לכבוד הוא לי. נלך לכותל יחד.
נדבר על זה, אחי.
תהיה חזק, תשמור על עצמך ועל החיילים, אוהב אותך.
הפלס"ר עדיין בשטח הכינוס, נערכים לתזוזה. רגע לפני הכניסה הקרקעית בניה מבחין בניידת שידור של חדשות 2. הוא ניגש אליה ומבקש מהכתב לחבר אותו עם העיתונאי רוני דניאל. אהלן, רוני. זוכר אותי? זה בניה שראל.
בטח זוכר, עונה רוני, אחד כמוך אי אפשר לשכוח.
אנחנו פה נערכים לכניסה קרקעית.
ומה תפקידך בכוח? מתעניין דניאל.
מפקד פלס"ר גבעתי.
כבר בבה"ד 1 ידעתי שתגיע רחוק. תשמור על עצמך, בניה, ותשמור על החיילים שלך. שובו בשלום.
מנהרה ברפיח אחרי שיפוץ של הסיירת, כותב בניה ושולח תמונה של מנהרת חמאס שנוטרלה לקבוצת הוואטסאפ המשפחתית המכונה חמולת שראל.
לא הבנתי מה זה, מגיבה יעל.
מה לא הבנת? שואל בניה.
מטענים? שואלת יעל.
חיובי, עונה בניה.
מה עושים איתם? יעל שואלת.
מנטרלים ומפוצצים, כותב בניה.
אני מקווה שזה שמנטרל יודע מה הוא עושה, מביעה יעל דאגה.
זה אני, ואני לומד מהניסיון, משיב בניה.

שעת בוקר מוקדמת. הכוחות שומרים על דריכות, מרוכזים בתוך מבנים שנכבשו בחרבת אחזעה. שני ילדים, האחד בן חמש והשני בן שתים־עשרה, מתקרבים אל המבנה שבו יושב בניה עם קבוצת לוחמים. הילדים צועדים לעבר חממה קטנה שנמצאת מתחת למבנה. מה הם עושים באזור שכבר שבוע וחצי אין בו אזרחים

ומתנהלת בו לחימה? בניה יוצא עם כוח לוחמים קטן לעבר הילדים כדי "לקטוף" אותם, לוודא שלא נשלחו על ידי מחבלי חמאס. את הילד הקטן הוא משחרר מיד. את הגדול יותר הם מכניסים אל הבית. שמעון, אחד הלוחמים שמדבר ערבית, משוחח עם הנער. הילד מספר שנשלח לקטוף עגבניות מהחממה הביתית. הוא מתאר את התנאים הקשים שבהם נתונה משפחתו הרעבה ללחם, דמעות בעיניו. שמעון מרחרח את ידיו של הילד, ריח עגבניות עולה מהן. הוא משתף את בניה בדברים שהילד מספר. בניה משתכנע בכנותו של הנער. זה הזמן שלי לנקום בחיילים המפונקים כאן, הוא אומר לשמעון. נותנים להם מנות קרב מפוארות, והם אוכלים רק את הטונה ואת עלי הגפן, וזורקים את כל השאר. בניה פוקד להביא את מנות הקרב. הוא שולף מהן חבילות טונה, קופסאות עלי גפן, פירות ומים. את האוכל הוא אורז לחבילה, שאותה הוא מוסר לילד בליווי צ'פחת חיבה על כתפו. הילד ההמום, שלא ציפה לחיבוק כזה מחיילי האויב, מחייך בתודה וממהר לרוץ אל משפחתו. בניה מביט מהחלון אחר דמותו המתרחקת של הנער. מסובכת היא המלחמה. אכזרית.

עדיין בחרבת אחזעה. הימים שהפלס"ר עושה בפנים מתארכים מעבר למה שתוכנן. באחד המבנים שלושה־עשר לוחמים. במטבח הבית קורצת פסטה יבשה לחיילים. הם כבר מאסו בחד־גוניות של מנות הקרב. הם יוצרים קשר עם מפקד הסיירת שיושב במבנה סמוך, מתארים את המצב ומבקשים רשות לבשל את הפסטה. תשובה נחרצת נשמעת בקשר מבניה. תהיו חזקים ותשרדו עם מה שיש לכם. אתם לא באמת רעבים, תפתחו את מנת הקרב ותאכלו גם את מה שאתם פחות אוהבים. לאכול מהאוכל של המשפחות שגרות כאן, כאשר אין מצוקה אמיתית של רעב, זה ביזה, ואנחנו לא צבא בוזז.

הפוגה. יוצאים להתרעננות בנחל עוז. החיילים מסתערים על חבילות השי שהגיעו מהעורף. החבילות מלאות כל טוב. החבר'ה מתעניינים בעיקר בשוקולדים. בניה קורא בעיון את מכתבי הילדים שצורפו למשלוחים לחזית. הוא מקריא מכתב אחד בקול ועוצר באמצע. הדברים שהילד כתב מטרידים אותו. הילד הזה נשמע לי מפוחד לגמרי, הוא אומר, צריך לחזק אותו. בתחתית המכתב כתב השולח מספר טלפון. בניה מחייג. קול אישה עונה לו. שלום, אני החייל שקיבל את החבילה והמכתב מהבן המתוק שלך, אומר בניה, שמזדהה כחייל פשוט בלי להסגיר שהוא מפקד סיירת גבעתי. אפשר לדבר איתו?

כן, בטח, מתרגשת האם וקוראת לבנה.

הי, גבר. אתה שומע? תודה על החבילה הנהדרת. קראתי את המכתב שלך, ונשמע לי שאתה קצת חושש. אז אל תדאג. אנחנו מסתדרים פה מצוין, ממש על הכיפאק. מנצחים כל הזמן. ואתה, אתה תהיה חזק ותחזק את ההורים. טוב, גבר?

כבר זמן רב רוצה לכתוב לך, בניה.

מהרגע ששבתי הביתה מהסרט על סבא איז'ו, ומצאתי אותו עמוס בבני משפחה ובחברים, התחיל הסרט העצוב שלנו. בסרט הזה שזורים חורים שחורים, זיכרונות ממך שפרחו ממני אל תהום הכאב והשכחה.

אבל סמוך ליום השנה למותך הזיכרון המתעתע שב ומגיח, מזכיר לי כמה הענקת לנו, לכולנו, דרך האהבה שלך לגלי.

במפגש הראשון שלנו סירבת תחילה להיכנס אל הבית; ואז צעדת פנימה במין הטיית ראש ו"אהה" קולני המחפה על המבוכה. לחצת את ידי ונתת לי נשיקה תוך שמירת מרחק ושפת גוף שאומרת כבוד. די מהר הפכתי מאמא של גלי לאמא איה. כמה שמחתי. בכל פעם שקראת לי כך, משהו בלב שלי נפתח.

באחת הארוחות עלית על כיסא בר רעוע להחליף נורה מאתגרת במיוחד, נידנדת את הכיסא בכוונה תוך כדי עבודה, בתנועות של עוד רגע אני צונח. גלי צרחה, ואנחנו יחד איתה, אמא'לה אמא'לה הוא נופל. בַּבּ נופל. התייצבת כמו אחרי ורטיגו, ירדת באלגנטיות מהכיסא וסיננת במבטא ספק מרוקאי ספק פרסי, תדליקי, אמא איה. ואור במרפסת. מה נלחצת, גלי? חייכת אליה.

בפעם אחרת התלוננתי על הצפרדעים בבְּרֵכת הדגים בחצר. אלה היו צפרדעים מאתגרות במיוחד, שלא הצלחתי לתפוס בכוחות עצמי כפי שאני מצליחה בדרך כלל. אני בטוח שאוכל לתפוס אותן, אמרת בוודאות. הסברתי לך שהן מאוד חמקמקות הפעם. בואי נתערב על ארוחת ערב, הכרזת. חזרת אלי מבסוט עם דלי ובתוכו שלוש צפרדעים. גלי והילה היו שתיהן אחוזות תזזית מגאווה וקצת מגועל, ויובל ירד מלמעלה ושאל בשאנטי אופייני, מה, הצלחתם?

כמה הילה היתה קשורה אליך ואהבה אותך, וכמה השפעת על יובל, שבסוף החליט ללכת לקרבי, בזכותך. כמה אני הייתי מאושרת ששוב יש לנו משפחה. שאחת התפרקה, אבל מאז שנכנסת אל חייה של גלי, אנחנו נבנים מחדש, בזכותך.

שוב משפחה. ושוב הכול התפרק.

יומיים אחרי שגלי נסעה להודו, פתחת קבוצת וואטסאפ: "מחכים לגלי". אני מתגעגע רצח, כתבת. איזה מסכנה הצפונבונית הזאת, חבצלת השרון הזאת, מה לה ולהודו. הסתמסנו יום ולילה, ופעם אחת התקשרתי אליך דחוף, והיית באיזו משימה. כשחזרת אלי, עידכנתי אותך שאוטובוס נוסעים התהפך בהודו. הרגעת אותי: אמא איה, הכול בסדר. דיברתי עם גלי. ורעידות האדמה? שאלתי. זה בסדר, זה לא בצד שלה, הרגעת.

ארוחת ערב במרפסת הקטנה. האווירה כיפית ונעימה. פתאום אתה שולף את הנגן שלך ומשמיע את הדואט של שלומי שבן (מילים ולחן) ושל חוה אלברשטיין, תרגיל בהתעוררות, שכעת נשמע לי מצמרר:

לאן הלכת, אהובתי?

אני ממש לידך,
איפה האמא, האמא שלי?
אתה מזמן לבדך.
מה עם השמש הטוב והרך?
שקע כמו שזרח (...)
מדוע קר לי, קר לי כל כך? (...)
הכול חוזר אדום יותר, בשוחות ובצריחים,
אמרי, האם אנחנו מנצחים? (...)
אתה שובר את לבי, אני ממש לידך (...)

אנחנו מתעוררים, בניה, שוקעים וקמים. מתעוררים אט־אט מהסרט הנורא שלנו. יודעים שהיתה לנו זכות להכיר אותך, מודים על כך שזכינו להיות חלק ממך. תודה, בניושי. תודה שנתת לנו רגעים קטנים כגדולים. יפים כל כך. תודה למשפחת שראל המדהימה. ותודה לאל על שהשיב לי חלק מהזיכרונות ממך .

אמא איה

פרק יז

השבוע האחרון

יום חמישי, 24 ביולי 2014

שדות קיבוץ סופה. כוחות הגדס"ר נערכים לקראת כניסה נוספת לפעילות בדרום הרצועה. עמיצור מסמס. הוא עם כוחות מגל"ן בשדה אברהם, רוצה לקפוץ לומר שלום. יאללה בוא, כותב לו בניה. הוא תופס טרמפ באחד הג'יפים ובא.

שעת דמדומים, החיילים מארגנים ציוד, מעמיסים תיקים על הגב. דריכות שיא. עוד דקות אחדות, והם שוב יהיו תחת אש. האש אינה תיאורטית עוד. השבועות האחרונים לימדו שאש משמעה פצועים והרוגים. עשרות הרוגים.

בניה יוצא מתדרוך אחרון עם המג"ד לקראת היציאה לפעולה. אהלן, עמיצור. טוב שבאת. טוב לראות אותך.

משהו שונה בו, בבניה, חש עמיצור. הוא מדבר בשקט, שונה מהסגנון הקולני הרגיל שלו. זה לא הזוי להיות בתוך קרבות פחות מחודש לפני החתונה? שואל עמיצור.

אני לא עסוק בזה, עונה בניה. אני בתוך המלחמה עכשיו, ורק בתוכה. גם את החיילים שלי אני מאוד משתדל להשאיר מפוקסים על היעד. אני מתנגד נחרצות לביקורי הורים, לא רק בגלל שאלה הנהלים, אלא בגלל שצריך להישאר דרוכים ולא לבלבל בין הכלל לפרט.

בניה צועד לכיוון אחד הג'יפים. קבוצה קטנה של קצינים מקיפה אותו. עמיצור מזהה את הדר גולדין סוגר חוברת לימוד של אחד מרבותיו ומצטרף לקצינים. ליד בניה עומדים ליאל גדעוני הקשר ומוטי חיים, לשעבר מפקד הפלס"ר, שהתייצב למערכה למרות שהיה בחופשת לימודים.

עמיצור, מרים לפתע בניה את הראש מהמפה הפרושה על חזית הג'יפ, תוכל לגשת לחיילים ולומר איתם תפילה לפני יציאה לקרב?

מה קרה, בניה, מה נפל עליך? תוהה עמיצור.

אם לא יועיל לא יזיק, מעיר מוטי.

תגיד להם שזו פקודה של קודקוד, אומר בניה.

החיילים מפוזרים בשלוש קבוצות. עמיצור פוסע בין תלוליות העפר והעצים, מחפש את מילות התפילה בנייד. הוא מסתובב בין מקבצי החיילים שעסוקים בהתארגנות אחרונה. שלוש פעמים הוא מקריא בקול את הטקסט. החיילים עונים יחד אמן בקול רם, כמעט בשאגה. זהו, אין פה עוד כופרים, צוחק אחד החיילים גלויי הראש.

עמיצור חוזר אל קבוצת הקצינים שמקיפה את בניה.

בואו נגיד גם איתכם את התפילה, מציע עמיצור.
אותנו עדיף שאלוהים לא יראה. יותר טוב שלא נמשוך את תשומת לבו, מגחך מוטי.
יאללה, מרצין בניה, תאמר.
ה' צבאות אלוהי ישראל יושב הכרובים. אתה ציוויתנו בתורתך לאמור: שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויבכם, אל ירך לבבכם, אל תיראו, ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, כי ה' אלוהיכם ההולך עמכם להילחם לכם עם אויבכם להושיע אתכם (...) הֱיֵה נא עם חיילי צבא ההגנה לישראל שלוחי עמך הקרבים היום למלחמה על אויביהם, חזקנו ואמצנו, ריבה את יריבינו, לחם את לוחמינו, החזק מגן וצינה וקומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך (...) אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא.
אמן, עונים מוטי, בניה, הדר וליאל.
הנגמ"שים של הפלח"ן כבר מתחילים בתנועה. אחריהם צועדים רגלית לוחמי הפלס"ר, קסדות על ראשיהם, נבלעים בחשכת הלילה שכבר ירד, רק קול צעדיהם עוד נשמע. בניה נותר אחרון. עוד רגע ירוץ קדימה אל ראש הכוח. עמיצור כבר מנופף לשלום, אך בניה מסמן לו להתקרב. שמע, עמיצור, הוא כמעט לוחש, אני מרגיש לא שלם עם עצמי.
עמיצור חש שמשקולת של טונה נופלת עליו. האם יכול להיות שבניה, מפקד הסיירת האמיץ והנחוש, זה שכל הגדס"ר תלוי בו ויש עליו אחריות אדירה, אינו בטוח בעצמו?
מה זה אומר, לא שלם עם עצמי, בניה?
לא שלם לגבי כל הנושאים שדיברנו עליהם בשבתות, לגבי היהדות. פתאום דווקא בתוך הדריכות של המלחמה אני מרגיש מבולבל יותר.
עוד מעט, אחרי שהכול ייגמר, לבו של עמיצור דופק בעוז, נוכל לשבת וללבן לעומק את המשמעות של התחושות שלך.
חיבוק אמיץ. ממושך. וכבר צעדיו הגדולים של בניה משיגים את טור הלוחמים.

אור ליום ראשון, 27 ביולי 2014

שתיים בלילה. הנייד שלה מצלצל. היא קופצת מיד, מבוהלת, רצה במסדרון.
בניוש. מה שלומך? קרה משהו? רק תגיד לי שהכול בסדר.
הכול בסדר, סבתא רותי. סליחה שאני מעיר אותך כך באמצע הלילה, אבל רציתי לאחל מזל טוב ולא יכולתי להתקשר קודם. מה שלומך? מה שלום סבא ברוך?
כמה שאני שמחה לדבר איתך, בניוש. העיקר שאני שומעת את קולך. זה ממש לא משנה אם כעת שתיים בלילה. אנחנו כבר נרגשים מאוד מהחתונה הבאה וקרבה.

חתונה של נכדה ראשונה זה לא עניין של מה בכך. שלומנו טוב. מתגעגעים אליך ואוהבים אותך. מחכים לארח אתכם שוב אצלנו. מתי תקפצו לרמת השרון? גם דואגים לך. דואגים לחיילי צה"ל. איפה אתה, בניה? הכול באמת בסדר? היא עוצרת את שטף דיבורה.

הכול נפלא, סבתא. הוא לא מספר לה על הרסיס בחזה שספג מרימון צה"לי שהתפוצץ קרוב מדי. הכול טוב. עובדים קשה, אבל בשליטה. היינו בפנים כמה ימים, ועכשיו יצאנו להפוגה. אנחנו מנצחים. את לא צריכה לדאוג. מזל טוב, סבתא. הרבה בריאות ואושר.

אין כמוך. כמה יפה מצדך שאתה זוכר, בניוש, קולה הצרוד רועד. אני נרגשת. בהחלט נרגשת. זכרת להתקשר אלי תוך כדי לחימה. לא ייאמן. עשית לי את היום, בניוש. זו המתנה הכי יפה שקיבלתי אי־פעם ליום ההולדת שלי, ואתה, בניה, תבטיח לי לשמור על עצמך. תבטיח, היא פוקדת בסגנונה הסמכותי.

משהו מן הסמכותיות הזאת עבר בלא ספק אל גלי נכדתה, מחייך לעצמו בניה מעבר לקו.

יום שני, 28 ביולי 2014

23:00. הוא מתקשר הביתה. אבא ואמא על הקו. בְּנָיָקִי, איפה אתה? הם שואלים.

בדרך לסורוקה, הוא עונה.

הולך לבקר חייל שנפצע? שואלת מיכל.

לא. רימון התפוצץ לידי ונפצעתי קל, ממש בקטנה, אבל צריך להוציא לי איזה רסיס מהחזה. לא הצלחתי להוציא אותו בעצמי. זה באמת שום דבר, הוא מבטיח.

וואו, בניה. אתה נשמע רגוע. אז אני משתדלת להאמין לך שהכול בסדר. אולי נבוא לסורוקה? אנחנו יכולים להתארגן ולצאת מיד.

בשום אופן לא, הוא קובע נחרצות. אתם לא באים לבקר אותי. יש הוראה מגבוה שאסור לחיילים לפגוש את ההורים גם כשהם בהתרעננות בשטחי הכינוס מחוץ לרצועת עזה. אז אם לחיילים שלי אסור, מה פתאום שמפקדם יזכה לביקור הורים?

בניה, תפסיק להיות כזה קשוח. כבר יותר מחודש שלא ראינו אותך. סורוקה זה לא שטחי כינוס. חוץ מזה אתה נוסע לבד לבית החולים, לא? אז מי יֵדע שביקרנו אותך בכלל?

מי ידע שביקרתם אותי בכלל? הוא חוזר על השאלה, אני אדע.

בניה, כל הכבוד. אל תיתן לאמא לבלבל אותך, מתערב שלום.

מיכל נכנעת. ההורים נותרים בבית.

הקצין המאובק שנכנס למיון מתיישב בצד. עפרה כהן, האחות הראשית במיון,

ניגשת אליו. הוא אומר לה שתסיים קודם לטפל בחיילים האחרים, כי אצלו זה משהו ממש קטן.

זה היה לילה עוצמתי בחדר המיון, תגיע עפרה כעבור שבוע מהערבה הרחוקה לקריית ארבע כדי לנחם את הוריו: הוא עבר בין המיטות, התעניין בכל אחד ואחד, ופשוט עשה שמח. קולו הרועם וצחוקו המתגלגל עוד מצלצלים באוזני.

שלוש וחצי בלילה. סלפי ניתוח, הוא כותב מתחת לתמונה ששולח לקבוצת הוואטסאפ המשפחתית. חמולת שראל.

מה קרה? שואלת יעל.

בארבע וחצי לפנות בוקר היא התעוררה ולא הצליחה להירדם שוב. דקות ארוכות התהפכה במיטה מצד לצד, נאבקת בבטן הגדולה ובצירים שמצרצרים להם מעת לעת. בייאושה הציצה בנייד וראתה את ההודעה מבניה. היא מחייגת אליו. ממילא היא לא מצליחה לישון. הוא בסורוקה. הם מנהלים שיחה ארוכה, והוא מספר לה את חוויותיו. הוא נפצע יומיים קודם. אחרי שלא הצליח להוציא בעצמו את הרסיס, הוא שלח לציפי של שימקי תמונה של הפצע וביקש ממנה חוות דעת. ציפי, רופאה אונקולוגית במקצועה, שיכנעה אותו שאסור לו להזניח את הפצע שעלול להזדהם, ודרשה ממנו לגשת לבית החולים. הוא המתין להפוגה בלחימה, ואז נסע לסורוקה. בבית החולים הוא דרש שיוציאו את הרסיס בהרדמה מקומית. אין לו זמן לניתוחים וקשקושים. הוא צריך לחזור לחיילים שלו מהר. הניסיון להוציא את הרסיס בהרדמה מקומית כשל. הרופא הבהיר לו שהוא זקוק לניתוח. בניה התעניין כמה זמן יגזול ממנו ניתוח כזה. כולל התאוששות, לא יותר מיומיים, אמר הרופא. אז תסגור עכשיו את הפצע, ואני אחזור לניתוח אחרי המלחמה, אמר לו בניה. הרופא התלבט. הוא מכיר את המפקדים המורעלים הללו, שלא מסוגלים לעזוב כך באמצע את המלחמה. אנחנו כבר לקראת סוף הלחימה, אני אחזור בתוך כמה ימים, אני מבטיח, שידל בניה. הרופא התרצה, סגר את הפצע עם הרסיס בתוכו בשני קליפסים, אך דרש מהקצין להישאר בבית החולים כמה שעות, עד שההרדמה המקומית תתפוגג.

יעל מתחננת אליו שאם הוא ממילא בבאר שבע, שיקפוץ לתל אביב לגלי, היא כל כך מתגעגעת ודואגת.

תאמיני לי שאני מת לעשות את זה. אבל אם החיילים שלי לא רואים בית, אין מצב שאני אראה. יעל, את חייבת לעזור לגלי עם החתונה. הכול נופל עליה. היא מרימה חתונה שלמה לבד. ועוד לא הספקנו להירשם ברבנות. תוכלי לעזור לה עם זה?

יעל מבטיחה שתעזור, וכבר בשמונה בבוקר היא מדברת עם גלי ומסייעת לה לקבוע מועד לרישום ברבנות, בתקווה שבניה יוכל לצאת מעזה.

אמנם הנסיעה היתה לשווא, והוא חוזר עם רסיס נעוץ בחזה, אך בכל זאת התאוורר מעט. בנסיעה הארוכה חזרה לנחל עוז מציפות אותו מחשבות מתסכלות. המערכה

לקראת סיום, וסיירת גבעתי לא נלחמה מספיק. כלומר, היא בהחלט לקחה חלק בקרבות חשובים, אבל לא הגיעה להישגים של ממש. הוא הולך לדבר עם המפקדים שמעליו, שייתנו לו משימות אמיתיות.

מיד עם חזרתו הוא ניגש לאלי ג'ינו מפקד גדוד הסיור. ג'ינו, הגיע הזמן שגם הסיירת תקבל משהו, הוא אומר לו, תן איזו משימה מאתגרת. תכף המלחמה נגמרת.

בְּנוּיָּה, תנשום עמוק, עונה לו ג'ינו, מצחו מאדים. אתה יודע שזה לא תוכנית כבקשתך פה. אני לא יכול לדעת מראש איפה תהיה היתקלות עם מחבלים ואיפה לא. הסיירת נלחמה עד עכשיו יפה מאוד. חשפתם מנהרות וטיהרתם בניינים שלמים. זה נקרא לא להילחם? וחוץ מזה, תפסיק עם השטויות. אל תשכח שבעוד שבועיים וקצת אתה מתחתן. מה פתאום היתקלות עכשיו. רק זה מה שחסר לך. ועוד דבר, בְּנוּיָּה, לא מקובל עלי שאתה מנטרל חגורות נפץ ומטענים לבד. בשביל זה יש כוחות הנדסה מיומנים עם ציוד מתקדם. אני אוסר עליך לעשות את זה שוב. זה מסכן אותך ומסכן את החיילים. הבטחתי לגלי שאני מחזיר אותך הביתה בשלום. אם אתה רוצה שאטיל עליך משימות נוספות, תבטיח לי שהסיפור הזה של נטרול המטענים לא חוזר על עצמו. מבטיח?

בניה מגחך. מבהיר שזה שום דבר. שהקפיד לא לסכן אף חייל וגם לא את עצמו, ומבטיח לא לעשות זאת שוב. העיקר שתיתן משימה אמיתית, הוא אומר. נמאס ממשחקים.

אבל עד שמשימה כזו תגיע, ביום רביעי שבו הוכרזה הפסקת אש לכמה שעות, נגזר עליהם לשחק מול מצלמה. דובר צה"ל הכניס לעומק השטח קבוצת עיתונאים וצלמים. עופר וינטר המח"ט מלווה את הסיור, מציג מנהרות שנחשפו, תחמושת של מחבלים שאותרה ונוטרלה. ישחררו הנדברקס, מכריז המח"ט, נגיע עד לים, הוא שולח עקיצה לדרג המדיני.

אתם מוכנים להרחבת הלחימה? שואל וינטר את מפקד הפלס"ר. מתחת לקסדה בניה משיב, חצי חיוך על פניו: עוד לא התחלנו, אנחנו רעננים. הפנים שלו לא נראות רעננות במיוחד. העייפות זועקת מהן. בניה מציג את אמצעי הלחימה של חמאס שריכז באחד הבתים בפאתי רפיח. לוחמי הפלס"ר הצליחו לשים את ידם על ציוד רב במהלך הלחימה, ציוד שאת חלקו הותירו אחריהם המחבלים במנוסתם: מטענים רבי־עוצמה, רובי קלצ'ניקוב, מכשירי קשר, ציוד חפירה, רימונים, מטענים סלולריים למכשיר הקשר. מי שמעז לנטוש את הנשק שלו הוא לא לוחם, אומר בניה. זה ההפך מכל התדמית שמנסים ליצור לחמאסניקים של שהידים שנלחמים עד המוות. לוחמים לא משאירים מאחור את הנשק או את האפוד שלהם. לא נראה לי שדברים כאלה יקרו ביחידות שלנו.

יוסי יהושע, הכתב הצבאי של "ידיעות אחרונות", מתרשם מהקצין יפה התואר

מקריית ארבע, שאמור להינשא בעוד כשבועיים לגלי משפיים. בדרכו חזרה למרכז הארץ הוא משיג את הטלפון של גלי ומבקש לראיין אותה. גלי מסכימה ומספרת בכמה מילים על החתונה הצפויה. בשעת לילה מאוחרת היא מתקשרת ליוסי ומבקשת ממנו לגנוז את דבריה. הוא מבין שהיא חוששת מעין הרע. הוא מכבד את בקשתה, והריאיון איתה לא יורד לדפוס ברגע האחרון.

יום חמישי, 31 ביולי 2014

בבוקר מפרסם יוסי יהושע ב"ידיעות אחרונות" את רשמיו מהסיור בעומק עזה. במרכז הידיעה מתנוססת תמונתו של בניה שראל מחייך מתחת לקסדה ולאפוד עמוס בציוד. *ג'ינו לוחש לי באוזן לשאול את בניה מתי הוא מתחתן*, כותב יוסי: *זה אמור לקרות בעוד שבועיים, והוא עדיין לא קנה חליפה. הוא גם נפצע בהיתקלות מרסיסים, אבל לא יגיד על זה מילה, מספר המג"ד. אשתי לעתיד עושה את כל ההכנות. היא היתה רל"שית של מח"ט גבעתי, אז היא תומכת ומבינה את חשיבות המשימה*, מצוטט בניה.

קבוצת הוואטסאפ של חמולת שראל גועשת. קישורים לכתבות בערוצים השונים שבהם מככב בניה נשלחים, והתגובות זורמות. גלי כותבת הודעה נחרצת: שום חליפה לא תהיה בחתונה!

יאיר מחייג לבניה. בזמן שהטלפון מצלצל, הוא נזכר בפגישה האחרונה עם בניה, לפני שבועיים. הוא קפץ משדרות, מקום עבודתו, לצומת סעד. הוא רצה להחזיר לבניה את הכביסה הנקייה. כמה ימים קודם לכן נסע כדי לאסוף מבניה את הכביסה המלוכלכת. בניה הודה לו וביקש עוד עזרה קטנה, לשמור על אופניו. רביד, אביה של גלי, נתן לו את האופניים במתנה. הוא הביא אותם לבסיס, ולא רצה להשאירם שם מיותמים בזמן המבצע. יאיר העמיס את האופניים על רכבו. הם דיברו עוד קצת ונפרדו. בניה מיהר. בערב, בביתו בטנא עומרים, מילאה את יאיר דאגה, הוא היה מוטרד שיקרה משהו לאחיו הצעיר. הוא הוריד לנייד אפליקציה להקלטת שיחות.

רק שיחה אחת הוא מספיק לתעד. השיחה האחרונה.

בוא'נה, תיישר את הקסדה, מה קרה לך, מתלונן יאיר על הפוזה שבה מצולם בניה בעיתון.

לא יודע, אחי.

אחי, אתה מצ'וקמק. מה זה? אם אני רואה חיילים ככה, אני קורע אותם. איפה אתה?

מתארגן על איזו משימה. יצאנו עכשיו. כל הפלוגה שלי.

קשה?

קשה ההליכות. הלכנו עכשיו כמה קילומטרים טובים ברגל.

תגיד לווינטר שהוא צריך להיות בשקט אם הוא רוצה להמשיך בצבא.

הוא אומר את זה כי אנשים בתחושה שכאילו אין ניצחון, מסביר בניה.

הוא צודק. לא נותנים לצה"ל לנצח. מה הקטע. אם מחר נעזוב את עזה, הם חופרים שוב מנהרות ויורים טילים.

בהחלט. תוך שלוש עד חמש שנים, מאשר בניה.

יאיר מברר אם בניה צריך עזרה עם החתונה, ובניה עונה שהכול בסדר.

ישחררו אותך בכלל? שואל יאיר.

לא יודע, מהמהם בניה.

אתה גם לא סרן. ליכלכו אותך, מתייחס יאיר שוב לכתבה.

אני עוד עם דרגות סרן, מבהיר בניה. למרות שמעלים אותי לרב־סרן כי המינוי של מפקד הפלס"ר הוא של רב־סרן.

אז אם אתה מת עכשיו, מעלים אותך לדרגת סגן אלוף?

זה לא הולך ככה, צוחק בניה, אם זה היה ככה, כולם היו רוצים למות.

הדיבורים על הפסקת האש צוברים תאוצה. משימה אמיתית כנראה כבר לא תהיה, חושב בניה בצער, אך גם בהקלה. הוא נושם עמוק. מרגיש כיצד הגוף, שהיה מגויס למאמץ, עובר אט־אט למצב הרפיה. הוא משכיב את משענת המושב בג'יפ, מבקש לתפוס תנומה קלה. המחשבות נודדות מרחובות עזה ההרוסים, מכאוס הלחימה, אל החתונה הקרובה. הוא מציץ שוב בתמונה שגלי שלחה. היא מחייכת אליו מתוך הלבן. שמלת כלולות עדינה בחרה. שווה לבוא להתחתן, כתב לה בתגובה.

יאללה, שכבר תסתיים המלחמה הזאת. מי חשב שהיא תימשך שבועות ארוכים. עכשיו הוא צריך להתרכז במשימה הבאה. החתונה. יש דברים דחופים שנותר לעשות. בעיקר לסדר את הרישום ברבנות. גל של געגוע אל גלי שלו מציף אותו. עוד רגע יהיו איש ואישה, זוג נשוי. ויאללה ילדים. ועד שיגיעו ילדיו שלו, הוא מתלהב מאחיינית חדשה שמצטרפת לחמולת שראל. יעל שולחת אל הקבוצה המשפחתית תמונה של בתה שזה עתה נולדה.

יפהפייה, כותב בניה.

בניה, אתה לא במלחמה? שואלת יעל.

הייתי, ביצעתי, יצאתי, מתארגן לעוד לקוח מרוצה, כותב בניה ומוסיף בהמשך — תקראי לה עזה... רלוונטי יותר מתמיד.

עזית, עונה יעל.

כעבור זמן דוִד שולח אליו בפרטי תמונות, אחרי שעבר בהצלחה גיבוש לגדס"ר גולני. בניה מתרגש. כמה דאג לו, לדוד. למרות שדוד מחושב ממנו, גם הוא מתקשה להסתגל למסגרות. בתיכון נדד בין ארבעה תיכונים. בגיל שבע־עשרה רכש לעצמו ג'יפ

וטייל ברחבי הארץ. לקראת גיוסו התלבט בניה אם עליו לסייע לאחיו הצעיר ממנו בשמונה שנים למצוא את מקומו בצבא או להניח לו להסתדר בכוחות עצמו. את הלילה לפני שיצא לגיבוש בשייטת עשה דוד אצלו בדירה בתל אביב. גלי היתה אז בהודו, והם דיברו אל תוך הלילה על הצבת מטרות בחיים, על החובה להסתכל על המציאות תמיד מזווית אחרת. הוא ניסה להרגיע את דוד. לשחרר אותו מהלחץ להצליח. אני בניה שראל, אמר לו, ואני לא טייס ולא בסיירת מטכ"ל ולא בשייטת, והכול בסדר. הלחץ והמרוץ הזה של בני הציונות הדתית אל התפקיד הנחשק בצבא, הם לאו דווקא תעודת כבוד. אתה צריך להגיע למקום שמתאים לך. להיות מאוד מדויק עם עצמך, ולא לפעול מתוך רצון לרַצות אחרים. דוד הצליח לסיים את הגיבוש לשייטת, אך לא התקבל, כנראה בגלל עיוורון צבעים. בהמשך גם שיבוצו באגוז, בעקבות יאיר אחיו, כשל. בשיחות הטלפון בין שלום האב לבניה הם דנו לא מעט בשאלת הגיוס של דוד. והנה דוד שהתגייס לגולני עבר את הגיבוש לגדס"ר לפני הטירונות. יפה. אין לו ספק שדוד ימצא את מקומו בצה"ל.

באחת בלילה הוא מתקשר לגלי. היא נשמעת לו הרבה יותר טוב. פחות דרוכה ודואגת. הדיבורים על הפסקת האש מיטיבים איתה. אבל הוא עצבני. הוא כועס על כך שהפלס"ר לא קיבל משימות מספיק משמעותיות, כאלה שמתאימות לסיירת.

בניה, הכול לטובה. תנשום עמוק. יש לכם עוד משימות מחר? אתם נכנסים שוב?

משהו קטנטן. הפעם זה יהיה הרבה יותר קצר.

יופי. אז אתה זוכר מה הבטחת, נכון?

לשמור, לשמור, הוא חוזר על המילים שהפכו לסיסמה הסודית שלהם. לילה טוב, אהובה.

לילה טוב, אהוב.

פרק יח
כלה בורחת מבשורה

בשישי בבוקר הוא לא חש בטוב. גלי חום וקור, תחושות מוזרות בגוף. האם הרסיס שבחזה הזדהם? הוא תוהה, שולח יד אל הפצע הנפוח. הסיטואציה של יציאה אל משימה לאיתור מנהרה, אחרי שהפסקת האש נכנסת לתוקף, נראית לו בעייתית מאוד. הוא אמנם דרש עוד משימות משמעותיות לסיירת, אבל לא כך, לא בידיים קשורות. גם העובדה שהורו להם לחזור אל המבנים, שבהם שהו כמה ימים קודם, לא מוצאת חן בעיניו. כל מפקד זוטר יודע שלחזור אל מקום שהיית בו בעבר וכבר נחשף, זה לאפשר לאויב לטמון לך מארב. אבל זו הפקודה, והוא מבצע. אין לו כוח להתווכח. הוא עולה מול מאירו בקשר. מאירו, שנשאר חבר מאז השירות המשותף כקצינים בסיירת, יושב בחפ"ק עם כוח של מילואים. בניה מבקש לברר מולו מתי נכנסת לתוקף הפסקת האש, ומה הנהלים המדויקים שלה. לא ברור לו איך שולחים אותו למשימה כשאסור לו לפתוח באש, רק להגיב אם יורים עליו. הוא מתלבט אם לשתף את מאירו בתחושות הרעות שאופפות אותו. בדיוק כך הרגיש לפני הקרב ב"עופרת יצוקה", ואז הכול הסתיים בשלום. האם גם עכשיו הוא דואג לשווא? האם כולם חשים כך לפני פעילות מבצעית, ורק הוא שרגיל לחשוף את רגשותיו מעז לדבר על פחדיו? או שמא זהו סימן לבאות? כהרגלו, הוא לא שומר דברים בבטן, ומשתף את מאירו בדאגותיו, מבקש להעביר מסר אם חלילה וחס.

יש לו עוד כמה דקות להתקשר הביתה. שלום, אמא, את מפעילה את מכונת הקפה? מכונת הקפה שלו נותרה במשרדו בבסיס. הוא מסתפק הפעם בקפה שחור פשוט. וכמו תמיד, הם יושבים יחד על כוס קפה משני צדי האפרכסת. מזל טוב, סבתא'לה. עוד נכדה הצטרפה לחמולה. אני באמת בעד השם עזה. אם ליעלי כבר יש ירדן, ולטליה יש לבנון, אז למה לא עזה? ותכף גם חיה צריכה ללדת, לא?

מזל טוב לך, דוד בניה. טוב לשמוע אותך. מתי נראה אותך? יותר מדי זמן לא ראינו אותך. אני בדיוק פה עם ערֵמות של הזמנות לחתונה על השולחן. ביום ראשון נשלח אותן סופסוף.

יש לנו עוד משהו קטן לסיים, ואנחנו יוצאים. אז מה שלומך, אמא'לה?

מה שלומי? *שלומי קשור בחוט אל שלומך*, היא מצטטת את שירה של זלדה.

את עשר, אמא, הוא אומר לה ומנתק.

הכול כבר מוכן ליציאה. כל אחד מתכנס בפינתו. הוא מביט בגולדין, הקצין הצעיר שביקש להיצמד אליו, ללמוד את תפקידו של המ"פ. גולדין רכון מעל ספר. משרבט בתוכו מדי פעם מילים זעירות בעיפרון. *מה זה גולדין?* שואל בניה. גולדין מרים את

עיניו, מחויך. מסילת ישרים, הוא עונה. בניה מתפעל.

הוא מתלבט אם להתקשר לגלי. היא בטח עוד ישנה, והוא לא רוצה להעיר אותה. נותרו עוד כמה דקות. הוא מתקשר לדוִד. לא עונה. המכשיר של דוד רוטט בכיס, והוא מציץ בו במהלך תדריך היציאה הביתה. אוף. בניה מתקשר אליו והוא לא יכול לענות. המסדר מסתיים, ודוד רץ לאוטובוס. ב־9:15 הוא מנסה לחזור לבניה. מאוחר מדי. בניה כבר לא עונה.

גלי מתעוררת רק בתשע. הלילה, כמו לילות רבים במהלך הימים מורטי העצבים ומרובי האזעקות והטילים, ישנה בשפיים בבית אמה. בניה לא זמין. ב־9:30 היא שולחת לו הודעה. אני מקווה שאתה רגוע יותר היום, שאתה כבר מרגיש יותר טוב. אוהבת אותך מאוד מאוד.

הפסקת האש כבר בתוקף. רוגע מציף אותה, מסחרר במתיקותו. היא יוצאת לארגן את המשלוח שהקיבוץ תרם לחיילי גבעתי. חיילי מפקדה אמורים להגיע לאסוף את הדברים. היא הולכת לקנות במכולת את הארטיקים שבניה אוהב, מסדרת אותם בצידנית ומצרפת למשלוח. החיילים כבר ידאגו להעביר לבניה. היא בודקת שוב בנייד. הוא עוד לא שלח הודעה. הם כנראה מארגנים ציוד אחרי הלחימה. נערכים להפסקת האש. היא שבה לבית האם. רק יובל אחיה בבית, ישן בקומה התחתונה. איה האם והילה האחות נסעו עם שתי הדודות, נועה ועילית, ועם חברותיה של איה, לסינמטק בתל אביב להקרנה של הסרט "שם וכאן", הסרט שסבא איז'ו מככב בו. אל הקרנת הבכורה בירושלים נסעו סבא איז'ו, סבתא צלילה, איה, גלי, הילה ויובל. רק בניה היה חסר. כשבניה יגיע, אחרי שהמבצע הזה יסתיים סופסוף, ילכו לראות את הסרט יחד, חושבת גלי. היא תשמח לראות אותו שוב. היא יושבת במרפסת. מרפרפת בנייד על תמונות של זרי פרחים כדי לקבל השראה לסידורי הפרחים לחתונה.

מה נשמע, גלי? זה רביד אביה מעבר לקו. שמעת את השמועות שרצות על החייל החטוף בגבעתי?

לא. לא שמעתי. אני מקווה שזה לא חייל של בניה. הכול בסדר, אבא, אל תדאג.

בריז שולחת לה הודעה שהיא בדרך אליה. היא פותחת לה את הדלת, ושוב הנייד מצלצל. שוב אבא.

בניה התקשר? הוא שואל.

לא.

תבדקי מה איתו. תבדקי. מה עובר עלייך. תתעוררי. אומרים שיש גם שני חיילים הרוגים.

היא לא דואגת לבניה. בניה הבטיח לה לשמור על עצמו. אבל אולי אלה חיילים שלו?

היא שולחת לעופר לוי הודעה. שמעתי שיש שני הרוגים. מי הם?

עופר עונה לה. אל תקשיבי לשמועות.

היא לא מקשיבה. לא חוששת. שום דבר לא יגזול את השלווה שנחתה עליה הבוקר.

עוד שמועה שרצה מגיעה אליה. מספרים שמדובר בהרוג בדרגה גבוהה. אומרים שזה עופר וינטר, מח"ט גבעתי. היא שולחת שוב הודעה לעופר לוי. שמעתי שמועות מזעזעות. מה קורה?

מאז שמבצע "צוק איתן" החל, עופר נמצא בקריה. הוא היה בשלב סיום לימודיו במכללה לביטחון לאומי, לקראת שיבוץ בתפקיד חדש — ראש מחלקת תכנון באגף המבצעים. מאגף המבצעים התקשרו אליו וביקשו שיבוא. אתה הרי מבין בעזה, אמרו לו. הוא אסף את הפקלאות ונסע לקריה. אפילו לא טרח לעדכן את מפקדיו במכללה.

מלחמה ראשונה שלו שהוא בקריה, לא בשטח. השהות המרובה בבור בלי אור השמש קשה לו. בלילות הוא ישן ברכב. לפעמים, אם ממילא היא נמצאת במשמרת בחמ"ל, מורין רעייתו, קצינה בצה"ל בעצמה, מצטרפת אליו. בבוקר הם שותים קפה יחד ברכב. הטלפון מצלצל. רועי דור, קצין השלישות של חטיבת גבעתי, מתקשר אליו. היה אירוע מורכב. יש הרוגים. יש חטוף. עופר, בניה נהרג.

מה? מה?

אחד מההרוגים זה בניה שראל.

אתה בטוח? לך בבקשה תוודא את זה. אני רוצה שתראה בעיניים שלך שזה הוא. לך עכשיו ותעדכן אותי, פוקד עופר.

מה עושים עם גלי? הוא שואל את מורין. מה עושים? מורין כבר דומעת.

רועי שוב מתקשר. זה בניה, הוא אומר. בטוח בניה. ראיתי. הוא מת.

עופר מתקשר לקצינת הנפגעים של החטיבה. הוא שואל אם שלחו מישהו להודיע לגלי.

היא לא אשתו, עונים לו. שלחנו רק לקריית ארבע.

מה זאת אומרת לא אשתו? הם עוד שבועיים וקצת מתחתנים. תשלחו מישהו ותחכו לי שם. אני יוצא עכשיו מהקריה. אני רוצה להודיע לה.

הם יוצאים מהקריה אל הדירה של בניה וגלי. גלי לא עונה לטלפון. בפתח הבניין מזהה עופר את חוליית המאתרים. הם לא זיהו תנועה ליד הבית.

הו. הנה גלי שולחת הודעה. הוא מבין שהשמועות כבר מתחילות להגיע אליה. היא כותבת לו שהיא בשפיים. הם טסים לשם.

מאז יום שישי בבוקר מכשיר הטלפון של אייל גלמן, רכז הביטחון של קריית ארבע, לא מפסיק להרעיש. כבר בשעות הבוקר המוקדמות דווח על אירוע מורכב של גבעתי בקבוצת רכזי הביטחון האזורית. אייל שואל באיזה גדוד של גבעתי מדובר, אבל משום־מה אף אחד לא עונה לשאלתו. הוא שואל שנית, ושוב לא זוכה לתגובה. לאורך

מבצע "צוק איתן" כל הודעה על אירוע שקיבל, דאג להעביר לגלי. היה חשוב לה להיות מעודכנת. את ההודעה הזאת לא העביר אליה. למה להטריף אותה מדאגה, אם הוא לא יודע באיזה גדוד מדובר. הוא מוטרד. כמה התחנן בפני בניה שיגייס אותו למילואים לסיירת. אני אהיה שומר הראש שלך, אמר לו. אתה תילחם, תפקד על הסיירת, ואני אשמור עליך. אתה חתן. חייבים לשמור עליך. בניה סירב בתוקף. אתה תשמור על חיה, אמר לו. היא צריכה ללדת. הוא מביט בחיה, בידיה המתוחות לפנים, שמנסות לגבור על הבטן הגדולה החוצצת בינה לבין השיש. גם אותה הוא לא מעדכן בשמועות. למה להפריע לה לבשל בנחת לשבת. הוא עצמו מחליט להשקיע את עצמו הבוקר בתיקון הטרקטורון. עוד אחד מהשיגעונות של בניה. מי קונה מתנה באלפי שקלים ליום הולדת ארבע של אחיין? הוא נזכר איך כרגיל איחר בניה למסיבת יום ההולדת של דביר, שאותה חגגו ביער יתיר. איך התעוררה המסיבה מחדש כשהגיח עם הג'יפ הצבאי הלבן. איך פתח בניה בדרמטיות את הדלת האחורית של הרכב והוציא טרקטורון חשמלי ענקי וקסדה תואמת, חלומו של כל ילד. הילדים היו בעננים, גם הוריהם. ובניה ריחף, מקפיץ גבוה את הילדים שנתלים עליו, מקפיץ ותופס. האחים כבר הורגלו בדוד המופרע, שלא רק לוקח את אחייניו לימי כיף, לסיורים בבסיסים צבאיים ולטיולים ברכבת, אלא גם מעתיר עליהם מתנות יקרות. הפעם הגזים במיוחד. כדי למנוע קנאה בין האחיינים, הוחלט שהטרקטורון ינדוד בין בתי האחיינים כולם על פי חלוקת זמנים הוגנת, וכך יוכלו כולם ליהנות מהמתנה. עכשיו הטרקטורון שוב אצלם, ואייל מנסה לתקן את ההילוכים שלא עוברים כמו שצריך. בצהריים מתקשרים אליו מקצין העיר. הוא מזהה את המספר. הוא יוצא החוצה לנהל את האירוע הרחק מהמולת הבית. מבקשים ממנו להכין שני אמבולנסים. הוא מבין שהאירוע בגבעתי קשור לקריית ארבע. הלב דופק בבהלה — בניה. למה שניים? הוא שואל, יש שני הרוגים מהקריה? מדובר בקצין אחד, אבל ההורים כנראה גרושים, עונים לו. הוא לא מסגיר אנחת רווחה. הוא מתקשר אל מוקד מד"א ומבקש מהם להכין את האמבולנסים. בהמשך הוא מתקשר לראש המועצה מלאכי לוינגר. לוינגר כבר מעודכן. הוא מקריא מהכתב את הכתובת שאליה מיועד אחד האמבולנסים. רחוב הרב צבי יהודה 53. זה בניה, אייל תופס את הראש, זאת הכתובת של מיכל ושלום. האמבולנס השני מיועד לכאן, אלינו לבית השלום, להודיע לחיה. מלאכי נותר הלום על הקו. חכה רגע, אייל, תן לעכל, הוא מבקש. אבל אייל כבר בתפקיד. אין לו זמן להתאבל, להפנים, לבכות. הבכי הכבוש על בניה עתיד להתפרץ שנה וחצי אחר כך, כאשר יתבשר על מות אחיו, אליאב, בפיגוע בצומת גוש עציון, אז יהיה זה בכי תמרורים. אך גם ניחומים צופן העתיד. בשני ילדים יזכו חיה ואייל. האחד, שייוולד שבוע לאחר נפילתו של הדוד מצד אמו, ייקרא בניה. השני ייקרא אליאב על שם הדוד מצד אביו.

אבל כעת, בהווה, אייל מנהל את האירוע. אל תשלחו אלינו את קצין העיר, תבטלו אמבולנס אחד. אני כבר אודיע לחיה. תעדכנו אותי מתי ההורים יודעים, ורק אז אבשר לה, הוא פוקד. מה עם גלי? מי יודיע לגלי? הוא מנסה להשיג את הטלפון של עופר לוי, האדם המתאים ביותר לבשר לגלי. הוא חוזר לבית פנימה. חיה מתלבטת איזו עוגה להכין לשבת. הוא מתקשה לענות לה, בקושי כובש את זעקת לבו. הזמן חולף. הוא שוב יוצא אל מלאכי, שמגיע לכניסה לבית השלום. מלאכי מחבק את אייל ויוצא אל בית משפחת שראל.

אייל נכנס למטבח, מביט בחיה שהולכת ונעשית עצבנית. למה אייל לא עוזר לה עם הבישולים? הגב דואב, הרגליים נפוחות, ואייל יוצא ונכנס, ומבזבז זמן יקר על תיקון הטרקטורון. היא עוברת לטיגון הכרובית. הידיים שלה בוחשות בתוך עיסת פירורי הלחם הדביקה. הנה אייל מתקרב, אולי סופסוף יושיט יד. חיה, אני צריך לספר לך משהו. מה קרה? היא מסתובבת בחדות. מה קרה?

אף אחד לא לימד אותו איך מבשרים בשורות איוב כאלה.

בבית משפחת שראל אווירת יום שישי נינוחה. רחלי מבשלת במטבח. איתן ומעיין, שני האחיינים, ילדיו של יאיר, מציירים על השולחן בסלון. מיכל מסדרת את ההזמנות לחתונה, מכניסה למעטפות, כותבת שמות וכתובות. עד עכשיו, במהלך המבצע, לא מצאה כוחות נפש לשלוח את ההזמנות לחתונתם של בניה וגלי. מאז נכנסה הפסקת האש לתוקף, היא רגועה יותר ומסוגלת לבצע את המשימה שנדחתה לרגע האחרון. דוִד מגיע מהצבא. חיבוקים. נשיקות. רחלי ודוד מנהלים שיחה מחויכת במטבח. מיכל מבקשת מדוד לרדת מגבעת החרסינה לקניות בקריית ארבע. הוא לוקח את רכבה ויוצא לקניות. בדרכו חזרה הביתה הוא רואה את ראש המועצה מלאכי לוינגר חונה לא הרחק מביתם. הוא מציץ בנייד. מ"פ מגבעתי נהרג, הוא קורא באחת הקבוצות. זה בניה, הוא אומר לעצמו. בגלל זה חונה לוינגר ליד הבית. הוודאות מכה בו. הוא נותר לשבת ברכב נסער ומוטרף. אחרי כמה רגעים הוא מנסה לשכנע את עצמו שהכול בסדר, שב הביתה ומשדר עסקים כרגיל. הדקות נוקפות. הוא לא אומר מילה, לא לרחלי גם לא לאמו. דפיקה על הדלת מקפיצה אותו. קצין העיר לא צריך לומר דבר. דוד כבר יודע. לכו מכאן, רחלי צועקת ודוחפת את המשלחת, לכו מכאן מיד.

מיכל שומעת מחדרה את ההמולה. היא חוששת לצאת החוצה. השמועות על החטיפה וההרוגים כבר הגיעו אליה במהלך הבוקר. יותר מכול היא חוששת שבניה נפל בשבי החמאס. בדאגה האינסופית ובלחץ הזה לא תוכל לעמוד. היא אוזרת עוז לצאת מחדרה ושואלת מיד בדרכה הישירה: חטוף או הרוג?

לצערנו, הרוג, עונים לה. בוודאות הרוג.

רק לא חטוף, היא מגיבה במִיכלית אופיינית. הרגליים רועדות. הדמעות נושרות, אבל הראש ממשיך לעבוד. עכשיו השאלה איך אני מודיעה דבר כזה לאבא שלי. הוא

ניצול שואה עם בעיות לב, היא אומרת.

אייל וחיה מגיעים, הם כבר יודעים. אייל לוקח על עצמו את ארגון ההודעה ליעל ולסבים. הוא מתקשר לשימקי. שימקי במילואים, עוזב הכול וממהר לאפרת, מקפיץ גם את ציפי רעייתו.

שלאפשטונדה של יום שישי בצהריים. בבוקר התבשרו על הרחבת המשפחה. עוד נינה נוספה לחמולה. יעל של מיכל ילדה בשעה טובה בת. בלילה אריה לא ישן טוב. גם בבוקר הסתובב מוטרד במיוחד למרות הבשורה על הולדת הנינה. מה יש לך, אריה? שואלת תמר. אני דואג. הוא אומר. דואג מאוד לבניה. אבל כבר הפסקת אש, מנסה תמר להרגיע. הכול בסדר. בעזרת ה' ישוב בשלום, ונזכה לרקוד בחתונתו עם גלי. אבל הלב של אריה משתולל. הלב שלו שואג מדאגה.

דפיקות על דלת הבית מעירות אותו משנת הצהריים. בטח רוצים השכנים שאשלים מניין למנחה, הוא אומר לעצמו. אין לי כוח. ימצאו מישהו אחר. הוא מסתובב במיטה וממשיך לישון. אבא, אמא, תפתחו לי בבקשה את הדלת, הקול של שימקי מתגלגל ועולה מפתח הבית אל חדרם שבקומה העליונה. אריה קופץ על רגליו. הלב שלו מבשר לו רעות. שימקי בפתח, וסביבו קהל רב. בניה, אומר לו שימקי. ואריה שואג. הילד נביא, אמרו עליו בילדותו, כשהתעקש לקבל את נעליו מהחנות שנבזזה רגע אחרי, הילד נביא.

ציפי ממהרת אל חדר השינה, אל תמר. היא מבשרת לה את הבשורה הקשה ושואלת אותה אם היא זקוקה לתרופת הרגעה. תמר מסרבת. איפה תרצו להיות בשבת? כאן בבית או עם מיכל ושלום בביתם בקריית ארבע? מבררת ציפי. תמר עונה מיד שהם רוצים להיות בקריית ארבע. ציפי אורזת איתה יד ביד את התיק לשבת. תמר ואריה יוצאים מהבית. השמועה כבר עשתה לה כנפיים. השכנים שנאספו כולם בחוץ, מביטים בהם בדממה. תמר לוקחת נשימה עמוקה ושוברת את השתיקה.

גדלתי בארץ הזאת, היא אומרת, והקול שלה סדוק תחילה, אך הולך ונעשה צלול ורם. הקהל מאזין לה נדהם, משתאה על תעצומות הנפש לדבר ברגע כה קשה. עברנו הרבה משברים וקשיים, ממשיכה תמר. כילדה בכפר חסידים, גרנו סמוך לגבול בצריף. במאורעות שכבנו על הרצפה כדי לא להיפגע מהכדורים ששרקו בחוץ. אבא שלי לא היה בבית, הוא היה נוטר. אמא שלי לא היתה בבית כי היא היתה אחראית לעזרה הראשונה בכפר. אנחנו הילדים היינו עם סבתא. אלה החיים שלנו פה בארץ, וזו הארץ שלנו לטוב ולרע, היא חותמת את דבריה ונכנסת לרכבו של שימקי.

ועוד זוג עיניים כחולות, אותו כחול עמוק של אמו, רודפות מאז את אריה, ומבטן עז וצעיר ונמרץ.

בינתיים אייל מתקשר ליעל ויונה כדי לנסות לאתר היכן הם נמצאים. בלידות הקודמות מיהרה יעל לברוח מבית החולים שעות אחדות אחרי הלידה.

מה נשמע? מזל טוב! מברך אייל.

איזה גיס משקיע יש לי, חושבת יעל. כבר ממהר להתקשר ולברך להולדת הבת.

אתם כבר בבית?

עוד לא, עונה יעל. בגלל שהתינוקת נולדה במשקל גבוה, נשארתי לילה. אנחנו בדרך.

עם סיום השיחה אייל יוצר קשר עם האמבולנס, שממתין בכוננות להגעתה של יעל לביתם באש קודש. כשבני הזוג נכנסים עם התינוקת הטרייה אל ביתם, מגיע הצוות לבשר על מות בניה. יעל מתיישבת על הרצפה וממררת בבכי. אין לה יותר מדי זמן לעכל את הטלטלה הגדולה שעוברת עליה, הבאת חיים לעולם כמה שעות לפני מות אחיה. עוד מעט שבת נכנסת, והיא רוצה להיות עם ההורים, האחים, האחיות, הסבים, שמתכנסים כולם בבית בקריית ארבע.

יצחק מגיע הביתה ומקבל את הבשורה מדוִד. בתוך ההמולה דוד מתקשר לחברו הטוב יגאל עמיחי. עכשיו זה לא רק אתה. גם אני, אומר דוד. יגאל שאיבד את אחיו, אחיקם, בפיגוע בנחל תלם, מתייצב מיד בבית משפחת שראל. אז היו ילדים בני שתים־עשרה. היום הם חיילים. ושוב המוות הזה שליווה את ילדותם מידפק על הדלת.

צוות קצין העיר יוצא למשרדו של שלום. שלום שב הביתה. מיכל ושלום מסתגרים בחדר העבודה של שלום. מבטיחים זה לזה לא לשקוע, לבחור בחיים.

שלום מברר למי עוד צריך לבשר את הבשורה. הוא מתקשר ליאיר וטליה, נאלץ להודיע להם את הבשורה בטלפון רגע לפני שהשמועות ישיגו אותם.

מה עם גלי? נזרקת השאלה לחלל האוויר, מישהו הודיע לה?

בטח כבר הודיעו לה מהצבא. הרי כולם שם מכירים אותה. כדאי שנתקשר אליה עוד מעט לשאול אם היא רוצה לבוא לכאן, להיות איתנו, אומרת מיכל.

אולי בכל זאת קרה משהו לבניה, שואלת גלי את עצמה. אולי הוא פצוע. היא פותחת את המחשב. אתרי החדשות מדווחים על שני הרוגים וחטוף. אין פצועים. אף מילה לא מסגירה את זהות ההרוגים. בפייסבוק כבר מבכים את מותו של מפקד הפלס"ר.

בריז לצדה, מחבקת אותה. תתקשרי לאמא שלו, היא מציעה.

גלי מחייגת לנייד של מיכל. מיכל בוכה.

מה קרה? שואלת גלי. אני לא יודעת מה קרה.

מיכל תופסת את ידו של שלום. זו גלי. דבר איתה. אני לא מסוגלת. היא כנראה עוד לא יודעת.

גלי, היא שומעת את ההיסוס בקולו. את לבד?

אני עם חברה, היא עונה. מה קרה? תגיד לי מה קרה?

גלי, בניה נהרג.

גלי זורקת את הטלפון ומתיישבת על הרצפה. בניה נהרג. שתי מילים עוצרות חיים. בריז מרימה את הטלפון הזרוק, מדברת עם שלום. גלי שומעת במעורפל דיבורים על הזמנה לשבת, על הלוויה. בריז מצלצלת לרביד. הוא מגיע מיד. מתיישב ליד גלי על הרצפה, עוטף את בִּתו בחיבוקו, ממרר בבכי יחד איתה.

דפיקה על הדלת.

היא פותחת. קצין העיר ועופר לצדו. עופר מחבק אותה.

בטוח? היא שואלת.

בטוח.

יובל, קום, קום, זועק רביד. תתעורר. יובל בן השש־עשרה מתעורר הלום אל מציאות חיים חדשה.

כבר שבועות שסבתא צלילה צמודה אל מסך הטלוויזיה. מפוחדת. דואגת. הימים חולפים והמלחמה נמשכת. האם נגזר על גלי נכדתה להינשא כמוה באמצע מלחמה? ביום שישי בבוקר כבר נשמה לרווחה. הפסקת אש הוכרזה. אבל פתאום משתנה הטון במסך. סבר הפנים החמור של השדרנים, האזכור התכוף של גבעתי, מדאיגים אותה. היא חייבת להתקשר לגלי. מעבר לקו היא שומעת את גלי בוכה.

מה קרה, גלי?

קרה לנו דבר נורא, סבתא.

כמה נורא?

סבתא, הוא מת.

צלילה צועקת. בניה מת. בניה נהרג. איז'ו עולה לקומה השנייה ופורץ בבכי.

גלי, איפה את?

בשפיים, היא עונה. אבא איתי כאן. צריך להודיע לאמא.

גלי, אנחנו נודיע.

איז'ו מסתגר בחדר השינה, בכיו מטלטל את כל גופו. מעולם לא שיער שאי־פעם יֵצא ממנו בכי כזה. בכי שלא בכה גם במות אמו. הוא אהב את בניה אהבת נפש, אהבת נכד.

איה, עילית ונועה לא זמינות. הן בקולנוע. צלילה מבקשת מבעלה של עילית לקחת על עצמו לבשר את הבשורה לאיה גיסתו. עילית מציצה בנייד שנותר על שקט. היא קוראת את ההודעה שקיבלה מבעלה, נחרדת ומוציאה את איה מהסרט. סרט בתוך סרט. על המסך מוקרן סיפור חייו המרגש של אביה, הילד איז'ו, ניצול השואה שהפך לטייס. הסרט הרע במציאות: גלי, בִּתה הבכורה, הופכת לאלמנה עוד בטרם נישאה.

עם סיום הסרט עולה הבמאי, אבידע לבני, לבמה. הוא מודיע שהדיון, שהיה אמור

להתקיים אחרי הסרט, מבוטל. בניה שראל, בן זוגה של גלי, נכדתו של גיבור הסרט איז'ו, נהרג. איתו נהרג סמל ראשון ליאל גדעוני, ונחטף סגן הדר גולדין.
תנחומים למשפחות באבלן הכבד. תפילות לשובו של החטוף.

חתימה

לילה. נחשול אדם צועד בסמטאות חברון. הצעדים כבדים. הראשים חפויים. הקומנדקר הצבאי מפלס את דרכו בין ההמון הצועד. עשרות אלפי אנשים מתקבצים אט־אט ברחבת מערת המכפלה. הקיר המואר על אבניו התשושות מתנשא מעל הקהל. משני צדדיו צריחי מסגדים מוארים בירוק זוהר. יבבת בכי חרישית חותכת את הדממה. זרקור מסנוור צובע פס צהוב, שבוהק באפֵלת הלילה. הראשון לציון, הרב שלמה עמר, סופד. קולו שבור. השיירה שוב מתפתלת בסמטאות הצרות עד לבית הקברות העתיק בחברון. הארון מורד בחופזה אל הבור הפעור. גושי עפר נזרקים אל האדמה הפצועה. גלי משתאה, נחרדת מהיעילות הזריזה שבה מעלימים את בניה שלה. רגליה רועדות. היא מתיישבת על האדמה סמוך לקבר הטרי.

יהודה ואך מספיד את פקודו בשם צבא ההגנה לישראל, מצדיע לו בסיום דבריו. הרב שלום מספיד את בנו, ממרר בבכי. מיכל בוכייה, סופדת לבנה, מצטטת משירי זלדה. סבא אריה נפרד מנכדו. הרמקול קורא לארוסה להיפרד מאהובה. היא כתבה כמה מילים, אך כעת איננה מסוגלת לעמוד, לשאת דברים.

עוברים הלאה. דוד שימקי נפרד. האחים מספידים. החברים מעלים זיכרונות מחויכים, ממאנים להיפרד. מורין מחבקת אותה, מפצירה בה לאסוף כוחות ולהקריא את מה שכתבה. לא תהיה הזדמנות שנייה. לא תהיה. לא.

הכלה איננה קמה. אחרונת המספידים נושאת את דבריה בישיבה. רגליה מקופלות לצד גופה, המיקרופון רועד בידיה, אור וצל משחקים מחבואים על פניה. המילים שיוצאות מפיה צורבות.

אור ראשון מציץ ממזרח. העולם מתעורר ליום חדש. אללהֻ אכבר, מסלסל המואזין, קורא למאמיניו להשכים קום לעבודת האל. קריאת המואזין מתערבלת במילותיה של גלי. מרעידה ולופתת.

מטח ירי הכבוד קורע את הלילה ואת עור התוף.

הקהל מתפזר. גלי נותרת לשבת. היא מביטה בהם המומה. אחד־אחד הם ניגשים בדממה אל רגבי האדמה המכסים כעת את בניה. הם מניחים את החולצות ששמרו מאז, חולצות מחלקת הרתק של הפלוגה המסייעת של גדוד שקד. גיבורי המרד חולקים כבוד אחרון למפקדם. בעיני רוחה היא רואה על פניו של בניה חיוך מנצח. מריר? מפויס? היא מתקשה להכריע. גם בין דמעותיה מבצבץ חיוך בלתי נשלט.

מילים לבניה

בְּנֶיָקִי, בוקר יום שישי. שוב הלב דופק. אני חוזר אליך לשם, ליום האחרון ההוא. שמונה בבוקר. הפסקת האש המי יודע כמה נכנסת לתוקף. בבת אחת הכול מסביב נרגע. שקט דממה. אתה כבר למוד ניסיון ויודע ששקט לפעמים מבשר את בוא הסערה. הפעם השקט הזה יוצר אצלך אי־שקט. אולי זו הדלקת בפצע הרסיס בחזך. אולי זה חום גופך המטפס מעלה, ואולי תחושה פנימית כמו נבואית שמקננת בך, כמו זו שהופיעה אצלך לפני הקרב בתל־אל־הווא ב"עופרת יצוקה", זו שגרמה לך אז לנסות להתקשר אלינו בקדחתנות. מחשבות על פרֵדה קרובה, מחשבות שממש לא אפיינו אותך, האופטימי הנצחי. אתה מרגיש שגם הפעם אתה חייב לשתף באיזו דרך בתחושותיך, ודרך מכשיר "ורד הרים" מתקשר אל מאירו — חבר קרוב, מפק"צ עמית מתקופה רחוקה, המשתתף במעגל השני בפעולה שאתה חוד החנית שלה. תקשיב, מאירו, אתה אומר לו, אני מרגיש עמוק בפנים שמשהו לא טוב עומד לקרות לי. בבקשה ממך אל תעשה מזה צחוק, אני רציני. יש לי בקשה ממך. אם יקרה לי משהו — לך להורים שלי ותאמר להם שידעתי.

מאירו מילא את צוואתך. בשבעה הגיע אלינו ישר משדה הקרב ברגע שהיה יכול לצאת מהרצועה. הוא סיפר לנו על השיחה האחרונה שלו איתך פחות משעה לפני מותך. לא היה לו קל לספר. הבכי שקינן בתוכו כבר כמה ימים התפרץ בבת אחת, אבל כשהצליח לספר והביא את הדברים אלינו, הבנתי איך המסירות הזאת שהיתה בך כל חייך, עלתה קומה והפכה לנוראת־הוד. לא ויתרת לעצמך במאומה.

אומר לך בגילוי לב, עד שמאירו הגיע כירסם בי חשש שמא הפסקת האש יצרה אצלך תחושה של פריקת עול ממשא המלחמה, שרבץ עליך בכבדות נוראה כל כך הרבה שבועות. אולי לא התייחסת למשימה האחרונה בכובד ראש כפי שנהגת תמיד. אולי ואולי. האחריות שלך כמפקד למותם של הדר וליאל יחד איתך גם היא לא נותנת לי מנוח. אחרי דברי מאירו הבנתי עד כמה טעיתי בספקותי. היית דרוך ומודע. גירשת את החששות ושמת נפשך בכפך למלא משימתך במלוא האחריות וכובד הראש.

"תחנות מהלומה כאן קודקוד, תחילת תנועה במגמת סריקה". אתה מניע את הסיירת לביצוע המשימה לאט, בזהירות, מבהיר לכל הלוחמים דרך רשת הקשר את קוד ההתנהגות על פי כללי הפסקת האש, ואתה עם הצוות הראשון. רציתי שתדע: במהלך כל השבועות של ההסלמה והמבצע ניסיתי להרגיע את אמא. ניסיתי לייצר הבדל ברור בין התפקיד שמילאת במבצע "עופרת יצוקה" — מפקד מחלקת חוד, לבין תפקידך במבצע זה. אז הובלת בעצמך את המחלקה, חשוף לגמרי לאש המחבלים; אבל כעת, כך אמרתי לאמא, מפקד פלוגה אינו בהכרח הראשון בכוח,

אלא נע עם החפ"ק שלו בצמוד לצוות המוביל. הסיכון כנראה קטן יותר. ביני לביני לא השליתי את עצמי. הכרתי אותך היטב, בני האהוב. ידעתי כי אין מצב שלא תוביל בראש לוחמיך.

ליאל, הקשר שלך, מזהה מרחוק דמות ניצבת על גבי מבנה חקלאי דו־קומתי. גם אתה עם עיני הנץ שלך מאמת את הזיהוי ומגלה כי הדמות כנראה אינה שייכת לכוחותינו. מוודא ושוב מוודא כדי למנוע חלילה ירי הדדי. מבקש ליזום ירי פגז לעבר המבנה, אך נענה בשלילה עקב הפסקת האש. בפאתי תודעתך ודאי דחקה בך המחשבה כי המבנה הזה נמצא בעצם כבר מחוץ לגבול הגזרה, אך איזו אש פנימית מונעת ממך לוותר. הנה יש כאן הזדמנות לתת מענה לאותה מנהרת תקיפה, שיודעים בוודאות על הימצאותה באזור, אך פתחה נעלם. עולה בלבך רעיון. בפעולה התקפית זריזה אך ללא ירי נשבֶּה את האיש על המבנה, ובחקירתו בזמן אמת ייתכן כי ייתן בידנו קצה חוט לתעלומה, שיאפשר לאתר עוד מנהרת טרור רגע לפני סיום המבצע. מורכב מאוד לבצע מהלך כזה בלא ירי, בטח אמרת לעצמך, ואני בעל ההכשרה והניסיון הרב מכולם. עלי לבצע זאת בעצמי, ולא לשלוח לשם שום כוח אחר. אתה מקבל אישור לפעולה מהדרג הממונה ויוצא לבצע.

בהחלטה מהירה אתה משאיר את צוות החוד מאחור, נסתר וללא קו ראייה למבנה, כדי שלא לעורר את חשדו של האדם הניצב שם. מפצל את החפ"ק שלך לשניים. שני לוחמים בפיקודו של קצין — לאיגוף ולחסימת דרך הבריחה, ואתה עם ליאל והדר — אל היעד עצמו. מי לחיים ומי למוות, כך נאמר בפיוט "ונתנה תוקף", המרעיד לבבות בימים נוראים. כך באותו הרגע נחרץ בבית דין של מעלה מי לחיים ומי למוות. מפי עליון יצא הדבר.

אני מכיר אותך היטב. באותם רגעים כבר היית שקוע כל כולך ביעד שקבעת לעצמך. התעלמת התעלמות מוחלטת מכל תחושת הסכנה שעלתה בך קודם. וללא פחד היית דרוך וצְלול מחשבה, כפי שתמיד היית ברגעי משבר. באותם רגעי חיים אחרונים צעדת בראש, ואחריך ליאל והדר. את אותם עשרות המטרים האחרונים ספק צעדת ספק רצת. לעשות רצון אביך שבשמיים.

"ויהי המה הולכים הלוך ודבֵּר, והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם; ויעל אליהו בסערה השמיים. ואלישע רואה והוא מצעק, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, ולא ראהו עוד; ויחזק בבגדיו ויקרעם לשניים קרעים" (מלכים ב', ב', י"א־י"ב). בני היקר, שוב עולים פסוקים אלה כנגדי כאשר אני מהרהר במוות שלך, של ליאל ושל הדר. הוודאות המוחלטת של ההסתלקות מול הפליאה והערפל שהיא הותירה אחריה. כמו במעמד של הסתלקות אליהו, הגלוי והנסתר אחוזים זה בזה. אין עדות ראייה של בני ברית לרגעים האחרונים בחייכם. ייתכן כי לא נדע לעולם בוודאות את מהות הסערה שהעלתה אתכם השמיימה, והיא תישאר פלאית לנצח; אך אני מוצא את עצמי הוגה

שוב ושוב ברגעים האחרונים הללו, ומסדר עם עצמי את הידוע, ומשלים מדעתי את שאינו ידוע, אבל הגיוני ומסתבר.

בסמוך למבנה הטור העורפי שאתה מוביל נפרש לשורה רוחבית. אתה מימין, ליאל בסמוך אליך משמאלך, והדר משמאל לליאל. אתה מבחין בתנועה חשודה מאחורי רשת צל הסמוכה למבנה, וצועק, היי. מכת אש כבדה ניתכת עליכם. צה"ל כיבד את הפסקת האש ואסר עליך לירות על הדמות החשודה, אבל האויב שמולך יורה אש תופת מן המארב שהוכן מראש. כולכם נפגעים. כשהאש שוככת, אתה עדיין בחיים ומספיק לצעוק לכוח הנותר — תגיעו. צעקתך נשמעה בבירור בכוח, אך נותרה ללא מענה מיידי. גופתו של הדר נחטפת אל פיר המנהרה. מפקד חוליית המחבלים ניגש אל גופתו של ליאל, מסיר ממנה את האפוד ומתחיל לגרור אותה לכיוון פיר המנהרה. באותו הזמן, כך נראה, שמת לב לכך, התרוממת למרות פציעותיך וירית מטווח קצר במחבל שניסה לחטוף את גופתו של ליאל. חמש פגיעות נמנו בגופת המחבל מן הזרוע עד לירך. המחבל נהרג, וליאל לא נחטף. המחבלים הנותרים פונים אליך ויורים בך למוות מטווח אפס. קיימת גם השערה כי ליאל עצמו בשארית כוחו התעשת וירה במחבל שניסה לחוטפו. כנראה בעולם האמת שבו אתה נמצא הכול ברור, אך בעולמנו אנו נותרים עם הספקות והמורכבות, ועלינו ללמוד לחיות איתם ולהכיל אותם.

באחד הימים, בחודשים הראשונים לאחר מותך, ישבנו עם אמא וכל הילדים, ועלתה השאלה אם אכן היה ראוי לנהוג באופן שנהגת. מה עבר לך בראש בשניות חייך האחרונות, שגרם לך להחליט לנהוג כפי שהחלטת? לבסוף הוסכם בין אחיך כי הפעולה שפעלת היתה תגובה טבעית וכמעט אינסטינקטיבית של לוחם כמוך בשעת קרב, אבל היא תוצאה של שנים רבות של חיי מסירות ללא גבולות, שהכשירו אותך לרגע המבחן הזה.

גם אנחנו מאז במבחן. כמו שאמא אומרת, לא סוגרים את הבסטה. יודעים בוודאות שלא היית רוצה שזה יקרה. אבל בכל יום מחדש, בטח בכל שישי בבוקר, בקו התפר שבין סיכום ששת ימי המעשה להפשלת השרוולים לקראת ההכנות לשבת, בין חול לקודש, מונח לפתחנו מחדש אתגר עצום — להתנער מן המוות ולהתאמץ לבחור בקדושת החיים.

אביך, אוהבך, שלום

השנים חולפות. אפשר לחלק ולהבחין בין החיים לפני שנהרגת לבין השנים האחרונות החולפות עלינו בלעדיך. שנים עמוסות, כואבות, עצובות וקשות. למדתי כל כך הרבה דברים, שאם זה לא היה כל כך עצוב, היה זה מרתק.

לא ייאמן אילו כוחות האדם מוצא בעצמו להתמודדות, ואילו כוחות אני רואה שמגייס כל אחד מבני המשפחה היקרה שלנו כדי להמשיך לחיות טוב, כפי שאתה כל כך ידעת.

יש ימים ושעות שזו בחירה ספציפית כל הזמן, רגע רגע, שעה שעה, ויש ימים שהנפש מרפה ונותנת יותר אוויר לנשימה. כבר בימים הראשונים לשבעה הודיתי לבורא עולם על כך שלא הלכת מאיתנו בדיוק בשלושת השבועות שבהם לא דיברת איתנו. לא חושבת שהייתי מסוגלת להתנחם לוּ כך היה קורה. לפחות קיבלנו את חסד הפיוס. ואמרת לי בכנות הישירה שלך, שאתה מבין ומכבד את העמדה העקרונית של אבא, שאתה מודה לנו על כל מה שקיבלת מאיתנו, מאבא ומאמא, כל אחד בדרכו ובאופיו.

פעמים רבות אני מרגישה ב"ארץ השכול" כמו סבל שנושא על כתפיו את כובד המשקל, ועובר איתו ממקום למקום. ואתה נוכח בכל מקום, וקשה לפספס אותך גם עכשיו. לפעמים מתחשק לי לתת לך איזו בעיטה שתזוז קצת, תרפה, ואז אתה מסתכל עלי במבט מחויך, כחול עיניים ועמוק, ואני אומרת, יאללה — בוא!

מיד אחרי השבעה אבא אמר לי שבסוף הכאב והצער יקבלו את המקום שלהם, ומה שיישאר תהיה גאווה גדולה על כל כולך. ובאמת ככל שעוברים הימים והשנים, אני עומדת משתאה מול כל אותם דברים שכתבת, אמרת ופעלת. כבוד גדול להיות אמא שלך. שלומי עוד קשור בחוט אל שלומך. אחרי לכתך השיר הזה הולחן לזכרך. שרה נתניהו, אשת ראש הממשלה, שהגיעה לנחם אותנו, שמעה על השיחה האחרונה בינינו, וחשבה שצריך להלחין את המילים של זלדה לזכרך. היא התקשרה ליהורם גאון. מה שלומך? שאלה אותו. שלומי כשלום עמי, ענה לה גאון. בדיוק על זה אני רוצה לדבר איתך, אמרה לו שרה וסיפרה על שיחתנו האחרונה. השיר הולחן על ידי נורית הירש, ויהורם גאון שר אותו אצלנו בבית בנוכחות כל המשפחה ואשת ראש הממשלה.

ועוד כבוד ונחמה יש לנו. לא עובר שבוע בלי טלפון ממישהו שקרא לבנו בשמך, והוא כלל לא הכירך, רק ממה ששמע וקרא. בחו"ל יש ילד שנקרא בניה שראל בתוספת שם משפחתו שלו, וילדה שנקראת דב"ש — דרכי בניה שראל, חוץ מלמעלה ממאה ילדים שנקראים בניה בשם ראשון או בשם שני לזכרך. אנשים נרתמים בכל רחבי הארץ לכל כך הרבה עשייה של טוב — מכוחך, בְּנָיָקִי.

איך היית מגיב לו היית שומע שתמונתך ניצבת היום בחנות הראשית בהר גריזים, תחת תמונות שני הכוהנים הגדולים? אני רואה בעיני רוחי את החיוך שלך, נבוך ומופתע. זה אשר ידידך הגדיל, פיתח ומיסגר את תמונתך. לא הכרנו אותו לפני מותך, ולא ידענו על קשרי החברות שרקמת איתו בעת ששֵׁירַתָּ בשומרון. חייל שלך ביקר שם במקרה, התרגש וצילם את התמונה. הגענו לשם אבא ואני עם יאיר. אשר השומרוני אירח אותנו בחנות ובביתו וסיפר לנו כמה אהב אותך. יחד אספנו רסיסי זיכרונות והשתוממנו כיצד היטבת להתחבר לכל אדם.

לקראת יום הזיכרון 2019 שוב כיכבת בחדשות. רוני דניאל חזר עם המצלמה לבה"ד 1. עשר שנים חלפו מאז תיעד את הקורס שבו הוכשרת כקצין. הוא חזר לשם עם דוִד שלנו, שכבר נעשה היום מ"פ בגולני. הוא ראיין את אהרון חליוה, אז מפקד בית הספר לקצינים והיום ראש אגף המבצעים בצה"ל.

אני נזכרת שחליוה היה אצלנו בשבעה. לא הצלחנו לכבוש את צחוקנו. מול עינינו עמדת אתה, מחקה אותו באופן כה מושלם. נאלצנו להתנצל, וחליוה הצטרף לצחוקנו.

בכתבה הראו אותך שוב מתרומם מתוך ים הראשים של צוערים שותקים. נעמד וצולף בלא מורא מילות ביקורת במפקד בה"ד 1. מתברר שהסצנה הזאת הפכה להיות חלק מהתוכנית הרשמית של קורס הקצינים, דוגמה למפקדי העתיד, עצמאות מחשבתית מה היא.

ולא תאמין איך חליוה דיבר עליך: אני מאוד רוצה לגדל קצינים שמבינים את משמעות האחריות, ובשעת הצורך יודעים ליטול לעצמם סמכות ולקחת אחריות על מעשיהם, הוא אמר. בניה בשבילי הוא דוגמה לעניין הזה. הלוואי שיהיו לנו עוד הרבה בניה שראל. היתה בו אש. המנהיגות והובלת האנשים בערו בו. אני מחפש אנשים כאלה. בכל דור ודור אנחנו צריכים הרבה אנשים כמו בניה שראל.

כמה התרגשתי. בְּנָיָקִי. וזה פשוט לא הוגן שאיני יכולה לראות איזה פרצוף לובשות פניך למשמע הדברים. אין מצב לשלוח איזה סלפי אחד שם מלמעלה?

אין מצב. לאט־לאט אני מעכלת. הגעתי בשלבי האבל לשלב ההשלמה. לא ייאמן, אך הבנתי, אני מבינה וכנראה עוד אבין יותר, שכאן בארץ החיים — אינך בינינו. זה בועט. זה מרגיש לא אמת. אבל זה כך — אתה אינך.

רוחך אמנם משוטטת כל הזמן בתוכי, ובמידה מסוימת אתה אפילו יותר נוכח מפעם. נשארת מצחיק, שנון, מעודד, חומל, ולפעמים אתה אף מנגב דמעה סוררת שלי, שאינה מוכנה להישמע לפקודתי.

המשפחה שלנו צומחת לרוחב, חווינו בייבי־בום רציני ועוד היד נטויה. זה משמח כל כך שהנפש של כולנו מתרפאת לאט־לאט ויכולה להכיל את כל השפע הזה.

חלמתי שייכתב עליך ספר, בניה. ידעתי שלא אוכל לעשות זאת בעצמי. נאלמתי.

המילים שפעם היו זורמות ממני בקלות אל הדף, התבצרו בתוכי. ככל שהספר הלך ונכתב, כך נפתח המעיין. ביום הזיכרון האחרון התאספו ובאו אל ביתנו שלוש מאות איש. אחרי האירוח האינטנסיבי יצאו המילים.

הַזּוֹכְרִים פָּקְדוּ אֶת בֵּיתִי.
וְאֵין וְאֵין וְאֵין וְיֵשׁ יֵשׁ וָיֵשׁ!
שַׁחְרוּר הִתְעַרְסֵל בַּהֲנָאָה בַּעֲצִיץ גִּנָּתִי
חֲבֵרוֹ צִיֵּץ לוֹ וְעָף
פַּרְפָּר רִחֵף מֵעָלַי
וְהַכְּאֵב — —
הַכְּאֵב
לֹא מָשׁ מִלִּבִּי
וּמִכֶּתֶם מוֹתִי.

מתגעגעת, אמא

כמעט שום חוט לא קושר ביני לבינך, בניה.

אתה גבר, אני אישה. אתה היית קצין, אני לא שֵׁירַתְּי בצבא. אתה צעיר ממני, שייך כבר לדור אחר. אתה לא נשארת בתוך המסגרת ההלכתית, אני מתאמצת שכן. אני מתנחלת בעפרה, אתה בסוף ערקת לתל אביב. אתה לא היית לאב. אני אם. אתה מת. אני עדיין כאן.

כשאמא שלך הפתיעה אותי בחיבוקה והודיעה לי שאכתוב על הבן שלה ספר, נבהלתי. איך זה רודפים אחרֵי המתים. ועוד באים וקובעים עובדה. התחמקתי. אמך הודיעה שתמתין בסבלנות. ששום דבר לא בוער.

במשך חצי שנה חיפשתי לעצמי פרויקטים אחרים. בזה אחר זה הם נפלו. התירוצים אזלו.

נפגשתי עם הוריך בביתם בקריית ארבע. נכבשתי.

פניתי לגלי. רציתי להבין אם היא מעוניינת. הבהרתי שכל האופציות פתוחות. אם איננה חפצה, נגנוז את הרעיון לספר. גלי אמרה שהחיים והאישיות שלך ראויים לספר. שאלתי אם תרצה שדמותה שלה תהיה בשוליים או במרכז. אתה יכול לנחש שהיא ידעה את התשובה מיד, בלי פיתולים, כדרכה. היא רצתה שהאהבה שלכם תהיה חלק משמעותי מהספר, כמו בחייך.

יצאנו לדרך. ידעתי מהרגע הראשון שזה יהיה קשה. לא תיארתי לעצמי עד כמה. נזרקתי אל תהומות המים והשמיים, ולא היה חוף. ולא היה סוף להתרוצצות, ללבטים, לעמל ולקושי הרגשי. והיה סוף. סוף אכזר וידוע מראש.

איך, איך הלכת ככה, בניה, בדיוק כשהחיים הסוערים והסבוכים שלך החלו סוף סוף להתייצב ולהסתדר?

לא הכרתי אותך בחייך. ניסיתי לאסוף רסיסים מעשרות אנשים שפגשו אותך בתחנות חייך השונות, ולהופכם לרומן ביוגרפי. פיגומי הספר כנים ואמיתיים, אך יש בו גם עטיפות והשלמות מעולם הבדיון.

השתדלתי לשמור על האנשים שכה אהבת, להכאיב להם כמה שפחות. לא תמיד הצלחתי. הייתי חצופה והרשיתי לעצמי לכתוב לך בשמם, במקומות שבהם לא הצליחו לאחוז בעט בעצמם.

הסיפור איננו שלם. אין אדם, בטח לא צבעוני ומורכב כמוך, שאפשר להעביר את גופו ורוחו ונשמתו וכאביו ושמחותיו ובני משפחתו וחבריו אל אותיות ואל רווחים בין מילים.

שום דבר כמעט לא מקשר ביני ובינך, בניה. רק הרבה דמעות, ופה גדול שלא מסוגל שלא לומר את אשר על לבו. וגם סיפור קטן. סיפור על צב.

שנה וחצי לפני מותך, באחד הטיולים בפרויקט "טיולי דוִד ואחיקם" לזכר חבריך, השתתפו גם אישי אריאל, ובני עודד. עודד היה אז ילד כבן שש עם רעמת תלתלים שובבה שקשה לפספס. גם אתה יצאת לאותו הטיול. דמותך משכה את תשומת לבו של אריאל, ובאחד מקטעי המסלול צעדתם זה לצד זה ושוחחתם. החושים החדים שלך קלטו בצד הדרך תזוזה קלה. התכופפת והרמת בעדינות צב קטנטן והושטת אותו נלהב לעודד.

צב שהפך לצו. שי קטן שנתת אתה לבני, שי ענק שקיבלתי אני מאוהביך — הזכות לשרטט לדורות הבאים את העקבות שהותרת אחריך.

יפעת

תולדות חייו

בניה נולד בכ"ט באב תשמ"ז (24.8.1987) בקריית ארבע להוריו שלום ומיכל שראל, ילד רביעי אחרי אחיו הגדולים: יעל, יאיר וחיה. אחריו נולדו: טליה, רחל, דוד ויצחק. הוא למד בממ"ד חברון ובחטיבת הביניים של הישיבה התיכונית בקריית ארבע. את כיתה ט' החל בישיבה הקטנה במעלה חבר, אך עזב לאחר חודשים אחדים. בכיתה י' התקבל לישיבה התיכונית מקור חיים, ובה למד עד לסיום כיתה י"ב. בשנות התיכון הדריך בבני עקיבא ביישוב אלעזר, ועבר בהצלחה קורס צלילה של הגדנ"ע שהעניק לו כרטיס כניסה לגיבוש של שייטת 13.

בינואר 2006 התגייס לקורס טיס והודח אחרי חודש וחצי. במרס 2006 הגשים את חלומו והצטרף למסלול של לוחמי השייטת. במהלך המסלול עבר קורס חובשים. הוא הודח מהשייטת אחרי שנה ושלושה חודשים של מסלול מפרך.

ביולי 2007 הצטרף בניה לסוף מסלול ההכשרה של לוחמים בסיירת גבעתי והיה ללוחם ביחידה. בחורף 2007 נשלח לקורס מ"כים. ב־28 בדצמבר 2007 איבד את חבריו אחיקם עמיחי ודוד רובין בפיגוע בנחל תלם.

בסוף מרס 2008 יצא בניה לקורס קצינים. הקורס תועד בסדרה הטלוויזיונית בה"ד 1 ששודרה בערוץ 2. בניה היה אחד מכוכבי הסדרה.

בנובמבר 2008 מונה למפקד מחלקה בגדוד שקד בגבעתי. כמפקד טרי יצא עם לוחמיו למבצע "עופרת יצוקה" בסוף דצמבר 2008 כמעט תחילת ינואר 2009. במהלך המבצע נתקלה המחלקה של בניה במחבלים, ונלחמה בהם תחת פיקודו זמן ממושך בקרב תל־אל־הווא, עד שחיסלה אותם. בניה היה מועמד לצל"ש על תפקודו בקרב זה.

בדצמבר 2009, אחרי שנה בתפקיד מ"מ בשקד, חזר לסיירת גבעתי, פיקד על צוות לוחמים ומונה לתפקיד סגן מפקד הפלס"ר. בתפקידיו אלה פיקד על מבצעים רבים ברצועת עזה.

בדצמבר 2010 יצא לחופשה וטס לשלושה חודשים לדרום אמריקה.

באביב 2011 פגש את גלי ניר שהיתה ראש הלשכה של עופר לוי, מח"ט גבעתי. בתוך חודשים אחדים השניים התאהבו והפכו לזוג.

לאחר שסיים קורס מ"פ בהצטיינות, נכנס בניה באפריל 2011 לפקד על פלוגת ההכשרות של גדס"ר גבעתי. אחרי שמונה חודשים בתפקיד מונה לסגן מפקד היחידה המיוחדת רימון, שהיתה אז בראשית הקמתה. בתפקידו זה פיקד על פעולות רבות בגבול מצרים.

בנובמבר 2012 מונה לתפקיד מ"פ מסייעת בגדוד שקד בגבעתי, תפקיד אותו מילא במשך שנה וחצי. בתפקידו זה פיקד על פעולות מבצעיות בגבול עזה ובשומרון.

בדצמבר 2013 התארסו בניה וגלי. תאריך החתונה נקבע ל־21 באוגוסט 2014.

ביוני 2014 מונה בניה לתפקיד מפקד פלס"ר גבעתי, ויצא בראש הסיירת למבצע "צוק איתן", שבו לקחה הסיירת חלק משמעותי בלחימה.

עשרים יום לפני חתונתו המיועדת, ב־1 באוגוסט 2014, ה' באב תשע"ד, שעות אחדות אחרי שהוכרזה הפסקת אש עם החמאס, נתקל הכוח שבניה עמד בראשו במארב מחבלים. רס"ן בניה שראל, סגן הדר גולדין וסמ"ר ליאל גדעוני נהרגו. גופתו של הדר גולדין נחטפה ולא הושבה עד היום. על פעילותם לאיתור גולדין הוענקו עיטורי המופת לסגן איתן פונד (סגנו של בניה), וצל"ש אלוף פיקוד הדרום לסגן יאיר אלקלעי, לסג"ם מתן חורש ולסמ"ר צ'אלאצ'או מקונן.

תודה

לשלום ומיכל שראל, על האמון והאמת. על שאתם צועדים בדרך הקשה באומץ ובאהבה.
לגלי, על הלב המדויק והשכל הישר.
לאחיו ואחיותיו של בניה, יעל זאבי, יאיר שראל, חיה גלמן, טליה גפן, רחלי מלכיאל, דוד שראל, יצחק שראל, על שמצאתם את כוחות הנפש להסיר מחסומים ולדבר בפתיחות ובעוצמה.
לאריה ותמר קורנפלד, הסבים של בניה, לאיז'ו וצלילה בירן, הסבים של גלי, על האפשרות לעגן בזכותכם את סיפור חייו של בניה אל סיפורי חורבן ותקומה.
תודות לכל האנשים הרבים והטובים, קרוביו, מכריו ואוהביו של בניה, שהקדישו מזמנם ופתחו את לבם כדי לשרטט קווים לדמותו: איה בירן, הרב דב זינגר, רות ניר, ציפי ושימקי קורנפלד, אייל גלמן, עופר לוי, יהודה ואך, בני מאיר, חזי נחמה, דדו בר כליפא, גור שרייבמן, אלי ג'ינו, אסף חממי, מולי כהן, חנן בוחבוט, אסף גביש, רועי ינובסקי, יונתן וקנין, יונתן ברנשטיין, טל מאירוביץ', אילון מורגנשטרן, אסף פינס, מיכל רדר, הילה שמיר, יעקב בן הרוש, יוסף לוין, חיים פרמד, רוני דניאל, אשר כהן, נעמה אוחיון, עמיצור ראפ, ניצן יחזקאל.
לדובר צה"ל ובייחוד לדותן מילר, על הליווי הצמוד והמסור.
לרונה מוזיקנט שטיבל עורכת הספר, שהעבודה איתה היתה עונג צרוף. תודה על החכמה, העדינות והרגישות, ועוד יותר על הקשיחות.
להוצאת כנרת זמורה ולאנשיה הטובים. לנועה מנהיים על אורך רוח ותבונה מעוררי השראה. לדניאל דולינגר שהדליק את הזיק והכשיר את הלבבות. למעצב העטיפה אמרי זרטל. לשרית רוזנברג על העיצוב של הספר, לעורכת הלשונית אמירה בנימיני.
לאביב הברון העורך הישיר שלי ב"ידיעות אחרונות" על חוש ההומור והפרגון. לאלעד זרט על האוזן הקשבת והייעוץ.
לאמי, הסופרת מירה קדר, על שליוותה במסירות ובשום שכל את עריכת הספר ברמת המאקרו וברמת המיקרו.
למשה אייכל, הקורא הנאמן והדייקן.
לאריאל אישי, שסייע לעמוד במעמסה הרגשית ולצלוח רגעי משבר, ועל שקרא את הטקסט והשכיל להביע ביקורת בונה.
ותודה לחמישייה המנצחת, דביר, רוני, עודד, יוחאי ושקד, ילדינו, שהקשיבו לסיפורים על בניה, יעצו, ותמכו כל אחד בדרכו.

מקורות

בה"ד 1. מגיש: רוני דניאל, במאית: יפעת קידר, רשת, 2009
בחזרה לבה"ד 1. מגיש: רוני דניאל, חדשות 2, mako, 2019
ביקור התנחומים הוליד שיר לזכרו של בניה שראל. מאת: דנה וייס, חדשות 2, mako, 2014
הבחורים עייפים. מילים: יעקב שבתאי
הי דרומה. מילים: חיים חפר
הם ירו שם כמו משוגעים. מאת: נעמי גידם, במחנה, 2009
המרד בגבעתי. מאת: יואב זיתון, ynet, 2013
הנסיך הקטן. אנטואן דה סנט־אכזופרי, תרגום: תלמה אליגון־רוז, כנרת, 2014
זמר נודד. מילים: נעמי שמר
ימי הפרח והאהבה. מילים: יענקל'ה רוטבליט
עם גבעתי ברצועת עזה. מאת: יוסי יהושע, ידיעות אחרונות 2014
עמוד הפייסבוק של חטיבת גבעתי
ראיון עם בניה שראל. חדשות 2, mako, 2007
ראיון עם מרים פרץ. מראיינת: דפנה ליאל, חדשות 2, mako, 2010
שיר בית"ר. מילים: זאב ז'בוטינסקי
שלומי קשור בחוט אל שלומך. זלדה מישיקובסקי
תרגיל בהתעוררות. מילים: שלומי שבן

ילדות

צעדים ראשונים

כי אבא שלי הוא הכי בעולם

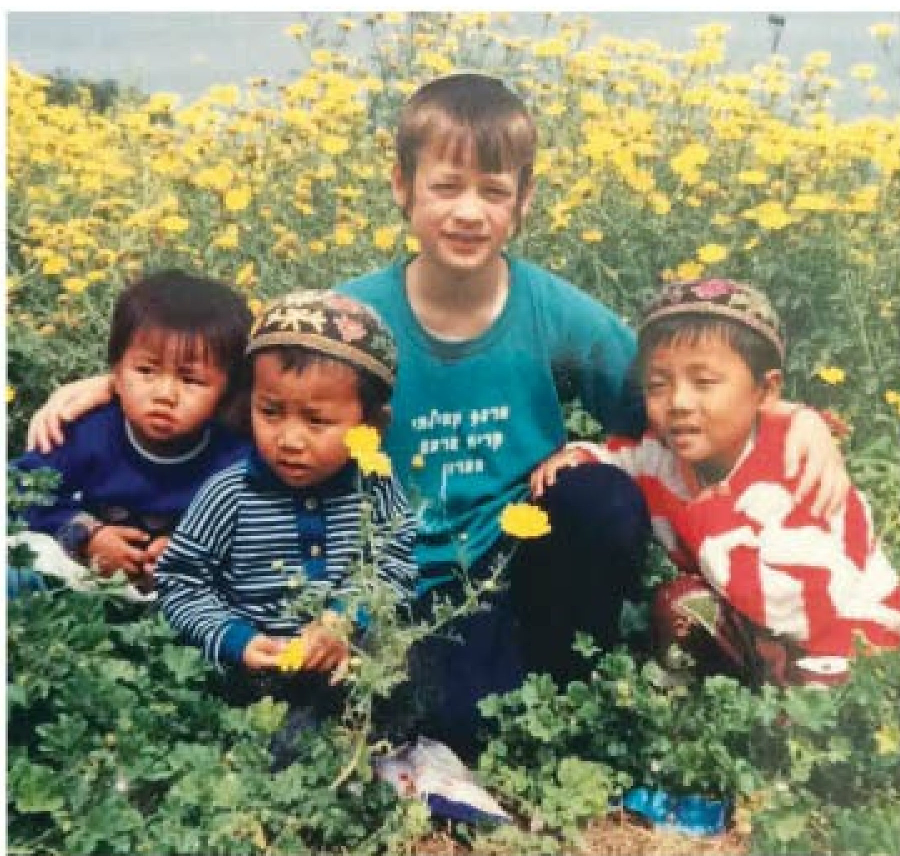
אמא יקרה לי

חולון. כבן שש

יום העצמאות בלטרון

משפחה

תמונה משפחתית בירדן ההררי

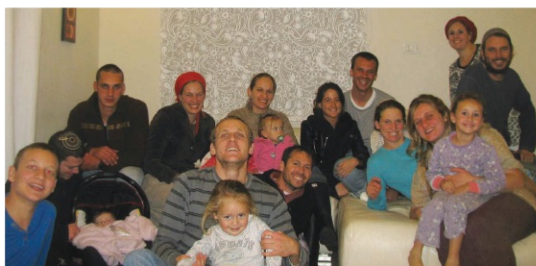

טיול משפחתי ברמת הגולן

2005. בחתונתו של האח יאיר

במסיבת האירוסין של גלי ובניה

אמא את עשר

עם שימקי קורנפלד
הדוד וילדיו

הדוד הכי שווה
בעולם

עם נטע
האחיינית

עם בן של חבר

עם ירדן
האחיינית

סבא אריה וסבתא תמר

סבא איז'ו וסבתא צלילה - הסבים של גלי

בניה

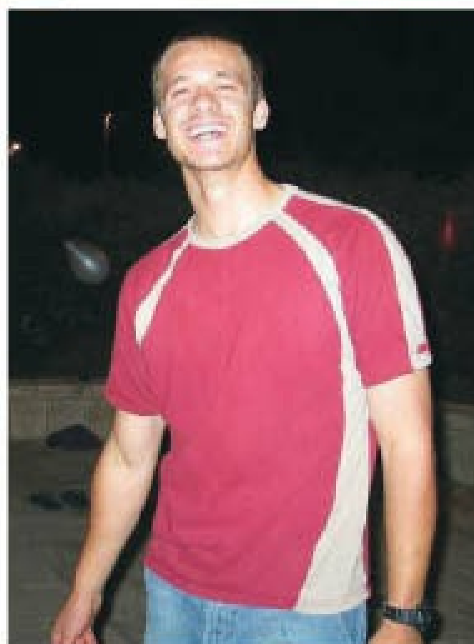

בגיל התיכון

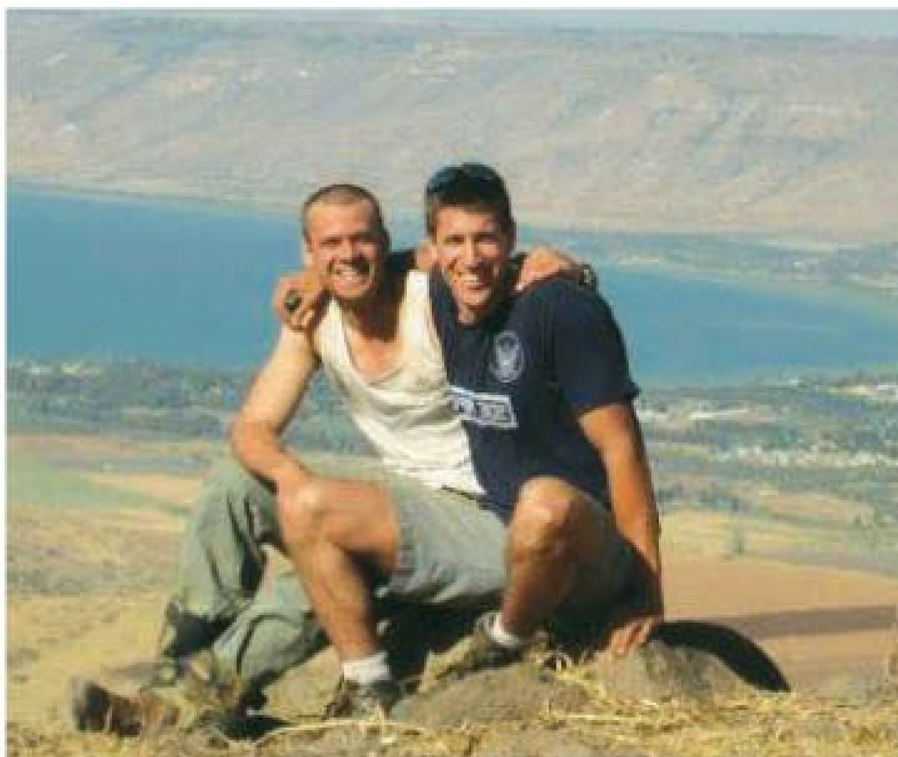
עם הגיטרה

מחייך אל החיים

עם אסף גביש על רקע הכנרת

מהצפון לשומרון באופנוע

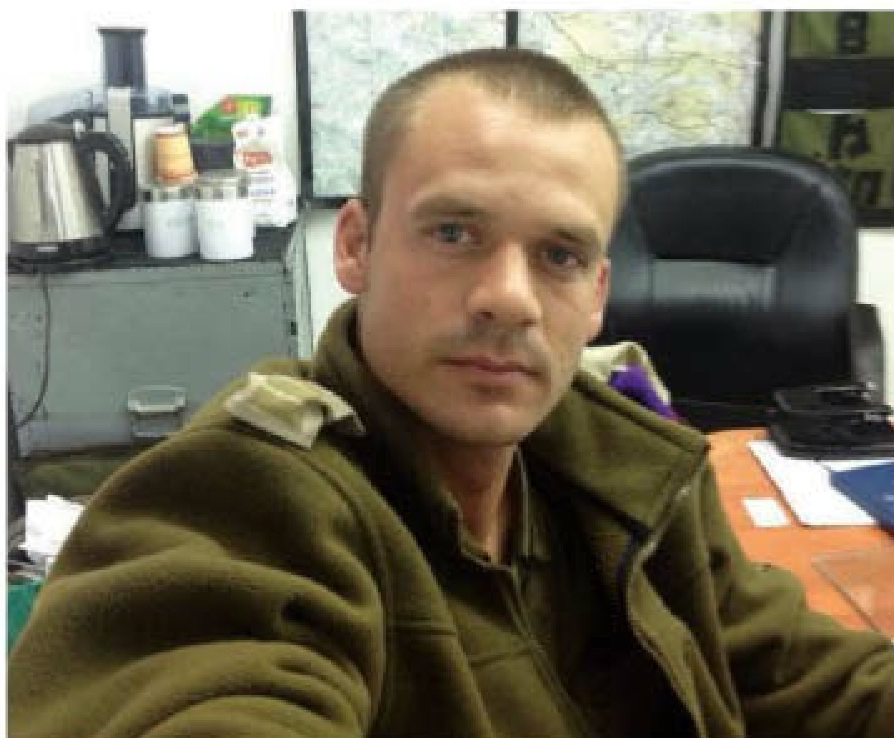
מאסטר שף בטבע

עף על החיים.
על הבקאי

צבא

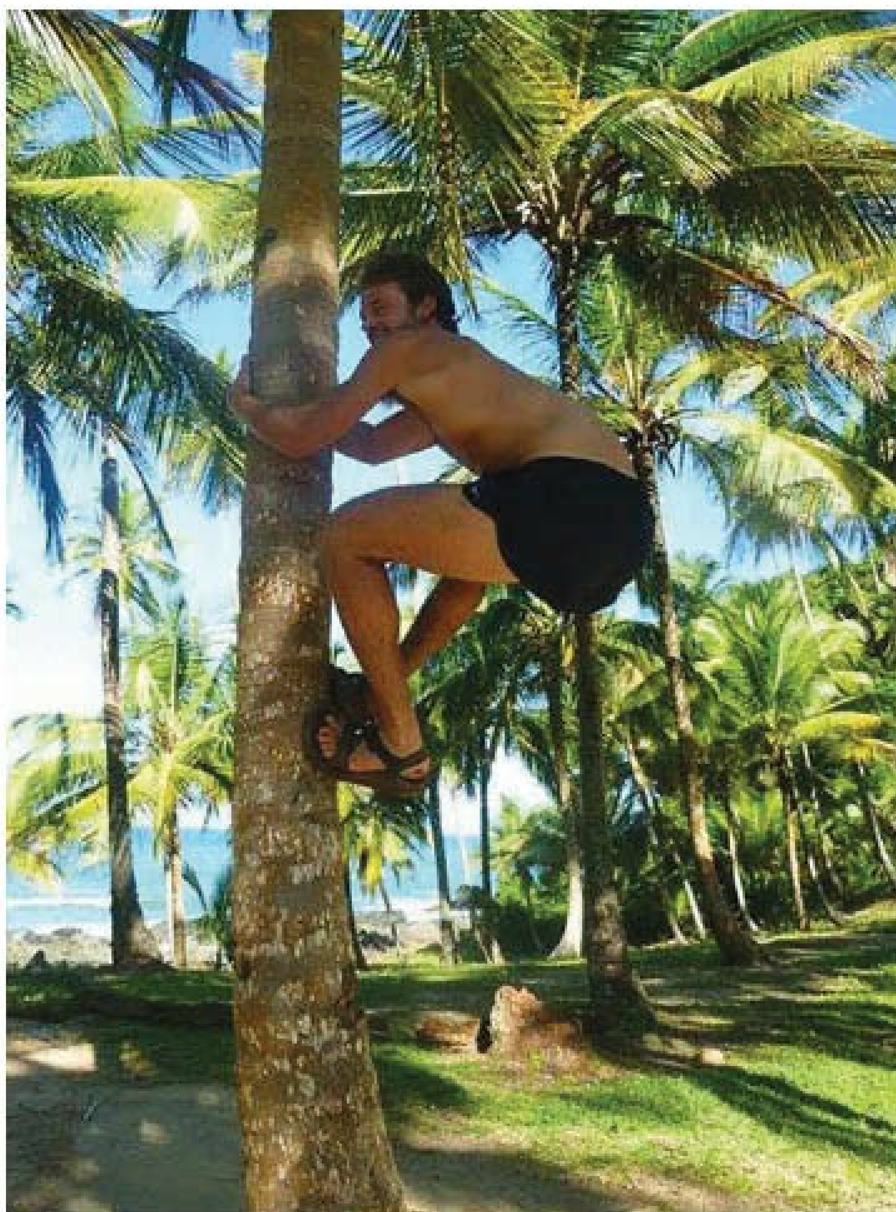

אימון בשטח בנוי

דרום אמריקה

מכופף הבננות

עושה שטויות עם ילדים מקומיים

בניהרקולס בפעולה

דרום אמריקה על אופנוע

הלוחש לפרפרים

גלי

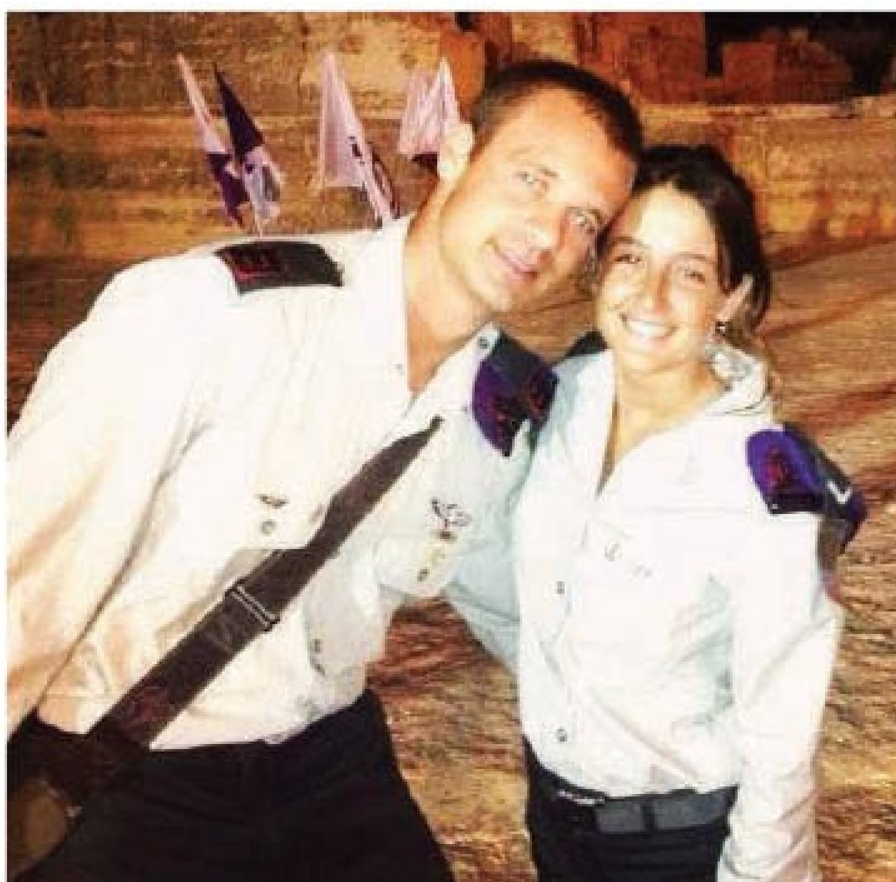
בהצעת הנישואין לגלי

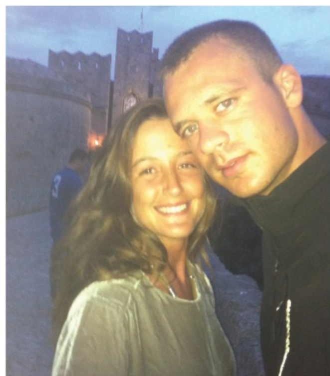

עם גלי

מאוהבים בגבעתי

מטיילים בעולם

במדבר המלח בבוליביה (סאלאר דה אויוני)